

STATSRÅDETS KANSLI

Regeringens årsberättelse 2013

Del 1/4: Regeringens redogörelse för
de samhälleliga verkningarna

Regeringens årsberättelse 2013

Del 1/4: Regeringens redogörelse för
de samhälleliga verkningarna

STATSRÅDETS KANSLI

SNELLMANGSGATAN 1, HELSINGFORS

PB 23, 00023 STATSRÅDET

tfn 0295 16001

Internet: www.vnk.fi

Layout: Pirkko Ala-Marttila/FM, informationen

Edita Prima, 2014

Presentationsblad

Utgivare och datum	Statsrådets kansli, 2014	
Författare	Statsrådets kansli, finansministeriet	
Publikationens titel	Del 1/4: Regeringens redogörelse för de samhälleliga verkningarna	
Publikationens andra versioner	Del 2/4: Ministeriernas resultatredogörelser Del 3/4: Bokslutskalkylerna Del 4/4: Åtgärder med anledning av riksdagens uttalanden och ställningstaganden Osa 1/4: Hallituksen vaikuttavuusselvitys Osa 2/4: Ministeriöiden tuloksellisuusselvitykset Osa 3/4: Tilinpäätöslaskelmat Osa 4/4: Toimenpiteet eduskunnan lausumien ja kannanottojen johdosta	
Publikationsserie och nummer	Regeringens publikationsserie 5/2014	
Distribution	Publikationen finns i PDF-format på www.vnk.fi/julkaisut/svenska .	
Tryckeri/tryckningsort och -år	Edita Prima, 2014	
ISBN Tryck 978-952-287-085-8 ISBN PDF 978-952-287-086-5 ISSN Tryck 0782-6028 ISSN PDF 1799-7828	Sidor 168	Språk Svenska
Sammandrag <p>Statsrådet lämnar Regeringens årsberättelse till riksdagen som den berättelse om regeringens verksamhet, skötsel av statsfinanserna och om hur budgeten har följts samt om regeringens åtgärder med anledning av riksdagens beslut som det föreskrivs om i 46 § i grundlagen, 9 a § i lagen om statsrådet (175/2003) och 17 § i lagen om statsbudgeten. Berättelsen gäller år 2013.</p> <p>Regeringens årsberättelse för 2013 består av fyra delar</p> <p>Del 1: Regeringens redogörelse för de samhälleliga verkningarna</p> <p>Del 2: Ministeriernas resultatredogörelser</p> <p>Del 3: Statens bokslutskalkyler</p> <p>Del 4: Åtgärder med anledning av riksdagens uttalanden och ställningstaganden</p> <p>Målsättningen är att berättelsens olika delar ska bilda en helhet som främjar den samhällspolitiska debatten och som kan användas som material vid planeringen av politikåtgärder.</p>		

Innehåll

Förord	9
Regeringen	11
Ministrarnas arbetsfördelning i Jyrki Katainens regering 31.12.2013	13
1 Den ekonomiska utvecklingen samt den politiken och finanspolitiken	17
1.1 Inledning och översikt över den ekonomiska utvecklingen	17
1.2 Finanspolitiken och den offentliga ekonomins hållbarhet	25
2 Läget i offentliga ekonomin	31
2.1 Den offentliga ekonomin	31
2.2 Statsfinanserna	32
2.3 Kommunalekonomi	71
2.4 Arbetspensionsfonderna och övriga socialskyddsfonder	75
3 Statens bolagsinnehav	77
3.1 Statens ägarpolitik	77
3.2 Statens kommersiella bolagsinnehav	84
3.3 Bolag med specialuppgifter	92
4 Hur regeringens strategiska politikområden har utvecklats	121
4.1 Bekämpning av fattigdom, ojämlikhet och utslagning	121
4.2 Stabilisering av den offentliga ekonomin	130
4.3 Stärkande av en hållbar ekonomisk tillväxt, sysselsättningen och konkurrenskraften	137
4.4 Strukturpolitik	145
5 Utrikes- och säkerhetspolitisk översikt	149
6 Utlåtande av kontrollern vid statsrådet om huruvida uppgifterna i regeringens årsberättelse är riktiga och tillräckliga	165

Förord

Statsrådet lämnar riksdagen regeringens årsberättelse som den berättelse enligt 46 § i grundlagen som ska innehålla en redogörelse för regeringens verksamhet, skötseln av statsfinanserna och hur budgeten har följts samt för regeringens åtgärder med anledning av riksdagens beslut.

Närmare bestämmelser om regeringens årsberättelse finns i 9 a § i lagen om statsrådet (175/2003) och 17 och 18 § i lagen om statsbudgeten (423/1988). 18 § i lagen om statsbudgeten förutsätter att de redogörelser för statsfinanserna och skötseln av statsfinanserna samt resultat av statens verksamhet som tas in i regeringens årsberättelse ska ge riktiga och tillräckliga uppgifter om hur budgeten följts och om statens intäkter och kostnader, om statens ekonomiska ställning och resultat (rättvisande bild). På författningsnivån bestäms berättelsens innehåll särskilt av kraven i förordningen om statsbudgeten (1243/1992).

Denna årsberättelse gäller år 2013. Den lämnas för andra gången som en sammanslagen berättelse i stället för separata bokslutsberättelser och åtgärdsberättelser. Förutom att berättelserna har sammanförts har också överlappningar gallrats bort. Fakta om verksamhet och ekonomi har tillförts utvärderingar av verkningar och resultat.

Regeringens årsberättelse består av fyra delar

- Del 1: Regeringens redogörelse för de samhällliga verkningarna
- Del 2: Ministeriernas resultatredogörelser
- Del 3: Bokslutskalkyler
- Del 4: Åtgärder med anledning av riksdagens uttalanden och ställningstaganden

Delarna 1, 2 och 3 i regeringens årsberättelse innehåller de uppgifter som enligt 17 och 18 § i lagen om statsbudgeten ska tas in i statens bokslutsberättelse.

Till dessa uppgifter hör statsbokslutet och andra nödvändiga uppgifter om skötseln av statsfinanserna och om hur budgeten har följts samt uppgifter om de viktigaste omständigheterna med tanke på utvecklingen av de samhällliga verkningarna av statens verksamhet och resultatet av verksamheten. Dit hör även de viktigaste uppgifterna om utvecklingen av de samhällliga verkningarna och resultatet av verksamheten inom ministeriernas ansvarsområden.

Regeringens årsberättelse innehåller dessutom resultat- och balansräkningarna för statliga affärsverk samt intäkts- och kostnadskalkylerna eller resultat- och balansräkningarna för statliga fonder utanför budgeten. Den innehåller även uppgifter om de viktigaste omständigheterna med tanke på affärsverkens och fondernas verksamhet, ekonomi och resultat samt utvecklingen av dessa.

Avsikten är att förfarandet vid sammanställningen av årsberättelsen ska vidareutvecklas så, att den information som presenteras ger en klar helhetsbild av statens insatser, deras verkningar och genomslag samt de viktigaste förändringarna i verksamhetsbetingelserna. Den information som sammanställs ska vara så nyttig som möjligt och kunna utnyttjas i så stor omfattning som möjligt i den samhällspolitiska debatten. Arbetet med att utveckla årsberättelsen kräver i enlighet med riksdagens ställningstaganden även framöver kraftiga satsningar på utveckling av innehållet, enhetligare rapportering och gallring av överlappningar i alla ministerier som tillsammans framställer materialet för berättelsen. Berättelsen ska fokusera på analys av verksamhetens resultat, samhällliga verkningar och läget inom hela offentliga sektorn. I utvecklingsarbetet ska man också se över en ändring av förordningen om statsbudgeten samt måluppställningen och uppföljningen av samhällliga verkningar och resultat som tas in i propositionen om statsbudgeten.

Helsingfors den 30 april 2014

Vid förhinder för statsministern,
social- och hälsövärdminister Paula Risikko

Statssekreterare Olli-Pekka Heinonen

Regeringen

Under berättelseåret 2013 handhades regeringsåliggandena av en regering som tillsattes 22.6.2011 och vars sammansättning, som delvis ändrades 1.1.2012, 5.7.2012, 16.11.2012, 24.5.2013 och 17.10.2013, var följande:

- statsminister i enlighet med riksdagens val partiordföranden, magistern i samhällsvetenskaper, riksdagsledamoten Jyrki Tapani Katainen och på hans förslag
- statsministerns ställföreträdare och finansminister partiordföranden, klassläraren, pedagogie magistern, riksdagsledamoten Jutta Pauliina Urpilainen,
- utrikesminister politics doktorn, ekonomen, riksdagsledamoten Erkki Sakari Tuomioja,
- Europa- och utrikeshandelsminister i utrikesministeriet samt i statsrådets kansli och finansministeriet i ärenden som hör till deras ansvarsområden filosofie doktorn, riksdagsledamoten Cai-Göran Alexander Stubb,
- utvecklingsminister i utrikesministeriet samt i statsrådets kansli i ärenden som hör till dess ansvarsområde agronomie- och forstmagistern, ledamoten i Europaparlamentet Heidi Anneli Hautala till och med 17.10.2013 och därefter i samma uppgift riksdagsledamoten Pekka Olavi Haavisto,
- justitieminister vicehäradshövdingen, bankjuristen, riksdagsledamoten Anna-Maja Kristina Henriksson,
- inrikesminister i inrikesministeriet samt i ärenden som hör till undervisnings- och kulturministeriets ansvarsområde partiordföranden, läkaren, medicine licentiaten, riksdagsledamoten Päivi Maria Räsänen,
- försvarsminister partiordföranden, politics magistern, riksdagsledamoten Stefan Erik Wallin till och med 5.7.2012 och därefter i samma uppgift partiordföranden, ekonomie magistern Carl Christoffer Haglund,
- förvaltnings- och kommunminister i finansministeriet filosofie licentiaten, riksdagsledamoten Henna Maria Virkkunen,
- undervisningsminister rektorn, magistern i samhällsvetenskaper, riksdagsledamoten Jukka Tapani Gustafsson till och med 24.5.2013 och därefter i samma uppgift studiehandledaren, politics magistern, riksdagsledamoten Krista Katriina Kiuru,

- kultur- och idrottsminister i undervisnings- och kulturministeriet samt i ärenden som hör till social- och hälsovårdsministeriets ansvarsområde partiordföranden, politices studenten, riksdagsledamoten Paavo Erkki Arhinmäki,
- jord- och skogsbruksminister jordbrukaren, politices magistern Jari Antero Koskinen,
- trafikminister bioanalytikern, riksdagsledamoten Merja Sinikka Kyllönen,
- näringsminister i arbets- och näringsministeriet samt i finansministeriet i ärenden som hör till dess ansvarsområde politices magistern, riksdagsledamoten Jyri Jukka Häkämies till och med 16.11.2012 och därefter i samma uppgift juris kandidaten, riksdagsledamoten Jan Pellervo Vapaavuori,
- arbetsminister i arbets- och näringsministeriet samt till och med 31.12.2011 i ärenden som hör till inrikesministeriets ansvarsområde arbetslivsexperten, ministern, riksdagsledamoten Lauri Armas Ihalainen,
- social- och hälsovårdsminister prorektorn för yrkeshögskola, doktorn i hälsovetenskaper, riksdagsledamoten Paula Sinikka Risikko,
- omsorgsminister i social- och hälsovårdsministeriet journalisten, riksdagsledamoten Maria Guzenina-Richardson till och med 24.5.2013 och därefter i samma uppgift magistern i samhällsvetenskaper, riksdagsledamoten Krista Anri Susanna Huovinen,
- miljöminister partiordföranden, forskaren, politices magistern, riksdagsledamoten Ville Matti Niinistö samt
- bostads- och kommunikationsminister i miljöministeriet samt i kommunikationsministeriet i ärenden som hör till dess ansvarsområde studiehandledaren, politices magistern, riksdagsledamoten Krista Katriina Kiuru till och med 24.5.2013 och därefter i samma uppgift magistern i förvaltningsvetenskaper, riksdagsledamoten Pia-Liisa Viitanen.

Ministrarnas arbetsfördelning i Jyrki Katainens regering 31.12.2013

Statsrådet har beslutat om följande arbetsfördelning mellan ministrarna i de ministerier där det finns flera än en minister. De ministerier där det endast finns en minister var vid utgången av berättelseåret fyra. Dessa var **justitieministeriet, inrikesministeriet, försvarsministeriet och jord- och skogsbruksministeriet**.

Varje minister behandlar de internationella ärenden och EU-ärenden samt utnämnings- och personalärenden som hör till hans eller hennes ansvarsområde. Varje minister leder också ekonomiplaneringen samt beredningen av budgeten och andra gemensamma ärenden inom sitt ansvarsområde.

Arbetsfördelningen mellan statsminister Katainen, Europa- och utrikeshandelsminister Stubb och utvecklingsminister Haavisto **i statsrådets kansli:**

- Europa- och utrikeshandelsminister Stubb behandlar ärenden som hör till statsrådets EU-sekretariat, dock inte ärenden som hänför sig till Europeiska rådet, till statsrådets kansli hörande ärenden som gäller ändrande av Europeiska unionens grundfördrag eller till statsrådets kansli hörande utnämningsärenden som hänför sig till Europeiska unionen.
- Utvecklingsminister Haavisto behandlar ärenden som hör till avdelningen för ägarstyrning.
- Statsminister Katainen behandlar övriga ärenden som hör till statsrådets kansli.

Arbetsfördelningen mellan utrikesminister Tuomioja, Europa- och utrikeshandelsminister Stubb och utvecklingsminister Haavisto **i utrikesministeriet:**

- Europa- och utrikeshandelsminister Stubb behandlar ärenden som gäller närområdessamarbetet, handelspolitik och ärenden som hör till sekretariatet för nordiskt samarbete.
- Utvecklingsminister Haavisto behandlar ärenden som hör till utvecklingssamarbete.
- Utrikesminister Tuomioja behandlar övriga ärenden som hör till utrikesministeriets ansvarsområde, inklusive arbetet som gäller Finlandsbilden.

Arbetsfördelningen mellan finansminister Urpilainen, förvaltnings- och kommunminister Virkkunen, näringsminister Vapaavuori och Europa- och utrikeshandelsminister Stubb **i finansministeriet:**

- Förvaltnings- och kommunminister Virkkunen behandlar ärenden som hör till kommun- och regionförvaltningsavdelningen och personal- och förvaltningspolitiska avdelningen samt ärenden som hör till den offentliga förvaltningens ICT-funktion och finanscontrollerfunktionen samt ärenden som gäller tullar och statistikväsendet.
- Näringsminister Vapaavuori behandlar ärenden som hör till finansmarknadsavdelningen, dock inte ärenden som gäller statens upplåning och skuldskötsel eller ärenden som gäller internationella finansinstitut, med undantag av Europeiska investeringsbanken och Nordiska investeringsbanken.
- Europa- och utrikeshandelsminister Stubb behandlar ärenden som gäller EU:s råd (budget).
- Finansminister Urpilainen behandlar övriga ärenden som hör till finansministeriets ansvarsområde.

Arbetsfördelningen mellan undervisningsminister Kiuru, kultur- och idrottsminister Arhinmäki och inrikesminister Räsänen **i undervisnings- och kulturministeriet:**

- Kultur- och idrottsminister Arhinmäki behandlar ärenden som hör till kultur-, idrotts- och ungdomspolitiska avdelningen, förvaltningsavdelningen och internationella sekretariatet samt studiestödsärenden som hör till utbildningspolitiska avdelningen och högskole- och forskningspolitiska avdelningen. Kultur- och idrottsministern behandlar de ärenden som gäller ägarstyrningen som hör till förvaltningsavdelningen för Veikkaus Oy:s del.
- Inrikesminister Räsänen behandlar kyrkliga ärenden.
- Undervisningsminister Kiuru behandlar övriga ärenden som hör till undervisnings- och kulturministeriets ansvarsområde.

Arbetsfördelningen mellan trafikminister Kyllönen och bostads- och kommunikationsminister Viitanen **i kommunikationsministeriet:**

- Bostads- och kommunikationsminister Viitanen behandlar ärenden som hör till kommunikationspolitiska avdelningen.
- Trafikminister Kyllönen behandlar övriga ärenden som hör till kommunikationsministeriets ansvarsområde.

Arbetsfördelningen mellan näringsminister Vapaavuori och arbetsminister Ihalainen **i arbets- och näringsministeriet:**

- Arbetsminister Ihalainen behandlar ärenden som hör till informationsavdelningen, avdelningen för sysselsättning och företagande och avdelningen för arbetslivs- och marknadsfrågor.
- Näringsminister Vapaavuori behandlar övriga ärenden som hör till arbets- och näringsministeriets ansvarsområde.

Arbetsfördelningen mellan social- och hälsovårdsminister Risikko, omsorgsminister Huovinen och kultur- och idrottsminister Arhinmäki **i social- och hälsovårdsministeriet:**

- Omsorgsminister Huovinen behandlar ärenden som hör till avdelningen för social- och hälsovårdstjänster, dock inte ärenden som gäller läkemedelsförsörjning, samt ärenden som hör till avdelningen för främjande av välfärd och hälsa.
- Kultur- och idrottsminister Arhinmäki behandlar jämställdhetsärenden.
- Social- och hälsovårdsminister Risikko behandlar övriga ärenden som hör till social- och hälsovårdsministeriets ansvarsområde.

Arbetsfördelningen mellan miljöminister Niinistö och bostads- och kommunikationsminister Viitanen **i miljöministeriet:**

- Bostads- och kommunikationsminister Viitanen behandlar bostads- och byggnadsärenden samt planläggning.
- Miljöminister Niinistö behandlar övriga ärenden som hör till miljöministeriets ansvarsområde inklusive ärenden som hör till klimatpanelen och beredningen av klimatlagen.

1 Den ekonomiska utvecklingen samt den politiken och finanspolitiken

1.1 Inledning och översikt över den ekonomiska utvecklingen

Den allmänna ekonomiska utvecklingen internationellt

Tillväxten i världsekonomin blev allt långsammare under 2013, men konjunkturutsikterna har förbättrats och en vändning till det bättre verkar vara nära förestående. Sedan finanskrisen har den privata konsumtionen på världspanet återhämtat sig och överskred uppenbarligen redan 2013 nivån som rådde före recessionen. Investeringarna har däremot återhämtat sig långsammare och stannat på en nivå som är klart lägre än före recessionen och betydligt efter tillväxttenden som föregick recessionen. Tillväxtens tyngdpunkt ligger alltså i tillväxtländerna, även om tillväxten också där är mera dämpad än tidigare. Det är främst Förenta staterna och Storbritannien som står för återhämtningen, där börjar den privata sektorn ta sig ur finanskrisens långa skugga.

I finanskrisen kollapsade också världshandeln med ungefär tio procent. Även om också världshandeln har levt upp, är takten avsevärt långsammare än under åren före finanskrisen. Åren 2012 och 2013 växte handeln med en takt på endast ca två procent. I synnerhet i euroländerna har importutvecklingen varit mycket lam och svängde på nytt långsamt nedåt 2013. Handelns tyngdpunkt har i allt större utsträckning flyttat över till tillväxtländerna och särskilt till det framväxande Asien. Före recessionen blev världsekonomin ständigt allt importintensivare, när världshandeln växte klart snabbare än produktionen. I samband med finanskrisen skedde det en förändring i globaliseringen i det här avseendet. Under åren 2009–2013 har världshandeln ökat endast i takt med produktionen eller rentav långsammare än det.

Återhämtningen är också i Förenta staterna historiskt sett långsam och tillväxten 2013 förväntas ha stannat på knappa två procent. Tillväxten begränsades framför allt av saneringen av hushållsektorns balansräkningar samt av den osäkerhet det politiska systemet gav upphov till med avseende på hur det stora federala underskottet och den stora skulden ska hanteras. Utsikterna i Japan har blivit bättre tack vare den nya regeringens och centralbankens politiska experiment. Regeringen började genomföra ett omfattande stimulans- och skattepaket samt strukturreformer samtidigt som centralbanken bedriver en massiv kvantitativ stimulans. Den japanska ekonomin växte redan för andra året i följd med en

takt på ett par procent. Tillväxten i Kina och andra tillväxtekonomier dämpas av industri-ländernas låga efterfrågan som inte kan kompenseras fullt ut av ökad inhemsk efterfrågan eller efterfrågan från det övriga Asien i tillväxt. Tillväxten i Kina höll sig dock 2013 vid dryga sju procent, liksom under tidigare år.

Trots den låga efterfrågan från industriländerna har priset på många råvaror hållit sig på en hög nivå. De höga priserna har hållits uppe av den ökade efterfrågan i tillväxtländerna. Åren 2012 och 2013 ökade produktionen både av råolja och av naturgas mycket snabbt på marknaden i Förenta staterna. Det omfattande tilläggsutbudet har sänkt priset på naturgas där till en bråkdel av prisnivån i Europa och Japan. På finansmarknaden är de synliga inflationsförväntningarna moderata, klart under två procent, vilket har gjort det möjligt för centralbankerna att fortsätta med sin ovanliga penningpolitik.

Den ekonomiska utvecklingen i de europeiska staterna

Krisen i euroområdet har fortsatt ända sedan år 2008, då störningarna i globalekonomin och den därmed förstärkta vågen av bankkriser i flera länder ledde till problem och skuldkriser i den offentliga ekonomin. Situationen ledde vidare till omfattande politiska utmaningar som fortfarande fortgår. Euroområdets recession som har sträckt sig över sex kvartal är emellertid tekniskt sett på upphållningen, eftersom området som bäst svänger mot en mycket långsam tillväxt. År 2013 reducerades visserligen totalproduktionen i euroområdet ytterligare med i medeltal en halv procent, liksom året innan.

Tillväxten dämpas av den svaga konkurrenskraften i flera medlemsstater, av de omfattande behoven av stabilisering av de offentliga finanserna, bristen på förtroende hos konsumenter, företag och inom banksektorn, den stramare övervakningen av bankerna samt industriländernas svaga importefterfrågan. Till exempel Sverige och Tyskland som hör till de starkaste ekonomierna i Europa uppnådde endast en sparsam tillväxttakt. Ekonomin i de länder som fortfarande brottas med den ekonomiska krisen och finanskrisen krympte 2013 alltså.

Den finländska exporten har haft ytterst dålig framgång under och efter finanskrisen. Under åren 2008–2013 förlorade Finland i marknadsandelar i den internationella handeln mera än till exempel Sverige eller Tyskland, till och med mera än krisländerna Spanien och Italien. Problemet ligger inte i den sänkta efterfrågan på grund av eurokrisen, utan framför allt i den finländska produktionens konkurrenskraft och utbudsstruktur.

Inom euroområdet har såväl räntorna som finansmarknaderna kraftigt differentierats och i krisländerna är räntorna fortfarande flera procentenheter högre än i länderna med bästa klassificering. Europeiska centralbankens (ECB) långsiktiga finansieringsoperationer har erbjudit finansmarknaden rikligt med likviditet, lugnat ned finanskrisen och för sin del skapat förutsättningar för att bryta krisen. På grund av förtroendebristen har den gränsöverskridande finansieringen minskat inom euroområdet och penningpolitiken inte haft någon systematisk effekt.

Europeiska centralbanken har understött banksektorns stabilitet genom att mot säkerheter låna bankerna pengar för tre år mot en procents ränta. Säkerheterna har inte godkänts till fullt värde, undervärderingen var i snitt litet över 50 % och som störst 75 %. I två insat-

ser överfördes över tusen miljarder euro i centralbankspengar. Den kraftiga likviditetsökningen hade i krisläget emellertid inte någon effekt på penningmängden – det har till exempel inte skett någon förändring i trenden för M3-pengar. Den kvantitativa lättningen i penningpolitiken har inte medfört någon inflationsrisk.

I september 2012 ville ECB få slut på spekulationerna om att euroområdet splittras. Banken meddelade sig vara redo att på eftermarknaden köpa in obegränsat med statspapper med 1–3 års maturitet. Villkoret var att staten i fråga har sökt sig till Europeiska finansiella stabiliseringsfacilitetens (EFSF) eller Europeiska stabilitetsmekanismens (ESM) villkorade stödprogram och att EFSF eller ESM inom ramen för stödprogrammet har möjlighet att göra köp på den primära marknaden. I det fallet kan ECB självständigt besluta om köp av statsobligationer på eftermarknaden. Detta löfte gjorde slut på spekulationerna om eurons splittring och fick både de spanska och de italienska statslåneräntorna att svänga nedåt. Då inte ett enda land har sökt stöd, har enbart löftet om stöd räckt till för att lindra krisen.

Samordningen av den europeiska ekonomiska politiken

Recessionen lossade alltså ännu inte sitt grepp om Europa 2013, även om det fanns tecken på en svängning i sikte. Balansen i den offentliga ekonomin förbättrades i många länder i enlighet med de gemensamt överenskomna reglerna (stabilitets- och tillväxtpakten) men skuldsättningen fortsatte alltjämt. Den djupaste fasen i den ekonomiska och finansiella krisen kan bedömas vara förbi i och med att Irland och Spanien har lösgjort sig från sina anpassningsprogram och man har lyckats undgå en utbredd kris. Framför oss har vi dock en återgång till det normala, vilket kommer att bli en utmaning för samordningen av den ekonomiska politiken, eftersom anpassningen kommer att ta år i anspråk för de skuldsatta länderna. De senaste åren har olika förfaranden införts (six-pack, two-pack och fiscal compact) som har intensifierat politiksamordningen. I det sammanhanget har också måluppställningen och förfarandena på EU-planen införlivats i den nationella lagstiftningen.

Lagen om sättande i kraft av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i fördraget om stabilitet, samordning och styrning inom ekonomiska och monetära unionen och om tillämpning av fördraget samt om kraven på de fleråriga ramarna för de offentliga finanserna (den s.k. fipo-lagen, 869/2012) trädde i kraft vid ingången av 2013 och statsrådets förordning om en plan för de offentliga finanserna (120/2014) i februari 2014. Dessa ökar tilltron till måluppställningen och förfarandena och stärker förtroendet. Hösten 2013 gjorde medlemsstaterna i euroområdet för första gången upp sina budgetplaner enligt two-pack-förordningarna och i november behandlades de i eurogruppen utifrån kommissionens utlåtanden. Då konstaterades det att det föreligger en betydande risk för Finland i genomförandet av stabilitets- och tillväxtpakten, eftersom det finns en fara för att den offentliga ekonomins strukturella budgetsaldo kommer att avvika från det medelfristiga målet. Å andra sidan kunde kommissionen inte i det här läget bedöma effekterna på den offentliga ekonomin av det strukturpolitiska program som statsrådet hade kommit överens om. Bedömningen preciseras under våren 2014. Under 2013 låg tyngdpunkten i EU- och euroområdets ekonomiska reformer på genomförandet av bankunionen. Det kan förväntas att

diskussionen om hur EMU ska utvecklas under 2014 kommer att breddas till att omfatta också finanspolitiken och strukturella åtgärder.

Stabilisering av euroområdet

Euroområdet fortsatte stabiliseras under 2013. Den försiktigt positiva trenden i det allmänna ekonomiska läget gjorde stabiliseringen av ekonomin lättare för länderna som återhämtar sig från den ekonomiska krisen och det framfördes inte heller några nya ansökningar om finansiellt stöd under året. Den positiva utvecklingen backades upp av de framskridande ekonomiska anpassningsprogrammen och för sin del även av Europeiska centralbankens åtgärder.

Den offentliga ekonomin befinner sig dock i ett utmanande läge i flera länder i euroområdet. Statsbudgeterna visade i många länder fortsatt underskott och tillväxten var skör. Medan den ekonomiska tillväxten i genomsnitt var mycket långsam innebar detta att staternas skuldkvot fortsatte växa. Tecken på att skuldsättningstrenden började brytas kunde dock redan skönjas.

Under 2013 skapades det förutsättningar för att slutföra systemen för finansiellt stöd som antagits 2010 och 2011. Uppmärksamheten fokuserade på åtgärder för att förbättra förutsättningarna för Portugal och Irland att återvända till obligationsmarknaden på ett hållbart sätt när deras respektive program upphör, särskilt genom att fasa ut topparna i återbetalningen av statsskulden. I april 2013 avtalades en förlängning med sju år av de genomsnittliga lånetiderna för låneprogrammen som hade beviljats Irland och Portugal från Europeiska finansiella stabiliseringsfaciliteten (EFSF) eller Europeiska finansiella stabiliseringsmekanismen (EFSM).

De överenskomna ändringarna i lånevillkoren, däribland de lösningar som hade avtalats 2012 med avseende på Grekland, krävde en ändring i EFSF-lagen för att säkerställa det nationella genomförandet. Regeringens proposition i saken (RP 46/2013) överlämnades till riksdagen i maj 2013.

Spanien och Irland lösgjorde sig under verksamhetsåret från sina respektive program. Länderna är emellertid föremål för övervakning efter avslutat program så länge minst 75 % av det finansiella stödet inte har återbetalats.

Spanien lyckades bra med att genomföra sitt program. Spanien lyfte endast 41,3 miljarder euro av systemet för finansiellt stöd på maximalt 100 miljarder euro som var avsett för att sanera och stabilisera banksystemet. På det sättet lösgjordes en lånekapacitet på 58,7 miljarder euro i Europeiska stabilitetsmekanismen (ESM). I december 2013 lyckades även Irland lösgöra sig från sitt program. Irland lyfte de 17,7 miljarder euro som hade reserverats i finansiellt stöd för landet i EFSF och de 22,5 miljarder euro som hade reserverats i EFSM till fullt belopp.

I april 2013 godkände eurogruppen och Internationella valutafonden (IMF) ett ekonomiskt anpassningsprogram för Cypern som sammantaget innefattar högst 10 miljarder euro i finansiellt stöd från ESM och IMF. ESM:s andel är nio miljarder euro och IMF:s andel ungefär en miljard euro. Programmet sträcker sig fram till 2016. För Finland var det viktigt att investeransvaret genomförs i så stor utsträckning som möjligt och att en

handlingsplan mot penningtvätt införs i programmet. Tack vare investeransvaret minskade det finansiella stödets belopp med sju miljarder euro jämfört med de ursprungliga uppskattningarna. Handlingsplanen mot penningtvätt bifogades integrerat i programvillkoren i september 2013.

Arbetet med att utveckla instrumentpaletten för krishantering fortsatte. En enskild viktig fråga som bereddes handlade om att ta fram ett ESM-instrument för direkt bankrekapitalisering i enlighet principbeslutet från euroområdet toppmöte 2012. Huvudpunkterna avtalades i juni 2013 i eurogruppen och arbetet fortsatte året igenom som ett element i beredningen av en bankunion.

Under 2013 gjorde Finland varken nya åtaganden eller betalade kapitalandelar, som ett led i åtgärderna för att säkra stabiliteten i euroområdet. Av finska statens borgensåtaganden till EFSF:s upplåning, vilkas maximibelopp vid slutet av året uppgick till 7,53 miljarder euro, var vid samma tidpunkt ca 6,23 miljarder euro i bruk. Det finansiella stödet till Cypern som betalades via ESM behandlas ur finska statens synvinkel inte som separata åtaganden eller ansvar, eftersom ESM som internationellt finansinstitut agerar och ansvarar för sina risker med eget kapital.

Finska regeringen har i enlighet med sitt regeringsprogram krävt säkerheter till ett belopp som motsvarar Finlands låneandel i systemen för finansiellt stöd, såvida det beviljade stödet inte är kopplat till en förmånsberättigad gäldenär. Finland har fått säkerheter för Greklands andra program och för Spaniens program. Vid slutet av verksamhetsåret uppgick säkerheterna till fullt belopp. I Spaniens program uppgick säkerheterna vid utgången av 2013 till ett marknadsvärde på ca 297 miljoner euro och i Greklands program till ca 927 miljoner euro. Sammanlagt uppgick marknadsvärdet av finska statens säkerheter vid slutet av året till ca 1,22 miljarder euro. Säkerheter som har betalats i euro har placerats i obligationer i länder inom euroområdet med hög kreditvärdighet (Finland, Nederländerna, Tyskland, Österrike och Frankrike).

Två gånger om året publicerar finansministeriet en redogörelse över finska statens ekonomiska ansvar i eurokrisen. Ansvarsredogörelsen har utvidgats till att omfatta kommande ansvar via ESM som inledde sin verksamhet i oktober 2012.

I september 2013 gav regeringen en redogörelse till riksdagen om årsberättelsen och revisionsnämndens berättelse 2012 för ESM samt om bokslutet, styrelsens berättelse och revisionsberättelsen 2012 för EFSF (E 112/2013 rd). För att ge en helhetsbild tog utredningen upp riskerna med euroområdets stabiliseringsmekanismer samt måluppställningen. Vidare behandlades de ekonomiska konsekvenserna med beaktande av mekanismernas betydelse för statsfinanserna och riskhanteringen i samband med det.

Eurogruppen sammanträdde 17 gånger under året. Utifrån mellanutvärderingar av trojkan bestående av företrädare för Europeiska kommissionen, Europeiska centralbanken och IMF följde eurogruppen noga hur systemen för finansiellt stöd fortskred.

TABELL 1. Sammanfattning av finska statens ansvar, åtaganden och fordringar av olika slag 31.12.2013

ESM	Infordringsbar kapitalandel*	10/2012 utbetalad kapitalandel*	Anmärkningar
ESM – kapitalandel	11,14	1,44	Finlands andel ca 1,79 %. Anslaget för den utbetalade kapitalandelen ingick i statens andra tilläggsbudget för 2012.
Borgensförbindelser och lån	Åtaganden, md euro	Åtaganden i bruk/utbetalade, md euro	
EFSF – borgen**	7,53	6,23	Stödlån av EFSF bokförs i staternas EMU-skuld. Inverkar inte på statsskulden. Finlands andel för närvarande 1,929 %.
Bilaterala lån	1,13	1,13	Lånen till Grekland och Island. Anslagen i budgeten 2009—2011. Inga låneyft längre.
Kalkylerade åtaganden och ansvar			Finlands andel av EU- och IMF-stöd till krisländer i EES-området.
Stödlån av EFSF	0,78	0,70	Andel 1,6 %. Inverkar inte på statsskulden.
EU:s betalningsbalansstöd	0,25	0,21	Andels 1,6 %. Inverkar inte på statsskulden. EU:s medlemsstater utanför euroområdet (Lettland, Rumänien och Ungern).
Stöd via IMF	0,59	0,38	Andel 0,53 %. Inverkar inte på statsskulden.
— av vilka länder i euroområdet	0,41	0,38	Greklands, Irlands och Portugals låneprogram
Säkerheter till Finland i anknytning till systemen för finansiellt stöd, md euro			
Säkerheter sammanlagt	1,22		Säkerheterna för Finlands borgensandel i Greklands EFSF-program och för andelen av bankstödslånet till Spanien via ESM.

* Finlands maximandel av det infordringsbara kapitalet är ca 11,14 md euro. Den betalas i det fallet att det behövs kapital för att täcka förluster eller för att undvika insolvens hos ESM.

** Åtagandena avser EFSF:s gällande upplåningsprogram (241 md euro) och åtaganden i bruk det belopp av summan som EFSF använder vid tidpunkten för granskningen. Ett uttag till programmet maximibelopp kräver enhälligt beslut av eurogruppen och i Finland riksdagens godkännande.

TABELL 2. Sammanfattning av åtaganden, ansvar och fordringar 31.12.2013, md euro

1 ESM			
Finlands andel av hela kapitalet	12,58		
— utbetalad kapitalandel	1,44		
— infordringsbar andel	11,14		
ESM-lån till krisländerna			
Spanien	41,3		
Cypern	4,6		
2 EFSF – upplåningsprogram	Program	I bruk	
2/2012 godkänt upplåningsprogram	241,0	205,6	
Finlands andel av borgensförbindelserna inklusive överborgen	7,53*	6,23	
EFSF-lån till krisländerna	Åtagande	Betalat	
Grekland (II stabiliseringsprogrammet)	144,6	133,5	
Irland	17,7	17,7	
Portugal	26,0	21,1	
3 Bilateral låna	Lånekapital		
Island	0,13		
Grekland (I stabiliseringsprogrammet)	1,00		
4 EFSM:s lån och åtaganden	Betalat	Åtagande	Finlands andel
Irland	21,7	22,5	0,36
Portugal	22,1	26,0	0,42
SAMMANLAGT	43,8	48,5	0,78
5 EU:s betalningsbalansstöd **	Beviljat	Åtagande	Finlands andel
Lettland	2,9	0,0	0,046
Rumänien	5,0	2,0	0,112
Ungern	5,5	0,0	0,088
SAMMANLAGT	13,4	2,0	0,246
6 IMF:s finansiella stöd till krisländerna i Europa ***	Beviljat	Åtagande	Finlands andel
Grekland (I och II stabiliseringsprogrammet)	26,0	28,0	0,148
Irland	21,7	22,5	0,119
Portugal	23,9	26,0	0,138
Cypern	0,2	1,0	0,005
Rumänien	5,8	2,0	0,041
Polen (FCLC)	0,0	24,6	0,130
Lettland	0,0	0,0	0,000
Ungern	0,0	0,0	0,000
Island ****	0,6	0,6	0,003
SAMMANLAGT	78,3	104,7	0,586

* För programmets resterande oanvända del beräknas en medelmaturitet på fem år och en ränta på 2,5 %.

** Beviljat stöd = stöd som beviljats efter 2008 och som inte har återbetalats; åtagande = stöd som Finland har förbundit sig till utöver det beviljade stödet; Finlands andel sammanlagt av bägge.

*** Finlands andel antingen av åtaganden (EU/IMF-program) eller som ovan (**).

**** Andel som inte har återbetalats av systemet för finansiellt stöd till Island.

Översikt av den finländska ekonomin

Det ekonomiska läget i Finland verkar alltjämt dystert. Bruttonationalprodukten har inte ökat sedan våren 2012 och nedgångstakten i totalproduktionen försnabbades mot slutet av året 2013. Till följd av detta minskade ekonomin med 1,4 %, alltså nästan lika mycket som den förväntades växa när budgeten lades upp hösten 2012. Totalproduktionens värde uppgick 2013 till dryga 193 miljarder euro, dvs. drygt nio miljarder mindre än prognosen som låg till grund för budgeten utgick ifrån.

Efterfrågan i samhällsekonomin 2013 hölls så gott som enbart uppe av offentlig efterfrågan, dvs. av offentliga konsumtionsutgifter och offentliga investeringar, eftersom exporten endast ökade med 0,3 % och de privata investeringarna och den privata konsumtionen krympte. Totalproduktionens struktur uppskattas alltså ha avvikit avsevärt från vad som prognosticerades hösten 2012, då framför allt hushållens konsumtionsefterfrågan förväntades öka den ekonomiska tillväxten.

Trots att den ekonomiska aktiviteten var svagare än förutspått verkar arbetsmarknadens reaktioner på den ekonomiska utvecklingen ha blivit ungefär som väntat, då arbetslöshetsgraden steg till 8,2 %, medan prognosen som låg till grund för budgeten räknade med att arbetslösheten stiger till 8,1 % av arbetskraften. Läget förändrades dock mot slutet av året, då arbetslösheten gjorde en kraftig sväng uppåt och trenden till en del väntas fortsätta också under 2014. Sysselsättningen försvagades med 1,1 %, dvs. med 28 000 personer, medan budgetprognosen utgick från en sänkning på en halv procent. Sysselsättningsgraden uppgick till 68,5 %, och var alltså en halv procentenhet mindre än föregående år. Sysselsättningsgraden sjönk särskilt i de mest aktiva åldersklasserna (25—59 åldringarna) mera än genomsnittet. Sektorsvis sett försvagades sysselsättningen klart bl.a. i industrin, bilhandeln och i tjänster för finans- och affärslivet. Arbetsproduktiviteten som är viktig för samhällsekonomin konkurrenskraft ökade mindre än väntat och förväntas fortfarande ha varit över tre procent mindre än före finanskrisen 2007.

Prisökningen saktade av klart mera än väntat och följde där utvecklingen i den ekonomiska aktiviteten som var svagare än förutspått. Konsumentpriserna steg med 1,5 %, medan budgetpropositionen räknade med en förhöjning på 2,4 %. Också övriga priser och kostnader steg långsammare än väntat och den inhemska produktionens prishöjning blev mycket lam. Hushållens reella inkomster ökade inte heller förra året, redan andra året i följd. Skuldsättningen ökade visserligen fortsatt och skuldsättningstakten försnabbades. Skuldsättningsgraden steg till 119 % av till buds stående inkomster. Driftsöverskottet som beskriver vinsten från företagens egentliga verksamhet krympte med fyra procent från året innan.

Strukturumvandlingen i den finländska ekonomin fortgick alltjämt. Industrins andel av hela ekonomins värdeökning minskade fortsättningsvis och särskilt elektronik- och skogsindustrin flyttade produktion utomlands. Inom tjänstesektorn dämpades handelsutsikterna av den försvagade köpkraften. Å andra sidan ökade den åldrande befolkningen den privata produktionen av hälso- och socialservice.

När det gäller faktorerna som utgör budgetens skattebas ökade den privata konsumtionens värde med en knapp procent under 2013, medan förväntningen hösten 2012 var en tillväxt på 3,6 %. Konsumtionens värdeökning baserade sig helt på en moderat prisökning,

eftersom kvantiteten krympte, särskilt vad gäller kapital- och dagligvaror. Lönesummans ökning avtog till en procent, medan prognosen hösten 2012 uppgick till en ökning på 2,5 %. Till följd av den lamma aktiviteten verkar varken sysselsättningen eller inkomstutvecklingen ha uppnått prognosen.

1.2 Finanspolitiken och den offentliga ekonomins hållbarhet

Finanspolitiska riktlinjer

Regeringsprogrammet ställer som mål att trygga den offentliga ekonomins hållbarhet genom att under valperioden genomföra anpassningsåtgärder som riktar sig till statens intäkter och utgifter samt genom strukturella åtgärder. I regeringsprogrammet och i valperiodens första rambeslut fattades det beslut om utgiftsbesparingar och skattehöjningar, som på årsnivå ska förbättra balansen i statsfinanserna med ett nettobelopp på inalles 2,5 miljarder euro till 2015. Regeringen har åtagit sig att genomföra ytterligare anpassningsåtgärder, om statsskuldens andel av bruttonationalprodukten inte verkar börja gå nedåt och underskottet i statsfinanserna verkar stanna på över 1 procent av bruttonationalprodukten. I rambesluten våren 2012 och våren 2013 beslutade regeringen om ytterligare anpassningsåtgärder för att skuldförhållandet alltså skulle förverkligas utifrån de prognosantaganden som var tillgängliga då rambesluten i fråga fattades. Anpassningsåtgärderna uppgår till ca två procent i förhållande till totalproduktionen på 2015 års nivå.

Det hänfördes inbesparingar till statens utgifter på ca två miljarder euro på 2013 års nivå, jämfört med den s.k. tekniska ramen från 2011. Å andra sidan beslutade regeringen också om betydande utgiftsökningar och därmed blev nettoutgiftsbesparingen som slagits fast för 2013 ungefär 350 miljoner euro jämfört med den föregående valperiodens sista tekniska rambeslut. Tilläggsåtgärder från 2012 till 2013 med avseende på inbesparingar (brutto) uppgick sammantaget till ca en miljard euro och de största hänförde sig bland annat till kommunernas statsandelar, utgifter som härrör från sjukförsäkringslagen samt anskaffningar av försvarsmateriel.

På 2013 års nivå beslutade regeringen om skatteåtgärder på ca 2,4 miljarder euro. Å andra sidan lättades beskattningen med nästan en miljard euro. Inalles stramades beskattningen åt från 2012 till 2013 med ca 1,4 miljarder euro. De största ändringarna gällde höjningen av mervärdesskattesatserna med en procentenhet samt beslutet att inte göra någon inflations- och inkomstnivåindexjustering av inkomstbeskattningen.

Utöver anpassningsåtgärderna har regeringen åtagit sig att förnya de ekonomiska strukturerna så att förutsättningarna stärks för en tillväxt som är starkare än den prognostiserade.

I augusti 2013 fattade regeringen beslut om ett strukturpolitiskt program för att stärka tillväxtförutsättningarna och ta igen hållbarhetsunderskottet i ekonomin. I november 2013 preciserades beslutet om genomförandet av programmet. Med hjälp av det strukturpolitiska programmet ska de institutionella ramarna för den ekonomiska verksamheten omarbetas. Reformerna ska sammanpassas med den övriga ekonomiska politiken så att helheten stöder tillväxt och sysselsättning också på kort sikt. Strukturpolitiken redogörs i kapitel 4.4.

Strukturella reformer som har vidtagits under pågående regeringsperiod är bl.a. att samfundsskattesatsen sänkts, kommunreformen inletts, social- och hälsovårdens service-strukturereform, kommunernas uppgifter och skyldigheter minskats samt en boendepolitisk reform. Ytterligare har regeringen fattat beslut bl.a. om åtgärder som ska stärka utbildningen och sysselsättningen hos unga och underlätta sysselsättningen för partiellt sysselsatta.

Utsikterna för den offentliga ekonomin

Den offentliga ekonomins finansiella ställning försämras av det utdraget svaga konjunkturläget och allt mera av strukturella faktorer, till exempel utgifter till följd av den åldrande befolkningen. År 2013 ökade den offentliga sektorns underskott till uppskattningsvis 2,6 % av BNP. Bedömningen är dock att underskottet på medellång sikt småningom kommer att minska. Det kommer trots det framdeles att bli besvärligt att nå balans i den offentliga ekonomin.

Skatteuttaget, alltså den andel av totalproduktionen som inflyter som skatter och socialförsäkringsavgifter, uppskattades hålla sig kring 45 %. År 2013 höjdes skatteuttaget av rundradioskatten som hade införts vid ingången av året och av de mångtaliga anpassnings-åtgärderna som regeringen hade beslutat om på inkomstsidan.

De viktigaste nyckeltalen för den offentliga ekonomin, såsom utgiftsgraden, skatteuttaget och skuldförhållandet påverkas märkbart också av värdet på BNP. Det uppskattades i december 2013 vara dryga 12 miljarder euro lägre på 2015 års nivå än vad som uppskattats i den ekonomiska översikten våren 2013. Både volym- och prisutvecklingen för BNP justerades nedåt efter våren 2013.

Enligt den europeiska stabilitets- och tillväxtpakten får den offentliga sektorns underskott inte överskrida tre procent och inte heller den offentliga sektorns skuld överstiga 60 % i förhållande till BNP. Det offentliga underskottet kommer att hålla sig under referensvärdet på tre procent de närmaste åren. Däremot framförde regeringen hösten 2013 i samband med förberedelserna för budgetpropositionen för 2014 en uppskattning om att den offentliga skulden för första gången 2014 kommer att överskrida 60 %.

I EU:s stabilitetspakt våren 2013 ställdes som mål för Finland på medellång sikt en strukturell balans på -0,5 % i förhållande till bruttonationalprodukten. Enligt finansministeriets kalkyl från hösten 2013 kommer Finlands strukturella balans 2013 att hålla sig inom dessa ramar.

Med hjälp av de årliga förändringarna i den offentliga sektorns och statens konjunkturrensade primära balans¹ kan man beräkna hur finanspolitiska beslut inverkar på de ekonomiska aktiviteterna, dvs. om de finanspolitiska ändringarna stödjer eller hämmar

¹ Med de underliggande offentliga finanserna eller den primära balansen avses skillnaden mellan inkomster och primära utgifter. Primära utgifter är alla andra offentliga utgifter än räntorna på skulden. Genom att rensa den primära balansen från konjunkturernas inverkan på inkomsterna och utgifterna får man den konjunkturrensade underliggande balansen, som beskriver den offentliga ekonomins ställning över konjunkturcykeln. Vid beräkningen av den konjunkturrensade underliggande balansen utnyttjas uppskattningarna om ekonomins potentiella produktion och produktionsgapet, som beräknas med hjälp av den. Med hjälp av produktionsgapet samt den offentliga ekonomins konjunktrelasticitet kan man bestämma konjunkturernas inverkan på den offentliga ekonomins ställning.

tillväxten. De anpassningsåtgärder som regeringen har beslutat om syns särskilt i statens konjunkturrensade primära balans under åren 2013—2015. Den beslutsrelaterade finanspolitiken förändrades tydligt i en stramare riktning under 2013. Nivåmässigt var statens konjunkturrensade primära balans negativ under hela prognosperioden. Under 2013 utarbetade finansministeriet till stöd för det politiska beslutsfattandet en uppskattning av den potentiella produktionen, produktionsgapet och den konjunkturrensade primära balansen. Förändringarna i den konjunkturrensade underliggande balansen ger inte som sådana en entydig bild av den beslutsbaserade finanspolitikens omfattning, eftersom utgiftsökningen till följd av den åldrande befolkningen försämrar det strukturella saldoto i de offentliga finanserna, även om finanspolitiken i övrigt vore neutral. Finanspolitiken blir åtstramande först när de beslutsbaserade åtgärderna överskrider den strukturella ökningen av de åldersrelaterade utgifterna.

De offentliga finansernas hållbarhet

De offentliga finanserna verkade enligt en bedömning från hösten 2013 inte vara i balans på medellång sikt. För att balansera de offentliga finanserna utgör den åldrande befolkningen en ytterligare utmaning, vilket leder till ökade utgifter för pensioner, sjuk- och hälsovård och långvård. Den avmattade produktionstillväxten och stagnerade tillväxten i arbetsinsatser begränsar för sin del den ekonomiska tillväxten och därmed ökade skatteintäkter. Det försämrade försörjningsförhållandet börjar bygga upp ett omfattande tryck på finansieringen av de offentliga finanserna.

Statistikcentralens befolkningsprognos från 2012 ger vid handen att befolkningen i åldern 15—64 år kommer att minska med 100 000 personer till år 2030 och samtidigt befolkningen över 65 öka med nästan 500 000 personer. Balansen på lång sikt i de offentliga finanserna mäts med hållbarhetsunderskottet som är nuvärdet på kommande underskott i den offentliga ekonomin. Hållbarhetsunderskottet beskriver hur mycket den offentliga ekonomin behöver anpassas på medellång sikt för att skuldsättningen ska hållas på ett behärskat spår också på längre sikt, när de åldersrelaterade utgifterna ökar.

Finansministeriet uppskattar ett större hållbarhetsunderskott på grund av att bedömningen av den offentliga ekonomins strukturella balans på medellång sikt under 2013 försvagades samt skulden växte snabbare än väntat. Förändringar i utgiftstrycket på lång sikt skedde inte under året. Hållbarhetsunderskottet beräknades hösten 2013 uppgå till 4,7 % i förhållande till totalproduktionen på 2017 års nivå.

Hållbarhetsproblemet kan till en del skötas med direkta budgetanpassningar, vilket förbättrar den offentliga ekonomins strukturella balans, men också genom strukturella reformer som dämpar kommande tryck på utgifterna och förbättrar ekonomins tillväxtförutsättningar och på det sättet den offentliga sektorns intäktsökning på lång sikt. En grupp sakkunniga i pensionsfrågor som har verkat under ledning av finansministeriet presenterade vid utgången av 2013 en rapport om anpassningen av det finländska arbetspensionssystemet till den längre livslängden. Rapporten lägger grunden för förhandlingar om en omfattande pensionsreform som ska genomföras 2017.

Skattepolitiken

Regeringens skattepolitik hade stark fiskal betoning 2013. Beskattningen stramades åt främst genom att skatter som hänför sig till konsumtionen höjdes. Skattepolitiken strävade också efter att skatterna ska fördelas rättvist och understödde med nya skattelättnadsprogram företagens och kapitalplacerarnas investeringsvilja.

Genom skattehöjningarna ville man på årsnivå nå en ökning i skatteintäkterna på ungefär två miljarder euro. Mätt med skatteintäkter gjordes den mest betydande höjningen i mervärdesbeskattningen. Alla mervärdesskattesatser höjdes med en procentenhet utan ingrepp i den fiskala strukturen. Även i överlåtelsebeskattningen gjordes skattehöjande ändringar. Särskilt ville man utvidga den med tiden allt smalare skattebasen och öka neutraliteten i skattebehandlingen av fast egendom som är i direkt ägo respektive som ägs via bolag.

I skattepolitiken ville man också framhäva social rättvisa genom att betona beskattning efter betalningsförmåga. Förvärsinkomstbeskattningens progressivitet utökades genom att lätta på beskattningen på de lägsta inkomstnivåerna och strama åt beskattningen temporärt för dem som förtjänar över 100 000 euro. Också beskattningen av stora pensionsinkomster stramades åt med en tilläggsskatt för pensionsinkomst. Ytterligare stramades arvs- och gåvoskatten åt genom att det temporärt lades till en högre skatteklass för arvsandelar och gåvor på över en miljon euro.

Utöver lättnaderna i samfundsskatten som genomfördes ett år tidigare (samfundsskattebasen sänktes till 24,5 %) fortsatte regeringen med sin politik för att främja företagens verksamhetsförutsättningar och investeringar med skattesporrar av ny typ. Investeringar som riktas till företagens forsknings- och utvecklingsverksamhet stöds med ett skattelättnadsprogram som gäller temporärt. Vidare beviljades företagens investeringar i produktion åren 2013—2015 förhöjd avdragsrätt i beskattningen. Även för kapitalplacerare i tillväxtföretag skapades det ett temporärt sporrande program i kapitalinkomstbeskattningen. Med dessa skattesporrar stöds investeringar på årsnivå med uppskattningsvis ca 220 miljoner euro.

Av försiktighetsskäl infördes det en ny bankskatt för inlåningsbankerna som tas ut under skatteåren 2013—2015. Skattens storlek grundar sig på summan av inlåningsbankens riskvägda poster enligt kapitaltäckningsanalysen. Intäkterna från skatten ska säkerställa finansieringsinstitutens funktion i tider av kris. Kommunernas ekonomi understöddes och stabiliserades genom att de skatteintäkter kommunerna hade förlorat på grund av skattestöden till företagen ersattes fullt ut. Kommunerna kompenserades också för förlusterna i skatteintäkter på grund av lättnaderna i förvärsinkomstbeskattningen. Vidare får kommunerna i enlighet med regeringens tidigare beslut under åren 2012—2015 sin andel av samfundsskatten förhöjd med 5 procentenheter. Motsvarande kompensationer gjordes också i församlingarnas samfundsskatteandelar.

Det beslutades att finansieringen av Rundradion Ab:s verksamhet ska tryggas genom att införa en rundradioskatt för alla som har fyllt 18 år, för näringsidkare och för samfund med hemkommun i Fastlandsfinland. Skattens storlek grundar sig i personbeskattningen på ren förvärvs- och kapitalinkomst, på vilken tillämpas en skattebas på 0,68 % 2013. Skatten har en undre gräns på 50 euro och en övre gräns på 140 euro. I samfundsbeskattningen har skatten graderats efter företagets omsättning. Målet är att få in inalles 500 miljoner euro 2013 genom skatten.

2 Läget i offentliga ekonomin

2.1 Den offentliga ekonomin

Den offentliga sektorn i nationalräkenskaperna består av staten, lokalförvaltningen och socialskyddsfonderna, som är uppdelade i arbetspensionsfonder och andra socialskyddsfonder.

I sektorn staten ingår budgetekonomin, statens fonder (exklusive statens pensionsfond), universiteten, Rundradion Ab och Solidium Oy. I sektorn lokalförvaltningen ingår kommunerna, samkommunerna och affärsverk som är så kallade icke marknadsproducenter. I sektorn arbetspensionsanstalter ingår de enheter som har hand om obligatorisk arbetspensionsförsäkring och det kompletterande tilläggspensionssystemet. De övriga socialskyddsfonderna består av Folkpensionsanstalten och Arbetslöshetsförsäkringsfonden.

Den offentliga ekonomin uppvisade ett underskott femte året i rad. Under året var underskottet i offentliga sektorn 4,6 miljarder euro, vilket är 2,4 % i relation till den totala produktionen. Skulden i offentliga sektorn steg till 110 miljarder euro. Det är 56,9 % i relation till BNP.

Statsförvaltningens finansiella ställning förbättrades en aning trots den negativa ekonomiska tillväxten. Underskottet uppgick till 7,2 miljarder euro. Året innan, 2012, var det 7,3 miljarder euro. Statens skatteinkomster ökade med 3,9 %. Orsaken till ökningen var att flera skattegrunder ändrades. Den största ändringen var att mervärdesskattesatsen höjdes med en procentenhet. Utgifterna steg med 3,1 %. Däremot minskade statens ränteutgifter, medan transfereringarna till den övriga offentliga sektorn ökade. I slutet av 2013 uppgick statsskulden till 90 miljarder euro.

Underskottet i den kommunala ekonomin minskade med 0,7 miljarder euro till 1,5 miljarder euro. Skatteinkomsterna steg kraftigt i relation till det allmänna ekonomiska läget, vilket huvudsakligen hängde samman med vissa engångsföreteelser. Samtidigt steg konsumtionsutgifterna långsammare. I kombination förbättrade detta statens finansiella ställning. Överskottet i arbetspensionsanstalterna minskade jämfört med 2012. Övriga socialskyddsfonder låg nära jämviktsläge.

TABELL 3. De viktigaste nyckeltalen för den offentliga ekonomin 2010—2013, % av BNP

	2010	2011	2012	2013
Skatter och socialskyddsavgifter	42,4	43,6	44,0	45,5
Offentlig sektor, utgifter	55,8	55,1	56,7	58,4
Nettokreditgivning	-2,8	-1,0	-2,2	-2,4
Statsförvaltningen	-5,6	-3,4	-3,8	-3,7
Lokalförvaltningen	-0,2	-0,5	-1,1	-0,8
Arbetspensionsanstalterna	3,0	2,8	2,5	2,1
Övriga socialskyddsfonder	0,0	0,0	0,2	0,0
Offentlig sektor, skulder	48,8	49,3	53,6	56,9
Statsskulden	42,0	42,2	43,6	46,4

2.2 Statsfinanserna

2.2.1 Statsfinansernas utveckling och ställning

Totalproduktionen minskade 2013, vilket särskilt avspeglades i den finansiella ställningen för statsfinanserna som, liksom tidigare år, visade ett rejält underskott. De ändringar i skattegrunderna som infördes i början av året ökade statens inkomster, men samtidigt tvingades man dra ner kalkylerna i fråga om utvecklingen av de viktigaste skatteunderlagen. Tack vare regeringens anpassningsåtgärder ökade dock inte underskottet i statsfinanserna.

Statens utgifter

Enligt nationalräkenskaperna 2013 uppgick utgifterna till 55,6 miljarder euro, vilket var 3,1 % mer än 2012. Av statens utgifter var drygt hälften så kallade överföringsutgifter som i statsbudgeten beviljas undersektorer inom den offentliga ekonomin, icke-vinstsyftande samfund och EU. Merparten av överföringsutgifterna, cirka 24 miljarder euro, gick till kommunerna och socialskyddsfonder. Statens överföringar till kommunerna har ökat de senaste tio åren med i snitt något under 7 % per år.

Omkring en fjärdedel av de statliga utgifterna var konsumtionsutgifter som i huvudsak utgörs av den statliga personalens löner samt nyttigheter och tjänster avsedda för verksamheten. År 2013 ökade statens konsumtionsutgifter i betydande grad som en engångsföreteelse till följd av att Rundradion Ab från årets början hänfördes till den statliga sektorn i nationalräkenskaperna, vilket ökade den statliga personalen med drygt 3 000 personer.

Andra större statliga utgifter enligt grupperingen i nationalräkenskaperna är statens pensioner (8 % av statens totala utgifter), framför allt jordbrukssubventioner (4 %) samt investeringsutgifter (2,5 %). Tack vare den låga räntan och ett högt kreditbetyg höll sig ränteutgifterna 2013 på en mycket moderat nivå, trots att statsskulden stigit avsevärt redan fyra år i rad. Ränteutgifternas andel av de totala utgifterna i nationalräkenskaperna uppgick till drygt 4,5 %.

Statens inkomster

Enligt nationalräkenskaperna uppgick statens inkomster till 48,4 miljarder euro, vilket var 3,9 % mer än 2012. Drygt 85 % av statens inkomster består av skatteinkomster. Skatteinkomsterna är i hög grad beroende av den allmänna ekonomiska utvecklingen och dess struktur. Regeringen kan genom sina beslut påverka skatteinkomsterna och beskattningens struktur. Inflödet av skatteinkomster påverkas även av förändringar i fördelningen mellan staten, kommunerna och församlingarna. De viktigaste skatteinkomstposterna är skatterna på förvärvsinkomster och kapitalinkomster, mervärdesskatten och samfundsskatten.

Till följd av nedgången i totalproduktionen 2013 saknades förutsättningar för ökade skatteinkomster. Däremot påverkades skatteinkomsterna positivt av de förändringar i skattegrunden som regeringen enades om. Højningen av alla mervärdesskattesatser med en procentenhet var den största enskilda förändringen av skattegrunden. I början av året infördes också en rundradioskatt som ökade statens skatteinkomster. Förändringarna i skattegrunden ökade skatteinkomsterna 2013 med över 1,5 miljarder euro. Skatteinkomsterna enligt nationalräkenskaperna beräknades ha ökat med något över 4 %.

Bland statens övriga inkomster är kapitalinkomster och överföringar från statens pensionsfond viktiga poster. Överföringarna från statens pensionsfond fastställs så att de årligen täcker 40 % av statens pensionsutgifter. Statens kapitalinkomster beräknas ha sjunkit i föl på grund av minskade ränteinkomster. Statens övriga inkomster utgör en mycket liten andel av BNP, i medeltal 3,5 %, om man inte räknar med skatteinkomsterna.

2.2.2 Utgiftsutvecklingen inom statens budgetekonomi och anslagsramarna

I regeringens budgetproposition för 2013 (inkl. den kompletterande propositionen) uppgick utgifterna till totalt 54,5 miljarder euro som vid behandlingen i riksdagen höjdes med cirka 51 miljoner euro. I budgeten uppskattades de ordinarie inkomsterna för 2013 till 47,0 miljarder euro. Underskottet i budgetekonomin uppskattades till 7,5 miljarder euro.

Under året lämnades fem tilläggsbudgetpropositioner till riksdagen. I tilläggsbudgetarna höjdes anslagen med ett nettobelopp på 755 miljoner euro, och inkomstposterna sänktes med 968 miljoner euro. Tilläggsanslagen gick bland annat till stöd för sysselsättning och tillväxt, i synnerhet i den tredje tilläggsbudgeten som också innehöll ett beslut om ett anslag på 200 miljoner euro för att stärka Finavia Abp:s eget kapital och främja bolagets utbyggnad av Helsingfors-Vanda flygplats. Under året preciserades också flera utgiftsposter, såsom EU-avgiften, som utökades med sammanlagt 98 miljoner euro för att täcka avgifterna enligt EU:s tilläggsbudgetar.

I tilläggsbudgetarna sänktes de beräknade skatteinkomsterna med ett nettobelopp på totalt 1 148 miljoner euro. I den första tilläggsbudgeten sänktes de beräknade skatteinkomsterna med 249 miljoner euro netto till följd av ändringar i de beräknade intäkterna av samfundsskatten och bankskatten. I den andra tilläggsbudgeten sänktes de beräknade skatteinkomsterna med 899 miljoner euro huvudsakligen på grund av en sänkning av de beräknade intäkterna av förvärvs- och kapitalinkomstskatten samt mervärdesskatten. I den femte tilläggsbudgeten för 2013 beräknades underskottet i budgetekonomin till 9,2 miljarder euro.

Ramutgifternas totalbelopp understeg den fastställda anslagsramen

I valperiodens första rambeslut den 5 oktober 2011 fastställdes 42 205 miljoner euro som anslagsram för 2013 baserat på 2012 års prisnivå. Till följd av utgiftsbesparingar sänktes ramnivån för 2013 med 349 miljoner euro i rambeslutet våren 2012. En nedsättning, men inte en höjning, av ramen är möjlig under den pågående valperioden utan att ramens trovärdighet äventyras.

Under valperiodens gång har anslagsramen för 2013 justerats i överensstämmelse med förändringarna i prisnivån och utgiftsstrukturen, vilket hade som följd att ramnivån preciserades till 42 836 miljoner euro hösten 2012. I regeringens budgetproposition (inkl. den kompletterande propositionen) uppgick ramutgifterna till totalt 42 530 miljoner euro, vilket lämnade en så kallad odelad reserv på 106 miljoner euro utöver reserven på 200 miljoner euro i tilläggsbudgeten. I den ordinarie budgeten utökade riksdagen de utgifter som ska hänföras till ramen med 51 miljoner euro.

I tabell 4 visas för den ordinarie budgeten och tilläggsbudgetarna de totala beloppen av alla utgifter och ramutgifter samt hur mycket de utgifter som hänförs till ramen har underskridit ramnivån sedan respektive budget. Riksdagen gjorde ändringar bara i den ordinarie budgeten. De pris- och strukturjusteringar som gjordes i ramnivån under året beskrivs separat i respektive regeringsproposition.

Under 2013 stod trots ramarna också de 200 miljoner euro som överförts från 2012 till förfogande för utgifter av engångskaraktär. I den tredje tilläggsbudgeten användes 128,9 miljoner euro av dem för utgifter av engångskaraktär för investeringar, projekt och anskaffningar som stödde tillväxten och sysselsättningen. I den fjärde tilläggsbudgeten finansierades utgifterna av engångskaraktär med 16 miljoner av det reserverade ramanslaget som kvarstod från 2012.

TABELL 4. Budgetutgifterna 2013, mn euro

	Regeringsproposition inkl. kompl. propositioner	Alla utgifter	Utgifter som ingår i ramen totalt	Pris- och strukturjusterad ramnivå	Ofördelad reserv (O) och reserven i tilläggsbudgeten (T)
Regeringsproposition	BP 2013	54 485	42 530	42 836	106 (O), 200 (T)
Efter riksdagens ändring	B 2013	54 536	42 581	42 836	55 (O), 200 (T)
Regeringsproposition	TBP I	54 667	42 676	42 843	168 (O)
Regeringsproposition	TBP II	54 677	42 685	42 843	158 (O)
Regeringsproposition	TBP III	55 067	42 869	42 980	111 (O)
Regeringsproposition	TBP IV	55 256	42 937	43 015	78 (O)
Regeringsproposition	TBP V	55 291	42 953	43 015	61 (O)

Den budgeterade nivån för de utgifter som hänför sig till ramen underskred under året anslagsramen med 61 miljoner euro. I ramreglerna för regeringen konstateras det att skillnaden, dock högst 200 miljoner euro, trots ramarna får användas följande år för engångsutgifter, om utgiftsnivån efter tilläggsbudgetarna stannar under ramnivån. Från 2013 kan således högst 61 miljoner euro överföras till 2014.

2.2.3 Inkomsterna inom statens budgetekonomi och skuldutvecklingen

Budgetekonomins beräknade inkomster sänktes till följd av nedgången i den ekonomiska utvecklingen

I regeringens budget för 2013 uppskattades de ordinarie inkomsterna för 2013 till 47 033 miljoner euro. Det totala beloppet av budgetutgifterna var 54 536 miljoner euro, och underskottet i budgetekonomin uppskattades då till 7 503 miljoner euro. I tilläggsbudgetarna höjdes anslagen med ett nettobelopp på 755 miljoner euro och inkomstposterna sänktes med 968 miljoner euro netto. Med beaktande av tilläggsbudgetarna steg det beräknade underskottet i budgetekonomin för 2013 till 9 226 miljoner euro.

I den första tilläggsbudgeten sänktes de ordinarie inkomstposterna med 122 miljoner euro netto. Det beräknade inflödet av samfundsskatt sänktes med 209 miljoner euro till följd av uppgifterna om influtna belopp från början av året och en försämrad prognos för driftsöverskottet. Inflödet av bankskatt uppskattades bli 37 miljoner euro lägre än i den ordinarie budgeten. Utifrån uppgifterna om influtna belopp nedsattes det beräknade inflödet av fordonsskatt med 53 miljoner euro. Det beräknade utfallet av källskatten på räntekomster höjdes med 50 miljoner euro till följd av uppgifter om influtna belopp och förändringar i prognosen för makroekonomins utveckling.

Utöver ändringarna i de beräknade skatteinkomsterna gjordes också ändringar i övriga inkomstposter. Av Finlands Banks vinst inkomstfördes 227 miljoner euro till statsbudgeten, dvs. 77 miljoner euro mer än vad som uppskattats i den ordinarie budgeten. Den beräknade inkomstföringen från Senatsfastigheter höjdes med 20 miljoner euro. Uppskattningen av inkomsterna av blandad natur höjdes med cirka 30 miljoner euro netto, av vilket 20 miljoner euro härrörde från inkomster från auktioneringen av utsläppsrätter.

I årets andra tilläggsbudget gjordes inga ändringar i de ordinarie inkomstposterna.

I den tredje tilläggsbudgeten för 2013 gjordes flera ändringar i inkomstposterna till följd av försämrade ekonomiska utsikter under årets gång och med dem försämrade uppgifter om influtna skatter. Beloppet av de uppskattade skatteinkomsterna sänktes med 899 miljoner euro netto. Skatterna på förvärvs- och kapitalinkomster beräknades sjunka med 434 miljoner euro jämfört med uppgifterna i budgeten. Orsaken var uppgifterna om influtna belopp från årets början, förhandsuppgifter från den slutförda beskattningen 2012 och en försämrad ekonomisk prognos. Utifrån uppgifterna om influtna belopp sänktes också det beräknade inflödet av skatt på alkoholdrycker, energiskatter, bilskatt, överlåtelseskatt och avfallsskatt. Kalkylerna för inkomsterna av mervärdesskatten sänktes med 372 miljoner euro till följd av de försämrade prognoserna för utvecklingen i samhällsekonomin. Också kalkylerna för skatten på försäkringspremier sänktes till följd av den försämrade prognosen. Uppskattningen av intäkterna av skatten på arv och gåva höjdes i sin tur till följd av att uppgifterna om influtna belopp från årets början var bättre än beräknat.

I den fjärde tilläggsbudgeten för 2013 höjdes inkomstposterna med 48 miljoner euro netto till följd av en höjning av de beräknade inkomsterna av blandad natur. Av höjningen härrörde 21,5 miljoner euro från auktioneringen av utsläppsrätter.

I den femte tilläggsbudgeten höjdes de beräknade inkomsterna av blandad natur med 5 miljoner euro.

Staten fick in sammanlagt 38 740 miljoner euro i skatteinkomster, vilket var cirka 1 419 miljoner mer (3,7 %) än 2012. Skatteinkomsterna behandlas närmare i kap. 2.2.4. I andra än skatteinkomster kom det in sammanlagt 7 432 miljoner euro i budgetekonomin, vilket är cirka 13 % mindre än föregående år. Av denna summa inflöt 5 137 miljoner euro i form av inkomster av blandad natur, 2 030 miljoner euro som ränteinkomster och intäktsföring av vinst och 264 miljoner euro som inkomster av lån som beviljats av staten. I nettoinkomster av blandad natur flöt det in 118 miljoner euro mer än det budgeterade beloppet. Intäktsföringen av Penningautomatföreningens vinst till statsbudgeten uppgick till 413 miljoner euro och statens andel av tippnings- och penninglotterivinstmedlen till 535 miljoner euro. Ränteinkomsterna, inkomsterna av försäljning av aktier och de intäktsförda vinsterna var 11 miljoner euro mer än vad som hade budgeterats. I ränteinkomster kom det in sammanlagt 148 miljoner euro. I vinst från Finlands Bank inkomstfördes 227 miljoner euro till staten, dvs. 42 miljoner euro mer än året innan. I utdelning och inkomster från försäljningen av aktier kom det in 1 416 miljoner euro. Solidium med cirka 800 miljoner euro och Fortum med cirka 450 miljoner euro stod för den största utdelningen.

Den budgeterade upplåningen utnyttjades inte fullt ut

Enligt den utfallskalkyl som ingår i bokslutet uppgick inkomsterna inom budgetekonomin utan nettolåneupptagning till 46 172 miljoner euro och utgifterna till 54 587 miljoner euro. Enligt bokslutet blev budgetekonomins utgifter 8 416 miljoner euro större än de faktiska inkomsterna utan nettolåneupptagning. Av de budgeterade utgifterna blev 704 miljoner euro oanvända, dvs. 282 miljoner euro mindre än 2012. Förklaringen till att den budgeterade nivån underskreds ligger bland annat i att anslagen för inkomstrelaterade dagpenningar och studiestöd användes i mindre omfattning än budgeterat. Dessutom användes mindre anslag än budgeterat till energiskattestöd, energistöd och stöd till produktion av förnybar energi.

Det inflöt 107 miljoner euro mer i ordinarie inkomster än budgeterat. Skatterna och de skattepliktiga inkomsterna var 34 miljoner euro mindre än budgeterat. Inkomsterna av blandad natur var 118 miljoner euro större än prognosen i budgeten. Ränteinkomsterna, inkomsterna av aktieförsäljning och inkomstföringen av vinster var 11 miljoner euro större än budgeterat. Inkomsterna enligt bokslutet behandlas närmare i kap. 2.2.4 och 2.2.7.

Budgetekonomins skulder ökade med 6,4 miljarder euro. Statsskulden ökade klart mindre än vad som uppskattats i den femte tilläggsbudgeten eftersom 2,8 miljarder euro av den budgeterade upplåningen inte togs ut. Förfarandet vid upplåning ändrades 2011 efter att riksdagens grundlagsutskott hade konstaterat att kravet på budgetbalans inte förutsätter att det lån som anges i budgeten tas ut till fullt belopp om det inte är nödvändigt för statens likviditet. Upplåningen enligt bokslutet behandlas närmare i kap. 2.2.9.

TABELL 5. Balansen inom budgetekonomin och statsfinanserna, 2010—2013, mn euro

	2010	2011	2012	2013	Förändring 2012—2013, %
Budgetekonomin					
Inkomster inom budgetekonomin	39 051	43 242	45 733	46 172	1
Utgifter inom budgetekonomin	49 880	50 382	53 446	54 587	2
Egentligt underskott	-10 829	-7 140	-7 713	-8 416	9
Utgifter (-), inkomster (+) för skuldhanteringen	234	-41	-64	-4	-94
Nettofinansieringsbehov (-)	-10 595	-7 181	-7 777	-8 420	8
Återstoden av statsfinanserna enligt nationalräkenskaperna	-10 078	-6 363	-7 338	-7 207	-2

2.2.4 Skatteinkomsterna och analys av dem

Skatteinkomsterna till staten uppgick till sammanlagt 38 740 miljoner euro, vilket var ungefär 1 420 miljoner euro mer (3,8 %) än 2012. Mest ökade mervärdesskatten, samfundsskatten, skatten på arv och gåva och fordonsskatten. Däremot minskade skatten på kapitalinkomst, bilskatten, alkoholskatten och källskatten på ränteinkomst beloppsmässigt mest. I det följande redogörs det närmare för förändringarna i skatteinflödet och orsakerna till dem. Tabell 6 visar skatteinflödet inom budgetekonomin för varje skatteslag 2009—2013.

TABELL 6. Skatteinkomster inom statens budgetekonomi 2009—2013, mn euro

	2009	2010	2011	2012	2013	2012/2013 Förändring, %
Skatt på förvärvs- och kapitalinkomst	7 188	6 496	7 646	7 869	7 848	-0,3
Samfundsskatt	2 207	2 972	3 374	2 906	3 227	11,0
Källskatt på ränteinkomster	493	205	198	237	207	-12,5
Skatt på arv och gåva	440	387	395	509	646	26,9
Bankskatt	-	-	-	-	134	...
Mervärdesskatt	13 316	13 710	15 166	15 814	16 434	3,9
Skatt på vissa försäkringspremier	557	584	626	660	712	7,9
Apoteksavgifter	128	121	143	144	152	5,7
Punktskatt på tobak	689	698	739	752	848	12,7
Skatt på alkoholdrycker	1 207	1 284	1 281	1 381	1 336	-3,3
Energiskatter	3 149	3 252	3 880	4 103	4 171	1,6
Punktskatt på sötsaker, glass och läskedrycker	35	37	134	197	204	3,5
Punktskatt på vissa dryckesförpackningar	12	13	15	15	15	-1,9
Bilskatt	687	941	1 068	1 007	932	-7,4
Överlåtelseskatt	484	520	544	580	586	1,2
Lotteriskatt	139	145	169	207	215	3,8
Fordonsskatt	654	691	759	759	866	14,2
Avfallsskatt	45	42	64	56	56	-0,6
Övriga skatteinkomster	102	107	115	124	151	21,7
STATENS SKATTEINKOMSTER SAMMANLAGT	31 533	32 206	36 316	37 321	38 740	3,8

Skatterna på förvärvs- och kapitalinkomster uppgick till 7 848 miljoner euro 2013, vilket var 0,3 % mindre än 2012. Däremot ökade de skattepliktiga förvärvs- och kapitalinkomsterna. Lönesumman ökade med ungefär en procent, pensionerna och andra sociala förmåner med 7 % och kapitalinkomsterna med 3 % jämför med året innan (se tabell 9). Under året gjordes ändringar i kriterierna för förvärvs- och kapitalinkomsterna som inverkade på skatteintäkterna. Progressiviteten i beskattningen av förvärvsinkomster blev strängare. Beskattningen mildrades i de lägre inkomstnivåerna, medan den stramades åt i de högre inkomstnivåerna. Det högsta beloppet för grundavdraget inom kommunalbeskattningen höjdes med 30 euro i de allra lägsta inkomstnivåerna. Dessutom sänktes skatten på de lägsta inkomsterna genom att det högsta avdraget för arbetsinkomst höjdes med 25 euro. I de högre inkomstklasserna stramades beskattningen åt genom att statens inkomstskatteskala temporärt kompletterades med en skatteklass för beskattningsbara förvärvsinkomster på mer än 100 000 euro. Dessutom belades pensionsinkomster över 45 000 euro per år med en extra skatt. Ingen justering enligt förändringen i inflations- eller förtjänstnivå gjordes i statens inkomstskatteskala 2013. Andra skatteomläggningar som påverkade skatten på förvärvs- och kapitalinkomster var lägre skattefri kilometerersättning och en sänkning med fem procentenheter av rätten till ränteavdrag på bostadslån.

Inflödet av förvärvs- och kapitalinkomster påverkas också av faktorer än förändringar i skatteunderlaget och skattegrunderna. Under budgetåret har inflödet varierat eftersom det skett förändringar i redovisningen av skatter och det förekommer andra tidsförskjutningar i periodiseringarna av skatter.

Samfundsskatten till staten uppgick till 3 227 miljoner euro, vilket var 11 % mer än 2012. Den betydande ökningen berodde främst på att inflödet var litet 2012. Det i sin tur berodde på att skattegottgörelse för flera skatteår verkställdes på en gång. Inflödet av samfundsskatt var bra med tanke på de ekonomiska konjunkturerna. Inom företagsbeskattningen infördes vissa skatteincitament som beräknades minska skatteintäkterna med drygt 200 miljoner euro på årsbasis. Företagens investeringar subventionerades med skattelättnader för forsknings- och utvecklingsverksamhet och högre avskrivningsrätt för produktiva investeringar.

Avkastningen från källskatten på ränteinkomster sjönk med drygt 12 %. Skatteintäkterna beror på räntenivån och insättningarna. Medelräntan på hushållens insättningar sjönk med en tredjedel jämfört med 2012 och var i snitt 0,6 % 2013. Också insättningarna minskade med drygt 0,6 %.

Bankskatten tog år 2013 in 134 miljoner euro, vilket var 36 miljoner mindre än uppskattat i regeringens proposition.

Skatten på arv och gåva ökade med 27 % jämfört med 2012. Skatteinflödet var 646 miljoner euro. Skalan för skatt på arv och gåva kompletterades med ett nytt högsta intervall för arvsandel och gåvor över 1 000 000 euro. Dessutom slopades gåvoskattefriheten på försäkringsersättningar. Också vissa åtgärder för att snabba upp handläggningen av skatter på Skatteförvaltningen påverkade inflödet. Vidare påverkas inflödet fortfarande av att skatten på arv och gåvor över 200 000 euro höjdes 2012. Dessutom har Skatteförvaltningen uppdaterat anvisningarna för värdering av arv och gåvor.

Intäkterna av mervärdesskatten uppgick till 16 434 miljoner euro, vilket var en ökning med 3,9 % jämfört med 2012. Ökningen beror nästan uteslutande på att alla momssatser höjdes med en procentenhet till 10, 14 respektive 24 %. Skattebasen vidgades inte (se tabell 9). Mervärdesskatten från inhemska konsumtionsvaror ökade, men mervärdesskatten från importen sjönk markant. Mervärdesskatten flyter in med en eftersläpning på två månader. Följaktligen kommer effekten av högre momssatser fram bara för tio månader under året.

Skatten på försäkringspremier tog in 712 miljoner euro, vilket var en ökning med nästan 8 %. Ökningen beror i första hand på att skatten höjdes från 23 % till 24 % samtidigt som mervärdesskatten höjdes.

Inflödet från tobaksskatten steg med 96 miljoner euro (nästan 13 %) jämfört med 2012. Avkastningen var 848 miljoner euro. Den kraftiga ökningen berodde delvis på skattehöjningar som infördes 2012. Därmed medförde skatteplanering och tidpunkten för skatteuppbörd att skatteintäkterna inflöt till fullt belopp först 2013. Inemot 60 miljoner euro av ökningen berodde emellertid på att inflödet var större än vanligt mot slutet av året. Det kan förklaras med att de skattskyldiga garderade sig exceptionellt tidigt för skattehöjningarna 2014. Inflödet av tobaksskatt ökade till följd av skattehöjningarna och skatteplaneringen trots att den skattepliktiga konsumtionen av tobaksvaror minskade.

Skatten på alkoholdrycker uppgick till 1 336 miljoner euro och det var cirka 3,3 % mindre än 2012 trots att skattehöjningen 2012 gav utslag till fullt belopp först 2013 på grund av tidpunkten för skatteuppbörden. Den skattepliktiga konsumtionen av alkohol minskade med ungefär 4,1 % omvandlad till hundra procentig alkohol. Däremot ökade den skattefria konsumtionen.

Det kom in 4 171 miljoner euro i skatt på energi och inflödet ökade med nästan 1,6 %. Ökningen berodde framför allt på de skattehöjningar på naturgas och torv som trädde i kraft under året. En annan faktor var att skatten på trafikbränsle höjdes 2012. På grund av tidpunkten för skatteuppbörden gav det utslag i skatteinflödet fullt ut först 2013. Dessutom gjordes en skatteneutral ändring av skatten på uppvärmningsbränslen genom att skattetyngdpunkten försköts från att vara en skatt på energiinnehåll till att vara en skatt på koldioxidutsläpp. Den största omställningen i skattebasen för skatter på energi var att förbrukningen av biodrivmedel som ersätter fossila drivmedel ökade markant, men sammantaget sett minskade förbrukningen av trafikbränsle.

Punktskatten på sötsaker, glass och läskedrycker inbringade 204 miljoner euro, vilket innebar att skatteinflödet ökade med ungefär 3,5 %. Ökningen kan i sin helhet förklaras med effekterna av skattehöjningarna 2012 eftersom de gav utslag fullt ut först i skatteintäkterna för 2013 på grund av tidpunkten för skatteuppbörden. Konsumtionen av produkter med läskedrycksskatt ökade en aning, men skattebasen för sötsaker, glass och läskedrycker ändrades nästan inte alls 2013.

Avkastningen från bilskatten var 932 miljoner euro, vilket var 7,4 % mindre än 2012. Nedgången berodde huvudsakligen på att registreringen av nya bilar fortsatte sjunka, men också på att de genomsnittliga koldioxidutsläppen minskade fortlöpande tack vare skattestyrningen, och att skattebördan därmed minskade. Bilskatt betalades för ungefär 100 000 nya personbilar, och det var cirka 7 % mindre än 2012. Efterfrågan på nya bilar

är lägre än den genomsnittliga nivån för beskattade nya bilar på längre sikt, som till exempel 2003—2012 i snitt var 122 000 bilar årligen.

Avkastningen från överlåtelseskatten steg med 1,1 % jämfört med 2012 och uppgick till 586 miljoner euro. Skattesatsen på bostadsaktier och aktier i fastighetsbolag höjdes från och med 2013 till 2 % och skattebasen utsträcktes till skuldandelar i bolagen. Största delen av överlåtelseskatten kommer från bostads- och fastighetsaffärer. Avkastningen varierar stort från år till år beroende bland annat på att antalet företagsomstruktureringar varierar, likaså på konjunktursvängningarna på bostads- och fastighetsmarknaden. Överlåtelseskatt ska betalas 2—6 månader från överlåtelsen. Vid nya bostadsaktier går det ännu längre. Följaktligen kommer förändringar i bostads- och fastighetsaffärerna och beskattningen fram i inflödet av överlåtelseskatt i vissa fall först ett år senare.

Inflödet av fordonsskatt var 866 miljoner euro, vilket var 14 % mer än 2012 då beloppet uppgick till 759 miljoner euro. Grundskatten inom fordonsskatten höjdes i syfte att kraftfullare styra valen mot utsläppssnåla alternativ. Beslutet att höja fordonsskatten fattades 2011, men effekterna kom fram fullt ut i skatteinflödet först 2013.

I samarbete med Tullen, finansministeriet, Statistikcentralen och Statens ekonomiska forskningscentral startades 2013 ett omfattande projekt för att modernisera uppskattningen av skattefelet. Under det första året fokuserade man på att definiera begreppet, sätta sig in i internationell praxis och pröva metoder för att generalisera tillsynsresultaten. 2014 kommer man att börja utföra uppskattningar av skattefelet på basen av den utförda analysen och IMF:s metod. Först att bedömas blir mervärdesbeskattningens skattefel.

2.2.5 Prognosen för skatteinkomsterna och en analys av avvikande poster

I budgetpropositionen till riksdagen uppskattades skatteinkomsterna i budgetekonomin 2013 till 39 923 miljoner euro. I en senare kompletteringsproposition sänktes prognosen till 1 148 miljoner euro. Sänkningen berodde på att prognosen för makroekonomin uppdaterades och på att inflödet av vissa skatteslag var mindre än beräknat. Prognosen sänktes i första hand för skatten på förvärvs- och kapitalinkomster, samfundsskatten och mervärdesskatten. I stället höjdes prognosen för skatt på arv och gåva. Också för andra skatteslag justerades siffrorna i någon mån.

TABELL 7. Budgetprognoser för skatteinkomster i relation till utfallet 2013, mn euro

	Prognos i budget- propositionen	Överskattning (+) / under- skattning (-) i budget- propositionen	Förändringar i prognosen i tilläggsbud- getpropo- sitioner	Utfall (prognos) 2013	Slutgiltig överskattning (+) / under- skattning (-)
SKATTEINKOMSTER TOTALT	39 923	+1 183	-1 148	38 740	+35
Förvärvs- och kapitalinkomster	8 597	+749	-434	7 848	+315
Samfundsskatt	3 198	-29	-209	3 227	-238
Mervärdesskatt	16 803	+369	-372	16 434	-3
Energiskatter	4 285	+114	-63	4 171	+51
Skatt på alkoholdrycker	1 429	+93	-42	1 336	+51
Tobaksskatt	779	-69	0	848	-69

I det följande redogörs det närmare för de viktigaste avvikelserna från utfallet (eller förhandsinformationen) i skatteinkomstposterna i relation till den ordinarie budgeten för 2013 och skatteinkomstprognoserna i budgetarna justerade med tilläggsbudgetar.

Prognosfelen för förvärvs- och kapitalinkomster i den ordinarie budgeten och tilläggsbudgetarna berodde huvudsakligen på att det var svårt att förutse hur stora kapitalinkomsterna skulle vara. Prognosen för kapitalinkomsterna 2013 överskattades. Också prognosen för förvärvsinkomsterna överskattades för 2012 och 2013. Med de kalkylmodeller som tillämpas prognoser av skatteinkomsterna kan man inte helt och hållet förutse hur stora de debiterade skatterna är. Avvikelser i prognoserna beror också på att skatterna kommer in olika kalenderår och det är vanligen omöjligt att förutse beloppen exakt rätt. Vidare innehåller prognosmodellerna inexaktheter som gör det svårare att förutse skatteinflödet från mindre inkomstposter. De slutliga inkomst- och skatteuppgifterna för 2013 kommer när beskattningen är klar i slutet av oktober 2014.

Tabellen 8 visar skatteunderlagen för skatten på förvärvs- och kapitalinkomster i november 2012, augusti 2013 och finansministeriets prognos för december 2013, där uppgifter om utfallet för löne- och kapitalinkomster var tillgängliga. Den procentuella förändringen beskriver utvecklingen av skattebasen jämfört med skattebasen 2012.

TABELL 8. Prognoser för förvärvsinkomster, löneinkomster och kapitalinkomster samt årsförändring vid tidpunkten när budgetarna upprättades

	11/2012	8/2013	12/2013
Förvärvsinkomster 2013, mn euro	121 842	121 614	120 763
Förändring, %	3,2	2,7	2,6
Löneinkomster 2013, mn euro	82 220	81 741	81 211
Förändring, %	2,2	1,4	0,9
Löneinkomster 2012, mn euro	80 453	80 615	80 457
Förändring, %	3,7	3,9	3,7
Kapitalinkomster 2013, mn euro	9 617	8 964	8 719
Förändring, %	0,7	2,7	3,7
Kapitalinkomster 2012, mn euro	9 550	8 731	8 408
Förändring, %	-3,1	-11,4	-14,7

Prognoserna för skatten på förvärvs- och kapitalinkomster måste ruckas också när utdelningen mellan skattetagarna i skatteredovisningen ändras. Utdelningen måste ändras när prognoserna för utvecklingen i skatterna eller skatteunderlaget ändras eller när ny data om befolkningen läggs till i kalkylmodellerna när beskattningen har färdigställts. Prognosen för inflödet av skatt på förvärvs- och kapitalinkomster sänktes eftersom utdelningen till staten¹ för skatteåret 2012 sänktes i augusti och november 2013 och för skatteåret 2013 i december 2013.

Prognosen för intäkterna av samfundsskatten i budgeten för 2013 avvek bara lite från utfallet i bokslutet, men träffsäkerheten i prognosen för samfundsskatten försämrades under året. Debiteringskalkylen för samfundsskatten 2012 föreföll vara för stor i jämförelse med förhandsinformationen om inflödet. Följaktligen måste debiterings- och intäktskalkylerna sänkas. Också prognosen för driftöverskottet för 2012 och 2013 sänktes. Utifrån denna information sänktes inflödeskalkylen för 2013.

Efter att den första tilläggsbudgeten hade lämnats till riksdagen sänktes prognosen för driftöverskottet för både 2012 och 2013 ytterligare. Det hade talat för att prognosen för intäkterna av samfundsskatten hade justerats neråt. Samtidigt uppstod det ett behov av att höja prognosen för samfundsskatten för 2013 eftersom förskottskompletteringsbetalningarna för 2012 och förskottsskatten för 2013 var högre än väntat. Till följd av dessa faktorer med effekter i olika riktningar gick man in för att inte ändra inflödeskalkylen för samfundsskatten och i stället invänta närmare information om utvecklingen i förskottsskatten och de ekonomiska utsikterna. Inflödeskalkylen justerades inte under höstens gång, eftersom det fortfarande ansågs möjligt att de snabbt försämrade ekonomiska utsikterna skulle få företagen att ansöka om sänkning och återbäring av förskottsskatten. Först mot slutet av året föreföll det vara klart att så inte skulle ske. Också den slutliga debiteringen av samfundsskatt för skatteåret 2012 var större än förväntat.

Överskattningen av intäkterna om mervärdesskatten i budgeten för 2013 berodde huvudsakligen på att den ekonomiska utvecklingen var sämre än förväntat. Av den anledningen ökade underlagen för mervärdesskatten sämre än förväntat.

Överskattningen av energiskatter berodde på huvudsakligen på två faktorer. Nästan hälften av överskattningen kan förklaras med att fossila drivmedel i mycket högre grad än förväntat ersattes med biodrivmedel, som har lägre skattesats än fossila drivmedel. Den återstående skillnaden kan till största delen förklaras med att förbrukningen av i synnerhet dieselolja var en aning lägre än förväntat. Förbrukningen brukar reagera snabbast på förändringar i ekonomin.

¹ Utdelningen till staten är den del som hör till staten av det totala inflödet av skatt på förvärvs- och kapitalinkomster (statens progressiva inkomstskatt, skatt på kapitalinkomst, kommunalskatt, kyrkoskatt och sjukförsäkringspremier/sjukförsäkringsavgifter) som redovisas till skattetagarna. Under skatteåret är det inte känt hur stort det slutliga skatteinflödet och utdelningen till respektive skattetagare är av de samtliga redovisade skatterna. Därför tillämpas utdelning baserad på prognoser av skatteinkomsterna på utdelningen. Utdelningen rättas i förekommande fall om prognoserna ändras under skatteåret. Den slutliga rättelsen (s.k. debiteringsredovisning) görs när beskattningen har färdigställts.

Överskattningen av avkastningen av skatten på alkoholdrycker berodde i sin helhet på att konsumtionen av skattepliktig alkohol sjönk markant. Det hade man inte förutsett eller kunnat förutse för 2013. Underskattningen av avkastningen av tobaksskatt berodde på att inflödet var större än beräknat i slutet av året. Det kan förklaras med att de skattskyldiga garderade sig tidigare än normalt för skattehöjningarna 2014. Skattebasen dvs. den statistikförda skattepliktiga konsumtionen utvecklades enligt förväntningarna.

Principerna för hur skatteinkomstprognoser upprättas

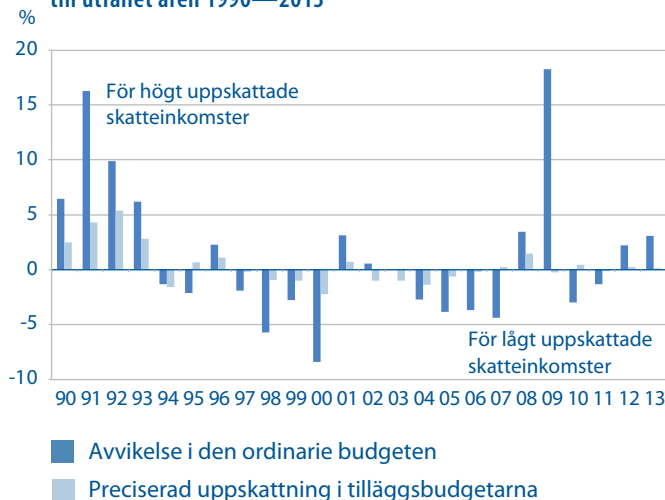
De kalkylerna för skatteinkomsterna som ingår i budgeten upprättas utifrån uppgifter om inflödet av olika skatteslag, skattegrunderna, och utvecklingen i skatteunderlaget. Prognoserna för utvecklingen i skatteunderlagen baserar sig på en totalekonomisk prognos från finansministeriet. Tabell 9 redogör för prognoserna för de viktigaste inkomst- och efterfrågeposterna som inverkade på de skattepliktiga inkomsterna och övriga skatteunderlag i september 2012 och december 2013. Ändringarna i prognoserna för utvecklingen av skatteunderlagen förklarar de ändringar som gjorts i prognoserna för skatteinkomsterna under året.

TABELL 9. De viktigaste posterna för inkomst och efterfrågan som påverkar skattepliktiga inkomster och övriga skatteunderlag. Prognoser för förändring, %, i september 2012 och december 2013

	Prognos september 2012		December 2013	
	2012	2013	2012	2013
Skattepliktiga förvärvs- och kapitalinkomster	3½	3½	3	2½
— löneinkomster	3	2½	4	1
— pensionsinkomster och övriga sociala förmåner	7	6	6	7
— kapitalinkomster	-2	3	-6	3
Förtjänstnivåindex	3,5	2,6	3,2	2,0
Rörelseöverskott	1	3	-4	-3
Värde av privatpersoners konsumtionsutgifter	4	4	3	1
Mervärdesskattebas	4	2	3	0
Bensinförbrukning	-3	-2	-3½	-2
Förbrukning av dieselolja	½	1½	-½	-1
Elförbrukning	-2	1	-5	2½
Konsumtion av beskattad alkohol	-1½	0	-2	-4
Beskattade nya personbilar, st.	105 000	105 000	108 000	100 000
Konsumentprisindex	2,6	2,4	2,8	1,5

Uppgifterna för bränsle, el, alkohol och bilar avser det slutliga utfallet 2013. I övrigt gäller uppgifter prognosen för december 2013.

FIGUR 1. Skatteinkomstprognoserna i budgeten i förhållande till utfallet åren 1990—2013

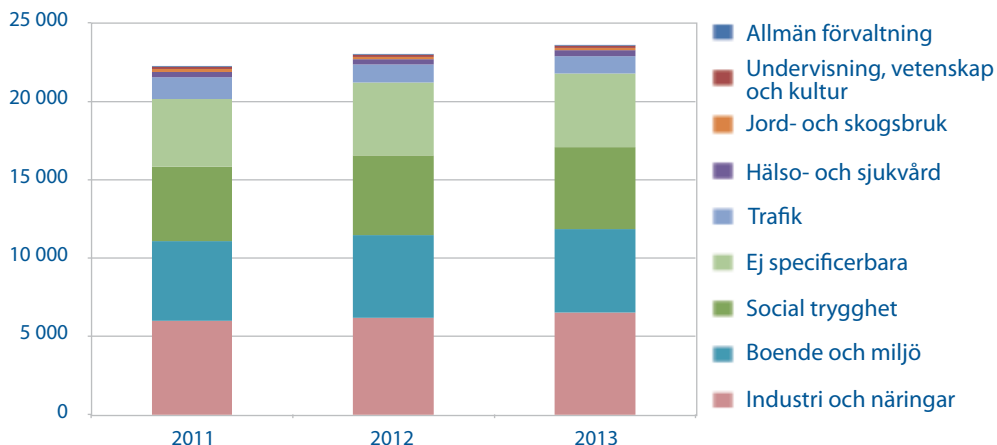
Figur 1 visar hur kalkylerna för skatteinkomsterna avvek 1990—2013 från utfallet i den ordinarie budgeten, som lämnades till riksdagen under hösten innan budgetåret hade inletts, och i budgeten kompletterad med en tilläggsbudget. Av figuren framgår det att skatteinkomsterna överskattades i budgeten och tilläggsbudgeten i början av 1990-talet och i synnerhet 2009. De största underskattningarna inföll 1998 och 2000. För 2012 och 2013 över-skattades utvecklingen i skatteinkomsterna en aning i den ordinarie budgeten om man ser till utfallet.

2.2.6 Skattestöd

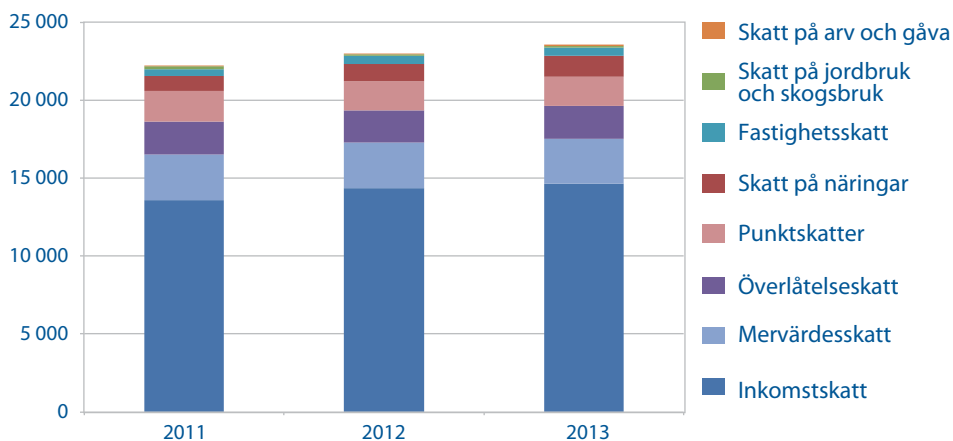
Med skattestöd eller skatteutgift avses avvikelser från beskattningens normala grundstruktur sådan som den definieras på det nationella planet. Ett skattestöd är inriktat på att stödja vissa funktioner eller grupper av skattskyldiga genom bestämmelser om avdrag, skattefrihet, nedsatta skattesatser, skattelättnader eller senarelagd betalning av skatt. Definitionerna av skattestöd baserar sig på överenskommelser som ingåtts för olika slag av skatter. Skattestöden beräknas huvudsakligen enligt principen om förlorad skatteinkomst. Då utgörs stödet av den skatteinkomst som går förlorad på grund av en beskattningsbestämmelse som avviker från normen, när övriga bestämmelser förblir oförändrade. Eftersom stödets inverkan på beteendet och eventuella överlappande stöd inte beaktas gäller det att vara försiktig med både en uppskattning och en tolkning av det totala beloppet av skattestöden. Om skattestöden slopas betyder det inte nödvändigtvis att skatteinkomsterna ökar i motsvarande grad.

År 2013 noterades 185 skattestöd. I brist på tillräckligt omfattande och tillförlitliga basfakta gick det dock inte att räkna ut något belopp för ungefär 40 % av skattestöden. Det var alltså inte möjligt att uppskatta de sammanlagda kostnaderna skattestöden. För de

FIGUR 2. Skattestöd efter uppgiftsområde 2011—2013, mn euro

FIGUR 3. Skattestöd efter skatteslag 2011—2013, mn euro

skattestöd som kunde räknas ut, uppgick beloppet till totalt 23,6 miljarder euro, vilket är ungefär 12 % av BNP och 27 % av skatter och avgifter av skattenatur. Statens andel av alla skattestöd var 70 % och den resterande delen, 30 %, var fördelad på kommunerna, församlingarna och Folkpensionsanstalten.

Figur 2 visar skattestöden efter uppgiftsområde 2011—2013. Merparten av skattestöden gällde områdena industri och näringar, social trygghet samt boende och miljö. Också området "ej specificerbara" innefattar betydande skattestöd. Där ingår bland annat förvärvsinkomstavrdraget i kommunalbeskattningen och arbetsinkomstavrdraget i statens förvärvsinkomstbeskattning. Det sammanlagda beloppet av stöden ökade med cirka 550 miljoner euro mellan 2012 och 2013.

Figur 3 redogör för skattestöden efter skatteslag 2013. I beskattningen av fysiska personers inkomster var det största skattestödet skattefrihet för en kalkylerad bostadsinkomst och den uppgick till 2 950 miljoner euro. Skattestödet i form av arbetsinkomstavgift vid beskattningen av förvärvsinkomster uppgick till 1 990 miljoner euro och förvärvsinkomstavgiften vid kommunalbeskattningen till 1 445 miljoner euro. Arbetstagares lagfästa och avdragsgilla pensionsförsäkringspremie innebär förlorade skatteinkomster till ett belopp om 1 865 miljoner euro i beskattningen av förvärvsinkomster. Det största enskilda skattestödet i beskattningen av kapitalinkomster medför skattefrihet för vinst vid försäljning av egen bostad till ett belopp av 1 300 miljoner euro.

Det viktigaste stödet per skatteår vid beskattningen av näringsinkomst var det skattestöd som följde på snabbare avskrivningar av lösa anläggningstillgångar (670 miljoner euro) än vad det tekniskt-ekonomiska slitaget förutsatte och skattefriheten vid överlåtelse av aktier som ingår i anläggningstillgångar (420 miljoner euro). I beskattningen av jordbruk var snabbare avskrivningar av maskiner, materiel och anordningar än vad det tekniskt-ekonomiska slitaget förutsatte det största skattestödet (37 miljoner euro). I skogsbeskattningen medförde skogsavdraget 35 miljoner i skattestöd.

Inom mervärdesbeskattningen består skattestödet av skattesatser som är lägre än den normala skattesatsen och av verksamheter som är helt befriade från skatt. De största skattestöden för enskilda nyttigheter var sänkt skattesats på livsmedel (1 120 miljoner euro), restaurang- och måltidsservice (474 miljoner euro), läkemedel (348 miljoner euro) och på kollektivtrafik (266 miljoner euro). Bland punktskatterna uppkom de största skattestöden av att skatteklassen för dieselbränsle var lägre än normen (739 miljoner euro), lägre skatteklass för elström till industri och växthus (375 miljoner euro), lägre skattesats än normen för lätt bränsle i arbetsmaskiner (469 miljoner euro) och en lägre skattesats än normen för torv (76 miljoner euro). Däremot betecknades drivkraftsskatten på fordon som skattesanktion (274 miljoner euro).

Det största enskilda skattestödet för överlåtelseskatt var skattefrihet för överlåtelse av värdepapper som är föremål för offentlig handel och där beloppet uppskattas till 2 000 miljoner euro. Skattestödet för skattefrihet vid överlåtelseskatt för köp av en första bostad uppgick till totalt 40 miljoner euro. Vid beskattningen av arv och gåva var skattelättnaden vid generationsväxling ett skattestöd på 80 miljoner euro. Fastighetsskatten bestäms enligt den allmänna skattesatsen för fastighetsskatt i kommunen. Det största skattestödet beror på lägre skattesats (560 miljoner euro) än normen på bostadshus. Inom fastighetsbeskattningen fanns det också skattesanktioner.

När ett företag anställer arbetstagare är lönebikostnaderna avdragsgilla i beskattningen. Också detta betraktas som skattestöd. På grund av bristande information gick det räkna ut beloppen bara för några av skattestöden inom socialförsäkringslagstiftningen.

De viktigaste förändringarna i skattestöden och hur de beräknas

Informationen om skattestöden grundar sig på ett skattestödsprojekt² som avslutades 2010 och som kartlade hela skattelagstiftningen bestämmelse för bestämmelse. Ett undantag är

² Outi Kröger – Timo Rauhanen: Verotuet Suomessa. VATT valmisteluraportit 5/2010.

normerna för skattestöden inom beskattningen av energi, som omdefinierades i och med att energiskattereformen 2011. År 2013 skedde det bara små förändringar i antalet skattestöd jämfört med 2012. Inget av skattestöden upphörde i slutet av 2012. I början av 2013 infördes tre nya skattestöd. För att stödja den ekonomiska tillväxten infördes för skatteåren 2013–2015 inom näringsbeskattningen ett skatteincitament för forsknings- och utvecklingsverksamhet och höjda avskrivningar för produktiva investeringar³. För att förbättra möjligheterna att få finansiering för tillväxtinriktade småföretag infördes för skatteåren 2013–2015 ett temporärt skatteincitament för investerare.

I beskattningsstrukturen gjordes inga omläggningar som skulle ha ändrat definitionerna på skattestöden eller ändrat beräkningsmetoderna. De kalkylerade beloppen för skattestöden ändrades emellertid eftersom skattegrunderna och skattebasen sågs över (t.ex. inkomster genererade av produktionsfaktorer). Mest ökade återbäringen av punktskatt till energiintensiva företag, cirka 80 miljoner euro. Ökningen berodde på att kriterierna för skatteåterbäring lindrades 2012 och på att effekterna av de lindrade kriterierna på grund av tidsfaktorer kommer fram första gången fullt ut först 2013. Dessutom minskade några skattestöd en aning till följd av omställningar i skattebasen. Allt som allt ökade skattestöden med cirka 550 miljoner euro jämfört med 2012.

Analys av effekterna av skattestöd

I regeringens årsberättelse för 2012 ingick en analys av effekterna av skattestöden. Nästa analyser görs 2014 och de kommer att avrapporteras i berättelsen för 2014.

2.2.7 Avgiftsinkomster och utvecklingen i den avgiftsbelagda verksamheten

De avgifter som statliga myndigheter tar ut är ersättningar eller vederlag för producerade tjänster. De baserar sig antingen på lagen om grunderna för avgifter till staten (150/1992) som är allmän lag eller på lagstiftning om specialavgifter.

Tabellen 10 redogör för statens avgiftsbelagda verksamhet efter prestationsslag 2010–2013. År 2013 uppgick inkomsterna av den avgiftsbelagda verksamheten till totalt 993,9 miljoner euro, vilket var 0,2 % mindre än året innan.

I motsats till siffrorna i statens intäkts- och kostnadskalkyl innefattar inte siffrorna för den avgiftsbelagda verksamheten i tabellen inkomster från sponsorer och tabellen har inte korrigerats med kreditförluster. I tabellen ingår inte den avgiftsbelagda verksamheten mellan statliga myndigheter, där volymen 2013 var 240,4 miljoner euro. I intäkterna från den avgiftsbelagda verksamheten ingår inte ersättningar för kostnader för tjänster från statliga ämbetsverk och inrättningar (exempelvis servicecentrens intäkter). Ersättningarna var 184,0 miljoner euro 2013.

³ Som ett led i ett större lagpaket med en reform av beskattningen av inkomst av näring förkortades giltighetstiden för skatteincitamentet för forsknings- och utvecklingsverksamhet och den höjda avskrivningsrätten för produktiva investeringar i början av 2014. På grund av ändringen avslutas programmen för skatteincitament tidigare än planerat, redan i slutet av 2014.

TABELL 10. Avgiftsbelagd verksamhet enligt prestationsslag 2010—2013, 1 000 euro

	2010	2011	2012	2013	Förändring, %
Offentligrättsliga prestationer	299 243	327 114	355 240	360 166	1,4
Marknadsprestationer*	283 623	294 856	299 871	298 249	-0,5
Prestationer prissatta med stöd av särslagstiftning	308 799	322 475	340 987	335 480	-1,6
SAMMANLAGT	891 665	944 445	996 098	993 895	-0,2

* Övriga prestationer med stöd av lagen om grunderna för avgifter till staten (150/1992) som prissätts på företagsekonomiska grunder.

TABELL 11. Avgiftsbelagd verksamhet enligt prestationsslag och förvaltningsområde 2013, 1 000 euro

	Offentligrättsliga prestationer	Marknads- prestationer	Prestationer pris- satta med stöd av särslagstiftning	Sammanlagt
Riksdagen	0	54	89	143
Republikens president	0	24	0	24
Statsrådet	1	206	0	208
Utrikesministeriet	57 462	843	0	58 305
Justitieministeriet	1 105	2 784	146 292	150 181
Inrikesministeriet	79 483	6 131	8	85 622
Försvarsministeriet	32	53 710	558	54 300
Finansministeriet	32 254	15 462	20 719	68 435
Undervisnings- och kulturministeriet	14 851	19 608	394	34 854
Jord- och skogsbruksministeriet	17 790	13 236	57 292	88 318
Kommunikationsministeriet	97 125	20 535	54 637	172 296
Arbets- och näringsministeriet	17 366	82 638	48 800	148 805
Social- och hälsovårdsministeriet	42 277	81 595	6 692	130 564
Miljöministeriet	418	1 422	0	1 841
SAMMANLAGT	360 166	298 249	335 480	993 896

2.2.8 Statens utgifter

Med **budgetutgift** avses att ett använt anslag bokförs på ett budgetkonto. Med **kostnad** avses i affärsbokföringen en utgift eller del av utgift som periodiseras till en viss räkenskapsperiod.

Enligt **utfallskalkyl för budgeten** var **utgifterna inom budgetekonomin** 54,6 miljarder euro. Utgifterna utan ränteutgifter och anslagsöverföringar uppgick till 49,4 miljarder euro och det var en ökning med 1,0 % jämfört med året innan (motsvarande siffror var 51,9 miljarder euro respektive 1,5 %, om anslagsöverföringarna beaktas). Med beaktande av prisstegringen låg utgifterna reellt sett kvar på samma nivå som året innan. Utifrån utfallskalkylen uppgick ränteutgifterna för statsskulden till 1,7 miljarder euro.

Budgetutgifterna var 703,5 miljoner euro mindre än vad som hade budgeterats. Av förslagsanslagen var 660 miljoner euro, av de fasta anslagen 2 miljoner euro och av reservationsanslagen 41 miljoner euro oanvända. Det sammanlagda beloppet av överförda anslag ökade med 853 miljoner euro.

TABELL 12. Överförda anslag 2010—2013, mn euro

Överförda anslag	2010	2011	2012	2013
Överförda anslag, totalt	4 054	3 789	3 143	3 996
Årlig förändring	1 094	-265	-645	853

I **statens intäkts- och kostnadskalkyl** ingår kostnader för verksamheten, finansiella kostnader, extraordinära kostnader och överföringsekonomin kostnader. Kostnaderna uppgår till sammanlagt 51 591 miljoner euro, varav drygt tre fjärdedelar består av kostnader inom överföringsekonomin. I tabellen 13 ingår ett sammandrag av kostnadsutvecklingen 2010—2013.

TABELL 13. Kostnaderna inom budgetekonomin 2010—2013, mn euro

Kostnader	2010	2011	2012	2013
Kostnader av verksamhet				
Material, förnödenheter och varor	591	623	601	617
Personalkostnader	4 678	4 687	4 740	4 779
Hyror	665	697	742	762
Inköp av tjänster	2 396	2 348	2 417	2 479
Övriga kostnader	683	716	913	899
Ändring av produktlager och tillverkning för eget bruk	-92	-89	-85	-113
Avskrivningar	974	1 007	1 035	969
Rättelse av interna kostnader	-485	-297	-257	-275
KOSTNADER AV VERKSAMHET SAMMANLAGT	9 410	9 692	10 107	10 117
Finansiella kostnader	2 091	2 013	2 001	1 737
Extraordinära kostnader	44	84	11	10
Överföringsekonomin kostnader				
Överföringar till kommuner och samkommuner*	10 210	10 596	10 966	11 252
Överföringar till socialskyddsfonder	10 731	10 736	11 439	11 880
Överföringar till näringslivet	3 018	3 034	3 185	3 204
Överföringar till icke-vinstsyftande samfund*	4 886	5 147	5 197	5 260
Överföringar till hushåll	4 492	4 501	4 668	4 798
Överföringar till EU	1 566	1 861	1 832	2 061
Övriga kostnader inom överföringsekonomin	696	680	632	1 272
ÖVERFÖRINGSEKONOMINS KOSTNADER SAMMANLAGT	35 599	36 554	37 920	39 727
KOSTNADER SAMMANLAGT	47 143	48 343	50 040	51 591

* I siffrorna för 2012 och 2013 har ett fel i utgifterna inom överföringsekonomin som nämns i bilaga 13 till bokslutet justerats.

Personalkostnader är den största posten i kostnaderna av verksamhet och den består av följande poster (miljoner euro):

TABELL 14. Personalkostnader 2010—2013, mn euro

Personalkostnader, mn euro	2010	2011	2012	2013
Löner och arvoden	3 801	3 823	3 873	3 910
Pensionskostnader	761	760	764	761
Övriga personalbikostnader	117	104	103	108
SAMMANLAGT	4 678	4 687	4 740	4 779
Statens personal, anställda				
Statsanställda	86 383	85 071	82 774	81 210
Årsverken	84 721	83 312	81 484	80 380

Inköp av tjänster, posten inkluderar följande servicekategorier:

TABELL 15. Inköp av tjänster 2010—2013, mn euro

Servicekategorier, mn euro	2010	2011	2012	2013
Reparationer och underhåll	646	706	738	799
Byggnadsarbeten	61	52	33	27
Kontorstjänster	495	404	412	394
Personaltjänster	71	76	85	82
Renhållning och tvätteritjänster	100	99	100	100
Sakkunnig- och forskningstjänster	603	585	575	589
Övriga tjänster	420	427	474	487
SAMMANLAGT	2 396	2 348	2 417	2 479

De största posterna i **övriga kostnader** är anskaffning av försvarsmateriel för cirka 535 miljoner euro och resekostnader på 182 miljoner euro.

Den största posten under **avskrivningar** är avskrivningar för väg- och järnvägskonstruktioner, sammanlagt 743 miljoner euro. Posten minskade med 85 miljoner euro jämfört med 2012.

Rättelsen av interna kostnader innefattar elimineringar av interna intäkter inom budgetekonomin.

I de **finansiella kostnaderna** anges nettobelopp för räntor orsakade av skulder samt emissions-, kapital- och kursdifferenser och kreditförluster.

De största posterna under **överföringsekonomin kostnader** består av inkomstöverföringar till socialskyddsfonder (11 880 miljoner euro), kommuner och samkommuner (11 252 miljoner euro), icke-vinstsyftande samfund (5 260 miljoner euro), hushåll (4 798 miljoner euro) och näringslivet (3 204 miljoner euro). Totalt ökade överföringsekonomin kostnader med 1 807 miljoner euro till 39 727 miljoner euro jämfört med året innan.

Förändringarna i överföringsekonomin kostnader för *socialskyddsfonderna* (ökning med 441 miljoner euro) berodde främst på att utgifterna för utkomstskyddet för arbetslösa ökade eftersom arbetslösheten steg. Det i sin tur gjorde att utgifterna för inkomstrelaterade dagpenningar steg samtidigt som också andelen utgifter för grunddagpenningar och arbetsmarknadsstöd blev större.

Överföringsekonomin kostnader för *näringslivet* låg kvar på samma nivå som 2012.

Överföringsekonomin kostnader för *hushållen* ökade med 130 miljoner euro. Det berodde främst på öknings i utbetalda pensioner. Att de utbetalade pensionerna ökade berodde dels på indexhöjningar, dels på ett ökande antal pensionstagare.

Överföringarna till statliga fonder som inte ingår i budgeten ökade med 495 miljoner euro. Det berodde uteslutande på ändrad finansiering av Rundradion Ab:s offentliga service. Från och med 2013 finansieras verksamheten vid Rundradion Ab med en rundradioskatt som förs över till statens televisions- och radiofond och därifrån vidare Rundradion Ab.

2.2.9 Statens ekonomiska ställning, statsskulden och statens ansvarsförbindelser

Statens ekonomiska ställning den 31 december 2013

Statens balansomslutning uppvisar 56 190 miljoner euro. Den minskade med 2 108 miljoner euro under året. De viktigaste faktorerna som bidragit till förändringen analyseras nedan.

Nationalförmögenheten uppgår till 292 miljoner euro. I statens ingående balans den 1 januari 1998 var beloppet 564 miljoner euro. Efter att fastighetsverket blev ett affärsverk 1999 försvann 339 miljoner euro i nationalförmögenhet från statens balansräkning. I den ingående balansen togs bara den nationalförmögenhet in som användes som produktionsfaktor. Det var framför allt hus som användes som kontor. Det innebär att exempelvis alla konstsamlingar saknas i statens balansräkning. Utgifterna för förvärv av nationalförmögenhet som förvärvats efter 1998 har aktiverats i balansräkningen.

Anläggningstillgångarna och de övriga långfristiga placeringarnas värde i bokföringen uppgår till 42 920 miljoner euro. De största posterna finns under väg- och järnvägs-konstruktioner samt under placeringar i aktier och affärsverk.

Bokföringsvärdet av de värdepapper som ingår i de i anläggningstillgångarna ingående värdepapperen minskade med 656 miljoner euro. Minskningen berodde på att 800 miljoner euro av kapitalet i Solidium återbetalades till staten. Bokföringsvärdet ökade däremot av att Finlands andel i grundkapitalet i Europeiska investeringsbanken höjdes med 128 miljoner euro.

Bokföringsvärdet på de börsnoterade värdepapperen i anläggningstillgångarna med ett marknadsvärde på 9 544 miljoner euro var 5 651 miljoner euro på bokslutsdagen.

Omsättningstillgångarnas andel av statens balansräkning är obetydlig på grund av den statliga verksamhetens karaktär. Den uppgår till 522 miljoner euro. Den största posten på 418 miljoner euro utgörs av försvarsmaktens upplag för material och förnödenheter.

De långfristiga fordringarna uppgår till 6 058 miljoner euro och de ökade med 1 166 miljoner euro. Posten innefattar motvärden till den förmögenhet som har överlåtits till affärsverken på lånevillkor och lånefordringar som Utvecklingscentralen för teknologi och innovationer har, likaså arbets- och näringsministeriets lånefordringar hos Finlands Exportkredit Ab. Dessutom har lån till Island och Grekland bokförts som långfristiga fordringar.

De kortfristiga fordringarna uppgår till 1 866 miljoner euro och posten innefattar främst allokerade poster och periodiseringsposter samt utbetalda förskott.

I finansieringstillgångarna ingående värdepapper och övriga kortfristiga placeringar uppgår till 3 650 miljoner euro. Posten består i sin helhet av placeringar av statens likvida medel på finansmarknaden. Den minskade med 2 692 miljoner euro jämfört med 2012 eftersom budgetutgifterna inte betalades med lån, utan med likvida medel.

Kassa, banktillgodohavanden och övriga finansiella tillgångar uppgår till 881 miljoner euro och de består huvudsakligen av ett saldo på statens koncernsystems moderkonto (740 miljoner euro).

Eget kapital: Staten har ett eget kapital om minus 44 178 miljoner. I den ingående balansen den 1 januari 1998 var det egna kapitalet 30 048 miljoner euro på minus. Situationen var en följd av såväl statens svåra skuldsättning i början av 1990-talet som av de avgöranden som hade fattats i samband med att den ingående balansen upprättades. En del av nationalförmögenheten lämnades utanför balansräkningen och statens bolagsförmögenhet fastställdes enligt en synnerligen försiktig uppskattning. Statens eget kapital minskade 2013 med 7 116 miljoner euro.

Främmande kapital: I främmande kapital ingår såväl den skuld som staten har upptagit som allokerade poster och periodiseringsposter i bokslutet. Det långfristiga främmande kapitalet ökade med 7 245 miljoner euro medan det kortfristiga kapitalet minskade med 2 238 miljoner euro. En utredning över statsskulden följer nedan.

Den ränteskuld som ingår i passiva resultatregleringar omfattar 968 miljoner euro och semesterlöneskulden 819 miljoner euro.

De övriga kortfristiga skulderna minskade från 4 491 till 2 713 miljoner euro. I posten ingår säkerheter för bland annat derivat, och de har minskat eftersom de långfristiga marknadsrätorna har stigit.

Skuldförvaltning

Med skuldförvaltning avses upplåning inom statens budgetekonomi, investering av statens likvida medel och hantering av risker relaterade till skulden inom budgetekonomin och de investerade likvida medlen. Syftet med skuldförvaltningen är att tillgodose statens behov av lån, att minimera de långsiktiga kostnaderna för skulden på en godtagbar risknivå och att säkerställa statens likviditet under alla förhållanden. Risker utgörs av ränterisker, finansiella risker, kreditrisker och operativa och juridiska risker.

Kostnaderna för skulden minimeras huvudsakligen genom strategiska val av ränterisknivå för skulden. Därmed eftersträvas en genomsnittlig årlig kostnadseffekt på cirka 150 miljoner euro. En bedömning från Statskontoret visar att det ackumulerade resultatet av den aktiva hanteringen av den strategiska ränterisken 2001–2013 var nästan 2 miljarder euro

enligt en försiktig bedömning. Med andra ord hade ränteutgifterna för skulden under perioden varit så här mycket större än utgiftsfallet, om det inte hade funnits en beslutsbaserad och målinriktad hantering av ränterisken för skulden. Kostnadseffekten låg således på den eftersträlvade nivån 2001–2013.

Vid årsskiftet hade staten god likviditet. I slutet av året uppgick de likvida medlen till 4,6 miljarder euro. Vid årsskiftet hade tillgångarna räckt till för att betala utgifterna för tre månader utan att staten hade tagit upp lån, men förutsatt att de förutsedda inkomst- och utgiftsposterna i övrigt hade utfallit som förväntat.

För att undvika risker med rekapitalisering tas nya lån huvudsakligen upp som långfristiga lån och så att rekapitaliseringen fördelas så jämnt som möjligt över de kommande åren. För långfristig upplåning talar också statens relativa kostnadsfördel på marknaden för långfristiga obligationer tack vare det goda kreditvärdighetsbetyget.

Finlands kostnader för långfristiga lån i relation till tyska statens kostnader, som är ett vanligt jämförelseobjekt på marknaden, sjönk 2013 med i snitt 0,24 procentenheter efter att ha varit nästan 0,33 procentenheter 2012. De genomsnittliga kostnaderna för skulden var 1,9 % 2013, det vill säga cirka 0,2 procentenheter lägre än 2012.

Vid utgången av 2013 uppgick statsskulden (budget- och fondekonomin skuld) till ett nominellt värde av 89,7 miljarder euro, vilket är cirka 46 % i relation till BNP. Skuldkvoten var därmed 2,7 procentenheter högre än i slutet av 2012. Statsskulden ökade med 5,8 miljarder euro, det vill säga med 6,9 % jämfört året innan. Vid samma tidpunkt uppgick de investerade likvida medlen till ett belopp av 4,6 miljarder euro, vilket var omkring 38 % mindre än vid föregående års slut.

TABELL 16. Nettopplåning i statsskulden, mn euro

	2009	2010	2011	2012	2013
Upptagna lån	34 639	47 677	31 935	21 876	20 199
Amorteringar	24 750	36 806	27 426	17 627	14 371
NETTOUPLÅNING SAMMANLAGT	9 889	10 871	4 509	4 249	5 828

Staten emitterade två nya benchmarklån, ett på 4,0 miljarder euro som förfaller 2023 och ett på 4,0 miljarder euro som förfaller 2018. Vidare anordnades tre extra auktioner på lån som förfaller 2018, 2023, 2028 och 2042 till ett värde av sammanlagt 4,0 miljarder euro. Den långfristiga medelsanskaffningen kompletterades med andra obligationer upp till ett värde av totalt 1,7 miljarder euro. I kortfristiga statliga skuldförbindelser upptogs 6,5 miljarder euro. Här ingick skuldförbindelser till ett värde av 0,7 miljarder euro, som emitterades för statens bostadsfond.

Nya valutalån är skyddade mot valutakursrisken genom avtal om valutaswap. Valutalånen från tiden före avtalen om valutaswap uppgick i slutet av året till 14,1 miljarder euro, vilket är 15,7 % av statsskulden.

TABELL 17. Statsskulden efter lånetyp, mn euro

	31.12.2009	31.12.2010	31.12.2011	31.12.2012	31.12.2013	Utbetalda räntor 2013
Skuld i euro	64 281	75 152	79 661	83 910	89 738	1 762
Långfristig skuld	52 366	63 537	71 952	78 925	85 717	1 764
Obligationslån till allmänheten	50 613	60 793	69 532	76 364	83 736	1 744
Övriga masskuldebrevslån	581	1 777	1 643	2 162	1 665	0
Skuldebrevslån	1 172	966	777	399	315	20
Kortfristig skuld	11 914	11 615	7 709	4 985	4 021	-2
Skuldförbindelser	11 243	11 083	7 709	4 985	4 021	-2
Kortfristiga krediter	655	532	0	0	0	0
Annan kortfristig skuld	15	0	0	0	0	0
Skuld med valutakursrisk	0	0	0	0	0	0
STATSSKULDEN SAMMANLAGT	64 281	75 152	79 661	83 910	89 738	1 762

Vid utgången av 2013 var 95,5 % av skulderna långfristiga och 4,5 % kortfristiga. Vid samma tidpunkt uppgick obligationslånen till allmänheten till 83,7 miljarder euro, som omfattade serieobligationer (74,5 miljarder euro), avkastningsobligationer (28 miljoner euro) och övriga obligationer till allmänheten (9,2 miljarder euro). I slutet av året utgjorde skuldförbindelserna 4,0 miljarder euro, varav statens bostadsfonds andel var 280 miljoner euro.

Budgetekonomins bruttoupplåning 2013 uppgick till 19,5 miljarder euro och nettoupplåningen till ett nominellt värde av 6,4 miljarder euro. Nettoupplåningen var cirka 2,8 miljarder euro mindre än i de budgetar som riksdagen hade godkänt, eftersom statens likviditet inte krävde nettoupplåning enligt budgeten. Budgetekonomins utgifter för reglering av skulder utan amorteringar utgjorde totalt 1,7 miljarder euro, varav räntorna under året uppgick till 1,7 miljarder euro och emitteringsarvoden, inlösen samt andra arvoden och kostnader i anknytning till lånen till 16 miljoner euro. Trots att lånestocken ökade var ränteutgifterna en aning lägre än året innan, vilket berodde på den låga räntenivån 2013. Uppgifterna ovan kommer från bokslutet och de avviker till vissa delar från siffrorna i tabellerna, som gäller hela statsskulden utifrån kontantprincipen.

TABELL 18. Nyckeltal för statsskulden enligt läget vid årets slut

År	Effektiv kostnad, %	Nominell ränta, %	Varaktighet, år	Förfall, år
2009	2,4	2,4	2,6	4,1
2010	2,6	2,6	2,6	4,6
2011	2,5	2,5	2,9	5,0
2012	2,1	2,1	3,7	5,9
2013	1,9	2,0	3,8	6,0

Statens ansvarsförbindelser 2013

Statens borgensförbindelser och statsgarantierna uppgick enligt statens bokslutsbilaga 12 i del 3 till totalt 15 566 miljoner euro i slutet av 2013. Borgensförbindelserna och statsgarantierna var 4 412 miljoner euro större än i slutet av 2012.

Största delen av borgensförbindelserna beror på Finlands andel av EU:s stabiliseringsåtgärder. Borgensförbindelsen till Internationella valutafonden (IMF) steg med 4 493 miljoner euro och var i slutet av året 8 562 miljoner euro och borgensförbindelserna för lån med anledning av stabiliseringsåtgärderna till Island och Grekland totalt 1 612 miljoner euro. Borgensförbindelserna till europeiska finansiella stabiliseringsfaciliteten (EFSF) var fortsatt 593 miljoner euro. Den av riksdagen godkända maximala borgen och överborgen för kapitalet som ställts för europeiska finansiella stabiliseringsinstrumentet var 13 974 miljoner euro per den 31 december 2013. I kap. 1.1 redogörs det närmare för Finlands andel i EU:s stabiliseringsmekanism.

Av statens övriga borgensförbindelser var statsborgen för studielån den viktigaste och den gällde sammanlagt 1 620 miljoner euro. Det var en ökning på 95 miljoner euro. Senatfastigheter har beviljats borgen till ett belopp av 1 216 miljoner euro, och beloppet låg på samma nivå som 2012. Finnvera Abp har beviljats borgen till ett belopp av 1 055 miljoner euro – en ökning på 134 miljoner euro. Vid årsskiftet hade Statens konstmuseum inga betydande utställningar som hade krävt statsgarantier. Garantierna minskade med 346 miljoner euro.

Med statsborgen avses ansvarsförbindelse för annans lån och med statsgaranti förbindelse att ersätta förluster som orsakas av viss verksamhet.

Statens övriga långfristiga ansvarsförbindelser presenteras i bilaga 12 till statsbokslutet i del 3.

Sedvanliga avtal som ingåtts och förbindelser som avgetts med stöd av punkten Omkostnadsanslag i de allmänna föreskrifterna i detaljmotiveringen till statsbudgeten medförde 2013 utgifter i budgeten för sammanlagt 902 miljoner euro. Behovet av anslag för dessa avtal och förbindelser var 5 330 miljoner euro.

Sedvanliga avtal som ingåtts och förbindelser som avgetts på annan grund än med stöd av punkten Omkostnadsanslag i de allmänna föreskrifterna i detaljmotiveringen till statsbudgeten föranledde 2013 utgifter i budgeten för 848 miljoner euro. Behovet av anslag för dessa avtal och förbindelser var 4 776 miljoner euro.

Budgetutgifter för dessa avtal och förbindelser uppgick till totalt 1 942 miljoner euro och behovet av anslag till totalt 10 102 miljoner euro 2013.

Statens pensionsansvar avser kapitalvärdet på de pensionsrätter som har intjänats för statens pensionsskydd fram till den 31 december 2013. Vid denna tidpunkt uppgick statens pensionsansvar till 94,0 miljarder euro.

Värdet av den egendom som utgör täckning för pensionsansvaret i statens pensionsfond uppgick den 31 december 2013 till 16,5 miljarder euro värderat till marknadspris. Andelen utan täckning uppgick till cirka 77,5 miljarder euro.

Övriga ansvarsförbindelser föranleddes av bland annat samarbets- och partnerskapsavtal, militärskadelagen, brottsskadelagen, tjänstemannalagen, skador i spårtrafiken och skador orsakade av rovdjur.

2.2.10 Finansieringsanalys

Statens finansieringsanalys redogör separat för kassaflödet av egen verksamhet, kassaflödet av överföringsekonomin, kassaflödet av investeringar och kassaflödet av finansiering. Analysen slutar med förändringen i likvida medel.

I **kassaflödet av statens egen verksamhet** överväger alltid inkomsterna på grund av skatteinkomsterna och de uppgick till 26 188 miljoner euro 2013. En ökning med 1 458 miljoner euro skedde i inflödet av skatter. Ökningen gällde särskilt mervärdesskatten, skatt på inkomst och förmögenhet och andra direkta skatter: inkomster från mervärdesskatt 622 miljoner euro, skatt på inkomst och förmögenhet 300 miljoner euro, övriga direkta skatter 241 miljoner euro och punktskatter 124 miljoner euro.

Kassaflödet av statens egen verksamhet ökade med 1 063 miljoner euro. Nettopenning-inflödet minskade framför allt av att ränteinkomsterna och vinstredovisningarna minskade med 377 miljoner euro, medan de utbetalda pensionerna ökade med 176 miljoner euro. Ränteutgifterna minskade med 179 miljoner euro.

Nettoutgiftsflödet i överföringsekonomin var 5 954 miljoner euro större än nettoinkomstflödet av egen verksamhet. Överföringsekonomin inkomstflöde ökade med 220 miljoner euro och utgiftsflödena ökade med totalt 1 404 miljoner euro. Överföringsekonomin nettoutgiftsflöde ökade med 1 185 miljoner euro jämfört med året innan. Sammanlagt uppgick nettoutgiftsflödet i överföringsekonomin till 32 142 miljoner euro.

I **kassaflödet av investeringar** redovisas kassaflödena av anläggningstillgångar, placeringar och utlåning. Kassaflödet för investeringar minskade med 1 814 miljoner euro jämfört med året innan och var 1 974 miljoner euro. Förändringen berodde till största delen på återbetalningar av kapital från Solidium Oy.

Av **kassaflödet av finansiering** framgår det att statsskulden har ökat. Enligt finansieringsanalysen ökade den med 6 863 miljoner euro och det var 906 miljoner euro mer än året innan. Övriga skulder uppvisade en minskning på 1 991 miljoner euro. De berodde på att säkerheterna för derivat minskade när marknadsräntorna steg.

De **likvida medlen** minskade med 3 055 miljoner euro och uppgick vid slutet av året till 4 531 miljoner euro.

2.2.11 Utvecklingen i de statliga fonderna utanför budgeten

Det fanns elva fonder utanför budgeten den 31 december 2013. Under året skedde inga förändringar i antalet fonder eller i fondernas verksamhetsområden. Den ändrade lagen om televisions- och radiofonden trädde i kraft den 1 januari 2013.

TABELL 19. Budgetöverföringar och samlingskontofordringar, mn euro

	Budgetöverföringar ¹		Samlingskontofordringar	
	2012	2013	31.12.2012	31.12.2013
Försörjningsberedskapsfonden	0,0	0,0	142,4	229,3
Interventionsfonden för jordbruket	0,8	1,0	1,1	1,5
Gårdsbrukets utvecklingsfond	0,0	0,0	366,6	336,3
Brandskyddsfonden	0,0	0,0	15,7	6,3
Statens bostadsfond	-130,0	-117,0	128,4	124,4
Statens pensionsfond	-1 603,7	-1 678,3	0,0	0,0
Statens televisions- och radiofond	0,0	500,0	14,4	10,8
Statens säkerhetsfond	-7,0	0,0	1,2	1,1
Statens kärnavfallshanteringsfond	3,7	0,0	4,0	0,0
Statsgarantifonden	0,0	-3,9	736,6	751,8
Oljeskyddsfonden	4,3	0,0	22,6	33,3
SAMMANLAGT	-1 735,6	-1 298,2	1 433,0	1 494,8

¹ - = överföring från fond; + = överföring till fond

Överföringarna från statens pensionsfond till budgeten uppgick till det i lag föreskrivna maximala beloppet, det vill säga 40 % av statens pensionsutgifter. Överföringarna från statens bostadsfond till statsbudgeten bygger på redovisning av fondens kalkylmässiga ränta för så kallat räntebelagt eget kapital till budgetekonomin.

TABELL 20. Fondekonomins intäkts- och kostnadsberäkning, mn euro

	2012	2013
Intäkter från verksamheten	2 189,9	2 242,4
Kostnader för verksamheten	300,1	325,4
Finansiella intäkter	789,4	716,0
Finansiella kostnader	97,0	54,5
Extraordinära intäkter och kostnader	0,0	0,0
Överföringsekonomin intäkter	401,3	54,1
Överföringsekonomin kostnader	679,2	801,0
Intäkter från skatter och obligatoriska avgifter	85,6	86,2
Räkenskapsperiodens intäkts-/kostnadsrest	2 389,8	1 917,8

Av intäkterna från verksamheten bestod 1 628,0 miljoner euro av de pensionsavgifter som statens pensionsfond tar ut hos arbetsgivare och arbetstagare som omfattas av statens pensionssystem (1 633,0 miljoner euro 2012). Intäkterna från verksamheten innefattade dessutom statens pensionsfonds vinster på försäljning av aktier och andelar till ett belopp av 269,8 miljoner euro (135,4 miljoner euro).

De finansiella intäkterna bestod främst av ränteintäkter från statens pensionsfonds placeringar och statens bostadsfonds lånefordringar. Av de finansiella kostnaderna var 1,1 miljoner euro (19,0 miljoner euro) statens bostadsfonds finansiella kostnader och 52,0 miljoner euro (75,8 miljoner euro) statens pensionsfonds finansiella kostnader.

Intäkterna från skatter och obligatoriska avgifter utgjordes huvudsakligen av försörjningsberedskapsavgifter, oljeskyddsavgifter och brandskyddsavgifter.

TABELL 21. Fondekonomins balansposter, mn euro

	31.12.2012	31.12.2013
AKTIVA		
Immateriella tillgångar	5,0	3,8
Materiella tillgångar	20,4	15,4
I anläggningstillgångarna ingående värdepapper och övriga långfristiga placeringar	20 291,5	20 428,5
Omsättningstillgångar	1 327,6	1 364,1
Långfristiga fordringar	44,0	28,3
Kortfristiga fordringar	2 357,3	2 462,9
Kortfristiga placeringar	959,4	822,8
Kassa, banktillgodohavanden och övriga finansiella medel	1 757,2	1 773,6
AKTIVA SAMMANLAGT	26 737,0	26 899,3
PASSIVA		
Fondernas eget kapital	25 757,2	26 459,4
Långfristigt främmande kapital	0,0	0,0
Kortfristigt främmande kapital	979,8	439,9
PASSIVA SAMMANLAGT	26 737,0	26 899,3

De viktigaste balansposterna i fondekonomin den 31 december 2013 var statens bostadsfonds lånefordringar på 6 857,9 miljoner euro och statens pensionsfonds ränte-, aktie- och övriga placeringar på 12 991,6 miljoner euro. I omsättningstillgångarna ingår försörjningsberedskapsfondens säkerhetsupplagrade varor för 1 356,4 miljoner euro och fondernas samlingskontofordringar på statens budgetekonomi som ingår i de övriga finansiella tillgångarna.

Uppgifter om fonderna

Försörjningsberedskapsfonden

Ur försörjningsberedskapsfonden täcks utgifterna för Försörjningsberedskapscentralens och försörjningsberedskapsrådets verksamhet, av vilka de viktigaste är statens säkerhetsupplag och vissa projekt för säkerställande av kritisk infrastruktur. I fonden inkomstförs den försörjningsberedskapsavgift som uppbärs för energiprodukter.

I säkerhetsupplagen av olja startades ett fortlöpande återvinningsprogram, som fortsätter till år 2015, inom ramen för vilket alla upplagrade mellandestillat byts ut mot svavelfria bränslen i enlighet med de nya miljönormerna. Omsättningen var på grund av återvinningen 328 miljoner euro och den bokföringsmässiga vinsten 110 miljoner euro (198 mil-

joner euro 2012). Största delen av vinsten är bunden vid lagervärdets ökning, eftersom nya varor som följer miljönormerna kommer i stället för allt det som sålts. Totalbeloppet hålls på statsrådets målsatta nivå.

Avkastningen av försörjningsberedskapsavgiften håller på att försämrast. Avkastningen har under de senaste åren stabiliserats till under 50 miljoner euro. Utfallet för 2013 var 44,5 miljoner euro. Jämfört med oljans pris har den köpkraft som avgiften gett väsentligt minskat sedan avgiftsnivån senast justerades 1997. Fonden har i stället fått andra inkomstkällor, varav de viktigaste är andelarna i Gasum Oy och Fingrid Oy.

Balansräkningens slutsumma steg till 1 898 miljoner euro, vilket var en ökning med 130 miljoner euro. Ökningen orsakades i huvudsak av en ökning av lagrens bokföringsvärde. Egendomens återanskaffningsvärde är över 2 000 miljoner euro. Fonden har inga räntebärande skulder. Borgensansvaren för skyddsupplagslån uppgick till 11,9 miljoner euro och ansvaren för långfristiga avtal till cirka 20 miljoner euro.

Det mest centrala utvecklingsprojektet i den övriga verksamheten vid Försörjningsberedskapscentralen var beredningen av ett nytt statsrådsbeslut om målen för försörjningsberedskapen. Ett nytt beslut utfärdades i december 2013. Där understryks ytterligare tryggheten av kritiska infrastrukturer i samhället. Målnivåerna för säkerhetsupplagen för olja och spannmål sjönk i någon mån så att det kapital som frigörs i samband med minskningen av säkerhetsupplagen inkomstförs i budgeten före 2016.

Tyngdpunkten i den interna kontrollen är lagd på övervakningen av kvaliteten på och omfattningen av statens säkerhetsupplag. I säkerhetsupplagen har aldrig skett oväntade väsentliga kvalitets- eller kvantitetsmässiga förluster. Försörjningsberedskapscentralens direktion slog fast en ny riskhanteringspolitik, enligt vilken intern kontroll och annan riskhantering betonas. Under berättelseåret var en höjning av nivån på datasäkerheten föremål för särskild uppmärksamhet.

Interventionsfonden för jordbruket (MIRA)

Ur Interventionsfonden för jordbruket betalas utgifter för interventionsupplagring, -inköp och -försäljning samt utgifterna för EU:s matbiståndsprogram. EU:s ersättningar för de kostnader som dessa funktioner orsakar betalas till fonden. Det nuvarande matbiståndsprogrammet slutade vid utgången av år 2013. Under EU-finansåret som började den 16 oktober 2013 finansieras programmet inte längre med EGFJ-medel då interventionsfonden inte längre har nationellt finansieringsansvar.

Matbiståndsprogrammets totala kostnader uppgick till 4,19 miljoner euro, kompensationen från EU var 3,53 miljoner euro. Värdet av produkterna som köptes på marknaden var 3,42 miljoner euro (38,3 % spannmålsprodukter, 33,9 % mjölkpulver och 27,8 % köttkonserver och ärtsoppa).

I Finlands interventionslager fanns inte lagrade produkter år 2013. Det gjordes inte några inköp till interventionslagren eftersom marknadspriserna var stabila och relativt höga under hela året.

TABELL 22. Nyckeltal för Mira

	2011	2012	2013
Upplagringsvolymerna 31.12, ton			
— Korn	75 350	--	--
— Vete	--	--	--
— Mjölkpulver	--	--	--
Interventionsinköp, mn euro	--	--	--
Interventionsförsäljning, mn euro	136,88	0,83	--
Interventionsupplagring, totalkostnader (+)	5,18	0,78	--
Interventionsupplagring, EU-ersättning (-)	-3,33	-0,58	--
Matbistånd, totalkostnader (+)	5,04	2,83	4,19
Matbistånd, EU-ersättning (-)	-4,25	-2,42	-3,53
Kostnader som fonden ska svara för, totalt	2,73	0,64	0,68
— Interventionsupplagring	1,84	0,20	--
— Interventionsupplagring andra tjänster, inkl. Muuga	0,01	--	0,00
— Matbistånd	0,79	0,41	0,65
— Finansiella kostnader	0,07	0,01	0,00
— Personal- och byråkostnader	0,02	0,02	0,02
— Intäkter från garantiinnehållningar	--	--	--
Fondens medel, mn euro	11,70	1,12	1,53
Lånekapital 31.12	0,00	--	--
Eget kapital 31.12	1,06	1,20	1,52
Överföring från statsbudgeten, mn euro	1,00	0,78	1,00
Lånekapital i genomsnitt	16,49	5,16	0,12
Medelränta på lån, %	0,45	0,22	0,11

Gårdsbrukets utvecklingsfond (MAKERA)

Makeras egna totala inkomster minskar och balansräkningen krymper för varje år. Makeras största inkomstkällor är amorteringar och räntor på lånefordringar och den inkomstbokförda andelen av delfinansierade stöd från EU. Nuförtiden beviljar fonden nya statslån endast till ett belopp på 2,5 miljoner euro/år, varför lånebeståndet och inkomsterna minskar snabbt. Under åren 2008—2011 underlättades finansieringsläget av överföringarna från statsbudgeten till fonden (sammanlagt cirka 160,1 miljoner euro). Sedan år 2012 har det dock inte längre gjorts några överföringar till fonden. År 2014 helfinansieras investerings- och startstöden med Makeras medel. År 2015 överförs delfinansierade understöd till statsbudgeten. De understöd som helfinansieras nationellt kan under åren 2014—2015 finansieras med fondmedel och intäkter. Under dessa år får Makera EU-andelar på grund av den finansiering som beviljats under tidigare år, men från år 2016 framåt kommer dessa inkomster inte längre in. Finansieringen av Makeras övriga funktioner kan finansieras med Makeras egna medel.

År 2013 beviljades i understöd cirka 95,1 miljoner euro, i statslån cirka 2,1 miljoner euro och i statsgarantier cirka 8,9 miljoner euro ur Makera. Till 2014 överfördes obundna medel om cirka 90 miljoner euro. Året innan uppgick den överförda summan till cirka 128 miljoner euro.

TABELL 23. Nyckeltal för Makera

	2011	2012	2013
1. RESERVERADE MEDEL, MN EURO	236,8	215,7	196,8
— räntor och amorteringar på lån	56,5	48,7	40,6
— överföring från budgeten	34,3	0	0
— inkomster från EU	16,9	23,0	25,0
— obundna medel från föregående år	125,7	140,0	128,2
— övriga inkomster	3,4	4,0	3,0
2. BALANSRÄKNING, MN EURO	643,7	569,7	504,3
— varav lånefordringar	188,8	153,3	124,1
3. BUNDNA UTGIFTER, MN EURO	96,8	87,5	106,6
— varav understöd	80,2	75,5	95,1
4. STARTSTÖD FÖR NYETABLERING, ANTAL BESLUT	535	544	597
5. INVESTERINGSUNDERSTÖD, ANTAL BESLUT	2 400	1 840	1 864 ¹
— byggande, mjölkboskapsskötsel	295	276	293
— byggande, köttboskapsskötsel	94	87	83
— byggande, trädgårdsodling	63	55	51
— byggande, svinskötsel	46	38	29
6. FORSKNINGSPROJEKT, ANTAL BESLUT	25	43	37

¹ Innehåller bara ett beslut/projekt, i siffrorna för tidigare år ingår också besluten om tilläggsstöd

Brandskyddsfonden

Brandskyddsfonden är en fond som inte ingår i statsbudgeten. Enligt lagen om brandskyddsfonden (306/2003) ska man för brandförsäkrad fast och lös egendom i Finland årligen betala en brandskyddsavgift i syfte att förebygga eldsvådor och främja räddningsverksamheten. Var och en som bedriver försäkringsverksamhet i Finland är skyldig att betala brandskyddsavgift. Fonden förvaltas av inrikesministeriet och står under dess tillsyn. Brandskyddsfonden kan ge ut allmänna stöd eller specialstöd till kommuner, räddningsområden, avtalsbrandkårer och till organisationer inom räddningsområdet och andra liknande sammanslutningar. Stöden är avsedda för projekt som inte ingår i statens övriga finansieringssystem.

Under verksamhetsåret sammanträdde styrelsen sju gånger och fattade sammanlagt 368 beslut (2012: 360 beslut) och 306 av dem var stödbeslut (2012: 313). Totalt 28,16 miljoner euro (2012: 30,74 miljoner euro) ansöktes i stöd och fonden beviljade 9,12 miljoner euro (2012: 10,22 miljoner euro). Det beviljade stödet var således ca 32,4 % (2012: 33,2 %) av de ansökta stöden.

Under året var en reform och förankring av fondstrategin ett av de viktigaste insatsområdena. Strategin offentliggjordes på aktualitetsdagarna för räddningsväsendet i Åbo i augusti.

Statens bostadsfond

Statens bostadsfond är underställd miljöministeriet och ingår inte i statsbudgeten. Fonden ska stödja bostadsproduktion och ombyggnad och förbättra förutsättningarna för bostadsbyggande genom att bevilja bidrag till kommunal teknik. År 2013 betalade fonden ut totalt 165 miljoner euro i bidrag och räntestöd. Under året överfördes 117 miljoner euro från fonden till budgeten. I slutet av året var fondens skulder 266 miljoner euro. Aravalånen minskar stadigt, men samtidigt ökar statens åtaganden i form av statsborgen för lån till sammanslutningar.

TABELL 24. Statens förbindelser i statligt subventionerad bostadsfinansiering, md euro (31.12)

	2009	2010	2011	2012	2013
Aravalån	9,1	8,5	8,3	7,8	7,3
Borgensansvar för statsborgen för hyres- och bostadsrättsbostäder	4,5	5,8	7,1	8,0	8,9
Borgensansvar för statsborgen för ägarbostadslån	1,8	1,8	1,8	2,0	2,1

Statens pensionsfond

Statens pensionsfond är underställd finansministeriet och med hjälp av den finansierar staten framtida pensioner och arbetar för att jämna ut pensionsutgifterna för olika år. Fonden ska placera de medel som den anförtros på ett lönsamt och säkert sätt. Fonden betalar inte ut pensioner utan alla statliga pensioner betalas av Keva med anslag som reserverats i statsbudgeten. Ur fonden överförs till statsbudgeten som allmän täckning ett belopp som motsvarar 40 % av statens årliga pensionsutgifter.

Fondens medel är statens egendom men de står i fondens namn och under fondens kontroll. Utgifterna för verksamheten betalas med medel som fonden förfogar över. Fondens inkomster består av pensionspremier och andra avgifter som ska redovisas till fonden och av avkastning på fondens tillgångar.

Marknadsvärdet på den placeringsegenhet som fonden förvaltar var 16,3 miljarder euro i slutet av 2013, vilket är 0,9 miljarder mer än året innan. Fondens nettoinkomster av avgifter (pensionspremier - överföring till statsbudgeten) var 2013 -45 miljoner euro. Fonden växte alltså 2013 i praktiken enbart genom avkastningen på placeringarna.

Av placeringarna var 51 % ränteplaceringar, 40 % aktieplaceringar och 9 % andra placeringar vid utgången av året. Den relativa avkastningen på placeringarna 2013 var 6,4 % (11,4 % år 2012).

Finansministeriet har satt upp ett strategiskt mål för fondens avkastning. Det strategiska målet är att fondens placeringar på lång sikt ska ge en bättre avkastning än det ur statens synvinkel riskfria placeringsalternativet. Det riskfria alternativets avkastning är utgifterna till följd av statens nettoskulder, inklusive utgifterna för de derivatkontrakt som ingåtts som ett led i hanteringen av skulden. Nettoskuld är skillnaden mellan skulderna i statens budgetekonomi och kassamedlen.

Under de senaste tio åren har fondens årliga avkastning varit i medeltal 5,7 % och skuldens kostnad i medeltal 3,2 %. Fonden har alltså uppnått sitt mål för avkastning på lång sikt.

Statens televisions- och radiofond

Finansieringen av Rundradion Ab:s allmännyttiga verksamhet ordnas via Statens televisions- och radiofond. I början av 2013 genomfördes en reform av finansieringen av Rundradion Ab:s allmännyttiga verksamhet. Skyldigheten att betala televisionsavgift upphörde i slutet av 2012. De medel som behövs för att täcka kostnaderna för den allmännyttiga verksamheten samlas in i form av en rundradioskatt som bärs upp i samband med inkomstbeskattningen. För att täcka kostnaderna för den allmännyttiga verksamheten överförs årligen från statsbudgeten till statens televisions- och radiofond ett belopp som fastställts i lagen om statens televisions- och radiofond.

Fonden har ingen egen organisation, utan Kommunikationsverket svarar för förvaltningen av den. Statsrådet fastställde den 27 december 2013 en dispositionsplan för fonden för 2013.

För finansieringen av Rundradion Ab:s allmännyttiga verksamhet 2013 överfördes 500 miljoner euro från statsbudgeten till statens televisions- och radiofond. Beloppet intäktfördes i sin helhet på Rundradion Ab under 2013.

I dispositionsplanen för fonden hade beloppet av influtna televisionsavgifter för 2013 enligt kontantprincipen uppskattats till 9,0 miljoner euro. Utfallet var 5,0 miljoner euro. Ersättningen till Kommunikationsverket för skötseln av fonden uppgick till 3,1 miljoner euro, vilket är cirka 0,3 miljoner euro mindre än beräknat. Av televisionsavgifterna återbetalades 5,4 miljoner euro. I slutet av året uppgick fondens outdelade medel till 10,1 miljoner euro. Saldot på fondens samlingskonto var 10,7 miljoner euro.

Statens säkerhetsfond

Statens säkerhetsfond förvaltas av finansministeriet och arbetar med att på ett kontrollerat sätt avveckla verksamheten vid egendomsförvaltningsbolagen och Yrityspankki Skop Oyj i enlighet med lagen om statens säkerhetsfond. Offentligt bankstöd har fram till utgången av 2013 beviljats till ett nettobelopp på 5 896 miljoner euro vilket är samma som året innan. Statens säkerhetsfond redovisade inte medel till budgeten under 2013. I slutet av redogörelseåret uppgick de till budgeten redovisade medlen till 240,1 miljoner euro. Under redogörelseåret betalade Egendomsförvaltningsbolaget Arsenal Ab (i likviditet) inte förskott på utdelningen till finska staten eller statens säkerhetsfond. Sedan 2003 då Arsenal Ab gick i likvidation har bolaget returnerat 154 miljoner euro till staten och 41 miljoner euro till statens säkerhetsfond. Fondens underskott 2013 uppgick till 0,03 miljoner euro och balansomslutningen i slutet av redogörelseåret till cirka 2,2 miljoner euro.

Statens kärnavfallshanteringsfond

Statens kärnavfallshanteringsfond avser i huvudsak en fond som tillhandahåller beredskap för kärnavfallshantering ("Beredskapsfonden"). Beredskapsfonden har till uppgift att förvara och på ett säkert sätt placera de medel som den samlat in hos avfallshanterings-skyldiga och som i framtiden behövs för att sörja för atomavfallet.

Avfallshanteringsskyldiga organisationer har rätt att med stöd av kärnenergilagen mot säkerheter låna 75 % av sin fondandel. Staten har rätt att låna de medel i Beredskapsfonden som inte har lånats ut till avfallshanteringsskyldiga eller deras aktieägare. Om staten inte använder sin lånerätt, placerar Beredskapsfonden den aktuella andelen på ett säkert sätt. På grund av kärnavfallshanteringsfondens natur är dess primära mål inte att ge ekonomisk vinst utan att säkra kärnavfallshanteringen i framtiden. Med de vinster som eventuellt inflyter av fondens placeringsverksamhet och ränteinkomsterna i långivningsverksamheten gottgörs avfallshanteringsskyldigas fondandelar.

Under räkenskapsperioden 2013 uppgick beredskapsfondens vinst till 21,6 miljoner euro (2012 36,1 miljoner euro) och balansräkningen i slutet av året till cirka 2,2 miljarder euro. Fondens medel täcker för närvarande de uppskattade framtida kostnaderna för kärnavfallshanteringen. Riskerna i beredskapsfonden hör ihop med bedömningen av de säkerheter som ingår i ovan nämnda långivningsverksamhet och i placeringsverksamhet. Det har inga direkta verkningar för statens och fondens ekonomi. De medel som har återlånats mot säkerheter och placerats, behövs för kärnavfallshantering endast i det fall att den avfallshanteringsskyldiga inte själv uppfyller sin lagenliga skyldighet. Dessutom skaffar Beredskapsfonden expertutlåtanden och -utredningar till stöd för en bedömning av säkerheter och placeringsverksamheten. Styrelsen för beredskapsfonden beslutar om säkerheter på föredragning av verkställande direktören.

Från början av 2004 har till statens kärnavfallshanteringsfond såsom *särskilda förmögenheter* hört två s.k. *forskningsfonder*, Kärnsäkerhetsforskningsfonden och Kärnavfallsforskningsfonden, vars syfte är att årligen samla in medel hos innehavarna av atomanläggningar för utdelning till forskningsverksamhet. I forskningsmedel delades 2013 ut sammanlagt cirka 7,3 miljoner euro.

I forskningsfonderna hänför sig riskerna till styrningen av forskningsinsatserna till bästa tillgängliga forskningsenheter. Utgångspunkten i forskningsfondernas beslutsfattande är arbets- och näringsministeriets förslag till projekt som ska finansieras. I beredningen av propositionen deltar ett stort nätverk av experter i branschen. Forskningsfondernas risker har inga direkta konsekvenser för statens eller fondens ekonomi. Som bilagor till Statens kärnavfallshanteringsfonds bokslut upprättas separata bokslut för beredskapsfonden och forskningsfonderna.

Statens garantifond

Syftet med Statsgarantifonden är att trygga de exportgarantier, borgen och andra förbindelser som avses i lagen om statsgarantifonden (444/1998, nedan "fondlagen") som ges av Finnvera Abp. Fonden kan i fråga om Finnveras nya ansvarsbestånd ses som ett slags buffert i den händelse att det separata resultatet i bolaget av exportgarantier som beviljas av Finnvera och andra särskilda garantier som avses i fondlagen uppvisar en förlust på årsnivå. Av fondens medel sköts också garantier, borgen och andra ansvarsförbindelser som ges av f.d. Statsgaranticentralen och dess föregångare exportgarantianstalten och Statsgarantianstalten (s.k. gammal ansvarsstock). Statsgarantifonden betalade inga fondavgifter eller beviljade fondlån till Finnvera Abp 2013.

Exportgaranti- och specialborgensstocken⁴ utgjorde vid utgången av 2013 cirka 10,9 miljarder euro. Ansvarsstocken minskade i slutet av föregående år med cirka 0,2 miljarder euro. Det har fattats beslut om att Finnveras finansieringsfullmakter och exportgarantifullmakter för export- och fartygskrediter (nu högst 12,5 miljarder euro) ska höjas i framtiden. Den s.k. gamla ansvarsstockens andel uppgick till 25,8 miljoner euro och den bedöms ta slut 2018.

Företagens kommersiella risker var i slutet av året 9,4 miljarder euro, vilket är en minskning på cirka 0,2 miljarder euro jämfört med slutet av 2012. Av ansvaren var 35 % i de bästa riskklasserna (A1—B1), och cirka 19 % i de sämsta klasserna (B3—C) medan resterande 46 % var i klassen B2. Nya risktagningen koncentrerade sig huvudsakligen till riskklasserna B2 och B3. Ökningen av ansvaren i synnerhet i klass B3 kan öka förlusterna i framtiden.

Bland verksamhetsområdena var teleansvarens andel i slutet av 2013 37 % och varvens och rederiernas andel 30 %. Verksamhetsområdenas relativa andelar av ansvaren har hållits lika stora som året innan med undantag för varvs- och rederisektorn, vars relativa andel minskade med anledning av återbetalning av krediter och att rederiofferter förfallit. Trots detta kan varven och rederierna fortfarande anses vara den viktigaste branschkoncentrationen. Det kryssningsrederi som hör till den och som är störst i fråga om ansvaren är den mest betydelsefulla av riskkoncentrationerna i fråga om enskilda företag.

Bankansvarens belopp uppgick i slutet av 2013 till cirka 970 miljoner euro, vilket innefattar en ökning från årets början med cirka 70 miljoner euro. Trots detta har bankernas risk på grund av de förbättrade klassificeringarna minskat under årets lopp. Skyddet mot risker har fortsatt under året genom återförsäkringsavtal som ingåtts med andra exportgarantianstalter och privata försäkringsbolag, genom vilka försäkringsbolagen tar på sig en del av kreditrisken. Avtalens belopp uppgick i slutet av 2013 till cirka 730 miljoner euro, vilket innefattar en ökning från slutet av året innan med cirka 180 miljoner euro. Återförsäkrad är 7 % av ansvarsstocken och de bedöms minska exportgarantistocken totala risk med cirka 10 %.

Stora riskkoncentrationer och enskilda övriga riskansvar håller risknivån hög. Eventuella förlustförväntningar på kort sikt har koncentrerats till några enskilda bolag.

Statsgarantifondens likvida medel uppgick vid utgången av 2013 till ca 752 miljoner euro. Fondens prestationsbaserade resultat uppvisade ett överskott på cirka 2 miljoner euro 2013 (5,3 miljoner euro 2012). Vid bedömningen av den totala kreditrisken i anslutning till garantiverksamheten med antaganden som definierats med metoder som motsvarar banker uppgår risken i anslutning till exportgarantiverksamheten till cirka 0,75 miljarder euro. Sålunda med beaktande av medlen om cirka 752 miljoner euro i exportgarantifonden och cirka 357,8 miljoner euro⁵ i den fond för exportgaranti- och specialborgensverksamhet som finns i Finnvera Abp:s balansräkning, skulle riskerna för exportgarantiverksamheten enligt uppskattning i teorin vara nästan täckta med nuvarande medel.

⁴ Med stocken avses här direkt både den s.k. gamla stocken på fondens ansvar samt den stock som ingår i Finnveras affärsverksamhet, dvs. exportgarantier och specialborgen som Finnvera beviljat efter 1.1.1999. Ersättningar som dessa orsakar täcks på det sätt som avses i lagen om statsgarantifonden (444/1998) av fondens medel.

⁵ Finnveras bokslut 2012. Från 2013 torde 77,8 mn euro överföras till fonden.

Oljeskyddsfonden

Oljeskyddsfonden ersätter i vissa fall oljeskador på land och vatten och kostnaderna för att bekämpa dem. Dessutom ersätter den de lokala räddningsverken och staten för en del kostnader för att bekämpa oljeskador och upprätthålla beredskapen. Vidare kan fonden ge bidrag till kostnaderna för att sanera mark som förstörts av olja. Av fondens interna finansiering består 26,6 miljoner euro av oljeskyddsavgifter som tas ut vid import av oljeprodukter. Oljeskyddsavgiften tas ut till det tredubbla beloppet, 1,5 euro per ton olja, 2010–2015.

Utgifterna för ersättningar var 16 miljoner euro. Av beloppet gick 6,2 miljoner euro till räddningsområden för kostnader för utrustning och underhåll, 7,5 miljoner euro till statens bekämpning av oljeskador från fartyg och 2,4 miljoner euro till sanering av förorenad mark

2.2.12 Statens affärsverk och deras utveckling

Två statliga affärsverk var verksamma under året: Forststyrelsen och Senatfastigheter. Tillsammans med sina dotterbolag bildade de affärsverkskoncerner. Forststyrelsen har dessutom offentliga förvaltningsuppgifter som finansieras med medel under jord- och skogsbruksministeriets och miljöministeriets huvudtitlar.

Lagen om statens affärsverk (1062/2010) trädde i kraft den 1 januari 2011 och den tillämpas som allmän lag på affärsverken, exempelvis på Senatfastigheter. Den gamla, upphävda lagen om statens affärsverk (1185/2002) tillämpas fortfarande på Forststyrelsen tills något annat föreskrivs.

Affärsverkens ekonomi står utanför budgetekonomin. Affärsverken utgör dock inga självständiga ekonomiska enheter, utan i sista hand är det staten som svarar för deras åtaganden. Forststyrelsen offentliga förvaltningsuppgifter avrapporteras i jord- och skogsbruksministeriets och miljöministeriets resultatredogörelser i del 2. Dessutom ingår uppgifter om Senatfastigheter i finansministeriets resultatredogörelse.

TABELL 25. Företagsverksamheten i statliga affärsverk och affärsverkskoncerner 1.1—31.12.2013

	Forststyrelsen, koncernen, bara affärsverksamhet	Senatfastigheter, koncernen
Omsättning, mn euro	370,0	636,9
Förändring i omsättning, %	-2,1	1,4
Rörelsevinst/förlust, mn euro	127,0	167,8
Räkenskapsperiodens resultat, mn euro	118,4	130,2
Intäktsföring till statsbudgeten, mn euro		120,0
Avkastning på sysselsatt kapital, %	4,7	3,9
Investeringar av omsättningen, %	3,0	31,2
Soliditet, %	98,0	65,1
Balansomslutning, mn euro	2 724,0	4 655,0
Anställda i medeltal	1 204	271,1

Forststyrelsen

Affärsverket Forststyrelsen består av Forststyrelsens affärsverksamhet och naturtjänsterna som sköter offentliga förvaltningsuppgifter. Till koncernen Forststyrelsen hör också Forststyrelsens dotterbolag som är Fin Forelia Oy, som bedriver plantproduktion, och Siemen Forelia Oy som bedriver produktion av frön av skogsträd. Avsikten är att dessa dotterbolag ingår fortfarande i Forststyrelsekoncernen efter reformen av lagen om Forststyrelsen. Reformen av lagen bereddes år 2013.

Forststyrelsens grundkapital minskades med 1 589 000 euro i enlighet med budgeten. Samtidigt bokförde man egendom till ett bokföringsvärde på 878 000 euro på balansräkningen för offentliga förvaltningsuppgifter. Minskningen av grundkapitalet berodde i regel på att Metso-programmets (projektet Metso 10 000) och Natura-programmets områden överfördes på balansräkningen för offentliga förvaltningsuppgifter. Forststyrelsen understödde Finlands skogsstiftelse med 200 000 euro i form av avgifter för säljfrämjande åtgärder.

Forststyrelsens investeringar uppgick till 11,8 miljoner euro. Maximisumman som riksdagen hade fastställt var 20 miljoner euro. Investeringsförbindelserna var sammanlagt 3,5 miljoner euro, medan riksdagen hade fastställt en maximisumma på 25 miljoner euro. Forststyrelsen hade inte långfristiga lån år 2013. Forststyrelsen gick i borgen för dotterbolagens lån, summan var 1,0 miljon euro. Riksdagen hade beviljat en borgensfullmakt på 20 miljoner euro. Forststyrelsen gav säkerheter för sin verksamhet upp till 0,4 miljoner euro, fullmakten av riksdagen var 0,5 miljoner euro.

Affärsverksamhet

För att uppnå målet om utveckling av lönsamheten som riksdagen förutsatte sålde Forststyrelsen Morenia Oys, som är verksamt inom stenmaterialområdet, affärsverksamhet. Det täktmaterial som inte hörde till köpet och försäljningen av rätterna till det övergick till det grundade bolaget MH-Kivi Oy. De strukturella ändringarna i samband med organiseringen samt nerskrivningen av aktiernas värde försvagade affärsverksamhetens resultat med 2,5 miljoner euro. Forststyrelsen har avstått från turistaffärsverksamheten redan tidigare och koncentrerat sig på kärnuppgifterna i enlighet med de gällande ägarpolitiska riktlinjerna.

Forststyrelsens resultatmål har ställts så att de samhälleliga skyldigheter som enligt lag hör till Forststyrelsen går att fullgöra. Till följd av skyldigheterna och för att befrämja naturens biologiska mångfald, rekreationsanvändning, renskötsel och samekulturens behov är användningen av skog begränsad på ett 544 000 hektar stort skogsmarksområde som berörs av kravet på avkastning. Arealen förändrades inte 2013.

Resultatet av Forststyrelsens affärsverksamhet var 116,1 miljoner euro år 2013, vilket var det bästa resultatet under Forststyrelsens hela verksamhetstid. Resultatet överskred jord- och skogsbruksministeriets resultatmål med 6,1 miljoner euro. Affärsverksamhetens resultat motsvarade en avkastning på 4,8 % på det investerade kapitalet, vilket dock fortfarande underskrider det intäktskrav på 5,0 % som ställts som mål för regeringsperioden. Avsikten är att man bokför 120,0 miljoner euro av 2013 års resultat och vinsten från tidigare som intäkt i statsbudgeten.

TABELL 26. Nyckeltal för Forststyrelsens affärsverksamhet (utan naturtjänsternas andel)

	2011		2012		2013	
	Affärsverk ¹	Koncern ²	Affärsverk	Koncern	Affärsverk	Koncern
Omsättning, mn euro	335,6	369,0	345,6	377,9	346,7	370,0
Balansräkning	2 714	2 725	2 719	2 731	2 717	2 724
Årsverken	1 181	1 346	1 115	1 267	1 065	1 204
Räkenskapsperiodens resultat, mn euro	101,7	103,8	114,2	115,1	116,1	118,4
Avkastning på investerat kapital, %	4,1	4,2	4,6	4,6	4,8	4,7
Investeringar av omsättningen, %	6	5	4	4	3	3
Soliditet, %	99	98	98	98	98	98
Intäktsföring i statsbudgeten, mn euro (av affärsverksamhetens resultat föregående år)	96,4		110		120	

¹ Affärsverket: skogsbrukets affärsverksamhet samt försäljning och utarrendering av mark

² Koncernens affärsverksamhet: dotterbolagen och affärsverkets affärsverksamhet

Forststyrelsen fortsatte att sälja mark år 2013, vilket ledde till att försäljningen av mark- och vattenområden gav en överlåtelsevinst på 20,9 miljoner euro. Försäljningen gällde i huvudsak separata skogsskiften som är oändamålsenliga med tanke på skogsbruket.

Senatfastigheter

Hela Senatfastigheter-koncernens omsättning var 636,9 miljoner euro under redogörelseåret och vinsten för räkenskapsperioden var 130,2 miljoner euro. Omsättningen i affärsverket, som är en del av koncernen, var 629,7 miljoner euro under redogörelseåret och vinsten för räkenskapsperioden var 122,4 miljoner euro.

Uthyrningsverksamhetens resultat under redogörelseåret var 107,3 miljoner euro, exklusive nedskrivningar (25,7 miljoner).

Resultatmålet för uthyrningsverksamheten 2013 (90 miljoner euro) blev 8,5 miljoner euro under det budgeterade på grund av nedskrivningar. Utan nedskrivningar överskred resultatet för uthyrningsverksamheten det budgeterade med 17,2 miljoner euro tack vare högre intäkter från uthyrningsverksamheten än vad som budgeterats. De största intäkterna av engångskaraktär inom uthyrningsverksamheten utgjordes av uppsägningar av hyresavtal i förtid och tilläggshyror t.ex. i samband med försäljningen av Kiinteistö Oy Häly och när man avstod från MTT:s lokaler i Hyvinge. I finansieringskostnaderna lyckades man spara ca 11 miljoner euro tack vare att den allmänna räntenivån fortsättningsvis var exceptionellt låg. Vid sidan av räntenivån påverkades finansieringskostnaderna också av att investeringarna blev mindre än beräknat. Att investeringsramen underskreds berodde främst på frusna investeringar, uppskjutna investeringsbeslut och ofullbordade investeringsprojekt i samband med reformen av försvarsmakten. 2013 satsade man särskilt på saneringar i syfte att förbättra inomhusluften.

Resultatet 2013 från försäljning av egendom var 29,5 (2012: 43,1) miljoner euro. Resultatet nådde inte riktigt målet men motsvarade i stort det budgeterade (2012: 32,7) trots att enskilda stora budgeterade försäljningar inte fullbordades. Fastighetsegendom som staten inte har användning för såldes under 2013 till ett värde av sammanlagt 60,7 (2012: 80,4) miljoner euro. Resultatet av tjänsteproduktionen 0,9 (2012: -0,1) miljoner euro överskred något det budgeterade. Efterfrågan på tjänster inklusive experttjänster har ökat betydligt vilket avspeglades i resultatet.

Affärsverkets investeringar 2013 uppgick till 199 miljoner euro. Investeringsramen underskreds med 71 miljoner euro. Investeringarna riktades precis som tidigare år främst till renoveringar, deras andel var 124 miljoner euro.

Beläggningsgraden för Senatfastigheters lokaler sjönk något från 2012 och var 95,3 (2012: 96,4) % i slutet av redogörelseåret. Avkastningen på affärsverkets investeringar var 3,9 (2012: 4,3) % och koncernens motsvarande 3,9 (2012: 4,4) %. Utan nedskrivningar var avkastningen 4,5 % för affärsverket och 4,3 % för koncernen. Investeringarnas avkastningsprocent innefattar hela verksamheten inklusive de lyckade försäljningarna av fastighetsegendom som staten inte har användning för.

TABELL 27. Nyckeltal - Senatfastigheter (affärsverket)

	2012	2013
Omsättning, mn euro	620,4	629,7
Bidraget (hyror), mn euro *	351,3	331,2
— hyresbidraget i % av omsättningen *	62,7	57,5
Uthyrningsverksamhetens resultat, mn euro **	126,2	107,3
Rörelsevinst, mn euro	186,5	172,4
— rörelsevinst i % av omsättningen	30,1	27,4
Räkenskapsperiodens resultat, mn euro	134,4	122,4
— vinst i % av omsättningen	21,7	19,4
Nettoavkastning -% *	8,6	8,3
Avkastning på investerat kapital i %, hela verksamheten	4,3	3,9
Avkastning på investerat kapital i %, uthyrningsverksamheten	3,2	3,0
Avkastning på eget kapital i %	4,5	4,1
Andel eget kapital i %	65,3	66,0
Återbetalningstid (år) för räntebelagt främmande kapital	4,5	4,7
Balansen, mn euro	4 640,1	4 589,5
Investeringar, mn euro	195,9	198,7
— investeringar i % av omsättningen	31,6	31,6
Personal 31.12.	251	273

* Vid beräkningen har använts uthyrningsverksamhetens omsättning.

**Exklusive nedskrivningar.

Enligt kundenkäten 2013 hade andelen nöjda kunder minskat något jämfört med året innan. 73 % (78 %) av kunderna har varit mycket eller rätt nöjda med Senatfastigheters verksamhet i allmänhet. Fullständigt missnöjda var 8 % av dem som svarat. Särskilt personalens yrkesskicklighet och sakkunskap är Senatfastigheters styrkor enligt enkäten.

2.2.13 Penningflödena mellan EU och Finland

På statsfinansiell nivå betalade Finland 2013 totalt 2 028 miljoner euro till EU:s budget och fick 1 241 miljoner euro. Dessutom betalade Finland 47 miljoner euro till Europeiska utvecklingsfonden.

Betalningarna från statsbudgeten till finansieringsposterna i EU:s budget (momsavgift, finansiering av Förenade kungarikets avgiftsrabatt och BNI-avgiften) ökade med 238 miljoner euro jämfört med 2012. De statsfinansiella inkomsterna från EU ökade med 64 miljoner euro jämfört med 2012. De strukturpolitiska stöden steg med 17 miljoner euro och stöden till jordbruket och till landsbygdsutveckling med 27 miljoner euro. Inom fondekonomin minskade interventionsfondens och gårdsbrukets utvecklingsfonds inkomster med 4 miljoner euro jämfört med 2012.

Finlands andel av Förenade kungarikets avgiftsrabatt 2013 var 118 miljoner euro, det vill säga cirka 5,8 % av Finlands avgifter till EU:s budget.

TABELL 28. Sammanfattning av EU-inkomsterna och EU-utgifterna i statsfinanserna 2013, mn euro

STATSFINANSIELLA UTGIFTER	2013
Budgetekonomin	
Momsavgift	285
BNI-avgift	1 625
Finansiering av Förenade kungarikets avgiftsrabatt	118
EU-AVGIFTER SAMMANLAGT	2 028
Europeiska utvecklingsfonden	47
SAMMANLAGT	2 075
STATSFINANSIELLA INKOMSTER	
Budgetekonomin	
Jordbruksstöd	533
Landsbygdsutveckling	312
Strukturpolitiskt stöd	291
Provision för tulluppbörd m.m.	43
Övriga inkomster *	62
BUDGETEKONOMIN SAMMANLAGT	1 241
Fondekonomin	
Interventionsfonden	4
Gårdsbrukets utvecklingsfond	25
SAMMANLAGT	1 270

* Inkluderar bl.a. 33 miljoner euro i TEN-stöd och 19 miljoner euro i bidrag för hantering av flyktingströmmar.

Dessutom samlade Finland in 178 miljoner euro i tullar och sockeravgifter till EU. I statsbokslutet ingår bara en uppbördsprovision på 25 %, 43 miljoner euro.

2.3 Kommunalekonomi

2.3.1 Kommunernas ekonomi: utveckling och finansiell ställning

Att döma av Statistikcentralens analyser av kommunernas och samkommunernas bokslut var det sammantagna årsbidraget i den kommunala ekonomin 2,7 miljarder euro 2013. Det var en förbättring med 0,9 miljarder jämfört med 2012, delvis tack vare vissa engångsföreteelser. Årsbidraget räckte nätt och jämnt till för att täcka avskrivningarna, och resultatet blev positivt. Nettoinvesteringarna ökade fortfarande. Följaktligen fortsatte skulden att stiga kraftigt. Den kommunala ekonomin uppvisade trots det ett avsevärt underskott eftersom årsbidraget låg under nivån för nettoinvesteringar.

Förbättringen i årsbidraget kan förklaras med att kommunerna mot slutet av året fick in mer i skatt än förväntat och att verksamhetens kostnader ökade betydligt långsammare än året innan. Det faktum att skatteinkomsterna steg i det rådande ekonomiska läget kan förklaras med vissa engångsföreteelser. Först och främst rättades skatteutdelningen inom skatteredovisningen till kommunernas fördel. Följaktligen kunde redovisningen av rest-skatteer tidigare läggas från januari till december och det gjorde att skatteinflödet ökade tillfälligt 2013.

Skattefinansieringen ökade med nästan 6 %. Skatteinkomsterna steg med 7 % och statsandelarna inom driftsekonomin med 3 %. Ökningen berodde delvis på att statsandelarna skars ner med 250 miljoner euro 2013. Verksamhetsbidraget försämrades med cirka 0,7 miljarder euro och verksamhetens kostnader ökade med 2,6 %. Utgiftsökningen var långsammare bland annat till följd av kommunernas anpassningsåtgärder och den låga kostnadsökningen. Lönerna inom den kommunala sektorn steg med mindre än två procent. Inkomstnivån steg långsammare än 2012. Också arbetsinsatsen antas ha minskat. Vidare ökade köpen av tjänster långsammare nominellt sett än 2012 och stannade på 3,5 %. Däremot ökade utgifterna för bidrag i takt med att de arbetslösa blev fler. Den enorma ökningen i skulden gav ännu inte utslag i stigande finansieringsutgifter eftersom räntorna sjönk.

Bruttoinvesteringarna ökade med ungefär 200 miljoner euro. Den höga investeringsnivån hängde samman med bland annat de stora trafikprojekten i huvudstadsregionen. Skuldsättningen i den kommunala ekonomin fortsatte öka kraftigt, och skuldbeloppet steg med nästan 1,8 miljarder euro. I slutet av 2013 uppgick skulden i den kommunala ekonomin till 15,6 miljarder euro, vilket var 8 % i relation till BNP.

Antalet kommuner med negativt årsbidrag minskade och de var 36. Året innan hade 80 kommuner negativt årsbidrag. Om man ser till storleksgrupperna förbättrades årsbidraget i alla grupper och det var starkast i kommuner med fler än 100 000 invånare. I ingen av grupperna räckte dock årsbidraget till för att täcka nettoinvesteringarna. Årsbidraget låg under avskrivningsnivån i kommuner med 6 001–10 000, 40 001–100 000 och fler än 100 000 invånare. I kommuner med 40 001–100 000 invånare var årsbidraget sämst i relation till avskrivningarna. Lånebeloppen steg mest i kommuner med fler än 100 000 invånare och de stod för cirka 77 % av ökningen.

2.3.2 Hur statliga åtgärder påverkar kommunekonomin

De statliga åtgärdernas effekter på den kommunala ekonomin hänger samman med ändrad lagstiftning och ändrade normer, och beträffande behovsprövade anslag med budgetbeslut. Kommunernas finansiella ställning försämrades allt som allt med 193 miljoner netto jämför med 2012 genom budgetpropositionen för 2013.

De största neddragningarna gällde statsandelen till kommunernas basservice. Den drogs ner genom att procentsatsen för statsandelen sjönk med 0,51 procentenhet, vilket motsvarade 125 miljoner euro. Statsandelarna till basservice höjdes också, bland annat till följd av verkställigheten av den så kallade äldreomsorgslagen och bättre stödtjänster för närståendevården. Efter dessa ändringar var procentsatsen för statsandelar till basservicen 30,96 år 2013. Kommunernas skattebortfall på grund av ändringar i skattegrunden kompenserades med ett tillskott på 12 miljoner euro i statsandelen för basservice. Statsandelen till basservice indexjusterades till följd av den förändrade kostnadsnivån och höjdes till följd av förändringarna i folkmängden. Därmed ökade statsandelen till kommunernas basservice med 209 miljoner euro jämfört med den ordinarie budgeten för 2012.

Under året gick tio kommuner samman och anslaget till sammanslagningsstöd ökade med drygt 20 miljoner jämfört med 2012. Statsandelen till kommunerna enligt prövning föreslogs bli höjd med 20 miljoner euro, vilket var lika mycket som 2012.

Tabellen 29 visar hur budgetpropositionen för 2013 påverkade kommunekonomin. Den innefattar åtgärder dels inom finansministeriets förvaltningsområde, dels inom andra ministeriers förvaltningsområde.

TABELL 29. Verkningarna på kommunalekonomin och samkommunernas ekonomi av statens åtgärder i statsbudgeten (inkl. tilläggsbudgetar), mn euro, förändring 2012—2013¹

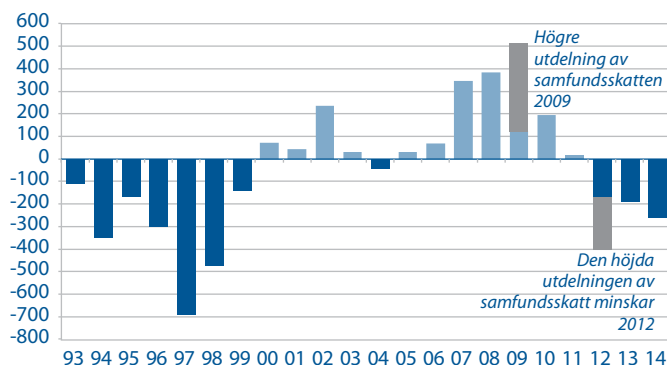
	Utgifter	Inkomster	Netto
1. ÄNDRINGAR I VERKSAMHETEN OCH BUDGETBESLUT			
FM, nedskärning i statsandelarna		-125	-125
FM, verkställigheten av äldreomsorgslagen	50	27	-23
FM, stödtjänster inom närståendevården	32	10	-22
UKM, utveckling av utbildningskvaliteten	7	7	0
UKM, anläggningsprojekt ²	-20	-20	0
UKM, minskning av antalet studerandeårsverken inom den yrkesinriktade tilläggsutbildningen och understöd enligt prövning	-3	-3	0
UKM, minskning av antalet läroavtalsplatser inom den yrkesinriktade tilläggsutbildningen	-19	-19	0
UKM, inbesparingar inom den statliga finansieringen i fråga om yrkeshögskolor	-32	-14	19
UKM, genomförande av samhällsgarantin för unga inom yrkesutbildningen	13	5	-8
UKM, genomförande av samhällsgarantin för unga inom läroavtalsutbildningen	9	4	-5
UKM, samhällsgarantin för unga och bekämpning av långtidsarbetslöshet inom ungdomsarbetet (den temporära ökningen upphör)	-5	-5	0
UKM, kompetensprogrammet för unga vuxna i anknytning till samhällsgarantin inom den yrkesinriktade tilläggsutbildningen	13	13	0
UKM, kompetensprogrammet för unga vuxna i anknytning till samhällsgarantin inom läroavtalsutbildningen	4	4	0
UKM, förändring av verksamhetens omfattning när det gäller yrkesinriktad grundutbildning	-10	-4	6
UKM, förändring av verksamhetens omfattning när det gäller yrkesinriktad tilläggsutbildning	-4	-3	1
UKM, förändring av verksamhetens omfattning när det gäller läroavtalsutbildning	-6	-6	0
UKM, förändring av verksamhetens omfattning när det gäller ungdomsarbete	7	7	0
UKM, frysning av statsandelsindexet		-50	-50
ANM, sysselsättningsstöd till kommuner och temporärt försök med att minska långtidsarbetslösheten	18	18	0
ANM, ersättning för kostnader för flyktingar och asylsökande	5	5	0
SHM, statsunderstöd till kommunerna för verkställigheten av äldreomsorgslagen	12	6	-6
SHM, besparing inom utvecklingsprojekt	-3	-3	0
SHM, den temporära ökningen av reparationsprojekt inom social- och hälsovården upphör	-40	-20	20
SHM, besparing inom forskning med stöd av särskilda statsandelar	-6	-6	0
SHM, förändring inom det grundläggande utkomststödet (höjning av grundskyddet och inkomstgränserna för bostadsbidrag; förhöjningsdelarna under den aktiva tiden fastställs som prioriterade inkomster; tidigareläggning av indexjusteringar till ingången av 2013; begränsning som gäller behovsprövningen av arbetsmarknadsstödet; förlängning i försökssyfte av perioden för uppskov med justering av bostadsbidraget för långtidsarbetslösa; försöket med sysselsättningsbonus för långtidsarbetslösa)	0	1	0
SAMMANLAGT	22	-170	-193
2. ÄNDRINGAR I BESKATTNING OCH AVGIFTER			
Kompensation i form av statsandelar som föranleds av ändringar i skattegrunderna ca 12 mn euro (höjning av arbetsinkomstskatten -20 mn euro, höjning av grundavdraget -9 mn euro, begränsning av avdragsrätten för räntor på bostadslån 12 mn euro, utvecklande av sättet att beräkna kilometerersättning 6 mn euro, förlängning av giltighetstiden för lagen om källskatt för löntagare från utlandet -0,5 mn euro)			
SAMMANLAGT	0	0	0
VERKNINGARNA AV STATENS ÅTGÄRDER SAMMANLAGT	22	-170	-193

¹ Statsbudgeten har även sådana indirekta verkningar på kommunalekonomin som inte har beaktats i denna tabell.

² Innefattar både en besparing enligt regeringsprogrammet och en sänkning av de temporära tilläggen (för 2012 har för tillägg av engångsnatur budgetrats sammanlagt 22 mn euro, medan det för 2013 föreslås ett tillägg av engångsnatur på 7 mn euro).

Figur 4 nedan visar vilka effekter budgetpropositionen har på den kommunala ekonomin på längre sikt 1993–2014.

FIGUR 4. Effekterna av statens åtgärder för den kommunala ekonomin jämfört med budgeten för året innan, mn euro

2.3.3 Basserviceprogrammet

Balansen och förutsägbarheten i kommunernas uppgifter, förpliktelser och finansiering ska förbättras med hjälp av ett sektorsövergripande basserviceprogram och en basservicebudget som sträcker sig över hela regeringsperioden. De upprättas i ett gemensamt samrådsförfarande mellan stat och kommuner. Basserviceprogrammet ingår i ramförfarandet för statsfinanserna och basservicebudgeten är ett led i beredningen av budgetpropositionen. Beredningen av basserviceprogrammet och budgeten styrs av ministerarbetsgruppen för basserviceprogrammet, som också beslutar om innehållet. Vid arbetsgruppens möten är Finlands Kommunförbund ständig sakkunnig. Tack vare ministerarbetsgruppen har ministerierna blivit mer beredda att se servicen och finansieringen av den i ett helhetsperspektiv.

Innehållet i programmet har setts över gradvis och programmet har så småningom blivit ett verktyg som gör det lättare att få kontroll över kommunala tjänster och den samlade finansieringen av dem. I det basserviceprogram som sammanställdes våren 2013 gjordes det en bedömning av behovet av att balansera upp den kommunala ekonomin. Dessutom gjordes det en mer ingående analys av hur den förändrade befolkningsstrukturen påverkar kommunernas kalkylerade kostnader. Basserviceprogrammet har inte kunnat inkludera ett program med åtgärder för att balansera upp kommunernas inkomster och utgifter, utan det innefattar bara de åtgärder som staten kan åta sig vid förberedelserna för ramen för statsfinanserna och budgetpropositionen. För ett balanseringsprogram skulle det krävas att staten i större utsträckning åtog sig att också utveckla kommunernas inkomster och utgifter.

I basserviceprogrammet ingår bara kommunernas lagstadgade service och finansieringen av den. Förfarandet har inte gällt alla kommunala tjänster eller den samlade finan-

sieringen av dem. Vad gäller utbildnings- och kulturverksamhet och social- och hälsovård täcker programmet in alla lagstadgade tjänster och utvecklingsinsatser för dem. Inom de övriga ministeriernas ansvarsområden innehåller programmet utvecklingsprojekt bara för de viktigaste kommunala uppgifterna.

Det tionde basserviceprogrammet antogs våren 2013. Programmet för 2014—2017 utarbetades i ett läge då den finansiella ställningen för den kommunala ekonomin att döma av bokslutskalkylerna för 2012 höll på att försämrats. Det fanns förhandsuppgifter att tillgå om kommunernas och samkommunernas bokslut för 2012. De förtydligade bilden av att den finansiella ställningen var på väg att bli sämre.

Enligt regeringsprogrammet ska långsiktigheten, den bindande karaktären och styrefekten i basserviceprogrammet förstärkas. I samband med rambeslutet våren 2013 beslutade regeringen starta ett arbete för att förbättra styrningen av kommunernas makroekonomi, vilket innebär att beredningen ska anpassas till en övergripande reform av kommunallagen, en reform av statsandelssystemet och vissa finanspolitiska författningar. Våren 2013 startade finansministeriet förberedelserna för ett arbete med makrostyrningen av den kommunala ekonomin.

I arbetsgruppens uppdrag ingår det att ta fram en modell för att se över styrningen av kommunekonomin på makronivå. Målet är att beredningen av ärenden inom den kommunala ekonomin ska knytas närmare till beredningen av statsbudgeten och ramen för statsfinanserna och integreras mer i planeringen av de offentliga finanserna. Arbetsgruppens arbete präglades också av strategierna i regeringens strukturpolitiska program. Arbetsgruppens mandat går ut i slutet av 2014.

2.4 Arbetspensionsfonderna och övriga socialskyddsfonder

Arbetspensionsfonderna

Arbetspensionsutgifterna ökar snabbt de kommande åren. Antalet pensionärer väntas öka med 175 000 personer under detta decennium. Pensionsutgifterna ökar dessutom av att index höjs och av att den genomsnittliga pensionsnivån stiger, eftersom nya pensioner är större än de som betalas ut nu.

I det socialinkomstpolitiska avtalet 2009 kom parterna överens om att höja arbetspensionspremierna med 0,4 % per år 2011—2016. Pensionspremierna höjdes inte 2013 för att jämna ut invalidpensionsavgifterna, som tagits ut till för högt belopp. Följaktligen låg pensionspremierna på samma nivå som 2012. Arbetspensionsfondernas ränteinkomster enligt nationalräkenskaperna var mycket små 2013 på grund av den låga räntenivån.

Under året krympte pensionsfondernas överskott till 2,1 % av BNP när lönesumman växer långsammare och höjningarna av pensionspremierna sköts fram. Arbetspensionsfondernas totala utgifter förutspåddes öka med 7,1 %, medan de totala inkomsterna beräknades öka med bara 2,8 %.

Övriga socialskyddsfonder

De övriga socialskyddsfonderna är i första hand Folkpensionsanstalten, som ansvarar för grundskyddet, och Arbetslöshetsförsäkringsfonden, som ansvarar för det inkomstrelaterade utkomstskyddet för arbetslösa. Folkpensionsanstaltens utgifter finansieras med medel ur statsbudgeten, med socialförsäkringsavgifter och till en liten del av kommunerna. Den inkomstrelaterade arbetslöshetsförsäkringen finansieras dels med arbetslöshetsförsäkringspremier som tas ut av löntagare och arbetsgivare, dels med statsandelar. Ökningen i folkpensionsutgifterna dämpas av att folkpensionstagarna blir färre, vilket beror på att allt fler pensionärer bara får arbetspension.

Folkpensionsutgifterna ökade 2013 av den delvis tidigare lagda indexhöjningen. Utgiftsökningen komprimerades av att finansieringen till stat och kommuner ökade. När de arbetslösa blir fler, ökar utgifterna för det inkomstrelaterade utkomstskyddet för arbetslösa och grundskyddet för arbetslösa 2013 och 2014. De senaste åren har arbetslöshetsutgifterna ökat eftersom att den allmänna arbetslösheten stigit, men också till följd av att arbetslöshetspensionen slopades. Följaktligen har fler personer rätt att få tilläggsdagar inom det inkomstrelaterade utkomstskyddet för arbetslösa. Sjukförsäkringsutgifterna förväntades öka i långsammare takt på grund av de ändringar i läkemedelsersättningarna som hade gjorts utifrån regeringsprogrammet.

Den totala belastningen av det sociala trygghetssystemet på samhällsekonomin

Hösten 2013 lade finansministeriet fram en kalkyl av den totala belastningen av det sociala trygghetssystemet för samhällsekonomin. De sociala trygghetsförmånerna, socialbidragen och sjukförsäkringsersättningarna steg till drygt 20 % av BNP 2013. Före finanskrisen, 2007, var procentsatsen 15,4. Den ökade belastningen berodde till stor del på den ekonomiska krisen som bröt ut 2008 och ledde till att den totala produktionen krympte. Men också det faktum att befolkningen åldras spelade in.

3 Statens bolagsinnehav

3.1 Statens ägarpolitik

Allmänna principer

Till statens ägarpolitik hör frågor som rör politiken för ägarstyrning, vinstutdelning, privatisering och placeringsverksamhet samt ändringar i statens företagsinnehav. Staten strävar efter en god utdelnings avkastning och värdestegring på sitt innehav. Dessutom strävar staten efter att utveckla sina bolag för att de ska vara intressanta placeringsobjekt även för andra investerare. Ägarpolitiken bedrivs enligt riktlinjerna i regeringsprogrammet. Alla åtgärder provas separat för varje bolag.

Som ägare handlar staten ansvarfullt, genomskinligt, långsiktigt och pragmatiskt. Till de främsta målen för statens ägarpolitik och ägarstyrning hör att utveckla bolagen och stödja en långsiktig uppgång i ägarvärdet samt främja ansvarsfull företagsverksamhet med de redskap som ägaren har till sitt förfogande. Till de viktigaste redskapen för ägarstyrningen hör styrelseval, ägarens satsningar på bolagens ledarresurser och på att binda ledningen vid bolaget samt en självständig ägarstrategi. Till redskapen hör också att vidareutveckla företagsansvarsprocessen och att främja god förvaltning och företagsansvar i statsägda bolag.

Statens agerande som ägare grundar sig på lagen om statens bolagsinnehav och ägarstyrning (L 1368/2007, "ägarstyrningslagen") som trädde i kraft början av 2008. Ägarstyrningslagen gäller statens agerande som ägare i alla bolag med statligt innehav. Lagen innehåller inga undantag från aktiebolagslagen eller annan lagstiftning om bolag. Statens ägarpolitik och de normer och beslut som sätter dess ramar gäller i princip lika väl börsbolag som onoterade bolag. I den praktiska ägarstyrningen beror alla betydande skillnader mellan börsnoterade och icke börsnoterade bolag på den lagstiftning för värdepappersmarknaden som tillämpas på börsbolagen. En annan betydande skillnad finns mellan de kommersiella bolagen och de bolag som har specialuppgifter. De sistnämnda sköter någon specialuppgift inom statsförvaltningen, vilket innebär att bolaget inte nödvändigtvis strävar efter att maximera sitt ekonomiska resultat utan har som mål att sköta uppgiften i fråga så väl och effektivt som möjligt.

I överensstämmelse med regeringsprogrammet och statsrådets ägarpolitiska principbeslut fortsatte man 2013 särskilt satsningarna på företagsansvaret, premieringen av ledningen och jämställdheten mellan könen vid styrelseval. Strävandena att uppnå målen inom alla delområden stöddes genom såväl internt som externt utvecklingsarbete. Företagsansvaret

främjades framgångsrikt 2013 i enlighet med målen i principbeslutet. Genom att aktivt utveckla sitt eget arbete inom företagsansvaret och kraftigt betona förertagsansvarets betydelse i affärsverksamhet har ägarstyrningen bidragit till att företagsansvaret har fått plats på styrelsernas agenda samt blivit en del av affärsstrategier och ledningssystem. Staten har i egenskap av ägare varit en långsiktig föregångare i fråga om nya riktlinjer för belöning och främjande av jämställdheten mellan könen vid styrelseval.

Våren 2007 koncentrerades ägarstyrningen av de företag som fungerar kommersiellt till avdelningen för ägarstyrning vid statsrådets kansli. Ägarstyrningen av bolag med specialuppgifter sköts av det ministerium som svarar för regleringen av branschen. Att separera ägarstyrningen från regleringen när det gäller kommersiella bolag har visat sig vara ett välgrundat förfarande inom den statliga ägarstyrningen. Våren 2009 överfördes statens andelar i de börsbolag där den är minoritetsägare till holdingbolaget Solidium Oy. Solidium Oy agerar enligt ekonomiska principer och tryggar finskt ägande i centrala finska börsbolag.

Vid utgången av år 2013 skötte avdelningen för ägarstyrning vid statsrådets kansli ägarstyrningen av 27 bolag. Av dessa var tre börsbolag, 21 icke börsnoterade bolag som var verk samma på kommersiella villkor och tre bolag med specialuppgifter. Dessa bolag behandlas närmare i den utredning som avdelningen för ägarstyrning vid statsrådets kansli publicerar varje år i juni.

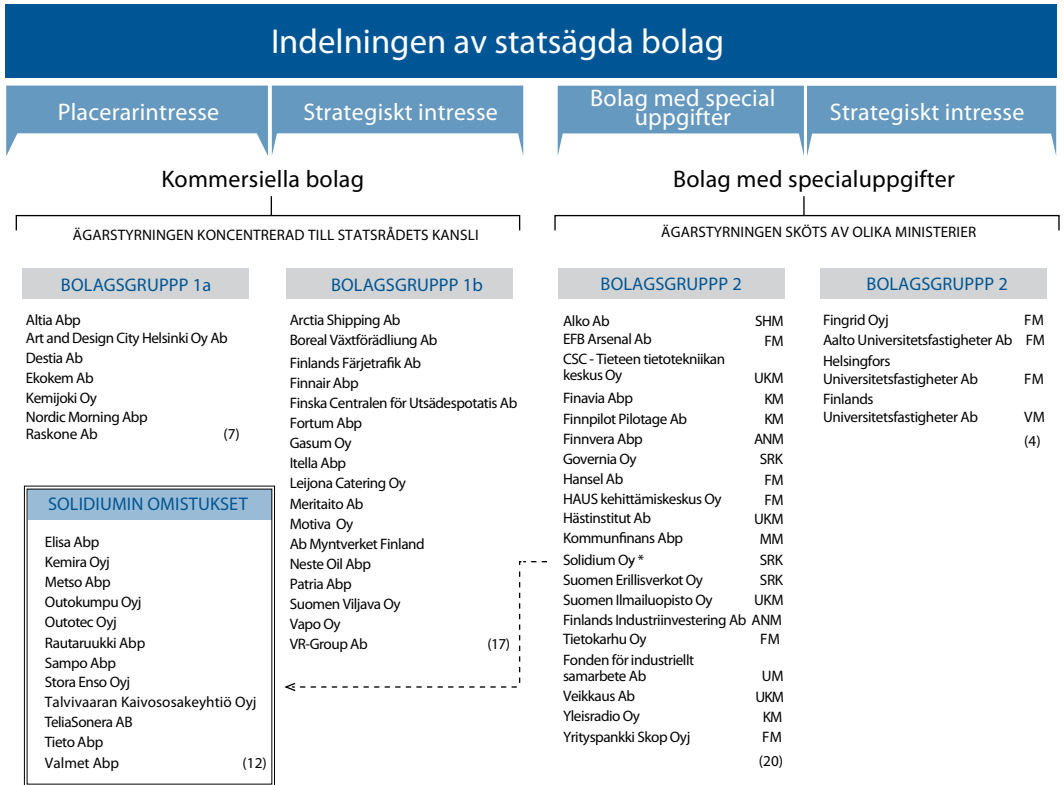
Statsägda bolag

Merparten av de statsägda bolagen och de bolag där staten är delägare fungerar helt eller delvis i en konkurrensmiljö, det vill säga på marknadsekonomiska villkor. Det hör till den statliga ägarens centrala mål att verksamheten i dessa bolag ska vara lönsam och att ägarvärdet ska stiga på lång sikt. I en del av de bolag som fungerar på marknadsekonomiska villkor har staten ett klart placerarintresse, det vill säga staten är intresserad av bolagens resultat och värdestegring. I en del har staten däremot ett specialintresse som till exempel kan ha samband med behovet att säkra funktioner som är viktiga för infrastrukturen, frågor om försörjningssäkerheten eller bolagens ställning som viktiga producenter av baskomponenter. För sådana särskilda intressen används benämningen strategiska intressen. Trots de strategiska intressena fungerar bolagen helt klart på marknadsekonomiska villkor. I jämförelse med de statsägda bolag som har en specialuppgift ligger skillnaden just i de marknadsekonomiska villkoren för verksamheten och kravet på en tillräcklig distans till myndigheters verksamhet inom samma funktioner och branscher.

I bolagsgrupp 1 a har staten som ägare uteslutande eller nästan uteslutande ett starkt placerarintresse. Inom ägarstyrningen är det väsentligt att beslut om ägandet i regel ankommer på statsrådet. När ägarstyrningen organiseras måste man därför beakta den bestämmandeträtt eller det inflytande som det statliga innehavet ger, den ägarrisk som innehavet medför och det deltagande i beslutsfattandet i bolaget som grundar sig på innehavet.

I bolagsgrupp 1 b har staten utom ett starkt placerarintresse även ett strategiskt intresse. För att staten ska kunna avstå från majoriteten i ett sådant bolag krävs riksdagens medgivande. Om ett bolag för närvarande är helt statsägt, får inga aktier säljas utan riksdagens samtycke.

FIGUR 5. De statsägda bolagen år 2013 indelade enligt motivet för ägandet

Av bolagen i bolagsgrupp 2, det vill säga bolag med specialuppgifter, är största delen helt och hållet statsägda. För de här bolagen har staten fastställt en närings- eller samhällspolitisk uppgift eller någon annan politisk uppgift eller särskild roll. Aktier i de här bolagen får inte överlåtas utan riksdagens samtycke.

Statens andelar i olika bolag samt riksdagsfullmakter

TABELL 30. Statens andel i bolag som ägarstyrs av statsrådets kansli samt riksdagsfullmakter 31.12.2013

Bolag i portföljen, situation 31.12.2013	Statens innehav, %	Nedre gräns för innehavet, %
Börsbolag – direkt statligt innehav		
Finnair Abp	55,8	50,1
Fortum Abp	50,8	50,1
Neste Oil Abp	50,1	50,1
Börsbolag – innehav via Solidium	Solidiums ägarandel, %	
Elisa	10,0	
Kemira	16,7	
Metso	11,1	
Outokumpu	21,8	
Outotec	10,0	
Rautaruukki	39,7	
Sampo	14,2	
Stora Enso	12,3	
Talvivaaran Kaivososakeyhtiö	16,7	
TeliaSonera	10,1	
Tieto	10,1	
Valmet	11,1	
Ikke börsnoterade kommersiella bolag	Statens innehav, %	Nedre gräns för innehavet, %
Altia Abp	100,0	50,1
Arctia Shipping Ab	100,0	100,0
Art and Design City Helsinki Oy Ab	35,2	0,0
Boreal Kasvinjalostus Ab	60,8	50,1
Destia Ab	100,0	0,0
Ekokem Ab	34,1	0,0
Finlands Färjetrafik Ab	100,0	100,0
Finska Centralen för Utsädespotatis Ab	22,0	0,0
Gasum Ab	24,0	0,0
Itella Abp	100,0	100,0
Kemijoki Oy	50,1	50,1
Leijona Catering Oy	100,0	100,0
Meritaito Oy	100,0	100,0
Motiva Oy	100,0	100,0
Ab Myntverket i Finland	100,0	50,1
Nordic Morning Oy	100,0	0,0
Patria Abp	73,2	50,1
Raskone Ab	85,0	0,0
Suomen Viljava Oy	100,0	100,0
Vapo Oy	50,1	50,1
VR-Group Ab	100,0	100,0

År 2013 sålde staten sin andel på nio procent i Arek Oy, som utvecklar system för arbetspensioner.

Samordning av ägarpolitiken

Statens ägarpolitik förväntas vara öppen, förutsägbar och konsekvent. Staten är en konsekvent ägare som följer samma grundläggande riktlinjer oberoende av vilket ministerium som svarar för ägarstyrningen av bolaget. Ägarstyrningsenheten vid statsrådets kansli svarar för statens ägarpolitik och handlingsdirektiv för den samt styr och samordnar samarbetet mellan ministerierna vad gäller ägarstyrningen. Samarbetsgrupperna mellan ägarstyrningsavdelningen och de ministerier som svarar för ägarstyrningen av bolag med specialuppgifter eller för strategiska intressen fortsatte 2013 sitt arbete för att säkerställa gemensamma tillvägagångssätt inom ägarstyrningen. Samarbetsgrupperna har bland annat behandlat belöningsystem, företagsansvarsfrågor, styrelsernas sammansättning och behovet att förnya dem samt den ekonomiska utvecklingen i bolag med specialuppgifter och kostnadseffektiviteten i skötseln av dessa uppgifter.

År 2013 slutfördes arbetet med att fastställa specialuppgifterna och de strategiska intressena för de olika bolagen. De har publicerats på ägarstyrningens webbplats våren 2013. Ekotek Oy Ab togs bort från förteckningen över strategiska bolag och tre universitetsfastighetsbolag fördes över från kategorin bolag med specialuppgifter till kategorin strategiska bolag.

Utnämning av styrelser

Valet av styrelsemedlemmar till statsägda bolag är en central uppgift och samtidigt ett verktyg inom ägarstyrningen. Styrelsemedlemmarna utses av bolagsstämman, som är ägarnas instrument för maktutövning. Ägarstyrningen svarar för förberedelserna inför bolagsstämman och utser kandidater till styrelsen antingen direkt vid bolagsstämman eller, när det gäller börsbolag där staten är majoritetsägare, för de utnämningsutskott som bolagsstämman tillsätter. Det helt statsägda holdingbolaget Solidium Oy föreslår styrelsekandidater för de utnämningsutskott som finns i de flesta av bolagen i Solidiums portfölj.

I de statligt helägda bolagen har man under de senaste åren nått fyrtioprocentmålet för manlig och kvinnlig representation i bolagens styrelser. Målet har nåtts samtidigt som styrelsemedlemmarna har valts enligt expertkunskap och kompetens. I bolag där staten är minoritetsägare har den statliga ägaren främjat samma syfte genom att föra fram sin syn vid utnämningen av styrelsemedlemmar.

År 2013 föreslog ägarstyrningen styrelsemedlemmar för 26 bolags bolagsstämmor eller utnämningsutskott. De styrelser som tillsattes hade sammanlagt 164 medlemmar, av vilka staten hade föreslagit 138. Kvinnornas andel av alla styrelsemedlemmar som staten hade rätt att utse var 47,1 %. Av styrelseordförandena i bolagen var fyra kvinnor, vilket motsvarar 15 %. I bolagen på Helsingforsbörsen var kvinnornas andel av styrelsemedlemmarna i medeltal 23 %.

I sin ägarstyrning iakttar staten den fördelning av uppgifterna och ansvaret mellan ägaren och olika organ som föreskrivs i aktiebolagslagen. Enligt lagen utser ägaren företagets styrelse, som i sin tur tillsätter den operativa ledningen. Även om ägarstyrningen därför inte kan främja genomförandet av jämställdhetsprinciper i företagets högsta ledning, betonar den genom sin verksamhet betydelsen av jämlikhet mellan könen i ett bolags alla organ.

Vid sidan av jämställdheten mellan könen framhåller staten som ägare vikten av mångfald i styrelserna även ur andra synvinklar. I slutet av 2013 beslutade den statliga ägaren att avskaffa åldersgränsen för styrelsemedlemmar vid ingången av år 2014. Åldersgränserna var före det 68—70 år.

Vid valet av styrelsemedlemmar betonas dynamiken mera än tidigare, vilket speglar den snabba förändringen i den miljö där företagen verkar och där vikten av att företagen kan förutse förändringar accentueras. Den statliga ägaren fäster framöver allt större avseende vid styrelsemedlemmarnas prestationer och engagemang och följer aktivt med hur de strategiska valen genomförs. Medlemmarnas mandatperioder kommer i allt högre grad att granskas utifrån deras insatser i styrelseuppdraget.

Främjande av ansvarsfullhet

I det principbeslut om statens ägarpolitik som statsrådet utfärdar under varje regeringsperiod ingår det också riktlinjer om främjande av företagsansvar. Dessutom ges ministerierna anvisningar om hur de ska sköta ägarstyrningen även i detta avseende. Samtidigt sänder den statliga ägaren signaler till bolagen, intressentgrupperna och marknaden om sina centrala tillvägagångssätt.

Ett generellt mål när bolagens förvaltning och beslutsfattande organiseras är att utveckla och upprätthålla god förvaltningspraxis. Förvaltningskoden för börsnoterade bolag används i tillämpliga delar som modell även för förvaltningen och rapporteringen i icke börsnoterade statsägda bolag.

I principbeslutet förutsätts det att bolag som helt ägs av staten och icke börsnoterade bolag med staten som majoritetsägare gör upp en separat företagsansvarsrapport eller inkluderar en sådan rapport i sin årsredovisning som en klart urskiljbar del. När det gäller övriga statligt ägda bolag är en sådan rapport önskvärd. Våren 2013 rapporterade de statsägda bolagen andra gången om företagsansvaret i enlighet med rapporteringsskyldigheten. Alla företag som kontrollerades av staten skötte denna rapportering antingen i sin årsredovisning eller med en separat rapport. Rapporterna finns i regel på bolagens webbsidor. Ägarstyrningen rapporterade 2013 om företagsansvaret för det finanspolitiska ministerutskottet i de regelbundna översikterna över statens bolagsinnehav och i ägarstyrningens årsberättelse.

Under år 2013 har ägarstyrningen aktivt fortsatt med att befästa sina tillvägagångssätt och utveckla sin expertis i företagsansvarsfrågor. Ägaren har som mål att främja ansvarsfulla verksamhetssätt och härigenom öka företagets ägarvärde. På ägarstyrningsavdelning har den ekonomiska och strategiska analysen av företagen kompletterats med företagsansvarsfrågor. Ägarens mål är att skapa sig en självständig uppfattning om företagsansvarets tillstånd vid företagen och att sträva efter att påverka tillståndet i frågor som gäller företagsansvaret vid de företag som den äger. Till ägarstyrningens verksamhetssätt hör en aktiv

dialog med företagens ledning. Ägarstyrningen diskuterar företagsansvarsfrågor vid vanliga möten med representanter för företagen.

Den statliga ägaren har som mål är att alla företag – också de företag där staten är minoritetsägare – ska göra företagsansvaret till ett ledande tema i hela sin företagsverksamhet och till en del av sin strategi och arbetet i styrelsen och ledningsgruppen. Företagen ska också ställa upp mål i företagsansvarsfrågor. Genom att aktivt utveckla sitt eget arbete inom företagsansvaret och kraftigt betona vikten av företagsansvar i affärsverksamhet har ägarstyrningen bidragit till att företagsansvaret har fått plats på styrelsernas agenda och blivit en del av affärsstrategier och ledningssystem. I 74 % av alla bolag där ägarstyrningsavdelningen ansvarar för styrningen följer styrelsen upp företagsansvarsfrågor och mottar regelbundet rapporter om dem. Ansvarsfullheten bör ingå i bolagens upphandlingsprinciper, varför den statliga ägaren förutsätter att samtliga företag fäster vikt vid att ansvarsfullheten genomförs i alla led av leveranskedjan. Av bolagen har 78 % ställt sådana krav på leveranskedjorna som gäller företagsansvaret, men alla som ställer dessa krav följer inte upp hur de genomförs. Under rapportperioden betonade den statliga ägaren sin syn på företagsansvaret framför allt som en angelägenhet för affärsverksamheten. Av bolagen identifierar och beskriver 56 % de risker samt möjligheter till affärsverksamhet som är förknippade med företagsansvaret i den egna verksamheten. I 44 % av bolagen beaktas företagsansvarsaspekter i systemen för belöning av ledningen.

Under redovisningsåret betonades skatteavtrycket starkt i det arbete med företagsansvaret som utfördes inom ägarstyrningen. Ägarstyrningen utredde år 2013 de skatter som portföljbolagen betalade enligt skatteslag och land. Det är meningen att sådana utredningar i fortsättningen ska göras varje år. Det ligger i den statliga ägarens intresse att gå i bräsch för att avskaffa internationellt skattefusk och därigenom också medverka till att göra väsentlig landsspecifik information om multinationella företag offentlig. Den statliga ägaren ser det som god praxis att bolagen rapporterar om sitt skatteavtryck för alla sina intressentgrupper som en del av sin företagsansvarsrapport och samtidigt berättar om målen och strategin för sin skatteplanering. Dessutom ska beskattningen i framtiden vara ett tema som ingår i den dialog som förs mellan ägarstyrningen och företagen i företagsansvarsfrågor. Viktiga skattefrågor bör lyftas upp på bolagsstyrelsernas agendor. Styrelserna bör även beakta aspekter som rör rykte, etik och riskhantering i sin skattestrategi.

Belöning

I augusti 2012 beslutade det finanspolitiska ministerutskottet om ett ställningstagande om premieringen av ledningen i statsägda bolag. Enligt detta ska premieringen vara förutsägbart och genomskinligt för att alla parter ska ha möjlighet att bedöma hur väl den har utfallit. Genom ställningstagandet stramades helhetsbelöningen åt i alla bolag och ställdes villkoret att nivåerna för belöningen ska vara tillräckligt krävande så att belöningssystemen inte leder till överdrifter.

I ställningstagandet beaktas det att staten är ägare i mycket otypiska företag och att ägarandelen varierar. Ställningstagandet kräver att styrelserna fortsätter att ta ett starkare grepp om målsättningen och om premieringen av ledningen i enlighet med denna. Genom

en rätt dimensionerad belöning säkerställs det att statsägda företag kan tävla framgångsrikt på arbetsmarknaden om kompetenta ledare och andra personer för nyckelposter. Även personalen måste garanteras en rättvis del när ett bolag har gjort ett gott resultat till exempel genom belöning som grundar sig på resultat eller genom personalfonder.

I bolag som helt ägs av staten får undantag från ställningstagandet inte göras utan att ägaren på förhand har godkänt detta. I icke börsnoterade bolag där staten är majoritetsägare ska ställningstagandet iakttas, om inte aktieägarnas gemensamma intresse förutsätter något annat. I bolag där staten är majoritetsägare och i börsnoterade bolag ska styrelsen beakta den statliga ägarens ställningstagande i sina beslut.

Under de senaste åren har baslönerna för de verkställande direktörerna i statsägda bolag uppvisat en moderat utveckling och hållit sig på normal marknadsnivå. Årsbonusen har i genomsnitt uppgått till 50—60 % av den högsta nivå som det finanspolitiska ministerutskottet har fastställt medan de långsiktiga incitamenten har uppgått till cirka en fjärdedel av maximum.

År 2013 utgjorde de verkställande direktörernas rapporterade bonus i de statsägda kommersiella bolagen i medeltal ca 19 procent av grundlönen och i medeltal knappt 50 % av maximinivån. Den allmänna marknadsnivån var ca 23 % av grundlönen och lite över 40 % av maximinivån. Förhållandet mellan de långsiktiga incitamenten och grundlönen var i medeltal ca 11 % i de kommersiella bolag där staten hade direkt innehav. I de börsnoterade bolag där staten hade direkt innehav var detta förhållande i medeltal ca 29 % och i de icke börsnoterade ca 4 %. När de bolag där Solidium är delägare räknas med var förhållandet mellan de betalade incitamenten och grundlönen i de statsägda kommersiella bolagen i medeltal ca 29 % och i de statsägda börsnoterade bolagen i medeltal ca 40 %, medan den allmänna marknadsnivån var 37 %. Under de senaste åren har nivån på bolagens totala utgifter för tilläggs pensioner för den verkställande direktören i allmänhet varit ca 20—30 % av grundlönen.

Enligt de uppgifter som rapporterades 2013 sjönk helhetsbelöningen av de verkställande direktörerna i de helt statsägda bolagen en aning. Grundlönen steg lite, men årsbonusen sjönk med hälften. De långsiktiga incentiven steg däremot.

Statsrådets kanslis svar på riksdagens skrivelse om belöning av högsta ledningen i statsbolag (RSk 20/2013 rd; Ö 8/2013 rd) har publicerats i del 4/4 av denna årsberättelse kallad Åtgärder med anledning av riksdagens uttalanden och ställningstaganden.

3.2 Statens kommersiella bolagsinnehav

Utveckling av portföljen av börsbolag där staten har direkt innehav

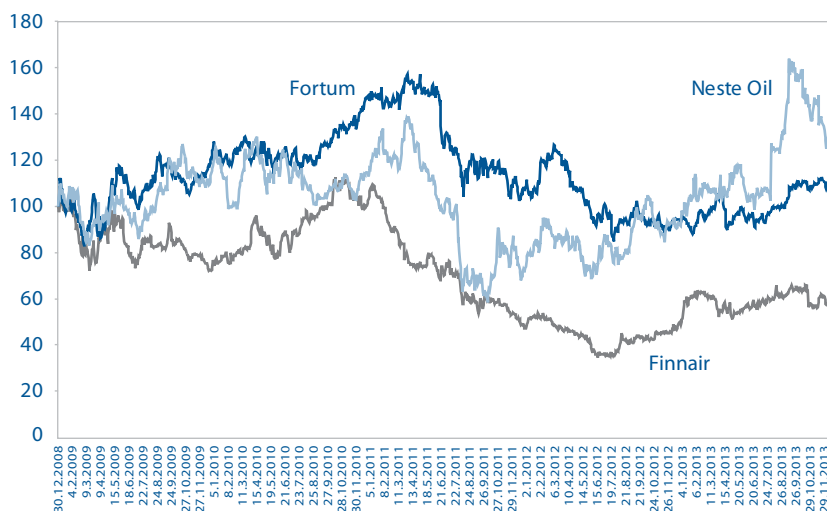
Marknadsvärdet av statens direkta innehav i börsbolag och statens innehav i börsbolag via Solidium steg med 18 % jämfört med år 2012. Marknadsvärdet av statens direkta innehav var 9,5 miljarder euro och marknadsvärdet av Solidiums innehav 8,2 miljarder euro den 31 december 2013.

Marknadsvärdet av statens direkta innehav (Finnair Abp, Fortum Abp, Neste Oil Abp) steg år 2013 med 22,3 %. I slutet av 2013 var portföljens marknadsvärde 9,5 miljarder euro (7,8 miljarder euro). I synnerhet Neste Oils kurs utvecklades positivt i och med att aktiekursen steg med 47 %. Generalindex på Helsingforsbörsen steg år 2013 med 26,5 %.

TABELL 31. Marknadsvärdet av statens direkta innehav i börsbolag

	Statens innehav, %	31.12.2013 Innehavets marknadsvärde, mn euro	Andel i portföljen, %	31.12.2012 Innehavets marknadsvärde, mn euro	Andel i portföljen, %	30.12.2011 Innehavets marknadsvärde, mn euro	Andel i portföljen, %
Finnair	55,8	198	2	170	2	164	2
Fortum	50,8	7 499	79	6 381	82	7 436	86
Neste Oil	50,1	1 846	19	1 255	16	1 003	12
SAMMANLAGT		9 543		7 806		8 603	
Marknadsvärdet av Solidiums innehav		8 172		7 176		7 028	
SAMMANLAGT		17 715		14 982		15 630	

FIGUR 6. Utvecklingen av marknadsvärdet av statens direkta innehav i börsbolag åren 2009—2013

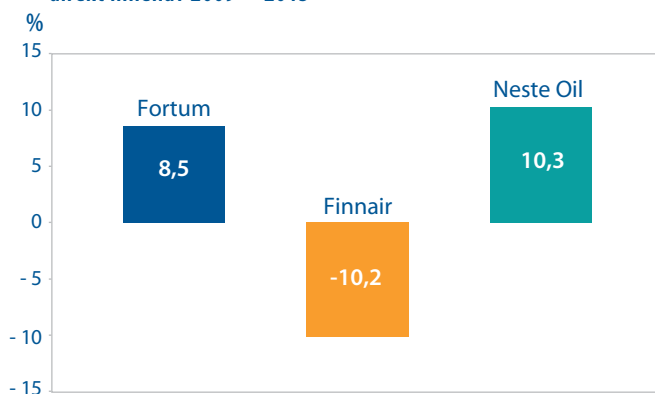

TABELL 32. Utvecklingen av marknadsvärdet av de bolag där staten har direkt innehav i jämförelse med hela branschen, %

	Finnair		Fortum		Neste Oil	
	2013	2009—2013	2013	2009—2013	2013	2009—2013
Bolag	16,4	-43,4	17,5	9,2	47,0	35,8
Referensindex	44,3	82,7	7,5	-19,5	3,8	25,7

Av bolagen har Neste Oil haft den bästa avkastningen. Den goda utvecklingen inom förnybara bränslen syns i aktiekurserna. Fortums kurs har tyngts av ett krävande marknads-läge, men avkastningen har ändå varit relativt god, vilket delvis beror på den aktieutdelning på 2,3 miljarder som staten fick under perioden i fråga. En strategi grundad på utsläppsfri produktion har likväl lett till att marknadsvärdet utvecklats klart bättre än branschindexet.

FIGUR 7. Den årliga avkastningen av görsbolag där staten har direkt innehav 2009—2013

Utvecklingen av den portfölj av börsaktier som staten äger via Solidium

Solidium Oy är ett placeringsbolag som helt ägs av staten. Vid utgången av år 2013 var marknadsvärdet av solidiums innehav 8,2 miljarder euro. För bolagets verksamhet 2013 redogörs nedan i avsnitt 3.3 (Bolag med specialuppgifter).

I Solidiums aktieportfölj ingår 12 börsnoterade bolag, och Solidium är minoritetsägare i samtliga. Antalet bolag i portföljen ökade med ett när Metso delades upp i Metso och Valmet genom en partiell fission vid årsskiftet 2013—2014.

Solidiums räkenskapsperiod omfattar tiden 1 juli—30 juni. Under den första hälften av den pågående räkenskapsperioden meddelade Solidium att bolaget stöder planen enligt vilken Outokumpu ska byta sin specialmetallverksamheten och fabriken i Terni i Italien mot lånefordran på 1,3 miljarder euro hos ThyssenKrupp AG. Som en del av arrangemanget kommer Outokumpus balansräkning att förstärkas genom en aktieemission på 650 miljo-

ner euro. Ett villkor för arrangemanget är att ThyssenKrupp avstår från sitt aktieinnehav i Outokumpu. Därför har Solidium förbundit sig att under vissa villkor höja sin ägarandel i bolaget från 21,8 % till 29,9 % och att teckna nya aktier för ca 195 miljoner euro i proportion till sin ägarandel (29,9 %).

Solidium köpte inga aktier under de första sex månaderna av den räkenskapsperiod som inleddes den 1 juli 2013. Under kalenderåret 2013 köpte Solidium aktier för 39 miljoner euro när bolaget höjde sin ägarandel i Outotec från 8,3 till 10 %.

Solidium blev den största delägaren i Talvivaara genom att teckna aktier i bolaget för ca 47 miljoner euro. Solidiums ägarandel i bolaget steg från 8,9 % till 16,7 %.

Under de första sex månaderna av räkenskapsperioden som inleddes den 1 juli 2013 sålde Solidium aktier för 368 miljoner euro i och med försäljningen på marknaden av 1,6 % av de emitterade aktierna i TeliaSonera. Solidiums ägarandel sjönk därmed från 11,7 % till 10,1 %. Aktieförsäljningen gav en vinst på ca 128 miljoner euro före skatt.

Solidium offentliggjorde den 22 januari 2014 sitt stöd för fusionen mellan Rautaruukki och SSAB. När arrangemanget är genomfört blir Solidium det nya bolagets största aktieägare med en ägarandel på 16,8 %. Mätt i andelen av rösterna blir Solidium näst störst med 10,0 % av rösterna.

Solidium betalade en vinstutdelning på 800 miljoner euro till staten som kapitalåterbäring.

Bland de finansiella posterna i sitt bokslut skrev Solidium ner värdet på sitt aktieinnehav i Outokumpu, Talvivaara och Rautaruukki med sammanlagt 679 miljoner euro.

TABELL 33. Fördelningen av Solidiums placeringsportfölj 31.12.2013

	Placeringar sammanlagt		Aktieplaceringar sammanlagt	
	euro	vikt, %	euro	vikt, %
Elisa	323 587 260	4	323 587 260	4
Kemira	314 896 418	4	314 896 418	4
Metso	517 887 803	6	517 887 803	6
Outokumpu	184 561 370	2	184 561 370	2
Outotec	139 791 834	2	139 791 834	2
Rautaruukki	375 125 477	4	375 125 477	5
Sampo	2 831 884 458	34	2 831 884 458	35
Stora Enso	709 028 439	8	709 028 439	9
Stora Enso A	406 406 299		406 406 299	
Stora Enso R	302 622 140		302 622 140	
Talvivaara	24 224 837	0	24 224 837	0
TeliaSonera	2 629 298 707	31	2 629 298 707	32
Tieto	121 909 472	1	121 909 472	1
AKTIEPLACERINGAR SAMMANLAGT	8 172 196 075	98	8 172 196 075	100
PENNINGMARKNADSPACERINGAR	204 254 272	2		
PLACERINGAR SAMMANLAGT	8 376 450 347	100		

Solidiums placeringsportfölj består i huvudsak av aktieplaceringar. Deras andel av hela portföljen var 98 % vid utgången av rapportperioden den 31 december 2013. Den största vikten bland aktieplaceringarna hade Sampo, vars andel av hela portföljen var ca 35 %. I Solidiums portfölj är också TeliaSoneras vikt betydande.

Solidiums penningmarknadsplaceringar uppgick till 204 miljoner euro 31.12.2013 (660 miljoner euro 30.6.2013). Penningmarknadsplaceringarnas belopp påverkades under rapportperioden av vinstutdelningar, skattebetalningar och försäljning av aktier.

Totalavkastningen av Solidiums portfölj stannade under det viktbegränsade avkastningsindexet OMX Helsinki Cap GI:s totalavkastning både under rapportperioden och under de senaste 12 månaderna.

TABELL 34. Avkastning på Solidiums placeringar 2013, %

	1.7.2013—31.12.2013	1.1.2013—31.12.2013
Avkastning på placeringarna	18,7	24,5
Aktieportföljens sammanlagda avkastning	0,1	0,3
Avkastning på placeringarna	17,6	23,3
OMX Helsinki Cap GI, avkastningsindex	24,5	31,6

Avkastningen från Solidiums näst tyngsta (31.12.2013) bolag TeliaSonera var lägre än referensindex, vilket ledde till en lägre avkastning på Solidiums portfölj som helhet. Även avkastningen på aktierna i Rautaruukki och Outokumpu tyngde avkastningen på portföljen i betydande grad.

TABELL 35. Avkastningen av aktierna i Solidiums portföljbolag 2013, %

	Avkastning på aktierna, 1.1.—31.12.2013
Sampo	54
Stora Enso	39
Elisa	25
TeliaSonera	24
Rautaruukki	18
Tieto	16
Kemira	8
Metso	3
Outotec	-26
Outokumpu	-49
Talvivaara	-82

Avkastningen på Solidiums aktieportfölj är 4,8 % och utdelningskvoten 124 % när dessa tal beräknas enligt bolagens kurser vid utgången av år 2013 och den utdelning som föreslås i boksluten. Utdelningsavkastningen för Helsingforsbörsen¹ beräknad på motsvarande sätt var 4,3 % och utdelningskvoten² 74,3 %.

Utdelning

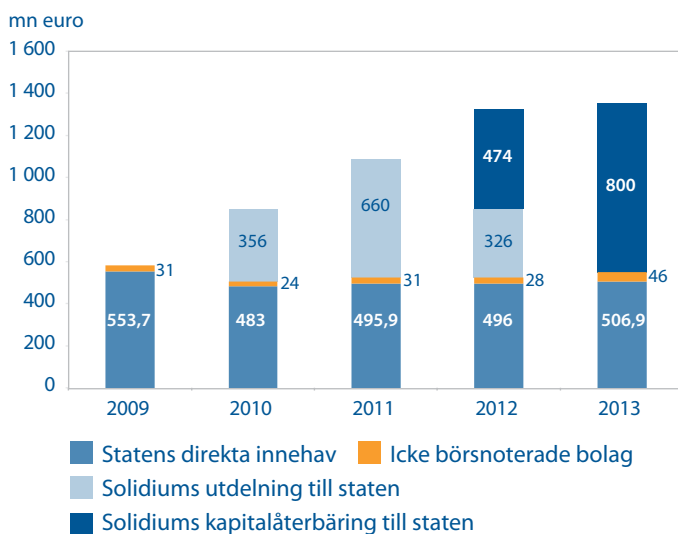
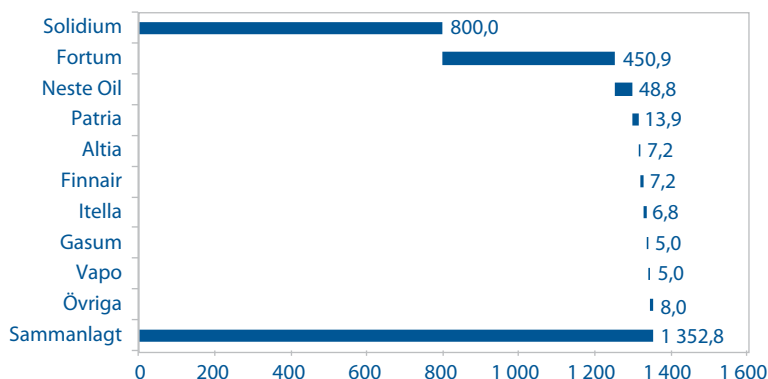
År 2013 betalade de bolag där statsrådets kansli svarade för ägarstyrningen 1 352,8 miljoner euro i utdelning till staten. Ökningen jämfört med året innan var 28,4 miljoner euro. Det mest betydande bidraget till detta belopp kom från Solidiums utdelning som år 2013 uppgick till sammanlagt 800 miljoner euro (800 miljoner euro) och Fortums utdelning som uppgick till 450,9 miljoner euro (450,9 miljoner euro). De icke börsnoterade bolagen betalade 2013 sammanlagt 45,9 miljoner euro (28,4 miljoner euro) i utdelning till staten. Av dessa bolag var Patria och Altia de mest betydande utdelarna.

---

¹ Enligt prognos

² Enligt prognos

FIGUR 8. Belopp som statsrådets kansli tog emot som vintutdelning av olika bolag 2013 och sammanlagt 2009—2013, mn euro

Den sammanlagda utdelningen³ till staten av resultatet för 2013 från börsbolag där staten har direkt innehav stiger till 579,5 miljoner euro (506,9 miljoner euro). Højningen av Fortums utdelning till 1,1 euro per aktie ökar statens intäkter med 45 miljoner euro och højningen av Neste Oils utdelning från 0,35 euro per aktie till 0,68 euro per aktie ökar statens intäkter med 35 miljoner euro. Finnair ger ingen utdelning för 2013.

År 2013 var utdelningsavkastningen för de börsbolag där staten hade direkt innehav 6,1 % (6,5 %) medan utdelningskvoten var 65,8 % (63,3 %).

³ Enligt styrelsernas förslag

TABELL 36. Utdelningsavkastningen och utdelningskvoten för de börsbolag där staten har direkt innehav

	2012	2013
Bolagens totala utdelning	998	1 144
Marknadsvärdet totalt	15 380	18 813
Nettoresultatet totalt	1 578	1 738
Utdelningsavkastning	6,5 %	6,1 %
Utdelningskvot	63,3 %	65,8 %

Utdelningsavkastningen från bolagen på Helsingforsbörsens huvudlista låg 2013 på en lägre nivå än motsvarande avkastning⁴ från de börsbolag där staten hade direkt innehav och var 4,3 % (4,7 %). För hela börsen var utdelningskvoten⁵ 74,3 % (67,5 %).

Avkastning på sysselsatt kapital

Avkastningen på det sysselsatta kapitalet i de börsbolag där staten hade direkt innehav steg år 2013 till 9,8 % (9,3 %). Till detta bidrog Neste Oils förbättrade resultat i betydande grad. Bolagets nettoresultat steg från 157 miljoner euro 2012 till 523 miljoner euro. Fortums resultat sjönk däremot till 1 204 miljoner euro (1 416 miljoner euro). Finnairs resultat var 11 miljoner euro (10,5 miljoner euro). Resultatet påverkades av en realisationsvinst på 34,1 miljoner euro. Bolagets operativa rörelseresultat var -4,8 miljoner euro (43,2 miljoner euro).

TABELL 37. Avkastningen på investerat kapital 2013

Börsbolag med direkt statligt aktieinnehav		Solidiums bolag	
Finnair	2,3 %	Elisa	15 %
Fortum	9,2 %	Kemira	1 %
Neste Oil	13,4 %	Metso	18 %
		Outokumpu	-10 %
		Outotec	26 %
		Rautaruukki	2 %
		Sampo	14 %
		Stora Enso	7 %
		Talvivaaran Kaivososakeyhtiö	n/a
		TeliaSonera	14 %
		Tieto	17 %
		Valmet	-3 %

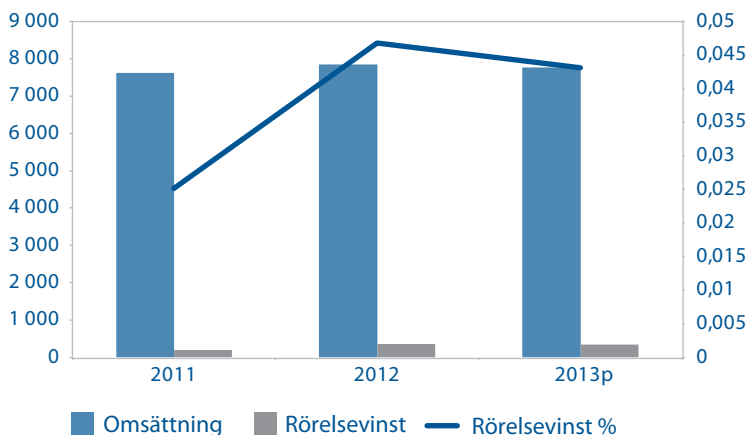
⁴ Enligt prognos

⁵ Enligt prognos

Icke börsnoterade bolag⁶

De icke börsnoterade kommersiella bolag för vilka statsrådets kansli sköter ägarstyrningen hade 2013 en total prognostiserad omsättning på 7 777 miljoner euro, vilket är nästan lika mycket som föregående år. Det sammanlagda prognostiserade rörelseresultatet sjönk till 335 miljoner euro (367 miljoner euro). Den genomsnittliga rörelsevinsten sjönk år 2013 till 4,3 % (4,7 %). Bolagens genomsnittliga avkastning på det sysselsatta kapitalet sjönk från 7,1 % föregående år till 6,4 %. Utvecklingen varierade emellertid från bolag till bolag under redovisningsåret; enligt prognosen ökade rörelseresultatet för 48 % av bolagen, medan det för 52 % av bolagen försvagades. Den sammanlagda balansomslutningen uppgick till 7 601 miljoner euro (7 741 miljoner euro).

FIGUR 9. Resultatutvecklingen i de icke börsnoterade bolagen

3.3 Bolag med specialuppgifter

För de bolag som sköter specialuppgifter har staten som ägare samhälleliga mål, men bolagens ekonomiska verksamhet styrs enligt ekonomiska principer. En specialuppgift och kostnaderna för den beaktas vid styrningen av bolaget och vid bedömningen av dess ekonomi. Bestämmelser om vissa bolag finns i speciallagar, vilka för sin del också utgör normer för statens ägarpolitik och ägarstyrning. Med tanke på de samhälleliga mål som är förenade med statligt ägande bör de bolag som sköter en statlig specialuppgift fortsättningsvis vara statsägda i sin helhet eller åtminstone kvarstå under bestämmande inflytande av staten. I dessa bolag grundar sig statens ägarpolitiska mål på ett så gott samhälleligt och ekonomiskt helhetsresultat som möjligt. Detta bedöms i första hand utifrån hur och med vilka kostnader bolaget i fråga når de mål och sköter de uppgifter som har ställts av det ministerium som svarar för förvaltningen av uppgiftsområdet, dvs. hur väl bolaget fyller sitt samhälleliga serviceuppdrag.

⁶ Värden enligt prognos, medelvärden viktade

Varje bolag med specialuppgifter står under det ministeriums ägarstyrning och ansvar till vars uppgifter det hör att genom lag eller ett särskilt beslut fastställa specialuppgiften. Fastställandet av specialuppgifterna slutfördes våren 2013, och specialuppgifterna har offentliggjorts på ägarstyrningens webbsidor. De tre universitetsfastighetsbolagen under finansministeriets ägarstyrning överfördes till bolag som betraktas som strategiska, men finansministeriet behöll ägarstyrningen över bolagen. Under berättelseåret skedde inga övriga förändringar i ägargrunderna eller ägarstyrningsansvaret i bolagen med specialuppgifter.

Bolagen med specialuppgifter har till största delen fullgjort sina samhälleliga serviceuppgifter väl. Företagsansvaret har accentuerats också i affärsverksamheten för bolagen med specialuppgifter. Bolagen rapporterade om företagsansvaret i enlighet med det ägarpolitiska principbeslutet.

TABELL 38. Centrala nyckeltal för bolag med specialuppgifter 2013

Bolag (inom parentes det ministerium som svarar för ägarstyrningen)	Omsätt- ning, mn euro	Rörelse- vinst, mn euro	Rörelse- vinst, %	Balans- räkning, mn euro	Soli- ditet, %	Avkast- ning på eget kapital, %	Avkast- ning på syssel- satt kapital, %	Perso- nal	Utdel- ningar sam- man- lagt, mn euro	Utdel- ning till staten, mn euro
Governia (SRK)	124,6	12,2	9,8	473,3	29,0	4,4	3,5	253	0,95	0,95
Solidium	0,0	65,5			88,8			11	800	800
Suomen Erillisverket Oy (SRK)	38,5	-0,8	-2,1	135,6	85,7	-0,4	-0,6	110		
Fonden för industriellt samarbete Ab (Finnfund) (UM)	16,2	2,7		310,6	69,3	1,3		49		
Fingrid Oyj (FM)	543,1	115,3	21,2	2 182	29,5	15,0	6,3	277	13,1	9,0
Hansel Ab (FM)	8,7	0,2	2,0	17,1	88,1	1,3	1,6	73	0,0	0,0
HAUS kehittämiskeskus Oy (FM)	5,1	0,2	3,9	4,0	8,7	249,3	6,0	28	0,0	0,0
Aalto Universitetsfastigheter Ab (FM)	48,0	20,4	42,4	380,6	48,6	7,3	5,1	13	5,2	1,7
Helsingfors Universitetsfastigheter Ab (FM)	57,8	3,8	6,6	585,5	52,8	0,0	0,7	3		
Finlands Universitetsfastigheter Ab (FM)	137,0	36,0	26,3	1 018,7	56,3	3,3	3,0	30	15,8	5,3
Tietokarhu Oy (FM)	37,2	5,0	13,4	12,9	32,7	89,4	115,1	292	3,8	0,8
CSC – Tieteen tietotekniikan keskus Oy (UKM)	31,2	0,2	0,7	20,4	26,4	6,25	10,35	254	0,0	0,0
Veikkaus Ab (UKM)	1 858,4	505,2	27,2	735,6	179,5	80,3	194,7	333	0,0	0,0
Hästinstitut Ab (UKM)	9,3	-0,1	-1,5	5,3	66,05	-3,6	-1,6	113	0,0	0,0
Suomen Ilmailuopisto Oy (UKM)	8,6	0,3	3,3	17,7	93,8	1,0	1,9	37	0,0	0,0
Finavia Abp (KM)	352,8	32,3	9,1	740,8	46,9	4,4	3,4	2 239	1,7	1,7
Finnpilot Pilotage Ab (KM)	37,6	2,5	6,5	27,7	53,7	14,6	9,5	334	0,24	0,24
Finnvera Abp (ANM)	292,5	75,1		4 603,5	18,4	9,3	1,8	399		
Finlands Industriinvestering Ab (ANM)		-10,4		561,5	99,7	-1,4	-1,4	30	0	0
Alko Ab (SHM)	583,8	49,4		266,6	27,9		70,6	2 610		
Kommunfinans Abp (MM)		141,3		26 156		30,6		83		

Bolag med specialuppgifter för vilka statsrådets kansli sköter ägarstyrningen

Governia Oy

Governia Oy ska sköta de företagsekonomiska specialuppgifter som staten angett för bolaget, främja en smidig statlig ägarstyrning och möjliggöra företagsekonomiska projekt som hänför sig till genomförandet av regeringens strukturomvandling. Governia ökar på ett långsiktigt och avkastningsinriktat sätt det ekonomiska värdet på sina investeringar och realiserar dem på ett planerligt sätt. Governias viktigaste bolagsinvesteringar är Corenet Oy, Easy Km Oy, Kruunuasunnot Oy och Turun Telakkakiinteistöt Oy.

Governia köpte Corenet Oy:s aktiestock från VR Group och TDC Oy Finland hösten 2013. Corenet tillhandahåller kundspecifik telekommunikationsservice för kritiska nätmiljöer. Corenet kommer att vara förvaltningsbolag för det havskabelprojekt som staten initierade i december 2013. Staten har som mål att anlägga en högklassig, cybersäker och snabb förbindelse med de europeiska och globala näten med hjälp av en optisk kabel som går under vattnet från Finland till Tyskland. Genom kabeln säkerställer man internationella telekommunikationsförbindelser mellan öst och väst och stöder man tillväxten för den finländska digitala ekonomin och industriellt internet. Bolaget äger ett riksomfattande optiskt stamnät (fibernät 7 100 km och kopparnät 3 500 km).

Easy Km Oy är ett bolag som tillhandahåller finansieringstjänster och administrativa tjänster som hänför sig till fordon och är Finlands ledande leasingföretag för nyttfordon. Bolaget har ägts av Governia sedan 2010. Under denna tid har lönsamheten förbättrats betydligt genom omorganisering av bolagets refinansiering. Bolaget hade ett framgångsrikt räkenskapsår år 2013 och nådde sitt bästa resultat under sin historia.

Kruunuasunnot Oy är ett utvecklingsbolag för bostäder och boende. Bolaget bildades 1999 för att utveckla det bostadsbestånd som överfördes från försvarsmakten till en ekonomiskt och operativt sett sund helhet. För närvarande har bolaget ca 2 500 bostäder i olika delar av Finland. Till koncernen Kruunuasunnot Oy hör dotterbolaget A-Kruunu Oy, som är ett allmännyttigt samfund som avses i aravalagen.

Governia äger hela aktiestocken i Turun Telakkakiinteistöt Oy. Våren 2013 förvärvade bolaget STX Finland Åbovarvets markområde som ett led i STX-finansieringspaketet och hyr ut området till STX Finland genom ett långvarigt hyreskontrakt.

Företagsansvarsfrågorna har integrerats i koncernbolagens ledningssystem, och på koncernnivå styrs verksamheten av en samling etiska regler. Viktiga företagsansvarsfrågor för Kruunuasunnot är socialt ansvar, framför allt en trygg och sund boendemiljö, samt energi- och materialeffektivitet. Bolaget har också satsat på att förbättra boendetrivseln. Inom byggbranschen innebär bekämpningen av grå ekonomi utmaningar för bolaget, och vikten av att säkerställa ansvarsfullhet inom underleverantörskedjorna accentueras. För Easy Km som finansieringsbolag betonas det ekonomiska ansvaret. Easy Km Oy:s miljöpåverkan är indirekt och tar sig konkreta uttryck i koldioxidutsläppen från de fordon som kunderna väljer. Som finansiär kan expertisen när det gäller att minska koldioxidutsläppen ge bolaget en konkurrensfördel.

Inom belöningssystemen följer Governia finanspolitiska ministerutskottets premieringsställningstagande från augusti 2012. Belöningssystemen beskrivs bolagsvis på ägarstyrningens webbsidor www.valtionomistus.fi.

TABELL 39. Governia Oy:s ekonomiska situation

	2012	2013*
Omsättning, mn euro	121,3	124,6
Rörelsevinst, mn euro	5,4	12,2
Rörelsevinst, %	4,5	9,8
Balansomslutning, mn euro	380,6	473,3
Soliditet, %	34,2	29,0
Nettoskuldssättningsgrad, %	129,5	168,8
Avkastning på eget kapital, %	0,7	4,4
Avkastning på sysselsatt kapital, %	1,9	3,5
Personal	63	253
Personal i Finland	63	253
Utdelningar sammanlagt, mn euro	0	0,95**

* Bolagsstämman har inte ännu hållits.

** Styrelses förslag, aktier av A-Kruunu Ab (utdelning i natura)

Solidium Oy

Solidium Oy är ett placeringsbolag som helt ägs av finska staten. Dess uppgift är att stärka och stabilisera det inhemska ägandet i nationellt viktiga företag och på lång sikt öka det ekonomiska värdet av innehaven. Solidiums placeringsverksamhet baseras på ekonomiska analyser. Grunden och den centrala målsättningen för Solidiums placeringsstrategi är att ta väl hand om den nuvarande portföljen och öka dess värde.

Solidiums aktieportfölj och händelserna i den har granskats närmare i avsnitt 3.2 i det föregående.

TABELL 40. Solidium Oy:s ekonomiska situation

	1.7.—31.12.2013	1.7.—31.12.2012	1.7.2012—30.6.2013
Omsättning, mn euro	0,0	0,0	0,0
Rörelsevinst, mn euro	123,9	69,6	65,5
Periodens vinst, mn euro	164,5	36,0	-232,3
Avkastning på placeringarna till verkligt värde, %	17,6	8,7	13,9
Erhållna utdelningar och kaputalåterbetalningar, mn euro	0,0	0,0	397,5
Kostnadskvot, %	0,06	0,05	0,09
Substansvärde, mn euro	6 936,1	6 532,3	6 909,6
Eget kapital, mn euro	4 115,3	5 019,1	4 750,8
Räntebärande skulder, mn euro	600,0	600,0	600,0
Soliditet, %	86,8	89,0	88,8
Antal anställda sammanlagt	12	11	11
Antal anställda i Finland	12	11	11
Utdelningar sammanlagt, mn euro	800	800	800
Utdelning till staten, mn euro	800	800	800

Målet för Solidiums egen företagsansvarsrapportering är att beskriva vilken betydelse företagsansvarsarbetet har och hur det yttrar sig i bolagets verksamhet, och att redogöra för bolagets mål för företagsansvarsarbetet och utfallet av det. Effekterna av företagsansvarsarbetet omsätts i praktiken via bolagets uppgift som ägare och placerare. Solidiums mål på lång sikt är att öka det ekonomiska mervärdet av sina innehav. Bolaget bör ha klart för sig vilka frågor om företagsansvar som är viktiga i de bolag som det äger och känna till eventuella effekter av ansvarsfrågorna. Detta gäller såväl riskhanteringen i anslutning till företagsansvarsfrågor som tillvaratagandet av nya affärsmöjligheter. Solidiums verksamhetsmodell när det gäller frågor om företagsansvar grundar sig på en omfattande analys av portföljbolagen.

Inom belöningssystemen följer bolaget finanspolitiska ministerutskottets premieringsställningstagande från augusti 2012. Belöningssystemen beskrivs bolagsvis på ägarstyrningens webbsidor www.valtionomistus.fi.

Suomen Erillisverkot Oy

Koncernen Suomen Erillisverkot är ett statligt specialuppgiftsbolag som är operatör för telekommunikationsnät och telelokaler som hänför sig till säkerheten i samhället samt producerar anknyttande tjänster. Bolaget ska trygga den kritiska ledningen av samhället och fungerande informationssamhällstjänster under alla förhållanden. Koncernen består av Suomen Erillisverkot Oy och dotterbolagen Suomen Virveverkko Oy, Virve Tuotteet ja palvelut Oy, Suomen Turvallisuusverkko Oy samt Leijonaverkot Oy. Dotterbolagen ägs helt och hållet av Suomen Erillisverkot Oy. Statens och säkerhetsmyndigheternas övergripande telekommunikationsnät har koncentrerats till Suomen Erillisverkot, och målet är effektivare verksamhet, bättre service och kvalitet samt säkerställande av tillgången på och kontinuiteten i servicen under alla förhållanden.

Under 2013 fokuserade koncernens verksamhet på att höja kompetensen när det gäller säkerhetsnätsverksamhet. Suomen Turvallisuusverkko Oy bygger upp sin nätverksoperatörskompetens och förbereder sig på överföringen av affärsverksamheten från försvarsmakten. Målet är att verksamheten som operatör av förvaltningens säkerhetsnät ska inledas 2014. Kompetensen höjdes bl.a. genom rekrytering av mer personal. Vid utgången av året arbetade 12 personer vid Suomen Turvallisuusverkko.

Hösten 2013 bildade bolaget dotterbolaget Suomen Virveverkko Oy, till vilken verksamheten med myndighetsradionätverket överfördes genom en överlåtelse av affärsverksamheten. Verksamheten med myndighetsnätverket motsvarar operatörsverksamheten inom Virve-nätet. Suomen Virveverkko Oy:s driftsekonomi var stabil under året.

I och med den kraftiga utvidgningen av verksamheten accentuerades under berättelseåret särskilt betydelsen av kontinuitet samt riskhantering och säkerhetsledning. Bolaget utvecklade riskhanteringen och säkerhetsledningen som ett led i den strategiska ledningen och genom internt utvecklingsarbete i övrigt.

Koncernens omsättning ökade med 0,7 % och stannade vid 38,5 miljoner euro. Koncernens resultat belastades av förberedelserna inför starten av säkerhetsnätsverksamheten. Rörelseförlusten var 0,8 miljoner euro. Säkerhetsnätsverksamheten börjar ge omsättning

först 2014. Bolaget har rekapitaliserats med 6,5 miljoner euro för att finansiera säkerhetsnätverksamhetens driftskapital och investeringar. Bolaget har dessutom fått 6,5 miljoner euro i pris/underskottsstöd för att trygga verksamheten för myndighetsradionätverket Virve.

Bolaget rapporterade om sitt företagsansvar för 2013 enligt riktlinjerna GRI G4, vilket innebär att rapporten fokuserar på företagets värdekedja, sådant som är viktigt för affärsverksamheten samt beskrivning av förvaltningsättet.

Inom belöningsystemen följer bolaget finanspolitiska ministerutskottets premieringsställningstagande från augusti 2012. Belöningsystemen beskrivs bolagsvis på ägarstyrningens webbsidor www.valtionomistus.fi.

TABELL 41. Suomen Erillisverkot Oy:s ekonomiska situation

	2012	2013*
Omsättning, mn euro	37,7	38,5
Rörelsevinst, mn euro	3,0	-0,8
Rörelsevinst, %	7,9	-2,1
Balansomslutning, mn euro	125,8	135,6
Soliditet, %	87,8	85,7
Nettoskuldssättningsgrad, %	-16,7	-18,5
Avkastning på eget kapital, %	2,0	-0,4
Avkastning på sysselsatt kapital, %	2,8	-0,6
Antal anställda	91	110
Utdelningar sammanlagt, mn euro	--	--
Utdelning till staten, mn euro	--	--

* Bolagsstämman har inte ännu hållits.

Bolag med specialuppgifter för vilket utrikesministeriets förvaltningsområde sköter ägarstyrningen

Fonden för industriellt samarbete Ab (Finnfund)

Finnfund är ett specialfinansieringsbolag med statlig majoritet som fullgör en utvecklingspolitisk specialuppgift. Syftet med bolaget är att främja den ekonomiska och sociala utvecklingen i mottagarländerna genom att finansiera privata projekt som är förenade med finländska intressen. Finnfund är en riskfinansiär som kompletterar den kommersiella finansieringen. Finnfund riktar största delen av sin finansiering till utvecklingsländer där inkomsterna är låga och till utvecklingsländer på lägre medelinkomstnivå, bygger broar mellan finländskt kunnande och utvecklingsländernas behov och satsar på att öka de utvecklingseffekter som bolaget katalyserat.

Utrikesministeriet fastställer bolagets utvecklingspolitiska specialuppgift utifrån det utvecklingspolitiska åtgärdsprogram som gäller vid respektive tidpunkt samt ställer årligen upp mål för bolaget med avseende på såväl den utvecklingspolitiska specialuppgiften som bolagets självbärande och kostnadseffektiva verksamhet. Måluppfyllelsen bedöms på ett övergripande sätt med hjälp av flera olika indikatorer. Bolaget rapporterar årligen

om måluppfyllelsen till utrikesministeriet. Finnfund har nått centrala uppställda mål och överträffat förväntningarna när det gäller de finansierade projektens inverkan på klimatet.

Enligt lag ska bolaget sträva efter självbärande verksamhet, och det har lyckats med detta. Finnfunds verksamhet karaktäriseras av betydande investeringsrisker med målet att åstadkomma positiva utvecklingseffekter. Finnfunds risktäckningskapacitet har stärkts genom den specialriskfinansiering som togs i bruk 2012 och som innebär att Finnfund kan delta i finansieringen av projekt som är mera riskfyllda än tidigare men har utmärkta utvecklingseffekter, utan att bolagets självbärande verksamhet äventyras. Finnfunds investeringar är riskfyllda till sin karaktär och på grund av förändringarna i deras status kan Finnfunds årliga resultat uppvisa stora variationer trots riskhanteringen på bred basis. Vid bedömning av bolagets ekonomiska prestationsförmåga fästs avseende i första hand vid resultatet under en längre tid.

Finnfund offentliggör sin årliga företagsansvarsrapport på hösten eftersom dess projektbolag rapporterar om sin verksamhet till Finnfund årligen under våren och sommaren. Företagsansvarsrapporten för 2013 offentliggörs hösten 2014. Hela företagsansvarsrapporten för 2012 kan läsas på bolagets webbsidor. En stor del av de projekt som Finnfund finansierar stävjar klimatförändringen, några till och med på ett mycket betydande sätt. Inverkan på klimatet i kombination med andra konsekvenser för miljön och utvecklingseffekter utgör ett centralt mål för bolagets finansieringsverksamhet och ett kriterium för inriktningen av finansieringen.

Medlemmarna i Finnfunds ledningsgrupp, bortsett från verkställande direktören, omfattas av ett system med incitament som gäller hela personalen och enligt vilket bonus som motsvarar högst en månadslön kan betalas ut om de uppställda målen nås helt. Bonussystemet bygger på måluppfyllelse dels när det gäller bolagets mål, dels varje enhets mål. Dessutom kan enskilda anställda få en personlig bonus som i medeltal motsvarar ungefär lönen för en vecka (25 % av månadslönen). Direktionen beslutar årligen om systemet med incitament och om de centrala villkoren för systemet. Vid premiering följs premieringsanvisningen för statsbolag. Finnfund har ett förvaltningsråd som styr och övervakar bolagets verksamhet och en direktion. De förpliktelser som följer av kravet på jämställdhet mellan könen beaktas i förvaltningsrådets och direktionens sammansättning.

År 2013 höjdes Finnfunds kapital i enlighet med regeringsprogrammet med 10 miljoner euro. I den fjärde tilläggsbudgeten för 2013 beviljades Finnfund dessutom ett tilläggsanslag på 8 miljoner euro vilket föranleddes av inkomsterna från auktioneringen av utsläppsrätter, vilka till fullt belopp används för klimatprojekt. Genom kapitalhöjningen 2013 steg statens ägarandel till 92,1 % (2012: 91,5 %). De övriga ägarna är Finnvera med 7,8 % och Finlands näringsliv rf med 0,1 %.

TABELL 42. Fonden för industriellt samarbete Ab:s (Finnfund) ekonomiska situation

	2012	2013
Omsättning, mn euro		
i hemlandet	16,6	16,2
utomlands	-	-
SAMMANLAGT	16,6	16,2
Vinst, mn euro	1,2	2,7
Balansräkning, mn euro	312,4	310,6
Soliditet, %	64,8	69,3
Avkastning på eget kapital, %	0,6	1,3
Avkastning på hela kapitalet, %	0,4	0,9
Personal		
i hemlandet	49	49
utomlands	-	-
SAMMANLAGT	49	49
Aktiekapital, mn euro	129,0	139,0
Eget kapital, mn euro	202,6	215,3

Bolag med specialuppgifter för vilka finansministeriets förvaltningsområde sköter ägarstyrningen

Fingrid Oyj

Fingrid erbjuder sina avtalskunder, dvs. elproducenterna, nätbolagen och industrin, elöverföring i stamnät, gränsöverskridande elöverföring och handel med balansel på lika villkor. På basis av kundrespons kan man dra slutsatsen att bolaget skötte dessa uppgifter väl. Under verksamhetsåret framskred investeringsprogrammet, som stöder Finlands klimat- och energistrategi och uppgår till 1,7 miljarder euro, enligt tidsplanen och budgeten. De investeringar som görs i stamnätet bidrar till att det i framtiden blir möjligt att i enlighet med Finlands klimat- och energistrategi gå över till ett mera självförsörjande och koldioxidneutralt Finland, där en betydande del av elektriciteten produceras ur förnybara energikällor. En del av investeringsprogrammet är inriktat på att bevara en hög driftsäkerhet, och år 2013 var ett av de bästa åren i bolagets historia när det gäller driftsäkerheten. År 2013 uppgick investeringarna till sammanlagt 225 (139) miljoner euro.

År 2013 tillämpade koncernen ett belöningssystem vars generella principer godkändes av Fingrid Oyj:s styrelse den 14 februari 2013. För medlemmarna i ledningsgruppen består den totala avlöningen av en fast totallön, ett ettårigt bonusprogram och ett treårigt långsiktigt incitamentsprogram. Maximibeloppet som betalas ut inom ramen för det ettåriga bonusprogrammet är för den verkställande direktören 25 % av årslönen och för de övriga medlemmarna i ledningsgruppen 20 % av årslönen. För det långsiktiga incitamentsprogrammet är motsvarande tal 35 % respektive 25 %.

Bolagets ägarbas förblev oförändrad under räkenskapsperioden 2013. Finska staten äger 53,1 % av aktierna i bolaget.

TABELL 43. Fingridkoncernens ekonomiska situation

	2012	2013
Omsättning, mn euro		
i hemlandet	522,1	543,1
utomlands		
SAMMANLAGT	522,1	543,1
Rörelsevinst, mn euro	94,6	115,3
Rörelsevinst, %	18,1	21,2
Balansräkning, mn euro	2 092	2 182
Soliditet, %	27,3	29,5
Avkastning på eget kapital, %	12,4	15,0
Avkastning på sysselsatt kapital, %	5,6	6,3
Personal		
i hemlandet*	269	277
utomlands		
SAMMANLAGT*	269	277
Utdelningar sammanlagt, mn euro**	6,7	13,1**
Utdelning till staten, mn euro**	3,56	9,04**

*Antal anställda i genomsnitt, **För 2013 styrelsens förslag till bolagsstämman

Hansel Ab

Hansel Ab:s uppgift är att åstadkomma inbesparingar för staten genom att konkurrensut-sätta, administrera ramavtal för varor och tjänster och erbjuda kunderna konsulttjänster som gäller konkurrensutsättning. Summan av den samordnade upphandlingen via Hansels ramavtal fortsatte att öka under 2013 och uppgick till 695 miljoner euro (687 miljoner euro). Upphandling som omfattas av skyldigheten i fråga om samordnad upphandling kvarstod år 2013 på samma nivå som året innan och uppgick till ca 428 miljoner euro. Ju flitigare kunderna anlitar Hansels tjänster, desto mera sparar staten. Hansel har utfört sin uppgift väl.

Hansel är ett bolag utan vinstsyfte. År 2013 nådde bolaget likväl ett resultat på 195 000 euro (602 000 euro). Utvecklingen på utgiftssidan följs också noga. År 2013 var bolagets utgifter 8,5 miljoner euro (7,9 miljoner euro).

Hansel följer finanspolitiska ministerutskottets anvisningar om belöning av företagsledning och nyckelpersoner. Hansels styrelse fastställer årligen resultatpremiemålen. Vid ingången av 2013 ändrades premiemodellen för att motsvara finanspolitiska ministerutskottets ställningstagande av den 13 augusti 2012. Inom Hansel uppgår resultatpremien för alla anställda till högst 15 % av årslönen. Till medlemmarna av ledningsgruppen kan dessutom betalas resultatpremier på basis av bolagets och premietagarens exceptionellt goda prestation, men de resultatpremier som betalas ut får uppgå till högst 30 % av årslönen. För alla arbetstagare vid bolaget utgörs grunderna för resultatpremierna av kundnöjdhet (50 %) och personlig prestation (50 %).

Ägarbasen har inte förändrats. Finska staten äger 100 % av aktierna i bolaget.

TABELL 44. Hansel Ab:s ekonomiska situation

	2012	2013
Omsättning, mn euro		
i hemlandet	8,5	8,7
utomlands	-	-
SAMMANLAGT	8,5	8,7
Rörelsevinst, mn euro	0,6	0,2
Rörelsevinst, %	7,0	2,0
Balansräkning, mn euro	16,7	17,1
Soliditet, %	89,1	88,1
Avkastning på eget kapital, %	4,1	1,3
Avkastning på sysselsatt kapital, %	4,8	1,6
Personal		
i hemlandet	71	73
utomlands	-	-
SAMMANLAGT	71	73
Utdelningar sammanlagt, mn euro	0	0
Utdelning till staten, mn euro	0	0

HAUS kehittämiskeskus Oy

HAUS kehittämiskeskus Oy (HAUS) har till uppgift att tillhandahålla utbildnings- och utvecklingstjänster samt att bedriva affärsverksamhet i anslutning till dem. Under 2013 fördjupade bolaget sin inhouse-roll, vilket också ses i den nya bolagsstrategi som godkändes under året. Planeringen av utbildnings- och utvecklingstjänster avsedda för statsförvaltningens behov har blivit allt skarpare och lyhörddheten för kundernas behov har säkerställts bl.a. genom olika slags enkäter och gemensamma arbetsgrupper. På det internationella planet har HAUS varit en betydande finländsk aktör bl.a. i Twinningprogrammen som finansieras av Europeiska unionen. Det finns inte några exakta uppgifter om hur stor andel HAUS har i ministeriernas, ämbetsverkens och inrättningarnas utbildningar. Den samlade utbildningen byggs upp av olika delar, såsom organisationens substansutbildning, självarrangerad utbildning, specialutbildning (t.ex. ICT och språk), HAUS-utbildningar och utbildning av andra tillhandahållare. HAUS-utbildningen står för uppskattningsvis ca 5 % av den totala utbildningsvolymen. Via sin inhemska och internationella affärsverksamhet har bolaget lyckats utöka sitt inhemska och internationella expert- och partnernätverk samt lyckats göra den finländska förvaltnings- och utbildningskompetensen mera känd på det internationella planet.

Verksamheten var lönsam 2013 och bolaget har tre år i rad uppnått och överskridit sina resultatmål. Utbildningsutbudet i hemlandet har breddats. Bolaget har gjort nya viktiga utspel också som genomförare av utvecklingspolitiska program som finansieras av Finland.

I bolagets rapportering och bokslut understryks de etiska principerna i verksamheten och rapporteras det om bolagets miljöansvar och personalansvar. Inom den internationella affärsverksamheten fästs särskild uppmärksamhet vid att principerna för god förvaltning följs i samband med projektarbete.

I samband med att styrelsen beslutar om omsättnings- och resultatmålen godkänner den varje år principerna för resultatpremier och beslutar om eventuell betalning av resultatpremie. Grunden för resultatpremien är att en premie bunden vid att resultat uppnås betalas till hela personalen. Dessutom kan enskilda personer eller personalgrupper belönas enligt de kriterier man enats om inom systemet. Samma principer för belöning gäller även för verkställande direktören och de affärsansvariga cheferna, och styrelsen beslutar om resultatpremierna för dem.

Ägarbasen har inte förändrats. Finska staten äger 100 % av aktierna i bolaget.

TABELL 45. HAUS kehittämiskeskus Oy:s ekonomiska situation

	2012	2013
Omsättning, mn euro		
i hemlandet	3,6	3,7
utomlands	2,0	1,4
SAMMANLAGT	5,6	5,1
Rörelsevinst, mn euro	0,3	0,2
Rörelsevinst, %	4,7	3,9
Balansräkning, mn euro	2,6	4,0
Soliditet, %	-1,2	8,7
Avkastning på eget kapital, %	-167,8	249,3
Avkastning på sysselsatt kapital, %	12,2	6,0
Personal		
i hemlandet	25	25
utomlands	3	3
SAMMANLAGT	28	28
Utdelningar sammanlagt	0,0	0,0
Utdelning till staten	0,0	0,0

Nyckeltalen har räknats ut enligt beräkningsformlerna i statsrådets kanslis årsberättelse om ägarstyrningen 2012.

Jämförelseuppgiften för avkastning på sysselsatt kapital (%) 2012 har ändrats eftersom en annan formel har använts.

Aalto Universitetsfastigheter Ab

Bolagets uppgift är att förvalta och utveckla universitetsfastigheter och hyra ut dem så att universitetet har tillgång till ändamålsenliga lokaler till skälig hyra och fastigheternas värde bevaras på lång sikt. Universitetets lokalkostnader baserar sig i huvudsak på hyror som fastställts av den tidigare hyresvärden. Hyrorna är mycket skäliga.

Bolagets lönsamhet har varit god. Lönsamheten belastas av det stora antalet fastigheter som totalrenoveras samt det stora antalet fastighets- och egendomsutredningar efter ägandeöverföringen. Bolaget har kunnat kompensera dessa faktorer genom att höja byggnadernas energieffektivitet med snabba och förmånliga åtgärder. Bolagets nyckeltal, såsom driftsbidrag (%), soliditet och nettohyresavkastning (%), har tillsammans med förvaltningskostnaderna hållit sig på en god nivå.

Bolagets första företagsansvarsrapport, som anpassats efter omfattningen av bolagets verksamhet, publiceras som en del av bolagets årsredovisning.

Bolagets hela personal omfattas av ett resultatpremiesystem, och resultatmålen är inte individuella utan gäller hela bolaget. De resultatnivåer enligt vilka premierna betalas har härletts ur bolagets strategiska mål. Dessa gäller bl.a. kundnöjdheten, driftsbidraget (%) och antalet reparationsarbeten på fastigheterna. De maximala premierna har begränsats till en summa som motsvarar 1—3 månadslöner för de olika personalgrupperna. Styrelsen får dessutom använda sitt omdöme när den avgör om målen har uppnåtts.

Inga förändringar i ägarbasen skedde under 2013. Finska staten äger en tredjedel av aktierna i bolaget.

TABELL 46. Aalto Universitetsfastigheter Ab:s ekonomiska situation

	2012	2013
Omsättning, mn euro		
i hemlandet	43,5	48,0
utomlands		
SAMMANLAGT	43,5	48,0
Rörelsevinst/rörelseförlust, mn euro	18,9	20,4
Rörelsevinst/rörelseförlust, %	43,5	42,4
Balansräkning, mn euro	336,3	380,6
Soliditet, %	52,0	48,6
Nettoskuldssättningsgrad, %	74,3	67,1
Avkastning på eget kapital, %	6,3	7,3
Avkastning på sysselsatt kapital, % *	4,6	5,1
Personal		
i hemlandet	13	13
utomlands		
SAMMANLAGT	13	13
Utdelningar sammanlagt, mn euro	3,9	5,2
Utdelning till staten, mn euro	1,3	1,7

* Avkastningen på sysselsatt kapital har räknats ut enligt formeln: (nettoresultat + finansiella kostnader) / (balansomslutning - icke räntebärande skulder)
(Räknas som medelvärde av räkenskapsperioden och den föregående räkenskapsperiodens balansräkning.)

Helsingfors Universitetsfastigheter Ab

Bolagets uppgift är att förvalta och utveckla universitetsfastigheter och hyra ut dem så att ägaruniversiteten (Helsingfors universitet, Hanken, Konstuniversitetet) har tillgång till ändamålsenliga lokaler till skälig hyra och fastigheternas värde bevaras på lång sikt. Bolaget har fyllt sin uppgift som leverantör av samhälleliga tjänster som planerat. Bolaget hör till Helsingfors universitetskoncern och kan i många funktioner relaterade till att låta bygga dra nytta av de gemensamma tjänsterna vid universitetskoncernens Lokal- och fastighetscentral, vilket innebär att betydligt bättre effektivitet har kunnat uppnås än vad bolagets egen storlek ger vid handen.

Bolaget bedriver sin verksamhet lönsamt och kostnadseffektivt och minimerar riskerna i enlighet med de mål som ställts av bolagsstämman och styrelsen och i bolagets strategi. Bolaget har hjälpt sina kunduniversitet att gå över till en effektivare, energisnålare och kostnadseffektivare förvaltning av verksamhetslokalerna. Lönsamheten för bolagets grundläggande affärsverksamhet har fortsatt att vara god, och t.ex. hyres- och nettohyresavkastningen av fastighetstillgångarna steg från 2012. I december 2013 meddelade huvudhyresgästen i Konstens hus att huvudhyresgästen avstår från att använda huset, vilket innebär att man blev tvungen att ompröva fastighetens värde och bolaget kostnadsförde 10,1 miljoner euro som en nedskrivning år 2013 för Konstens hus som används av Konstuniversitetet. Till följd av detta sjönk räkenskapsperiodens vinst och avkastningsgraderna på kapital från 2012 års nivå.

Helsingfors Universitetsfastigheter Ab har förbundit sig att iaktta principerna för ansvarsfull affärsverksamhet, vilket innebär bl.a. att byggnadernas energiekonomi förbättras, användningen av utrymmen effektiviseras och inhemska bioenergikällor tas i bruk i den mån det är möjligt. Dessutom säkerställs det att arbetsgivar- och skatteskyldigheterna fullgörs av hela entreprenörskedjan i alla reparations- och nybyggnadsprojekt. När det gäller rapporteringen om samhälls- och miljöansvar har styrelsen beslutat att rapporteringen ska ske i samarbete med moderkoncernen Helsingfors universitet i enlighet med universitetets regler.

Bolaget har inte tillämpat något belöningsystem för verkställande direktören och inte heller för de övriga anställda.

Ägarbasen förändrades inte under året. Finska staten äger en tredjedel av aktierna i bolaget.

TABELL 47. Helsingfors Universitetsfastigheter Ab:s ekonomiska situation

	2012	2013
Omsättning, mn euro		
i hemlandet	55,5	57,8
utomlands		
SAMMANLAGT	55,5	57,8
Rörelsevinst, mn euro	25,3	3,8
Rörelsevinst, %	45,6	6,6
Balansräkning, mn euro	595,5	585,5
Soliditet, %	53,1	52,8
Avkastning på eget kapital, %	4,5	0,0
Avkastning på sysselsatt kapital, %	4,4	0,7
Personal		
i hemlandet	4	3
utomlands		
SAMMANLAGT	4	3
Utdelningar sammanlagt, mn euro	6,6	inget beslut
Utdelning till staten, mn euro	2,2	inget beslut

Finlands Universitetsfastigheter Ab

Bolagets uppgift är att förvalta och utveckla universitetsfastigheter och hyra ut dem så att universiteten har tillgång till ändamålsenliga lokaler till skälig hyra och fastigheter-
nas värde bevaras på lång sikt. Bolaget har fyllt sin uppgift som leverantör av samhälleliga
tjänster bl.a. genom att vara lönsamt och öka ägarvärdet.

Bolagets rapportering om företagsansvar framskrider stegvis, och den första rapporten
publiceras i samband med årsredovisningen för 2013.

Bolaget tillämpar ett system med incitament som gäller hela personalen. Sammanlagt
uppgår dessa incitament till maximalt ca 10 % av lönesumman. Kriterierna för utbetalning
av incitament och gränsvärdena för dessa fastställs av styrelsen. Kriterierna har bestämts
enligt Finlands Universitetsfastigheter Ab:s specialuppgift, och de är bl.a. lönsamhet, beva-
rande av egendomens värde, bolagets innovationsförmåga och kundnöjdheten.

Ägarbasen förändrades inte under året. Finska staten äger en tredjedel av aktierna
i bolaget.

TABELL 48. Finlands Universitetsfastigheter Ab:s ekonomiska situation

	2012	2013
Omsättning, mn euro		
i hemlandet	134,0	137,0
utomlands		
SAMMANLAGT	134,0	137,0
Rörelsevinst, mn euro	45,0	36,0 *
Rörelsevinst, %	33,6	26,3
Balansräkning, mn euro	990,9	1 018,7
Soliditet, %	58,2	56,3
Avkastning på eget kapital, %	4,4	3,3
Avkastning på sysselsatt kapital, %	3,8	3,0
Personal		
i hemlandet	26	30
utomlands		
SAMMANLAGT	26	30
Utdelningar sammanlagt, mn euro	20,9	15,8
Utdelning till staten, mn euro	6,97	5,27

*rörelsevinsten påverkades väsentligt av poster av engångsnatur

Tietokarhu Oy

Bolaget har haft en central roll vid utvecklingen och upprätthållandet av Skatteförvalt-
ningens informationssystem. Hela beskattningen och utvecklingen av dess produktivitet
beror i hög grad på hur informationssystemen fungerar och utvecklas. Trots många sys-
tem att upprätthålla, en tämligen komplicerad och föränderlig skattelagstiftning och stora
volymmer har tjänsternas användbarhet och kvalitet hållit sig på en god nivå, och i den fin-

ska beskattningen har det inte förekommit några betydande problem som beror på bolaget. Även den kundnöjdhet som uppmätts har varit på en mycket god nivå.

Bolagets lönsamhet har hållit sig på en god nivå. I skötseln av sin specialuppgift har bolaget genom sin samföretagsstruktur kunnat koncentrera sig på den egentliga kärnuppgiften och minimera den administrativa kostnadsbelastningen. I sina interna tjänster (ekonomistyrning, HR, intern IT) använder bolaget Tieto-koncernens gemensamma tjänster, vilket har möjliggjort lägre enhetskostnader än annars hade varit möjligt för ett bolag av samma storlek.

Tietokarhu ingår i Tieto-koncernen, och koncernens strategiska beslut som rör företagsansvaret gäller även Tietokarhu.

De nya riktlinjerna för premiering av ledningen i bolag där staten är delägare har behandlats av styrelsen på hösten 2012. Det konstaterades då att den praxis som tillämpas vid premieringen av företagsledningen står i samklang med den statliga ägarens nya anvisningar, och på den punkten behöves inga nya direktiv. Kriterierna för utdelning av resultatpremie till ledningen 2013 har behandlats och godkänts av styrelsen.

Ägarbasen har inte förändrats under hela den tid bolaget har bedrivit verksamhet.

TABELL 49. Tietokarhu Oy:s ekonomiska situation

	2012	2013
Omsättning, mn euro		
i hemlandet	41,7	37,2
utomlands	0	0
SAMMANLAGT	41,7	37,2
Rörelsevinst, mn euro	5,2	5,0
Rörelsevinst, %	12,5	13,4
Balansräkning, mn euro	13,0	12,9
Soliditet, %	34,1	32,7
Avkastning på eget kapital, %	94,8	89,4
Avkastning på sysselsatt kapital, %	122,1	115,1
Personal		
i hemlandet	306	292
utomlands	0	0
SAMMANLAGT	306	292
Utdelningar sammanlagt, mn euro	3,960	3,840
Utdelning till staten, mn euro	0,792	0,768

Bolag med specialuppgifter för vilka undervisnings- och kulturministeriets förvaltningsområde sköter ägarstyrningen

CSC – Tieteen tietotekniikan keskus Oy

CSC – Tieteen tietotekniikan Keskus Oy tillhandahåller och utvecklar ICT-tjänster för behov inom forskning, undervisning, kultur och förvaltning. Undervisnings- och kulturministeriet, olika högskolor och forskningsinstitut och ett litet antal företag är kunder hos bolaget. I enlighet med bolagsordningen tillhandahåller CSC sina tjänster utan vinstsyfte.

Under berättelseåret ökade omsättningen med 6,9 %. När affärsverksamheten utvidgades ökade också totalkostnaderna med 6,7 %. Bolagets forsknings- och utvecklingskostnader utgjorde ca 18 % (16 %) av omsättningen.

De nationella resurserna för vetenskaplig beräkning mångdubblades i april 2013 när CSC tog i produktionsbruk den första etappens anordningar för superdatorn Sisu och superkylstret Taito. Beräkningsprestandan för den första etappens Sisu är två och en halv gång och för Taito fem gånger högre än hos tidigare motsvarande system.

De viktigaste målen för 2014 gäller utveckling av infrastrukturerna för forsknings- och kulturmaterial, ibruktagande av anordningarna för superdatorernas andra etapp och utnyttjande av möjligheterna med datacentret i Kajana.

Bolaget publicerar sin ansvarsrapport i samband med årsredovisningen. När det gäller företagsansvar accentueras miljöansvaret i CSC:s verksamhet. Bolagets största miljöbelastning uppkommer av servercentralernas elförbrukning. Internationellt sett har CSC:s servercentraler en mycket god energieffektivitet. Elektriciteten som används i kontorslokaler och servercentralen i Esbo är helt och hållet miljövänligt producerad vattenkraftsel.

Bolagets styrelse fastställer årligen bolagets resultatpremiesystem. CSC betalar inte ut utdelning.

Ägarbasen har inte förändrats. Finska staten äger 100 % av aktierna i bolaget.

TABELL 50. CSC – Tieteen tietotekniikan keskus Oy:s ekonomiska situation

	2012	2013
Omsättning, mn euro		
i hemlandet	29,2	31,2
utomlands	0	0
SAMMANLAGT	29,2	31,2
Rörelsevinst, mn euro	0,07	0,2
Rörelsevinst, %	0,24	0,66
Balansräkning, mn euro	18,0	20,4
Soliditet, %	28,15	26,42
Avkastning på eget kapital, %	5,28	6,25
Avkastning på sysselsatt kapital, %	6,34	10,35
Personal		
i hemlandet	251	254
utomlands		

Veikkaus Ab

Veikkaus Ab har till uppgift att i enlighet med lotterilagen med ensamrätt anordna penninglotterier samt tippnings- och vadhållningsspel. Rättsskyddet för dem som deltar i penningspel ska garanteras, oegentligheter och brott ska förhindras och de sociala problem och hälsoproblem som spelandet orsakar ska minskas. Medlen från Veikkaus Ab:s verksamhet ska användas till att främja idrott och fysisk fostran, vetenskap, konst och ungdomsarbete.

Veikkaus Ab behöll sin ledande marknadsandel på penningspelsmarknaden i Finland. År 2013 var marknadsandelen 49,4 % (-0,1 procentenheter). Veikkauskoncernens resultat för räkenskapsperioden uppgick till 506,3 miljoner euro (+1,1 %). Utöver intäktsföreningen betalade Veikkaus Ab staten 99,8 miljoner euro (+1,1 %) i lotteriskatt och 21,9 miljoner euro (+1,9 %) i mervärdesskatt. I det svåra ekonomiska läget lyckades Veikkaus Ab förbättra sitt resultat i synnerhet genom effektiviserad kostnadsmedvetenhet och aktivt utvecklingsarbete.

I statsbudgeten uppskattades Veikkaus Ab:s intäkter för 2013 till 517,5 miljoner euro. Bolaget överlämnar hela resultat 506,3 miljoner euro samt av ofördelade vinstmedel 11,2 miljoner euro till undervisnings- och kulturministeriet. Under räkenskapsåret betalades till ministeriet 14,4 miljoner euro av ofördelade vinstmedel från tidigare år. Vidare har intäktsföreningen 2,9 miljoner euro enligt den andra tilläggsbudgeten för 2012 betalats av ofördelade vinstmedel 2013.

Europeiska kommissionen konstaterade i november 2013 att lagstiftningen i Finland uppfyller EU-rättens krav i fråga om att tillhandahålla penningspelstjänster med ensamrätt och att lagstiftningen tillämpas konsekvent och systematiskt. Samtidigt avblåste kommissionen de rättshandlingar som väckts mot Finland. Beslutet innebär ett starkt stöd för det finländska systemet med ensamrätt.

I penningspelsbranschen är det mycket viktigt att företagets samhällsansvar är av hög kvalitet och att det rapporteras om det. Veikkaus Ab fäster särskild vikt vid ett högklassigt konsumentskydd och vid förebyggande av spelberoende. Utvecklingen av spelandet följs fortlöpande ur perspektivet för ansvarstagande, och bolaget strävar efter att utforma bästa tänkbara handlingsmodeller för att spelandet ska kunna hållas under kontroll. Under året tog Veikkaus Ab i bruk nya verktyg inom arbetet för ansvarstagande och uppgraderade bolagets principer för samhällsansvar.

Under det år som översikten avser ökade antalet registrerade kunder hos Veikkaus Ab till över 1 538 000 (+5,1 %), och det registrerade spelandet stod för 53,7 % (+2,5 %) av den totala försäljningen. Veikkaus har utvecklat sin digitala affärsverksamhet. Bolaget har utökat det identifierade spelandet, eftersom de som spelar på elektroniska kanaler alltid är identifierade. Registrering gör det möjligt att uppställa egna spelbegränsningar och stärker konsumentskyddet.

Veikkaus Ab tillämpar ett belöningssystem som omfattar alla anställda. I systemet ingår höjningar av den individuella lönedelen, specialpremier och en resultatpremie. Bolagets styrelse beslutar om arvoden till ledningsgruppens medlemmar och om grunderna för resultatpremier för hela personalen.

Ägarbasen har inte förändrats. Finska staten äger 100 % av aktierna i bolaget.

TABELL 51. Veikkaus Ab:s ekonomiska situation

	2012	2013
Omsättning, mn euro		
i hemlandet	1 775,8	1 858,4
utomlands	0	0
SAMMANLAGT	1 775,8	1 858,4
Rörelsevinst, mn euro	497,9	505,2
Rörelsevinst, %	28,0	27,2
Balansräkning, mn euro	742,2	735,6
Soliditet, %	177,1	179,5
Avkastning på eget kapital, %	79,4	80,3
Avkastning på sysselsatt kapital, %	191,4	194,7
Personal		
i hemlandet	320	333
utomlands	0	0
SAMMANLAGT	320	333
Utdelningar sammanlagt, mn euro*	0	0
Utdelning till staten, mn euro*	0	0
Lotteriskatt till staten, mn euro	98,7	99,8
Betald mervärdesskatt, mn euro **	21,5	21,9

* Enligt lotterilagen får Veikkaus Ab inte ge utdelning av sin vinst eller sitt fria egna kapital till aktieägarna. Vinsten under räkenskapsperioden överlämnas till undervisnings- och kulturministeriet i enlighet med den intäktskalkyl som anges i statsbudgeten.

** Veikkaus Ab är inte mervärdesskatteskyldigt och kan därför inte dra av mervärdesskatt som ingår i dess inköp av varor och tjänster.

Hästinstitut Ab

Hästinstitut Ab är huvudman för läroanstalten Ypäjän Hevosopisto som i enlighet med tillståndet att ordna yrkesutbildning bedriver verksamhet som en riksomfattande yrkesinriktad läroanstalt inom hästbranschen och ordnar läroplansbaserad utbildning som leder till grundexamen. Dessutom ordnas det förberedande utbildning för vuxna som leder till yrkes- och specialyrkesexamina inom branschen, övrig yrkesinriktad tilläggsutbildning samt som serviceverksamhet som stöder utbildningen bl.a. tävlingar, kurser och träningar.

Staten äger 25 % av bolaget. Hästinstitut Ab har inget vinstsyfte. Omsättningen år 2013 var 9,3 miljoner euro (-0,5 %), resultatet -0,1 miljoner euro (0,1 miljoner euro år 2012) och balansomslutningen 5,3 miljoner euro (-3,5 %). Årsverkerna var 113 (116 årsverken år 2012). Bolaget har inget resultatpremiesystem.

TABELL 52. Hästinstitut Ab:s ekonomiska situation

	2012	2013
Omsättning, mn euro		
i hemlandet	9,38	9,32
utomlands	0	0
SAMMANLAGT	9,38	9,32
Rörelsevinst, mn euro	0,13	-0,14
Rörelsevinst, %	1,38	-1,50
Balansräkning, mn euro	5,46	5,26
Soliditet, %	65,93	66,05
Avkastning på eget kapital, %	3,89	-3,59
Avkastning på sysselsatt kapital, %	-	-1,62
Personal		
i hemlandet	116	113
utomlands	0	0
SAMMANLAGT	116	113
Utdelningar sammanlagt, mn euro	0	0
Utdelning till staten, mn euro	0	0

Suomen Ilmailuopisto Oy

Suomen Ilmailuopisto Oy är huvudman för den särskilda yrkesläroanstalten Suomen Ilmailuopisto i Björneborg. Vid läroanstalten utbildas yrkespiloter för behoven inom trafikflyget i Finland. Läroanstalten strävar efter att svara mot nuvarande och framtida behov av piloter hos flygbolag och helikopteroperatörer som är verksamma i Finland. Staten äger 49,5 % av bolaget.

Suomen Ilmailuopisto har inget vinstsyfte. Bolagets ekonomiska mål är att rörelseresultatet före avskrivningar ska vara tillräckligt för att finansiera de investeringar som behövs. Merparten av inkomstfinansieringen utgörs av statsandelar. Även elevavgifter och kundintäkter ger inkomster. Omsättningen år 2013 var 8,6 miljoner euro (-3,5 %), rörelsevinsten 0,3 miljoner euro (-50,0 %) och balansomslutningen 17,7 miljoner euro (+3,0 %). Antalet anställda var 37 (36 år 2012). Bolaget har inget resultatpremiesystem.

Bolaget fortsätter att förnya sin flygplansmateriel, och år 2013 beställdes tre flygplan av modellen Diamond DA42 för att ersätta de ålderstigna flygplanen Beechcraft Bonanza. DA42-planens bränslehus hållning kommer att sänka bränslekostnaderna i framtiden. Eftersom flygplanen är tvåmotoriga kan de vid behov användas på bredare front än de nuvarande Bonanza-planen. DA42-planen levereras år 2014 och börjar tas i bruk inom utbildningen år 2015.

Elevantalet har sänkts eftersom de piloter som utexaminerats från läroanstalten inte genast har sysselsatts i pilotuppgifter och eftersom utbildningsbehovet för närvarande är mindre än tidigare.

TABELL 53. Suomen Ilmailuopisto Oy:s ekonomiska situation

	2012	2013
Omsättning, mn euro		
i hemlandet	8,9	8,6
utomlands	0	0
SAMMANLAGT	8,9	8,6
Rörelsevinst, mn euro	0,7	0,3
Rörelsevinst, %	8,1	3,3
Balansräkning, mn euro	17,2	17,7
Soliditet, %	93,6	93,8
Avkastning på eget kapital, %	4,5	1,0
Avkastning på sysselsatt kapital, %	5,3	1,9
Personal		
i hemlandet	36	37
utomlands	0	0
SAMMANLAGT	36	37
Utdelningar sammanlagt, mn euro	0	0
Utdelning till staten, mn euro	0	0

Bolag med specialuppgifter för vilka kommunikationsministeriets förvaltningsområde sköter ägarstyrningen

Finavia Abp

Finavia Ab driver flygplatser och levererar flygplatstjänster samt bedriver affärsverksamhet inom flygkontroll och annan affärsverksamhet med anknytning till flygplatser och flygtrafik. Syftet med företagets verksamhet är att främja luftfarten genom att upprätthålla och utveckla statens nätverk av flygplatser och utveckla Finlands flygkontrollsystem för såväl den civila som den militära flygtrafiken samt erbjuda flygkontrolltjänster för det luftrum som Finland ansvarar för.

Trots minskad efterfrågan på flygtrafik i hemlandet har bolaget skött sitt samhälleliga serviceuppdrag på ett effektivt och enligt företagsekonomisk bedömning ändamålsenligt sätt. Kundnöjdheten med avseende på de flygplatstjänster som Finavia producerar ökade under 2013.

Bolagets lönsamhet, ställd i relation till det samhälleliga serviceuppdraget, är fortfarande på en godtagbar nivå. Bolaget möter utmaningar som gäller kapitalstrukturen och sin lönsamhet via investeringarna och utvecklingen av kassaflödet.

I samband med den tredje tilläggsbudgeten för 2013 föreslog statsrådet för riksdagen i september 2013 en rekapitalisering av Finavia Abp med 200 miljoner euro. Det kapital som riksdagen beviljade används för utvidgning av Helsingfors-Vanda flygplats. Avsikten är att projektet ska stärka Finlands konkurrenskraft. I propositionen om en fjärde tilläggsbudget för 2013 föreslog statsrådet ett bidrag på 1,1 miljoner euro till Finavia Abp. Det anslag som riksdagen godkände används för reparationsinvesteringar i terminal 2 på Tammerfors-Birkala flygplatsen.

Finavia Abp:s rapportering täcker de frågor rörande statens ägarpolitik som ingår i statsrådets principbeslut. Bolaget publicerar årligen en ansvarsrapport på sina webbsidor i samband med årsredovisningen.

Bolaget tillämpar ett system för premiering av den högsta ledningen på årsbasis. Systemet är förenligt med statsrådets principbeslut om statens ägarpolitik. Bolaget har dessutom en personalfond som omfattar koncernens moderbolag.

Ägarbasen har inte förändrats. Finska staten äger 100 % av aktierna i bolaget.

TABELL 54. Finavia Abp:s ekonomiska situation

	2012	2013
Omsättning, mn euro		
i hemlandet	359,2	352,8
utomlands	0	0
SAMMANLAGT	359,2	352,8
Rörelsevinst, mn euro	28,5	32,3
Rörelsevinst, %	7,9	9,1
Balansräkning, mn euro	720,6	740,8
Soliditet, %	46,1	46,9
Avkastning på eget kapital, %	4,8	4,4
Avkastning på sysselsatt kapital, %	3,6	3,4
Personal		
i hemlandet	2 413	2 239
utomlands	-	-
SAMMANLAGT	2 413	2 239
Utdelningar sammanlagt, mn euro	-	1,7
Utdelning till staten, mn euro	-	1,7

Finnpilot Pilotage Ab

Finnpilot Pilotage Ab:s uppgift är att tillhandahålla lotsningstjänster och sköta andra uppgifter och skyldigheter i anslutning till lotsning. Bolaget är skyldigt att tillhandahålla lotsningstjänster i alla farleder som är angivna som lotsningspliktiga. Under 2013 lotsades fartyg 26 085 gånger, och den sammanlagda sträckan de lotsades var 480 462 sjömil. Av lotsningarna sköttes 99,7 % inom ramen för de väntetider som ingår i den eftersträlvade servicenivån. Bolaget är skyldigt att sköta lotsningen i Saimenområdet, vilket är ett uppdrag som inte är företagsekonomiskt lönsamt. Uppdraget har skötts i enlighet med målen för servicen.

Finnpilot Pilotage Ab:s omsättning sjönk 2013 till ca 37,6 miljoner euro, och bolagets resultat var ca 1,0 miljon euro. Bolagets lönsamhet beror på hur den finska utrikeshandeln utvecklas. Antalet lotsningar sjönk med ca 4,0 % från det föregående året. Nedgången i lotsningsefterfrågan beror på ökad användning av linjelotsning och större fartyg i trafik på Östersjön. Det osäkra ekonomiska läget påverkar utrikeshandeln och sjötrafikens transportvolym.

I Saimenområdet tillämpas nedsatta enhetspriser. Till bolaget betalas en kompensation för det inkomstbortfall som detta leder till genom ett anslag i statsbudgeten som är reserverat för ändamålet. För 2013 beviljades ett anslag på 4,2 miljoner euro, och i enlighet med de faktiska kostnaderna har 3,9 miljoner euro använts av anslaget. Den årliga anslagsanvändningen varierar enligt transportvolymerna inom sjötrafiken.

Finnpilot Pilotage Ab:s årsrapport och övrig rapportering om bolagets verksamhet har utförts i överensstämmelse med principbeslutet. De uppgifter som ges i bolagets balansbok och i verksamhetsberättelsen ger en god bild av bolagets verksamhet och ekonomi. Bolaget har publicerat en företagsansvarsrapport enligt principbeslutet.

Finnpilot Pilotage Ab:s personal omfattas av ett resultatpremiesystem. Varje år överförs resultatpremierna, som bestäms enligt uppnådda resultatmål, främst bolagets resultat, och i enlighet med personalfondslagen, till en personalfond. Ett villkor för att en resultatpremie ska kunna betalas är att bolaget har uppnått sitt mål vad gäller resultatet, servicenivån och säkerheten. Hur stor premiesumman blir beror på i vilken grad resultatmålet uppnås.

Bolaget har ett resultatpremiesystem för ledningen vilket tillämpas ett år i taget. Systemet omfattar enheternas chefer och den verkställande direktören. Villkoren för att premierna ska kunna betalas står i samklang med systemet för resultatpremiering av den övriga personalen. Utöver dessa har personliga mål fastställts för cheferna.

Inga förändringar i ägarbasen skedde under räkenskapsåret 2013. Finska staten äger hela aktiestocken i bolaget.

TABELL 55. Finnpiilot Pilotage Ab:s ekonomiska situation

	2012	2013
Omsättning, mn euro		
i hemlandet	39,4	37,6
utomlands	-	-
SAMMANLAGT	39,4	37,6
Rörelsevinst, mn euro	3,7	2,5
Rörelsevinst, %	9,6	6,5
Balansräkning, mn euro	29,7	27,7
Soliditet, %	46,8	53,7
Avkastning på eget kapital, %	28,7	14,6
Avkastning på sysselsatt kapital, %	17,1	9,5
Personal		
i hemlandet	342	334
utomlands	-	-
SAMMANLAGT	342	334
Utdelningar sammanlagt, mn euro	-	0,24
Utdelning till staten, mn euro	-	0,24

Bolag med specialuppgifter för vilka arbets- och näringsministeriets förvaltningsområde sköter ägarstyrningen

Finnvera Abp

Finnvera ger företagen bättre och mångsidigare finansieringsmöjligheter genom lån, borgen, kapitalinvesteringar och exportfinansieringstjänster. Som statsägd finansiär utgör Finnvera ett komplement på finansieringsmarknaden och främjar genom sin verksamhet utvecklingen av företagsverksamheten, regionerna och exporten. Finnvera har ca 30 000 kunder, och bolaget står för en ansvarsstock på 2,9 miljarder euro inom finansieringen av små och medelstora företag och 10,9 miljarder euro inom exportfinansieringen.

År 2013 beviljade Finnvera lån och säkerheter till små och medelstora företag i Finland till ett belopp av sammanlagt 0,7 miljarder euro, vilket är 11 % mindre än år 2012. Inom finansieringen av små och medelstora företag finansierade Finnvera nästan 3 500 företag som inledde sin verksamhet samt ca 1 900 tillväxtföretag och bidrog genom sin finansiering till uppkomsten av ca 8 700 nya arbetstillfällen.

Efterfrågan på säkerhet för exportfinansiering ökade från det föregående året och uppgick till 8,4 miljarder euro, dvs. 21 % högre än ett år tidigare. Målet med exportfinansieringen är att främja förutsättningarna för finländska företag att nå framgång på den globala marknaden. Inom ramen för det finansieringssystem som baserar sig på Finnvera Abp:s medelsanskaffning (1543/2011) undertecknade Finlands Exportkredit Ab år 2013 export- och fartygskreditavtal till ett värde av sammanlagt 1,3 miljarder euro och gav villkorliga finansieringsanbud till ett värde av sammanlagt 1,7 miljarder euro. Finansieringsansökningar togs emot till ett värde av sammanlagt 4,8 miljarder euro. Efterfrågan på exportfinansiering har ökat när utbudet på finansieringsmarknaden har skärpts, i synnerhet när det gäller långsiktig exportfinansiering.

Finnveras roll och finansieringsverksamhetens instrument utvecklas enligt verksamhetsförhållandena och statens närings- och ägarpolitiska riktlinjer. Under de senaste åren har de ansvarsstockar bolaget ansvarar för uppvisat en ansevärd tillväxt, vilket innebär att bolagets roll och betydelse allmänt taget har vuxit. Detta avspeglas också i statsgarantifondens roll som riskbärare.

I den tredje tilläggsbudgeten för 2013 beslöts att bredda Finnveras finansieringsverksamhet till obligationslån och att finansieringsfullmakterna och exportgarantifullmakterna för export- och fartygskrediter skulle ökas i syfte att öka exporten. Det gemensamma målet med förslagen är att förbättra företagets verksamhetsbetingelser och finansieringsmarknadens funktion samt att stärka Finlands ekonomi. Avsikten är att söka nya instrument och göra finansieringsalternativen mångsidigare bl.a. genom låta obligationslån bli ett alternativ även för små och medelstora företag. Dessutom föreslås det bl.a. betydande ökningsar av finansieringsfullmakterna och exportgarantifullmakterna för export- och fartygskrediter jämfört med nuläget.

Finnvera Abp:s verksamhet förutsätts vara självbärande. Enligt detta mål ska bolaget på lång sikt täcka sina verksamhetskostnader samt de kredit-, borgens- och garantiförluster som bolaget ansvarar för med inkomsterna från affärsverksamheten. Koncernens resultat

för räkenskapsperioden 2013 uppgick till 74,5 miljoner euro. Personalstyrkan har minskat, även om finansieringsstocken och antalet kunder har ökat tydligt.

Finnveras kapitaltäckning ska vara tillräckligt god för att bolagets förmåga att bära risker ska kunna säkerställas och för att anskaffningskostnaderna för finansieringen ska kunna hållas på en så låg nivå som möjligt. Bolaget ska planera sin verksamhet så att det kan bibehålla en kapitaltäckning på minst 12 %. Vid utgången av 2013 var Finnverakoncernens kapitaltäckning 17,6 %. Motsvarande siffra ett år tidigare var 16,3 %.

Finnveras hela verksamhet bygger på samhälleligt ansvar och genomslag. Bolaget inkluderar en rapport om företagsansvaret i sin årsberättelse.

Finnveras belöningsystem följer finanspolitiska ministerutskottets ställningstagande om premiering. Maximinivåerna för premierna ligger under maximinivåerna enligt anvisningarna. Systemet med resultatpremier för verkställande direktören och ledningsgruppen reviderades vid ingången av 2013. Systemet har på ett tydligare sätt än tidigare kopplats till bolagets strategi och måluppfyllelsen och innehåller fler mätbara resultatpremiiekriterier än tidigare. Målen främjar ägarvärdet och bolagets specialuppgift.

Finnveras personal omfattas av ett system med incitament enligt vilket exceptionellt goda arbetsprestationer kan belönas med en bonus som motsvarar lönen för 1–4 veckor. Under ett och samma år kan en och samma person få bonus som motsvarar högst fyra veckors lön. Bolagets ledningsgrupp omfattas inte av systemet med incitament.

Finnvera Abp:s ägarbas har inte förändrats, och bolaget är ett bolag med specialuppgifter som i sin helhet ägs av staten.

TABELL 56. Finnvera Abp:s ekonomiska situation

	2012	2013
Omsättning, mn euro		
i hemlandet	270,6	292,5
utomlands	-	-
SAMMANLAGT	270,6	292,5
Rörelsevinst, mn euro	54,1	75,1
Rörelsevinst, %		
Balansräkning, mn euro	3 807,8	4 603,5
Soliditet, %	20,3	18,4
Avkastning på eget kapital, %	7,3	9,3
Avkastning på hela kapitalet, %	1,6	1,8
Personal		
i hemlandet	411	399
utomlands	-	-
SAMMANLAGT	411	399
Aktiekapital, mn euro	196,6	196,6
Eget kapital, mn euro	771,8	848,5

Finlands Industriinvestering Ab

Finlands Industriinvestering främjar en utveckling av den finska kapital investeringsbranschen på marknadens villkor så att det uppstår nya kapital investeringsfonder som placeerar i finländska tillväxtföretag. Finlands Industriinvestering investerar i första hand i fonder. Bolagets investeringsverksamhet inriktas på att korrigera brister som förekommer i utbudet av finansiering inom kapital investeringsbranschen. Bolaget kan även investera i utländska fonder och målföretag.

Investeringsperioden för fonden Kasvurahastojen Rahasto I Ky, som bildades 2008, upphörde planenligt i december 2013. Fonden ingick investeringsförbindelser med elva målfonder till ett belopp av 129 miljoner euro, vilkas sammanräknade investeringstillgångar uppgår till ca 800 miljoner euro. År 2013 gjorde Finlands Industriinvestering nya fondinvesteringar för 93 miljoner euro. Främjande av den finländska företagsverksamhetens tillväxt samt främjande av internationalisering utgjorde drivkrafterna för fondinvesteringarna. Den största investeringsförbindelsen (60 miljoner euro) grundade sig på statens tillväxtfinansieringsprogram och riktades till fonden Kasvurahastojen Rahasto II Ky som håller på att bildas och som administreras av bolaget. De viktigaste arbetspensionsbolagen inkluderades i fonden, som inrättas med fondstorleken 130 miljoner euro.

Nya direkta investeringar i företag gjordes för 37 miljoner euro. De direkta investeringarna fokuserade på högteknologiföretag som internationaliseras och på företag inom servicebranschen. Vid utgången av 2013 uppgick de tillgångar som Finlands Industriinvestering administrerar till ca 895 miljoner euro, med beaktande av de tillgångar som Kasvurahastojen rahasto administrerar.

På uppdrag av arbets- och näringsministeriet genomförde en internationell utvärderingsgrupp en utomstående utvärdering av Finlands Industriinvestering under året. Utvärderingen publicerades den 9 januari 2014. Enligt rapporten har Finlands Industriinvestering befast sin ställning som en betydande och yrkeskunnig aktör på det finländska kapital investeringsfältet. Enligt rekommendationerna i rapporten bör bolaget i högre grad inrikta sin verksamhet på venture capital-investeringar i senare fas och bör bolaget agera kraftigare för att utveckla marknaden för kapitalinvesteringar.

Under berättelseåret bereddes en ändring av lagen om statsbolaget Finlands Industriinvestering Ab som innebär att bolagets uppgift breddas till att omfatta även industripolitiska investeringar och förvärv av aktier. Lagändringen trädde i kraft den 15 januari 2014.

Enligt lagen om statsbolaget Finlands Industriinvestering Ab ska bolaget vara ekonomiskt lönsamt på lång sikt. Bolagets investeringsportfölj är starkt riskfylld. Cirka två tredjedelar av hela kapital investeringsportföljen består av venture capital-högriskinvesteringar som har haft en anspråkslös historisk avkastningsnivå såväl i Finland som i Europa. På grund av investeringsportföljens höga riskprofil och den krävande ekonomiska miljön har lönsamheten varit anspråkslös under de senaste åren. De operativa kostnaderna för bolaget utgör mindre än 1 % av kapitalet som förvaltas, samtidigt som arvoden enligt praxis i branschen i medeltal utgör ca 2 % av det förvaltade kapitalet vid direkta investeringar och ca 1,0—1,5 % vid finansiering av fonder.

Finlands Industriinvesterings belöningssystem följer finanspolitiska ministerutskottets ställningstagande om premiering, och avsikten är att så väl som möjligt främja ett gott samhälleligt och ekonomiskt helhetsresultat. Belöningssystemet består av grundlön och årsbonus och gäller alla ordinarie anställda vid bolaget. Bolagets styrelse uppställer på förhand de mål som ligger till grund för den föränderliga lönedelen och utvärderar måluppfyllelsen i efterhand. Målen främjar ägarvärdet och bolagets specialuppgift.

Finlands Industriinvesterings ägarbas har inte förändrats, och bolaget är ett bolag med specialuppgifter som i sin helhet ägs av staten.

TABELL 57. Finlands Industriinvestering Ab:s ekonomiska situation

	2012	2013
Omsättning, mn euro*		
i hemlandet	--	--
utomlands	--	--
SAMMANLAGT	-	-
Övriga rörelseintäkter	1,7	0,9
Rörelsevinst, mn euro	-4,1	-10,4
Rörelsevinst, %		-
Vinst före extraordinära poster, mn euro**	7,3	-7,6
Balansräkning, mn euro	569,0	561,5
Soliditet, %	99,7	99,7
Avkastning på eget kapital, %	1,4	-1,4
Avkastning på sysselsatt kapital, %	1,4	-1,4
Personal		
i hemlandet	29	30
utomlands	0	0
SAMMANLAGT	29	30
Utdelningar sammanlagt, mn euro	0	0
Utdelning till staten, mn euro	0	0

* Bolaget har ingen omsättning. Intäkterna av investeringsverksamheten bokförs bland övriga rörelseintäkter och finansieringsintäkter.

** En väsentlig del av rörelseintäkterna redovisas bland de finansiella posterna under raden för rörelsevinsten och därför har en rad för "vinst före extraordinära poster" lagts till.

Bolag med specialuppgifter för vilka social- och hälsovårdsministeriets förvaltningsområde sköter ägarstyrningen

Alko Ab

Den grundläggande uppgiften för Alko Ab är att med ensamrätt bedriva minutförsäljning av alkoholdrycker enligt alkohollagen. Målet med detta arrangemang är att förebygga de skador som alkoholkonsumtionen medför.

År 2013 sjönk Alko Ab:s försäljning och omsättning (inklusive punktskatten på alkoholdrycker). Alko sålde 99,2 miljoner liter alkoholdrycker. I jämförelse med år 2012 sjönk försäljningen med 3,1 miljoner liter, dvs. med 2,9 %. Försäljningen av starka alkoholdrycker

sjönk med 1,6 miljoner liter, svaga viner med 0,8 miljoner liter och bryggeriprodukter med 0,7 miljoner liter. Omräknad i hundra procentig alkohol uppgick försäljningen till 16,8 miljoner liter, vilket är 0,7 miljoner liter eller 3,7 % mindre än 2012.

Vid utgången av 2013 hade Alko 350 butiker. En ny butik öppnades, tre stängdes och 20 flyttades till nya affärslokaler under året. Butiksnätet kompletteras av 102 ombud hos vilka kunderna kan beställa varor från Alko.

Alko Ab har alkoholpolitiska mål för varje år. Målen fastställs av bolagets förvaltningsråd. Alko har allt sedan 2004 deltagit i Alkoholprogrammet särskilt för att minska alkoholens skadeverkningar bland barn och familjer. Programmet leds av social- och hälsovårdsministeriet. I butikerna gjordes ca 3,6 miljoner ålderskontroller. Dessutom kontrollerade bolaget sin egen ålderskontroll med hjälp av s.k. hemliga kunder. I fråga om de hemliga kundbesöken fungerade kontrollen till 92 % år 2013. I samarbete med Institutet för hälsa och välfärd, A-klinikstiftelsen, Mannerheims Barnskyddsförbund och Finlands Föräldraförbund fortsatta bolaget arbetet inom projektet ”I sällskap av barn”, som det startat 2009. År 2013 var målet fortfarande att öka föräldrarnas kunskap om de skador som alkoholbruket medför för barn och att sprida konkreta handlingsmodeller bland professionella som arbetar med barn och familjer.

Alkos ägarbas har inte förändrats, och bolaget är ett bolag med specialuppgifter som i sin helhet ägs av staten.

TABELL 58. Uppgifter som beskriver Alkos verksamhet 2009—2013

	2009	2010	2011	2012	2013
Omsättning exkl. skatt på alkoholdrycker, mn euro	600,6	591,5	601,0	590,7	583,8
Rörelsevinst, mn euro	74,6	71,9	67,0	57,3	49,4
Vinst före extraordinära poster, mn euro	76,7	73,4	68,9	58,3	50,6
Räkenskapsperiodens vinst, mn euro	57,7	115,2	51,0	44,4	38,2
Balansslutning, mn euro	272,4	347,9	268,6	261,9	266,6
Alkos andel av den statistikförda alkoholförsäljningen, %	42,0	41,0	40,0	41,4	40,6
Soliditet, %	32,2	42,1	31,9	30,7	27,9
Avkastning på sysselsatt kapital, %	88,2	62,8	59,4	70,1	70,6
Personal i genomsnitt	2 641	2 606	2 624	2 657	2 610
Statens skatteintäkter från alkoholförsäljningen, mn euro ¹⁾	1 207	1 284	1 281	1 381	1 336

¹⁾ Innehåller skatteintäkterna från all alkoholförsäljning (Alko, restauranger, butiker, kiosker, bensinstationer osv.)

Bolag med specialuppgifter för vilket miljöministeriets förvaltningsområde sköter ägarstyrningen

Kommunfinans Abp

Kommunfinans beviljar lån för den finländska kommunsektorns investeringar och bostadsproduktion med statligt stöd. Sedan 2009 äger staten 16 % av Kommunfinans. Dess specialuppgift med staten som ägare är att trygga en förmånlig finansiering av nyproduktion och ombyggnad av bostäder med statligt stöd. Specialuppgiften uppkom när finanskrisen började då tillgången på finansiering av bostadsproduktion med statligt stöd var hotad. Specialuppgiften har inte förändrats, eftersom finansieringen av bostadsproduktion med statligt stöd fortfarande starkt grundar sig på lånefinansiering från Kommunfinans. År 2013 lånefinansierade Kommunfinans ca 89 % av sammanslutningarnas bostadslån med statligt stöd.

Regleringen av finansbranschen avancerade under året. Den viktigaste frågan för Kommunfinans i samband med en utökad reglering hänför sig till det nya bruttosoliditetskrav (leverage ratio) som eventuellt införs vid ingången av 2018. Europaparlamentets beslut under året ger vid handen att man först år 2017 vet vilken miniminivå bruttosoliditetskravet har för Kommunfinans del. Kommunfinans förbereder sig på kravet 3 % genom att utöka sin kapitalbas genom sitt resultat, vilket har inneburit en högre räntemarginal och kvarhållande av resultatet i företaget.

Kommunfinans ägarbas har inte förändrats. Staten äger 16 % av bolaget.

TABELL 59. Kommunfinans Abp:s ekonomiska situation

	2012	2013
Ny kreditgivning, mn euro	3 254	3 537
Räntenetto, mn euro	142,4	149,5
Rörelsevinst, mn euro	138,6	141,3
Ny kapitalanskaffning	6 590	10 695
Balansräkning, mn euro	25 560	26 156
Kapitaltäckning, %	33,9	39,9
Avkastning på eget kapital, %	38,0	30,6
Personal	72	83
Aktiekapital, mn euro	42 583	42 583
Kapitalbas, mn euro	428,9	511,5

4 Hur regeringens strategiska politikområden har utvecklats

Regeringens tre insatsområden enligt programmet för statsminister Jyrki Katainens regering är:

1. Bekämpning av fattigdom, ojämlikhet och utslagning
2. Stabilisering av den offentliga ekonomin
3. Stärkande av en hållbar ekonomisk tillväxt, sysselsättningen och konkurrenskraften

Statsrådet godkände den 5 oktober 2011 en strategisk verkställighetsplan för regeringsprogrammet i form av ett principbeslut. Där fastställs mål, spetsprojekt och ansvarsfördelningen för dessa strategiska samlade politikområden. Regeringen granskade verkställighetsplanen på sin strategisession i februari 2012 och i samband med halvtidsöverläggningarna för regeringsperioden i februari 2013.

I syfte att stärka förutsättningarna för ekonomisk tillväxt och få bort hållbarhetsgapet fattade regeringen dessutom 2013 beslut om följande:

4. Ett strukturpolitiskt program

Dessa fyra övergripande teman presenteras i kapitlen 4.1—4.4.

4.1 Bekämpning av fattigdom, ojämlikhet och utslagning

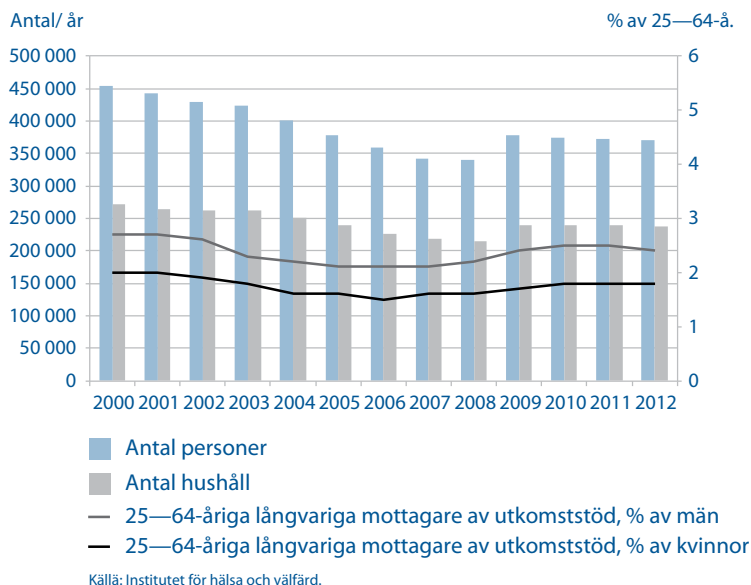
Regeringens viktigaste åtgärder på detta insatsområde 2013 var föreberedelserna inför reformeringen av social- och hälsovårdens servicestruktur, den införda ungdomsgarantin och verkställighet av den nya äldreomsorgslagen. Regeringen genomförde betydande förbättringar av grundtryggheten genast i början av sin mandatperiod. Sysselsättningspolitiken är ett väsentligt instrument i regeringens metodarsenal för att minska utslagningen. Regeringen har inlett ett sektorsövergripande åtgärdsprogram för att minska fattigdomen, ojämlikheten och utslagningen. Programmet ska också åtgärda den generationsöverskridande utslagningen.

I den strategiska verkställighetsplanen, som preciserar regeringsprogrammet, bestämde regeringen att fattigdom, ojämlikhet och utslagning ska bekämpas med följande helheter.

4.1.1 Förbättra sysselsättningen och utkomtskyddet

Ett dåligt ekonomiskt läge och sysselsättningsläge ökar risken för utslagning

FIGUR 10. Antalet utkomststödtagare och hushåll 2000—2012

I kapitel 4.3 beskrivs åtgärder som vidtagits för att förbättra sysselsättningen.

Den andel av befolkningen som får utkomststöd säger oss något om risken för utslagning i samhället och hänger nära samman med hur sysselsättningen utvecklas. Behovet av utkomststöd ökade märkbart 2009. Efter det har antalet stödtagande hushåll och personer i dessa hållit sig på ungefär samma nivå, dock så att antalet stödtagare sjönk något 2011—2012. Fattigdomen drabbar framför allt ensamboende och unga stödtagare. Dessutom får stödtagarna utkomststöd under längre tid, och de genomsnittliga stödperioderna för nya stödtagare har blivit något längre. Utsattheten hopar sig för nästan hälften av stödtagarna.

Den äldre arbetskraftens (55—64-åringar) förvärvsfrekvens håller på att öka, men deras sysselsättningsnivå är fortfarande lägre än för de andra grupperna i arbetsför ålder. Antalet svårsysselsatta har ökat de senaste åren till en hög nivå på cirka 160 000—170 000 personer. Programmet Partiellt arbetsföra med i arbetslivet, som håller på att tas fram, ger de partiellt arbetsföra stöd och instrument för de ska orka jobba eller lyckas få jobb.

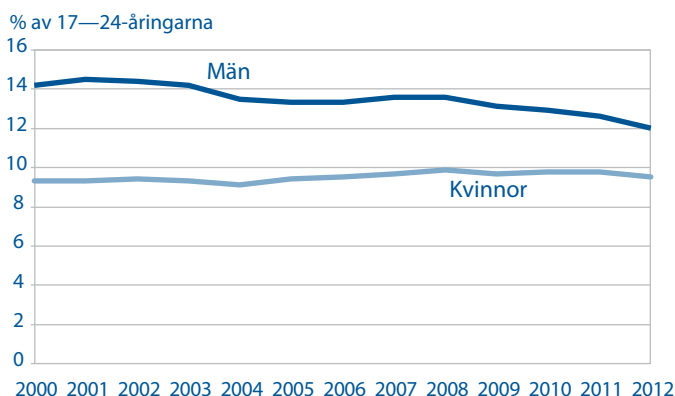
De höjningar av de lägsta förmånerna som regeringen kom överens om i sitt program genomfördes i början av regeringsperioden. Makens inkomster beaktas sedan ingången av 2013 inte längre vid behovsprövningen av arbetsmarknadsstödet. Regeringen har bundit studiestödet vid index.

Fattigdomsgraden, dvs. den andel av befolkningen som lever i låginkomsthushåll, låg 2006—2011 på omkring 13 % och antalet låginkomsttagare på cirka 700 000. Enligt preliminära uppgifter sjönk fattigdomsgraden år 2012 till 11,9 % och antalet låginkomsttagare till 635 000. Till detta bidrog också de ändringar i grundskydd och beskattning som gjordes i början av 2012.

4.1.2 Minska utslagningen och förbygg sociala problem och ohälsa

Var tionde 18—24-åring står utanför utbildningssystemet

FIGUR 11. Unga utanför utbildningssystemet

Andelen 18—24-åringar som riskerar att marginaleras:

- År 2000: 5,4 % av pojkarna och 3,1 % av flickorna
- År 2009: 6,5 % av pojkarna och 3,6 % av flickorna
- År 2010: 6,0 % av pojkarna och 3,6 % av flickorna
- År 2011: 5,8 % av pojkarna och 3,6 % av flickorna
- År 2012*: 5,9 % av pojkarna och 3,6 % av flickorna

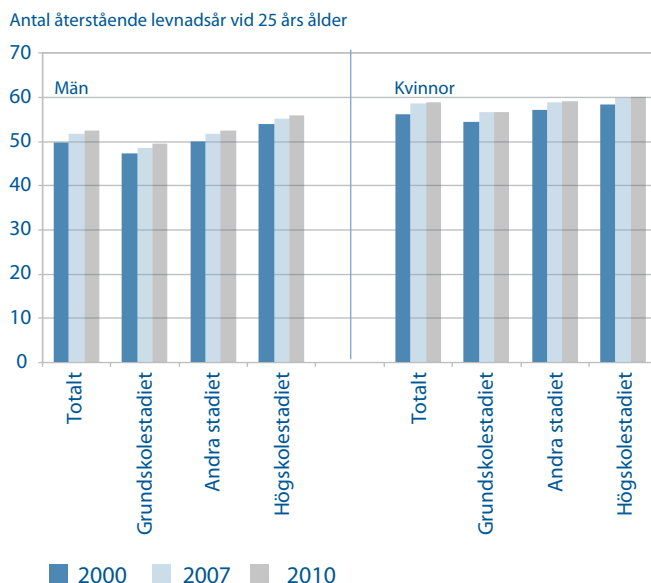
Inbegriper de ungdomar utanför utbildningssystemet (dvs. som saknar utbildning efter grundskolestadiet och inte deltar i utbildning) som inte arbetar eller är vårdlediga, pensionerade eller i militär- eller civiltjänst.

Källa: Statistikcentralen

Ungdomar utanför utbildningssystemet riskerar att också bli utslagna. I Finland står cirka 12 % av männen under 25 år och knappt 10 % av motsvarande grupp kvinnor utanför systemet. Av dessa ungdomar arbetar en del, medan andra är vårdlediga, pensionerade eller i militär- eller civiltjänst. År 2012 blev 4 % av dem som gick ut grundskolan, inklusive årskurs 10, utan studieplats i den gemensamma ansökningsomgången och 2 % lämnade aldrig in någon ansökan.

Barnskyddsbehovet är fortsatt stort. I synnerhet har antalet klienter inom öppenvården ökat de senaste åren. Detta är till stor del en följd av satsningarna på förebyggande arbete. Också antalet barn som placerats utanför hemmet har ökat på 2000-talet. Totalantalet omhändertagna ökar inte längre, liksom inte heller antalet brådskande placeringar.

FIGUR 12. Förväntad livslängd för 25-åringar utifrån utbildning

Källa: Institutet för hälsa och välfärd och Eurostat.

Fortsatt stora hälsoskillnader

Den förväntade livslängden fortsätter att öka i Finland, men den varierar beroende på utbildningsbakgrund. De som har högre utbildning kan i snitt räkna med ett längre liv. Dessutom påverkar utbildning och kön hur vi upplever vår hälsa. Män upplever oftare än kvinnor att deras hälsa är dålig eller medelmåttig. Motion och kultur har en positiv inverkan på hälsa och livskvalitet. Utredningar visar att motion på fritiden har ökat, men att vi totalt sett rör oss mindre eftersom vardagsmotionen i samband med arbetsresor och servicebesök har minskat.

Ett principbeslut om ett program för den inre säkerheten fattades sommaren 2012. Förebyggande av utslagning intar en central ställning i regeringens program för den inre säkerheten. En av regeringsperiodens viktigaste sysselsättningspolitiska åtgärder för att bekämpa utslagning är ungdomsgarantin, som trädde i kraft vid ingången av 2013. Uppsökande ungdomsarbete och ungdomsverkstäder får stöd inom ramen för statsbudgeten. År 2012 nådde det uppsökande ungdomsarbetet 20 400 ungdomar, och 24 400 ungdomar deltog i ungdomsverkstädernas verksamhet det året.

Den omfattande socialvårdslagstiftningen håller på att ses över, och en översyn av alkohollagen är aktuell. Dessutom fortsätter genomförandet av planen Mieli2009 inom mentalvårdsarbetet, och beredningen pågår inför en revidering av lagen om nykterhetsarbete.

Inom hälso- och sjukvården är regeringens linje att stärka primärvården, införa valfrihet och stödja kommunernas hälsofrämjande arbete. Verkställigheten av hälso- och sjukvårdslagen inbegriper bl.a. verkställighet av förordningen om skol- och studerandehälsovården och omfattande hälsoundersökningar på rådgivningsbyråerna. Social- och hälsovårdsprojekt som syftar till att bl.a. minska skillnaderna i hälsa och till att stärka den förebyggande social- och hälsovården finansieras genom det nationella utvecklingsprogrammet för social- och hälsovården (Kaste). I programmet ingår också ökad hemservice för barnfamiljer och mer snabb och lättillgänglig service.

4.1.3 Garantera medborgarna likabehandling och möjligheter att delta

Jämlikhet och möjligheten att delta främjar regeringen genom flera omfattande spetsprojekt. Ny icke-diskrimineringslagstiftning som beaktar hur lagstiftningen i Europa utvecklats har tagits fram under justitieministeriets ledning. Regeringen har lämnat sin proposition i april 2014. Den nya lagstiftningen ska stärka skyddet av likabehandlingen, och den täcker tydligare in alla diskrimineringsgrunder. Tillsynen skärps och de administrativa strukturerna för dess genomförande effektiviseras. Lagen om likabehandling och jämställdhetslagen ska också i fortsättningen kvarstå som två separata lagar.

Temana likabehandling och delaktighet ingår i många av regeringens pågående program. Till dessa hör bl.a. den nationella handlingsplanen för grundläggande och mänskliga rättigheter 2012—2013, redogörelsen om politiken för de mänskliga rättigheterna, det handikappolitiska programmet (Vampo), det utvecklingspolitiska åtgärdsprogrammet, det bostadspolitiska programmet, det förvaltningsövergripande programmet för att förbättra äldres boende, programmet för minskning av långtidsbostadslösheten, metropolområdets program för social integration och programmet för den inre säkerheten.

Rapporten om demokratiindikatorer blev klar år 2013 och den har använts som underlag för den demokratipolitiska redogörelsen. Arbetet med att ta fram indikatorer på hur de grundläggande och mänskliga rättigheterna tillgodoses pågår.

4.1.4 Stärkt och reformerad social- och hälsovård

Något svårare att få specialiserad sjukvård; fortsatta problem att få tid hos läkare på hälsovårdscentral (hvc)

TABELL 60. Vårdtillgång

Vårdtillgång	2009	2010	2011	2012	2013
Köat mer än 6 mån. till specialiserad sjukvård, antal	3 748	1 245	751	938	1 390
Väntetid till hvc-läkare mer än 14 dagar, % av befolkningen	66	72	77	81	79
Mun- och tandvård: köat mer än 6 mån., antal	7 600	12 100	14 000	7 200	5 100
Specialiserad psykiatrisk vård, under 23-åringar som väntat mer än 3 mån., antal	84	136	73	64	55

Källa: Institutet för hälsa och välfärd

Finländarna är relativt nöjda med social- och hälsovårdstjänsterna. I synnerhet litar medborgarna på de anställdas kompetens inom socialvården, och de är också huvudsakligen nöjda med hälso- och sjukvårdens generella utformning. I synnerhet vårdtillgången vid hälsovårdscentralerna anses behöva bli bättre. Inom servicen till de äldre har man i enlighet med målsättningen ersatt institutionsvård med serviceboende med heldygnsoomsorg och andra öppenvårdstjänster. Hemvårdens täckningsgrad minskade emellertid 2012. Hemservicen till barnfamiljer har minskat betydligt. År 2012 fick mindre än 2 % av familjerna sådan service, vilket kan jämföras med att nästan var tionde barnfamilj fick hemservice i början av 1990-talet.

Den nya äldreomsorgslagen trädde i kraft sommaren 2013. Till stöd för dess verkställighet har anvisningar för varje paragraf tagits fram i samarbete med Kommunförbundet, samtidigt som också kvalitetsrekommendationerna setts över av en brett sammansatt arbetsgrupp. De nya kvalitetsrekommendationerna konkretiserar lagens syften. Indikatorer används för att systematiskt följa hur lagen och rekommendationerna genomförs. Dessutom används uppföljande enkäter i samma syfte.

Regeringen håller också på att helt se över social- och hälsovårdsstrukturerna.

En samlad rehabiliteringsutredning håller på att tas fram. Social- och hälsovårdens e-tjänster och informationshantering samt kompatibiliteten hos dess IT-system främjas genom projektet för ett nationellt hälsoarkiv (KanTa) och programmet för påskyndande av elektronisk ärendehantering och demokrati (SADe). Båda håller på att genomföras. En reformering av e-tjänsterna inom socialvården kräver lagberedning och hänger samman med den övergripande socialvårdsreformen.

Regeringen har fastställt ett nationellt utvecklingsprogram för social- och hälsovården 2012–2015 (Kaste). Genom det finansieras många utvecklingsprojekt inom social- och hälsovården som har gått in i verkställighetsfasen. Familjecentralsverksamheten ska utvecklas i samarbete med kommuner, organisationer, församlingar och familjer genom att samla ihop verksamhetsmodeller, metoder, goda rutiner och kunskap.

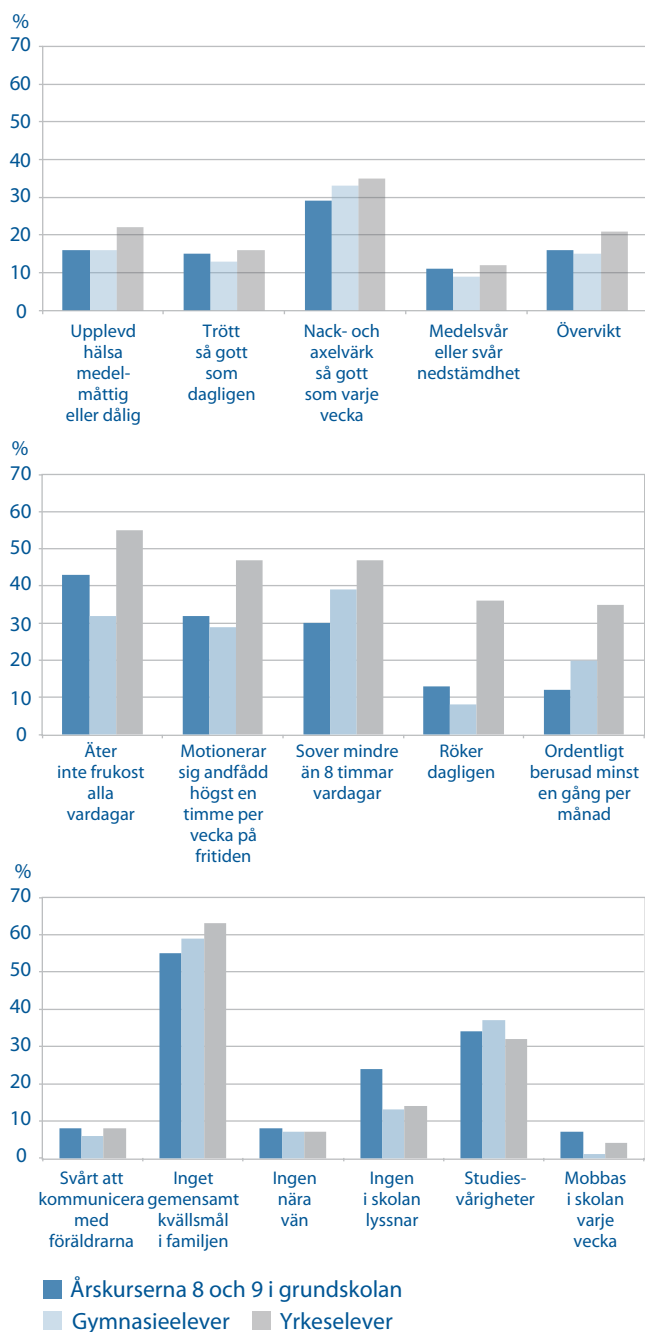
4.1.5 Hindra differentieringen av bostadsområden

Statsrådet har fattat ett principbeslut om ett bostadspolitiskt åtgärdsprogram år 2012. Programmet innefattar bl.a. åtgärder för att förbättra boendet för dem som får psykisk rehabilitering och missbrukare. Ett förvaltningsövergripande utvecklingsprogram för de äldres boende för 2013—2017 har godkänts. Programmet för att minska långvarig bostadslöshet fortsätter. Män utgör fortfarande den största gruppen bland de bostadslösa, men också bland kvinnor, ungdomar och invandrare har bostadslösheten ökat. Målet är att avskaffa den långvariga bostadslösheten senast 2015.

Försök att stärka den sociala integrationen har gjorts i samband med avtals- och finansieringsförhandlingarna för metropolområdet. Regeringens proposition om metropollagen är under förberedning.

Målet för programmet för utveckling av bostadsområden 2013—2015 är att främja övergripande förnyelse, hållbar utveckling och integration i bostadsområden i tillväxtcentrumen. Sammanlagt deltar 13 städer.

FIGUR 13. Ungas levnadsförhållanden, hälsa och delaktighet 2013

Källa: Institutet för hälsa och välfärd

4.1.6 Stärk ungdomars deltagande och småbarnspedagogiken

De unga har fått ökad delaktighet och en sundare livsstil – den socioekonomiska bakgrunden medför skillnader redan i barndomen och ungdomen

År 2013 genomfördes en skolhälsoenkät som gällde de ungas levnadsförhållanden och välbefinnande. Det hade skett en positiv utveckling. Indikatorerna för upplevd hälsa visade ändå att det förekommer stora skillnader mellan könen såväl bland grundskoleelever och gymnasieelever som bland yrkeselever. Trötthet, ont i nacke och axlar, huvudvärk och ångest förekommer alla omkring dubbelt så ofta hos flickor än hos pojkar. Däremot är pojkarna något oftare överviktiga.

De ungas levnadsförhållanden, hälsotillstånd och delaktighet hänger ihop sinsemellan. En rapport om effekterna av de politiska åtgärderna blev klar 2013. Enligt den finns det mycket lite forskning och utvärderingar att tillgå om hur förebyggande åtgärder och service påverkar utslagningen av barn och unga. De åtgärder som vidtogs på 1990-talet för att spara in på tjänsterna har senare märkts genom ett ökat behov av korrigerande insatser.

Regeringen genomför det barn- och ungdomspolitiska utvecklingsprogrammet 2012–2015. Av programanslaget beviljas bidrag till bl.a. projekt som stöder ungas delaktighet och vidare stöds verksamheten inom kultur-, motions- och idrotts- samt ungdomsföreningar och organisationer som utför ungdomsarbete. Idrottslagen håller på att ses över, och syftet är att stärka motionens och idrottens ställning som basservice. När det gäller motionsfrämjande har man särskilt fäst avseende vid att identifiera de grupper som motionerar för lite eller inte alls och vid att bidra till att barn och ungdomar motionerar. De centrala prioriteringarna inom utvecklingsprogrammet och Skolan i rörelse-programmet är jämställdhet, likabehandling, kampen mot utanförskap från motion och idrott samt mindre hälsoskillnader, inklusive socioekonomiska skillnader.

Lagändringarna om arbetsro i skolorna trädde i kraft vid ingången av 2014. Ändringarna ska öka delaktigheten i den grundläggande utbildningen, gymnasieutbildningen och yrkesutbildningen samt permanenta elevkårerna också inom den grundläggande utbildningen.

Beredningen, förvaltningen och styrningen av lagstiftningen om dagvårdstjänster överfördes från social- och hälsovårdsministeriet till undervisnings- och kulturministeriet den 1 januari 2013. En översyn av dagsvårdslagstiftningen pågår och det är meningen att reformen ska träda i kraft vid ingången av 2015.

Rådgivningsbyråernas omfattande hälsoundersökningar och byråernas samarbete med småbarnspedagogiken och barnskyddet utvecklas hela tiden. Även hälsovården vid rådgivningsbyråerna, skolhälsovården och studerandehälsovården utvecklas. Kommunerna har infört bl.a. omfattande hälsoundersökningar i årskurs 8.

4.2 Stabilisering av den offentliga ekonomin

Regeringen har under 2013 fortsatt med sina åtgärder för att minska utgifterna och öka inkomsterna i syfte att i enlighet med regeringsprogrammet nå balans i statsfinanserna och få till stånd en tydlig minskning av statsskulden i förhållande till den totala produktionen. Samtidigt har strukturella reformer främjats för att se till att ekonomin växer och sysselsättningen ökar.

De direkta åtgärderna för att anpassa statens utgifter och inkomster behandlas i kapitel 1.

Balans i kommunekonomin och produktivitet i den offentliga servicen eftersträvas genom regeringens kommunreform, stärkt makroekonomisk styrning av kommunerna och reformeringen av social- och hälsovårdens servicestruktur. Dessa reformer har varit under arbete 2013.

I den strategiska verkställighetsplanen, som preciserar regeringsprogrammet, bestämde regeringen att de offentliga finanserna ska stabiliseras med följande helheter:

4.2.1 Bättre tillväxtpotential i ekonomin

Åtgärderna för att främja en hållbar ekonomisk tillväxt 2013 beskrivs huvudsakligen i kapitel 4.3. I syfte att stärka en fungerande infrastruktur har regeringen satsat på en långsiktig utveckling av transportsystemet, på att finna nya tillvägagångssätt i syfte att effektivisera underhåll och utveckling av transportsystemet och förbättra åtgärdernas genomslag, på att skapa strategier för intelligent teknik och främja smarta lösningar för produktion av offentlig service. I fortsättningen kommer man i synnerhet att ge akt på hur ny affärsverksamhet kan uppstå på transportområdet och hur trafikförbindelserna kan möjliggöra företagsverksamhet.

Tillväxtpotentialen inom ekonomin stärks av ett fungerande transportsystem och en rimlig nivå på logistikkostnaderna. Enligt en internationell granskning är våra transportsystem välfungerande och de har utvecklats i positiv riktning. År 2012 låg Finland på tredje plats i en internationell logistikindexjämförelse, medan placeringen 2007 var 15. Logistikkostnaderna i Finland är höga internationellt sett, i genomsnitt 12,1 % av företagens omsättning, dvs. ca 33,1 miljarder euro 2011. Hushållens konsumtion när det gäller trafik följer den ekonomiska utvecklingen och har ökat kraftigt på 2000-talet. Efter boende och energi är trafik den största utgiftsposten för hushållen (17 %). Anslaget för utveckling av transportsystemen och trafikinvesteringar för 2013 var 621 miljoner euro. Till underhåll av transportnätet allokades 980 miljoner euro. Arbetet med att utreda och utvärdera olika modeller för budgetering och finansiering av trafikinvesteringar fortsatte utifrån 2012 års trafikredogörelse.

Arbetet med strategier för intelligent teknik siktar på att främja ekonomisk tillväxt och ökad produktivitet med hjälp av digitala tjänster och att utveckla offentliga e-tjänster. Ministerierna har börjat förbereda och samordna sina strategier för intelligent teknik. Strategin för intelligent transportpolitik är klar. Inom det kommunikationspolitiska programmet för tillväxt, innovation, digitala tjänster och evolution (Kide) pågår olika projekt. Dessutom har också miljöministeriets och undervisnings- och kulturministeriets Kide-strategier blivit klara.

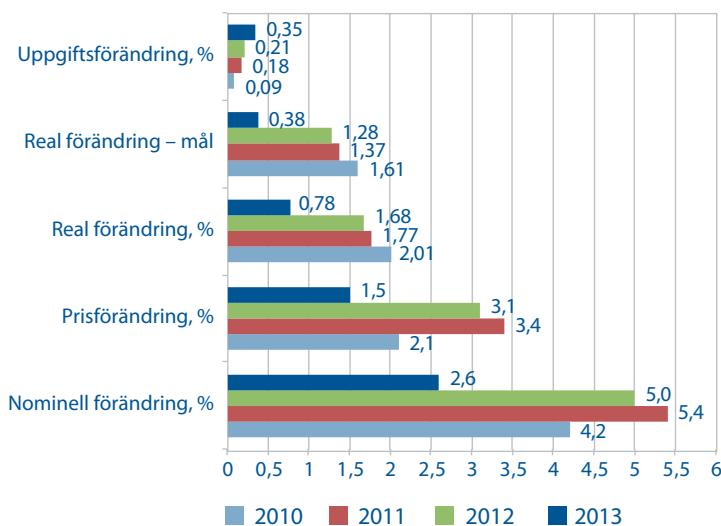
4.2.2 Ökad produktivitet

Kommunernas produktivitsutveckling avgörande

Kommunerna och samkommunerna fick 2011 nationella produktivitetsmål i enlighet med en s.k. bred produktivitsuppfattning, dvs. så att man jämsides med tjänsternas produktivitet också beaktar tjänsternas lönsamhet, kvalitet och effektivitet. En närmare analys av hur kommunerna nått produktivitetsmålen finns i rapporten om läget med baseringen (Peruspävelujen tila). Här granskas det bara hur kommunerna och samkommunerna nått målen i fråga om omkostnaderna.

Som ett nationellt produktivitetsmål godkändes en årlig reell omkostnadsökning på högst 0,4 %, dvs. sammanlagt 4 % fram till 2020, förutsatt att kommunernas uppgifter är desamma som 2010. Kommunernas uppgifter ökade 2013 kalkylmässigt med 133 miljoner euro (Basservicebudgeten för 2013). Omkostnadernas nominella ökning inom kommunsektorn var 2,6 %. När detta korrigeras med prisindexet och de ändrade uppgifterna kommer man i kalkylen fram till att omkostnaderna ökade med 0,38 % mer än det uppställda målet på 0,4 %.

FIGUR 14. Ökningen i kommunernas och samkommunernas omkostnader i förhållande till produktivitetsmålet 2010—2013

Källa: Finansministeriet.

Utvecklingen av produktiviteten inom kommunsektorn påverkas i stor utsträckning av hur kommunstrukturreformen och reformen av social- och hälsovårdens servicestruktur lyckas och hur man lyckas hålla kontroll över hur betungande kommunernas lagstadgade uppgifter är. För att öka produktivitetstänket och sprida goda rutiner har arbetet med databanken för kommunal produktivitet utförts så att databanken kan integreras med databanken för förändringar i kommunstrukturen. Utredningar har gjorts av läget och utvecklingsbehovet när det gäller att mäta produktivitet och effektivitet. I detta arbete ingår utveckling av mått på hållbar kommunal produktivitet och effektivitet. Utifrån materialet publicerades i början av 2014 en handbok för mätning av produktivitet och effektivitet särskilt för kommunerna. Medvetenheten om produktivitetens och effektivitetens betydelse kommer dessutom att stärkas med hjälp av nätverken för samordningsgruppen för produktivitet och effektivitet i kommunerna och genom seminarier och andra tillställningar inom nätverkens arbete.

Statsförvaltningens effektivitets- och resultatprogram bidrar till arbetet med att råda bot på hållbarhetsgapet i de offentliga finanserna och svara på förändringarna i arbetslivet. Detta sker genom att statsförvaltningens funktion och uppgifter förtydligas, genom strukturella reformer och genom nya rutiner som stöder statsförvaltningens nya roll. Effektivitets- och resultatprogrammet presenteras i kapitel 4.4.

Utvecklingen av e-kommunikation och e-tjänster inom den offentliga förvaltningen fortsatte. Många webbtjänster har börjat produceras. Två regionala pilotprojekt för distansservice har genomförts och användning av sådan service utvidgas. Inom webbtjänsten för lärande bygger man upp ett elektroniskt bildningscenter där individen i framtiden ska finna all service utbildningsanordnarna erbjuder från anmälan till förskoleundervisning till vuxenutbildning. Inom den samlade servicen för företagsstartare stöds det nationella målet ökad företagsamhet genom utveckling av de riksomfattande e-tjänsterna för dem som tänker starta företag och för företagare. Andra tjänster som införts är Tarkkailija, Harava, Lupapiste.fi, Dinasikt.fi, Medborgarinitiativ.fi, Invånarinitiativ.fi, Studieinfo.fi, Opi.palkka.fi, Mitt FöretagsFinland och Medborgarrådgivningen. Framsteg görs när det gäller att genomföra elektroniska tjänster inom social- och hälsovården och att sprida utvecklingspartners goda exempel på service nationellt. År 2013 öppnades kundgränssnittet för det nationella digitala biblioteket (NDB).

I syfte att se över den centrala statsförvaltningen har en parlamentarisk kommitté tillsatts för att se över centralförvaltningen, och den ska dra upp riktlinjer för hur statsrådets struktur kan reformeras. Dessutom har det tillsatts arbetsgrupper för utveckling av statens övergripande styrsystem och centralförvaltningens ämbetsverksstruktur samt en projektorganisation som ska förbereda införandet av den gemensamma förvaltningsenheten för statsrådet. Reformeringen av centralförvaltningen presenteras i kapitel 4.4.

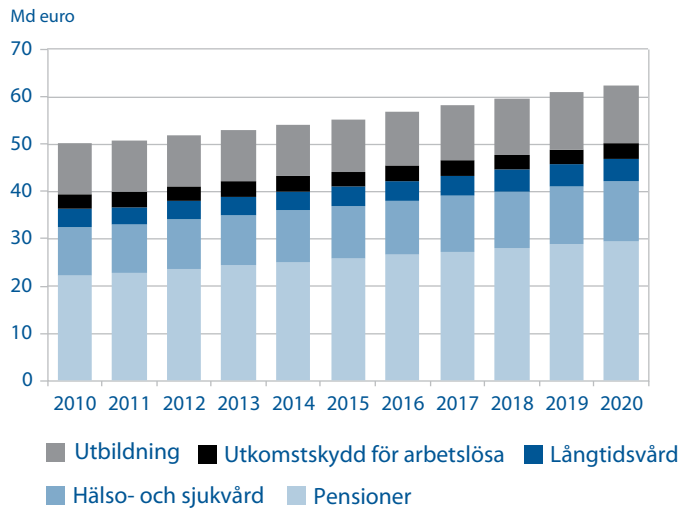
Den andra etappen av reformeringen av försvaret startade genom de lagändringar som gjordes 2013. Reformgenomförandet pågår till 2015. Genom reformen kommer försvarets krigstida styrka att minska från 350 000 till 230 000 soldater. Den framtida strukturen ska bli en lättare trestegsstruktur. Militär länen och militärlänsstaberna ska läggas ned. Dessutom ska man minska på ledningsorganen, truppförbanden och andra verksamhetsställen, koncentrera uppgifter och avstå från fastigheter och lokaler som inte behövs. De administrativa enheterna inom försvaret kommer att minska med nästan 40 % och personalen med 2 100.

Utöver försvarsreformen har betydande strukturella reformer genomförts inom polisen och rättsväsendet.

4.2.3 En kommun- och servicestrukturereform baserad på starka primärkommuner genomförs

Utmaningarna för finansieringen av den kommunala servicen är att de åldersrelaterade utgifterna ökar

FIGUR 15. Utvecklingen av de åldersrelaterade utgifterna 2010—2020

Källa: Finansministeriet och Social- och hälsovårdsministeriet

Reformeringen av kommunstrukturen och servicestrukturen inom social- och hälsovården ingår i regeringens spetsprojekt.

Den reviderade kommunstrukturlagen trädde i kraft sommaren 2013. Lagen innehåller nu bestämmelser om skyldighet att utreda kommunsammanslagningar, utredningskriterierna, utredningsområdena, undantagsförfarande, tidsfrister, behörighet och ekonomiska incitament.

Kommunerna skulle senast den sista november 2013 meddela vilken eller vilka kommuner de avser att utreda möjligheten till sammanslagning med. Enligt dessa anmälningar tänker omkring 250 kommuner göra sammanslagningsutredningar.

Reformeringen av kommunstrukturen ska utgöra grunden för en översyn av kommunallagen. I samband med översynen undersöks, mot bakgrunden av nya strukturer i kommunförvaltningen och kommunernas föränderliga omvärld, särskilt den interna styrningen av kommunekonomin, kommunernas ledningssystem, de förtroendevaldas ställning, förhållandet mellan kommunallagen och speciallagar, kommundelsförvaltning samt förhållandet mellan kommunerna och marknaden. För beredningen av översynen tillsattes 2012

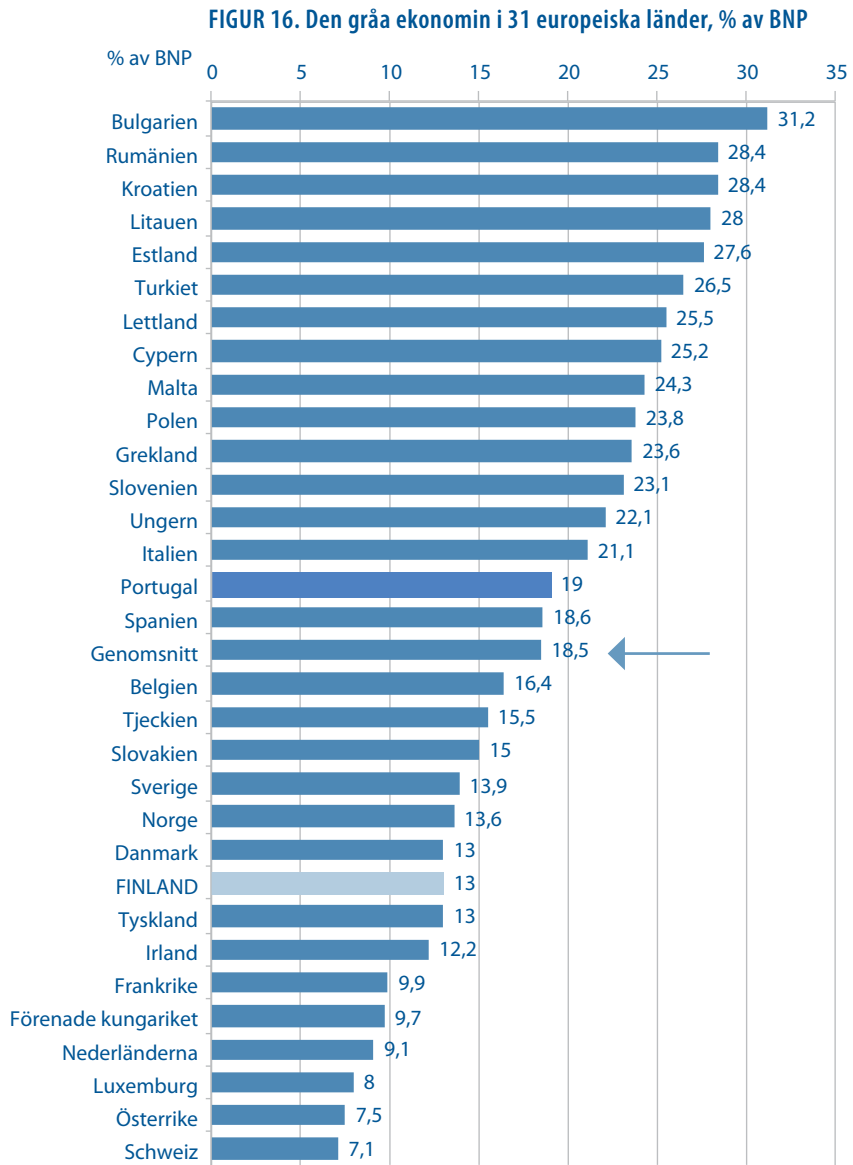
en parlamentarisk uppföljningsgrupp, ett arbetsutskott och fyra beredningssektioner. Sektionerna ska arbeta med frågekomplex som ledning och organ, demokrati, ekonomi samt kommun och marknad. Det är meningen att den nya kommunallagen ska träda i kraft vid ingången av 2015. Finansministeriet har kartlagt kommunernas synpunkter på lagreformen med hjälp av en e-förfrågan. Svarstiden gick ut i september 2013 och sammanlagt svarade 258 kommuner.

Beredningen av lagen om hur social- och hälsovården ska ordnas och andra sektorslagar samordnades med kommunreformen, samtidigt som statsandelsreformen i anknytning till kommunreformen bereddes.

Metropolpolitiken ska genomföras med hjälp av flera spetsprojekt och bl.a. intentionsavtalsförfarandet. En förutredning om kommunindelningen i metropolområdet blev klar i mars 2013. Beredningen av lagstiftningen om metropolförvaltningen pågår. Metropolförvaltningen ska enligt planerna bl.a. ha hand om frågor som gäller markanvändning, boende och trafik samt metropolrådets konkurrenskraft. En särskild statlig utredning har inletts om kommunindelningen i området.

4.2.4 Åtgärder mot den grå ekonomin

Den grå ekonomin i Finland ligger under det europeiska genomsnittet

Källa: Schneider, F. (2011), "Size and development of the Shadow Economy from

Den gråa ekonomin i Finland utgör omkring 13 % av bruttonationalprodukten. Det som eftersträfvats genom kampen mot denna del av ekonomin är att få in betydligt mer skatter och socialförsäkringsavgifter och återförd vinning av brott. År 2013 var skadorna av ekobrottmål 98 miljoner euro när det gällde anmälda ärenden och 171 miljoner euro när det gällde avslutade ärenden. Skadebeloppet har utvecklats relativt jämnt på 2000-talet. Den brottsskada som uppkom per avslutat ärende var ca 93 000 euro. Brottskadan för de avslutade ärendena motsvarar omkring 0,6 promille av bruttonationalprodukten. Den egendom som polisen fått i sin besittning vid ekobrott har ökat med ca 4,9 miljoner euro från 2012 och låg på omkring 40,9 miljoner euro.

Strävan har varit att i överensstämmelse med regeringsprogrammet försöka förkorta förundersökningstiden och rättsprocesserna vid ekonomisk brottslighet. Åklagarväsendet har utvecklat sitt förundersökningssamarbete med polisen. Tiden för åtalsprövning vid krävande ekobrottsärenden förkortades från 190 dagar till 174 dagar. När det gäller alla ekobrottsärenden förkortades tiden för åtalsprövning från drygt fem månader till mindre än fem månader.

Regeringens åtgärdsprogram mot grå ekonomi och ekonomisk brottslighet 2012—2015 blev klart i början av 2012. Programmets mål är försiktigt tilltaget och är en årlig ökning på 300—400 miljoner i skatter och socialförsäkringsavgifter plus återförd vinning av brott. Den summan avses också inbegripa de fall där man med hjälp av programmet lyckats förhindra förlust av skatter och andra avgifter samt vinning av brott. Programmet innehåller 22 åtgärder, och av dessa har tre genomförts. De övriga håller på att genomföras. I samband med sina ramförhandlingar våren 2013 godkände regeringen ytterligare 11 åtgärder, av vilka nio redan har inletts.

En delreform av beställaransvarslagen som gäller byggbranschen trädde i kraft den 1 september 2012. En arbetsgrupp bereder en totalreform av beställaransvarslagen, och dess slutrapport blev klar i början av 2014. Regeringens strukturpolitiska program innehåller kompletterande riktlinjer för översynen av lagstiftningen om beställaransvar. Skattenumret håller på att införas. Lagstiftningen om ett anmälningsförfarande kommer att träda i kraft sommaren 2014.

4.3 Stärkande av en hållbar ekonomisk tillväxt, sysselsättningen och konkurrenskraften

I samband med rambeslutet i mars 2013 sänkte regeringen samfundsskattesatsen, såg över systemet för utdelningsskatt, startade en reformering av bostadspolitiken i syfte att öka arbetskraftens regionala rörlighet, stärkte samhällsgarantin för unga och ökade insatserna för att sysselsätta långtidsarbetslösa och partiellt arbetsföra. Den tvååriga måttliga arbetsmarknadsuppgörelsen stöder den ekonomiska tillväxten och strukturförändringen.

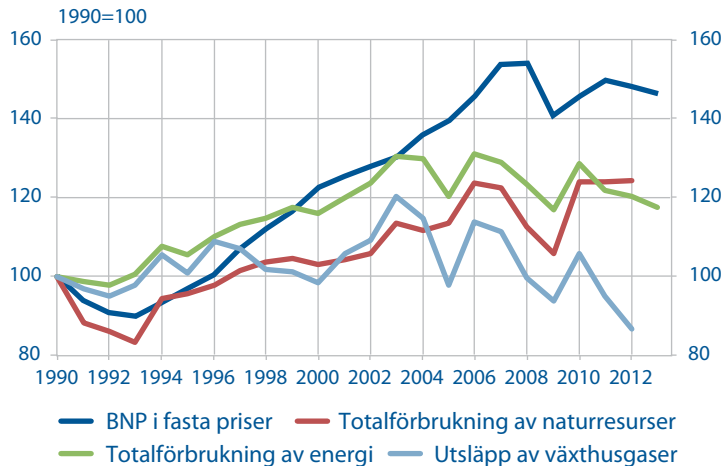
Det viktigaste på detta insatsområde var 2013 att ungdomsgarantin trädde i kraft. Den har inneburit att man lyckats förkorta ungdomars arbetslöshetsperioder. Den lag som innebär ytterligare nedskärningar inom forskning och utveckling (FoU) 2013–2015 trädde i kraft vid ingången av 2013. Ett tillfälligt skatteincitament för företag 2013 och 2014 har införts i syfte att stödja en tillväxtfrämjande produktutveckling.

I den strategiska verkställighetsplanen, som preciserar regeringsprogrammet, bestämde regeringen följande helheter för ökad hållbar ekonomisk tillväxt, sysselsättning och konkurrenskraft.

4.3.1 Finland ska ligga i framkant och vara ett miljövänligt och resurs- och materialeffektivt samhälle som utvecklar hållbara konsumtions- och produktionssätt

Den ekonomisk tillväxten har inte ökat de negativa miljöeffekterna på lång sikt

FIGUR 17. Hur bundet BNP är till totalförbrukningen av energi och naturresurser samt utsläppen av växthusgaser 1990–2013 (BNP).

Källa: Statistikcentralens energi- och miljöstatistik

En losskoppling av den ekonomiska tillväxten från miljökonsekvenser och användningen av naturresurser är kännetecknande för ett materialeffektivt samhälle. Finland har lyckats minska energiförbrukningen och utsläppen av växthusgaser sedan 2010. Totalförbrukningen av naturresurser har däremot förblivit densamma. Den positiva utvecklingen i fråga om utsläpp förklaras till stor del av att den ekonomiska tillväxten avtagit. På global nivå håller emellertid efterfrågan på naturresurser och material på att öka.

Regeringen främjar ett hållbart utnyttjande av naturresurser och materialeffektivitet genom sex sektorsövergripande spetsprojekt. Ett nationellt program för materialeffektivitet blev klart i slutet av 2013. Programmet eftersträvar samtidig ekonomisk tillväxt, rationell användning av naturresurser och losskoppling från skadliga miljökonsekvenser. Vidare ska en miljömässigt, socialt och ekonomiskt hållbar gruv- och utvinningsindustri främjas genom ett åtgärdsprogram (Suomi kestävä kaivannaisteollisuuden edelläkävijäksi). Programmet genomförs inom ramen för det strategiska programmet för miljöteknik (cleantech). Ett hållbart utnyttjande av naturresurserna ska främjas utifrån redogörelsen om naturresursekonomi. I anknytning till detta startade regeringen hösten 2012 beredningen av en nationell strategi för bioekonomi.

Programmet för hållbar konsumtion och produktion togs fram som ett sektorsövergripande projekt. Statsrådet fattade ett principbeslut om de viktigaste slutsatserna av programförslaget ”Smartare konsumtion” sommaren 2013.

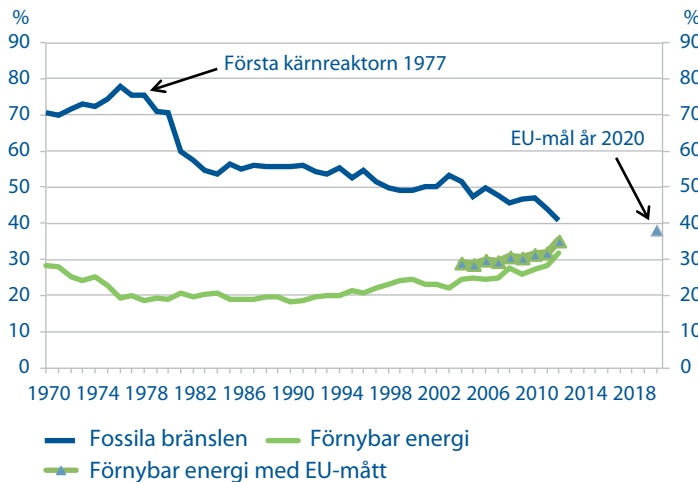
Under 2013 startades som ett nytt prioriterat område inom det strategiska programmet för skogsbranschen utveckling av ny affärsverksamhet inom skogsbrukets bioekonomi. I detta ingick också aktivt deltagande i förberedelserna av bioekonomistrategin. Tack vare utvecklingsinsatserna har en betydande ökning skett i fråga om byggande av höghus i trä. Dessutom har olika åtgärder inletts för att främja branschens konkurrenskraft, tillväxt och export, kommersialisera nya produkter, medverka till att små och medelstora företag växer och effektivisera det internationella genomslaget. Jämfört med fjolåret ökade värdet av exporten på kemisk massa, sågvara och kartong med mer än tio procent. Pappersexporten fortsatte att minska.

Ett samhällsättagande för hållbar utveckling blev klart i slutet av året.

4.3.2 Åtgärder på samhällets alla delområden för att nå miljömålen

De förnybara energikällornas andel ökar

FIGUR 18. De förnybara och fossila energikällornas andel av den totala energiförbrukningen 1970—2012. Användningen av fossila bränslen minskade på grund av fyra kärnreaktorer 1977—1981 och ökad effekt i dessa reaktorer på 1990-talet.

Källa: Statistikcentralens miljö- och energistatistik

I fråga om en bättre miljö inriktar sig regeringen i synnerhet på Östersjön och vattenskydd och på energi- och klimatpolitik. I synnerhet ska energiförbrukningen och oljeberoendet minska samtidigt som EU:s mål för utsläppsminskning nås fram till 2020. Andelen fossila bränslen av den totala energiförbrukningen har minskat stadigt sedan början av 1980-talet. Också i början av 2000-talet har förbrukningen minskat klart, samtidigt som den förnybara energins andel av totalförbrukningen vuxit till mer än 30 %. EU:s mål för andelen förnybar energi är 38 % av slutförbrukningen i Finland 2020. Enligt arbets- och näringsministeriets uppgifter var denna andel redan uppe i 35,1 % år 2012. Den svaga ekonomiska utvecklingen har bidragit till att siffrorna vuxit. Figur 18 visar att den totala energiförbrukningen slutat öka på 2000-talet.

Bland regeringens viktigaste åtgärder för att förbättra situationen i Östersjön kan nämnas den tillsatta gruppen för samordning av Östersjöpolitiken och statsrådets principbeslut om första delen av havsförvaltningsplanen. Arbetet med att ta fram en åtgärdsplan pågår.

Arbetet med att genomföra förvaltningsplanerna för vattenvården löper väl, och de reviderade utvärderingarna av vattnens ekologiska status och grundvattnets status blev klara 2013. Regeringen lämnade en proposition om ändring av skogslagen sommaren 2013. Propositionen inom första etappen för revidering av miljöskyddslagen lämnades i december 2013. Andra etappen har inletts, och den siktar på smidigare tillståndsförfaranden.

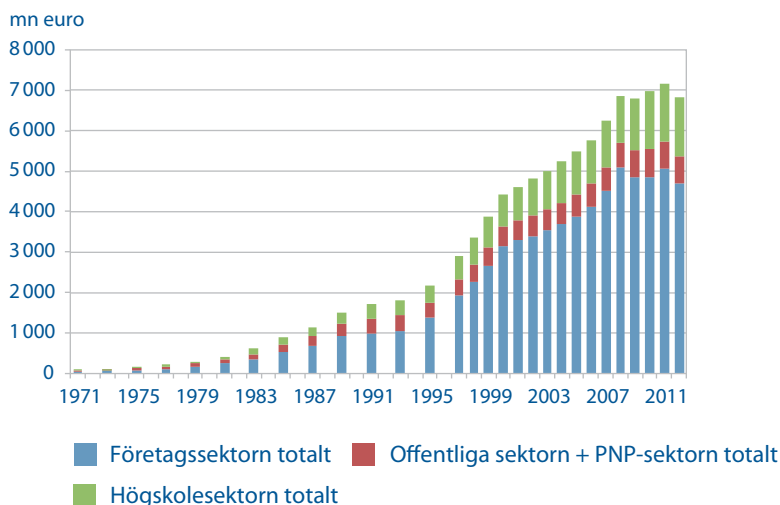
Den nationella energi- och klimatstrategin godkändes våren 2013 och lämnades till riksdagen i form av en redogörelse (SRR 2/2013). Den åtföljdes av ett program för minskad användning av mineralolja. Riksdagens ställningstagande i december 2013 var i det stora hela samstämmt med redogörelsen. Som en fortsättning på strategiarbetet startade arbetet med att ta fram en energi- och klimatfärdplan 2050 under ledning av en parlamentarisk kommitté. Beredningen av en klimatlag har inletts.

I enlighet med regeringsprogrammet har flera ministerier utrett vilka stöd som är skadliga för miljön. En särskild ministergrupp arbetar med översyn och omallokering av de skadliga stöden.

4.3.3 Reformering av strukturerna och finansieringen av utbildning och forskning

FoU-satsningarna minskar över lag

FIGUR 19. Utgifter för forskning och utveckling 1971—2012

Källa: Statistikcentralen/Forskning och utveckling.

Regeringen eftersträvar reformer inom utbildnings- och vetenskapspolitiken. Dessa ska bidra till att finländarnas utbildningsnivå förblir hög, examina avläggs på kortare tid och de nyutexaminerade genast får arbete. Utgifterna för forskning och utveckling (FoU) uppskattas 2013 ha hållit sig på samma nivå som 2012. Även om utgifternas BNP-andel i Finland sjunkit under de senaste åren är den fortfarande högst bland EU-länderna.

En proposition där det föreslås att yrkeshögskolelagen och lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet ska ändras lämnades till riksdagen i februari 2013. Regeringen fattade utifrån propositionen beslut om tillstånd för yrkeshögskolorna i slutet av 2013. Dessutom beslutades det att staten helt tar över ansvaret för yrkeshögskolornas basfinansiering. Som en del av det strukturpolitiska programmet ska dessutom en reformering av utbildningen på andra stadiet starta 2014.

I syfte att utveckla gymnasieutbildningen bestämde regeringen i sitt strukturpolitiska beslut att finansieringen av gymnasieutbildningen ska bli prestationsbaserad. Regeringens proposition skall överlämnas år 2014.

Finlands första kulturmiljöstrategi blev klar. Målet är att stärka kulturmiljöns värde och förbättra värden av miljön för att på detta sätt öka människors välbefinnande.

Statsrådets principbeslut om en totalreform av statens forskningsinstitut och forskningsfinansiering godkändes i september. Syftet är att effektivisera resursanvändningen och det finländska forsknings- och innovationssystemets förmåga att agera snabbt under föränderliga omständigheter.

Ett nytt finansieringsinstrument kommer att införas för att stärka den strategiska forskningen. Inom instrumentet samordnas den konkurrensutsatta forskningsfinansiering som stöder samhällspolitiken och samhällets funktioner och tjänster. Dessutom reserveras finansiering för forsknings-, bedömnings- och utredningsverksamhet för att tillgodose statsrådets och dess ministeriers informationsbehov.

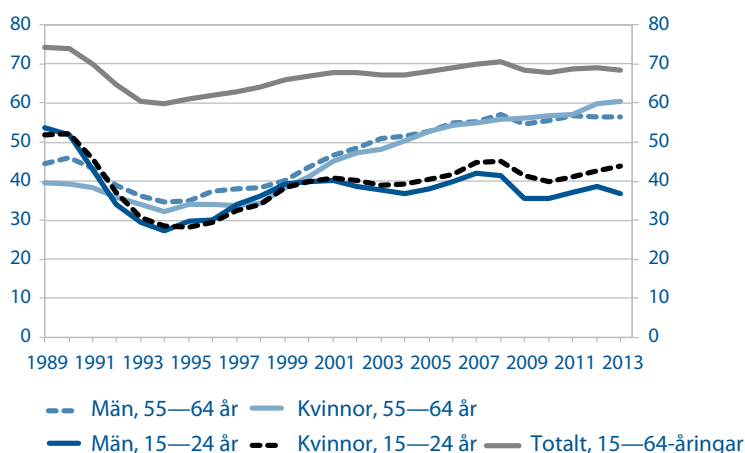
Inom FoU-sektorn överfördes dessutom ansvaret för den offentliga finansieringen av unga tillväxtföretag helt till Tekes, och den lag som innebar ytterligare FoU-nedskärningar 2013—2015 trädde i kraft i början av 2013.

Ett tillfälligt skatteincitament för företag 2013 och 2014 har införts i syfte att stödja en tillväxtfrämjande produktutveckling. Anvisningar utarbetades för företagen om hur de kan använda sig av incitamentet.

4.3.4 Agera effektivt mot arbetslösheten och utveckla arbetslivet

Sysselsättningen ökar snabbare bland äldre arbetstagare än unga

FIGUR 20. Äldre (55—64-åringar) och unga (15—24-åringar) arbetstagares sysselsättningsnivå 1989—2013, %

Källa: Statistikcentralen

Ett av regeringsperiodens viktigaste mål är att förlänga tiden i arbetslivet i dess olika skeden. Bland dem som är nya i arbetslivet försöker man påskynda utexamineringen och aktivera jobbsökandet. För de äldre arbetstagarna är det främst fråga om höjd pensionsålder, och detta kan påverkas också genom satsningar på ett bättre arbetsliv. Sysselsättningen bland äldre arbetstagare har blivit märkbart bättre de senaste åren, medan sysselsättningen bland de yngre ligger kvar på en klart lägre nivå. Inom båda grupperna har sysselsättningen bland kvinnorna utvecklats mer gynnsamt.

Regeringens strukturpolitiska program innefattade en plan för ökad sysselsättning bland äldre arbetstagare. För att stödja de äldre arbetstagarna ska de arbetsgivare som omfattas av samarbetslagarna årligen utarbeta en personal- och utbildningsplan som anger hur äldre arbetstagare och arbetstagare som hotas av arbetslöshet eller arbetsoförmåga kan få en bättre ställning hos arbetsgivaren. En fungerande företagshälsovård i alla företag bidrar till en bättre psykosocial arbetsmiljö och längre tid i arbetslivet. En s.k. livscykelmodell har tagits fram för att förlänga tiden i arbetslivet. Modellen går ut på att åtgärder sätts in under hela karriären i syfte att bidra till målet om längre tid i arbetslivet.

Strategin för utveckling av arbetslivet, Arbetsliv 2020, framskrider enligt planerna. Sammanlagt har uppemot 40 riksomfattande organisationer redan gått med i nätverksprojektet. De har förbundit sig vid projektet genom samarbetslöften där de anger sina egna mål när det gäller att förbättra arbetslivet i Finland. Det gäller inte bara arbetslivsaktörer, utan också olika samarbetsnätverk har startat. Bland dem kan man framför allt nämna regionnätverken inom närings-, trafik- och miljöcentralernas geografiska verksamhetsområden.

Ungdomsgarantin trädde i kraft vid ingången av 2013. Den garanterar alla som går ut grundskolan en studieplats i gymnasiet, en yrkesläroastalt, läroavtalsutbildning, ungdomsverkstad, rehabilitering eller på något annat sätt. Vidare garanterar den att alla under 25 år och nyutexaminerade 25—29-åringar som är arbetslösa erbjuds jobb, studieplats, arbetsprövning, plats på ungdomsverkstad eller rehabilitering inom tre månader efter det att de blivit arbetslösa. Statsbudgeten för 2013 innehöll en tilläggsresurs på 60 miljoner euro för genomförande av ungdomsgarantin.

Under 2013 ökade ungdomsarbetslösheten så att i genomsnitt 38 834 ungdomar per månad var arbetslösa (motsvarande siffra 2012 var 32 080). Även om något fler arbetslöshetsperioder började än 2012 lyckades man hålla arbetslösheten bland de unga tidsmässigt klart kortare än bland dem som fyllt 30 år. Inflödet till arbetslöshetsperioder som överstiger tre månader var 25,6 % för dem som inte hade fyllt 25 år. Arbetslösheten ökade bland de högutbildade. Av alla nyutexaminerade 25—29-åringar fick 63 % jobb inom tre månader efter examen, men antalet arbetslösa bland dem var inte stort (i slutet av 2013 var 3 280 av dem arbetslösa arbetssökande).

Arbetsbanksförsöket har utvidgats till ett riksomfattande system stegvis, och i slutet av 2013 deltog 15 arbetsbanker i försöket. De sysselsatte under året sammanlagt 1 047 arbetslösa, av vilka 205 var partiellt arbetsföra personer med svag ställning på arbetsmarknaden, 211 personer som varit arbetslösa i 500 dagar, 123 personer som varit arbetslösa i sex månader och 170 arbetslösa som omfattas av ungdomsgarantin.

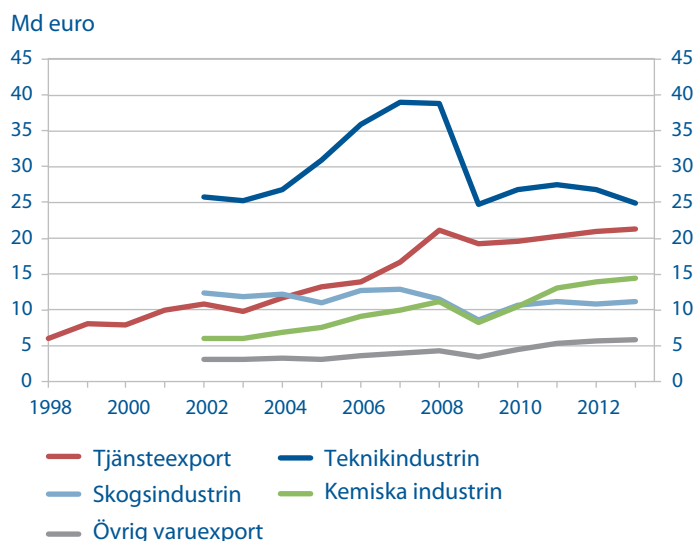
Statsrådets principbeslut om strategin migrationens framtid 2020 godkändes i juni. Där granskas invandringens särskilt med avseende på sysselsättningen och konkurrenskraften.

Projektet för utveckling av integrationsutbildningen för invandrare, Delaktig i Finland, avslutades vid utgången av 2013. Samtidigt upphörde 9 kap. i lagen om främjande av integration att gälla. Även om arbetslösheten bland invandrare fortsatt var hög innebar tilläggsresurserna för integrationsutbildning att mer kurser kunde ordnas och förutsättningarna för att få jobb stärkas på lång sikt.

4.3.5 En stärkt och mångsidigare näringsstruktur

Den långsamma återhämtningen inom exporten inte tillräcklig för att repararera skadan efter teknikindustrins exportras

FIGUR 21. Kvartalsvis export av varor och tjänster 1998—2013

Källa: Statistikcentralen och Tullen

Landets totalexport rasade 2008—2009 och har återhämtat sig bara till viss del. Många företag och branschförbund anser att läget fortfarande är dystert och tror att exporten kommer att krympa ytterligare. Detta är beskrivande för förändringen i Finlands produktionsstruktur. Tidigare stod storföretagen inom skogs-, teknik- och maskinbyggnadsindustrin för största delen av Finlands export, och de kopplade produktionen i underleverantörsnätverket till sina egna produkter och tjänster. När storföretagen kraftigt skär ned på sin produktion i Finland står de små och medelstora företagen i det nätverket inför stora utmaningar. De har inga varor och tjänster de kan sälja självständigt och saknar kanaler och kompetens för att komma ut på den internationella marknaden.

Ett annat fenomen som beskriver förändringarna i produktionsstrukturen är den minskande varuproduktionen och ökande tjänsteproduktionen. En stor del av servicen gäller reformering av företagens och den offentliga sektorns verksamhet med hjälp av informations- och kommunikationsteknik. Dessutom kombineras tjänster allt oftare med fysiska produkter och anläggningar. Som ett exempel kan nämnas att underhållsservice av hissar, båtmotorer och lyftanordningar i hamnar har utvecklats till en väsentlig källa för exportinkomster.

Regeringen har fattat viktiga beslut i syfte att göra näringsstrukturen starkare och mer mångsidig. Bland dem kan nämnas beslutet under halvtidsprocessens strategimöte om att undvika att öka industrins kostnader och regleringsbörda. Dessutom kommer den nuvarande regleringsbördan att ses över med kritiska ögon, och när det gäller påverkan inom EU kommer man allt mer samordnat att försöka påverka beslut som berör industrin.

Våren 2013 fattades ett beslut om ett program för tillväxtfinansiering. Genom det kommer uppstarts företag och tillväxtföretag att stödjas med sammanlagt 230 miljoner euro under de kommande 3 åren. Fokus kommer nu att ligga på små och medelstora företag som söker tillväxt, nyanställer och internationaliseras. Den statliga tillväxtfinansieringen och de statliga tillväxtprogrammen fyller en viktig indirekt funktion när det gäller att locka utländska investeringar till Finland.

Kapitalinvesteringsverksamheten riktades mer än tidigare in på verksamheten i företagens initialskede och på tillväxtföretag. Tillgången till riskfinansiering för uppstarts företag och tillväxtföretag har förbättrats tack vare regeringens beslut under ramförhandlingarna om ett långvarigt program för tillväxtfinansiering.

I syfte att främja utveckling av den inhemska livsmedelsproduktionen godkände statsrådet principbeslut både om ett program för utveckling av ekobranschen och om ett program för utveckling av närmatsektorn. Programgenomförandet är till stora delar sektorsövergripande.

I enlighet med regeringsprogrammet och den Team Finland-strategi som regeringen godkände i juni 2013 kommer åtgärderna för internationalisering och exportfrämjande att stärkas på tillväxtmarknader, särskilt i Brik-länderna (Ryssland, Kina, Indien och Brasilien), utan att för den skull glömma närområdesmarknaderna, som är viktiga för de små och medelstora företagen. Bland åtgärderna kan nämnas finansieringsinstrumenten för företagens internationalisering och olika tjänster (prognoser, rådgivning, information, konsultering och prestigetjänster).

Politiken för innovationskluster genomfördes bl.a. genom programmet Innovativa städer (Inka). Ansökningsomgången till programmet var år 2013 och programgenomförandet infaller 2014–2020.

Också möjligheten att ordna storeevenemang i Finland är viktig för näringslivet. Det finanspolitiska ministerutskottet beslutade i våras att förordna ombyggnaden av Helsingfors Olympiastadion.

Översynen av EU:s upphandlingsdirektiv har pågått länge och arbetet fick en extra skjuts under våren när parlamentet och rådet förhandlade och lyckades enas om direktivinhållet. Nu kan också upphandlingslagen i Finland ses över, och för detta arbete tillsattes två arbetsgrupper i slutet av året.

En av de viktigaste potentiella tillväxtkällorna är användningen av öppna data. Finansministeriet startade våren 2013 inom ramen för genomförandet av strategin för utnyttjande av den offentliga sektorns ICT ett program för öppna data 2013—2015. Syftet är att samordna och påskynda öppnandet av datalager och att få till stånd enhetligare praxis. Finansministeriet är organiserande partner i tävlingen Apps4Finland och stödde därför tävlingen 2013. Genom den främjas innovationer som utnyttjar öppna data.

Finland har som mål att vara en av de ledande länderna när det gäller att utveckla cybersäkerheten. Ett beslut om vår egen cybersäkerhet kom genast i början av 2013 när statsrådet fattade ett principbeslut i saken.

4.4 Strukturpolitik

Den 29 augusti 2013 kom regeringen under sina budgetförhandlingar överens om ett strukturreformprogram för att stärka förutsättningarna för ekonomisk tillväxt och åtgärda hållbarhetsgapet. Målet med strukturreformen är att få bort icke-hållbarheten i de offentliga finanserna och att på detta sätt trygga den offentliga servicen och de offentliga förmånerna. Detta ska uppnås genom att förbättra sysselsättningen, öka den ekonomiska tillväxten och höja produktiviteten i den offentliga servicen. Reformerna utgör en samlad helhet, och när den genomförs får man bukt med hållbarhetsgapet. Det strukturpolitiska programmet räcker till för att åtgärda hållbarhetsgapet i de offentliga finanserna, om man lyckas genomföra programmet på ett effektivt sätt. Detta kräver ett starkt engagemang av såväl regeringen och riksdagen som de kommunala beslutsfattarna och arbetsmarknadens parter. Programmetts effekt liksom den ekonomiska tillväxten och strukturuomvandlingen stöds av den tvååriga måttliga arbetsmarknadsuppgörelsen.

Det strukturella reformprogrammet grundar sig på konkreta strukturpolitiska åtgärder som stärker den ekonomiska tillväxtbasen och produktiviteten för det offentliga servicesystemet samt höjer sysselsättningsnivån och löser hållbarhetsproblemet i fråga om den offentliga sektorns finanser. I programmet delas målet att åtgärda hela hållbarhetsgapet upp i konkreta delmål. De gäller statsfinanserna, kommunernas ekonomi, yrkeskarriärerna och utbudet av arbete, den strukturella arbetslösheten, produktivitetstillväxten och konkurrenskraften för hela ekonomin samt lönsamhetstillväxten för den offentliga serviceproduktionen. De åtgärder som de uppställda målen eftersträvas med inriktas främst på de institutionella ramarna för den ekonomiska verksamheten och de incitament de skapar.

De viktigaste åtgärderna för att skapa ekonomiska tillväxtförutsättningar och hållbarhet i de offentliga finanserna är de åtgärder som påverkar arbetsmarknaden och tiden i arbetslivet, förmågan till förnyelse och konkurrens samt tillväxten inom ekonomin plus lönsamheten inom den offentliga serviceproduktionen. Dessutom är det viktigt att reformera den offentliga ekonomiska förvaltningen så att den bättre än för närvarande betjänar måluppfyllelsen för den ekonomiska förvaltningen.

Uppdelningen av helhetsmålet i kvantitativa delmål för de olika områdena (tabellen 61) skapar en grund för konkreta åtgärdsprogram och uppföljning av måluppfyllelsen. Programmet ska emellertid vara en helhet där delarna kompletterar varandra och som genomförs inom alla delområden samtidigt.

I november 2013 fattade regeringen beslut om det strukturpolitiska programmets genomförande och lämnade riksdagen ett meddelande om genomförande av det strukturpolitiska programmet. Riksdagen behandlade meddelandet i plenum i december 2013.

TABELL 61. Strukturpolitiskt reformprogram för att åtgärda hållbarhetsgapet i budgetmangling 2013

Åtgärder som gäller den offentliga ekonomiska förvaltningen	Mål	Effekt på hållbarhetsgapet
Kommunerna	2 md	-1,0 %-enh.
I det system för styrning av kommunernas ekonomi som tas i bruk revideras statsandelssystemet och effektiviseras långsiktigheten, den bindande karaktären och styreffekten i basserviceprogramförfarandet för att trygga balansen i kommunernas ekonomi. Inom kommunerna avvecklas uppgifter och förpliktelser motsvarande kostnader till ett belopp av en miljard euro. En miljard euro täcks med skattefinansiering och genom kommunernas egna åtgärder, bl.a. genom ökad produktiviteten.		
Produktivitetstillväxt i den offentliga serviceproduktionen	+½ %-enh.	-1,4 %-enh.
Social- och hälsovårdsreformen fortsätter enligt de riktlinjer som presenterats i mellanrapporten från social- och hälsovårdsministeriets beredningsgrupp för ordnandet av social- och hälsovården. Beslut om fortsatta åtgärder fattas utifrån kommunernas yttranden.		
En brett sammansatt utredning (inkluderande bl.a. parlamentarisk representation, olika finansierare och organisationer) tar fram olika alternativ för avskaffande av systemet där social- och hälsovården finansieras via flera kanaler och för att utreda vilken inverkan detta har på klientens ställning och rättigheter, tillgången till tjänster, förmåner, social- och hälsovårdssystemet och samhällsekonomin. Målet för utredningen är att göra finansieringen klarare och eliminera finansieringsproblemen och att minska möjligheterna till deloptimering.		
En effektivare arbetsfördelning vid produktionen av tjänster ska främjas genom att luckra upp behörighetskraven bl.a. för olika uppgifter inom den offentliga sektorns förvaltning och serviceproduktion, utan att kundens säkerhet och kvaliteten på tjänsterna äventyras.		
Åtgärder som främjar sysselsättning, produktivitet och ekonomisk tillväxt		
Yrkeskarriärer och utbud av arbete	+2 år	-1,4 %-enh.
Inom ramen för övergångstiden genomförs åtgärder som förlänger tiden i arbetslivet med 6 månader i början och 1,5 år i slutet och som minskar avbrott och undersysselsättning under tiden i arbetslivet.		
Åtgärderna inriktas på arbetsrätten, pensionssystemet, faktorer som bestämmer ställningen på arbetsmarknaden för äldre arbetstagare, unga, partiellt arbetsföra, långtidsarbetslösa och invandrare samt ramarna för, innehållet i och studiestödet för utbildning på andra och tredje stadiet.		
Strukturell arbetslöshet	-1 %-enh.	-0,3 %-enh.
Åtgärderna inriktas på reglering av arbetslivet, arbetets lönsamhet (bl.a. bostadsbidrag, bostadspolitik), arbetspolitiska servicestrukturer, upprätthållande av kompetens och arbetsförmåga, hantering av strukturförändringar och faktorer som bestämmer arbetsmarknadens allmänna funktion.		
Produktionspotentialen för hela ekonomin	+1½ %	-0,6 %-enh.
Produktionspotentialen för ekonomin och omfördelningen av resurserna stärks genom att främja sund konkurrens, trygga Finlands ställning som investeringsobjekt, effektivisera varu- och tjänstemarknadens samt bostadsmarknadens funktion och minska regleringen av näringsverksamheten.		
Avtal om en synnerligen måttlig flerårig löneuppgörelse.		
SAMMANLAGT		-4,7 %-enh.

Effektivitets- och resultatprogrammet

Statsförvaltningens effektivitets- och resultatprogram startade i slutet av 2011. Det bidrar till arbetet med att råda bot på hållbarhetsgapet i de offentliga finanserna och svara på förändringarna i arbetslivet. Detta sker genom att statsförvaltningens funktion och uppgifter förtydligas, genom strukturella reformer och genom nya rutiner som stöder statsförvaltningens nya roll.

År 2013 försköts tyngdpunkten i programmet från beredning av de specifika programmen för förvaltningsområdena till deras genomförande. Effektivitets- och resultatprogrammen för de olika förvaltningsområdena utgör kärnan i programgenomförandet. Programmen består av förvaltningsområdets specifika effektivitets- och resultatprojekt, utveckling av humankapitalet och genomförande av de åtgärder som föreslagits i en kärnverksamhetsanalys.

Inom effektivitets- och resultatprogrammet sker en uppföljning av omkostnaderna inom budgetekonomin samt antalet årsverken, förmågan att prestera och antalet sjukfrånvarodagar. Programmet prioriterar framför allt utveckling av kompetensen, möjligheterna att påverka det egna arbetet, åtgärder för att stödja arbetsförmågan och ledarskapets och chefskapets betydelse.

Den sammanlagda effekten av verksamhetsutveckling och omorganisering inom de 132 reformer som förvaltningsområdena redan genomfört och håller på att genomföra kommer att vara 400 miljoner euro fram till 2020. I detta ingår både nya förslag och sådana som redan ingår i finansramarna.

Sjukfrånvaron inom statsförvaltningen har sedan 2011 minskat från i genomsnitt 9,7 dagar till 9,0 dagar per år. Med andra ord har det skett en förändring på 0,7 dagar på två år, vilket innebär att sjukfrånvaron var 56 000 dagar mindre än 2011 om man ser på hela statsförvaltningen. Staten har infört förfaranden för tidiga insatser och satsat på utveckling av chefskap och ledarskap. Effektivitets- och resultatprogrammet erbjuder många verktyg för utveckling av personalen.

TABELL 62. Hur uppföljningsparametrarna inom effektivitets- och resultatprogrammet utvecklats 2011—2013

Uppföljningsobjekt	2011	2012	2013	Förändring 2011—2013
Höjd kompetens och ny kunskap (statens personalenkät VMBaro)	3,36	3,41	3,41	+0,05
Motivation och engagemang (statens personalenkät VMBaro)	3,60	3,64	3,66	+0,06
Ledning och interaktion på jobbet (statens personalenkät VMBaro)	3,41	3,46	3,47	+0,06
Årsverken*	82 355	80 548	79 460	-2 895 åv
Sjukfrånvaro, dagsverken/årsverke	9,7	9,3	9,0	-0,7 dv/åv

* Ämbetsverk och inrättningar inom den statliga budgetekonomin med undantag av de anställda vid republikens presidents kansli och riksdagen.

Projektet för att reformera centralförvaltningen

År 2013 togs riktlinjer fram för följande delområden inom projektet för att reformera centralförvaltningen:

- En parlamentarisk kommitté tillsattes för att granska möjligheten att ha en mer enhetlig struktur på statsrådet som helhet. Kommitténs mandattid går ut den sista januari 2015.
- Beslut fattades om att börja förbereda en koncentrerings av de administrativa funktionerna och servicefunktionerna från ministerierna till statsrådets förvaltningsenhet med start den 1 mars 2015.
- Beslut fattades om att börja förbereda en omvandling av tjänsteförhållandena inom den högsta tjänstemannaledningen till gemensamma tjänster inom statsrådet.
- Projektstart för reformering av statsrådets styrpolicy.
- En utredning av strukturen på centralförvaltningens ämbetsverk ska göras inför reformeringen.

5 Utrikes- och säkerhetspolitisk översikt

Utrikes- och säkerhetspolitikens utgångspunkter

Finlands säkerhet, välbefinnande och framgångsförutsättningar utgår från ett omfattande samarbete med andra stater och internationella aktörer. Målet med Finlands utrikespolitik är att stärka internationell stabilitet, säkerhet, fred, rättvisa och hållbar utveckling och att främja rättsstaten, demokratin och de mänskliga rättigheterna.

Regeringen fortsatte under 2013 sin verksamhet och påverkan för att främja målen i regeringsprogrammet bilateralt i förbindelserna med andra stater, genom EU och genom att delta i det multilaterala samarbetet. I många processer bidrog Finland till framsteg i det internationella samarbetet och därmed också till att stärka landets internationella ställning.

Finlands säkerhetspolitiska ställning stärktes genom att regeringen fortsatte med det internationella samarbetet och utvecklade det i de bilaterala förbindelserna både inom ramen för EU, internationella organisationer och internationella processer. Finland strävade efter att agera konsekvent och påverka övergripande inom olika sektorer, exempelvis säkerhets- och försvarspolitik, utvecklingspolitiken och de externa ekonomiska relationerna.

EU:s position som den centrala kanalen för Finlands yttre förbindelser accentuerades ytterligare, även om unionens verksamhet gick långsamt framåt och de finländska målen endast delvis förverkligades. Europeiska utrikestjänsten etablerade sin verksamhet och halvtidsgranskningen av utrikestjänsten slutfördes, men utvecklingsarbetet fortsätter och EU:s följande höga representant ska ge sin granskningsrapport till utgången av 2015.

Säkerhetspolitik och krishantering

Europeiska unionens gemensamma säkerhets- och försvarspolitik

Finland deltog i arbetet med att utveckla Europeiska unionens gemensamma säkerhets- och försvarspolitik (GSFP) och för Finland låg den huvudsakliga tyngdpunkten i förberedelserna för Europeiska rådets möte i december 2013 som skulle behandla GSFP och övergripande försvarsfrågor. Resultat uppnåddes inom alla tre delområden, där Finland var

aktivt: 1) förstärkning av den gemensamma säkerhets- och försvarspolitikens effektivitet, synlighet och genomslag, 2) stärkt civil och militär kapacitetsutveckling och 3) förstärkning av Europas försvarsindustri och försvarsmarknad. Förberedelseprocessen för Europeiska rådet utnyttjades också för att utveckla EU:s civila krishantering i både planering och genomförande.

Europeiska rådets möte var lyckat med avseende på de finländska målsättningarna. På mötet uttryckte stats- och regeringscheferna sitt åtagande att utveckla GSFP och försvarssamarbetet. Finland profilerade sig som främjare av den gemensamma säkerhets- och försvarspolitik. Klara riktlinjer ställdes upp för det fortsatta arbetet i form av uppdrag som gavs utrikestjänsten, försvarsbyrån, kommissionen och också medlemsländerna.

Finland deltog i utveckling av arbetet som gäller sammanslagning och gemensamt utnyttjande av militära resurser (s.k. pooling and sharing-arbete) och stödde fortsatt arbetet vid Europeiska försvarsbyrån för att förbättra den militära kapaciteten, ytterligare öppna upp marknaden för försvarsmateriel, stärka grunden för den europeiska försvarsindustrin och stödja försvarsforskningen. Arbetet med att öka samverkans effekterna mellan EU:s civila och militära kapacitetsarbete fortsatte, med att stärka det integrerade tillvägagångssättet och intensifiera samarbetet mellan GSFP och politiken för rättsliga och inrikes frågor. Också frågan om att säkerställa tillräckliga resurser för unionens civila krishanteringsinsatser intog en central ställning på agendan.

I slutet av året hade EU fyra pågående militära krishanteringsoperationer och 12 pågående civila krishanteringsuppdrag. Fokus inom den militära krishanteringen låg under berättelseåret på Afrikas horn och inom den civila krishanteringen på Kosovo, Afghanistan, Georgien och Palestinska området. I Afrika har Sahelområdet blivit ett nytt tyngdpunktsområde.

Finlands deltagande i internationell krishantering

Deltagandet i de militära krishanteringsuppdragen låg på ca 500 finländska militärer i slutet av 2013. Finlands största truppinsatser är i UNIFIL-operationen i södra Libanon och i ISAF-operationen i Afghanistan. En finländsk brigadgeneral började i november 2013 som stabschef vid UNMIL-operationen som ska övervaka fredsavtalet i Liberia.

Finlands deltagande i UNIFIL-operationen i södra Libanon utgjorde Finlands största enskilda insats i internationell militär krishantering. Som mest deltar 350 finländare i operationen. Finland övertog ansvaret som ledande nation för den finländsk-irländska bataljonen i november 2013. Operationen ska övervaka att fientligheterna mellan parterna upphör, stödja den libanesiska arméns etablering i södra Libanon och säkerställa att det humanitära biståndet når fram.

I ISAF-operationen i Afghanistan stödde huvuddelen av de finländska trupperna i nordisk-baltisk sammansättning framgångsrikt transitionen i landets norra del. I egenskap av potentiell partner i operationen deltog Finland i Natos förberedelser för en operation inriktad på utbildning, rådgivning och stöd och planerade sitt deltagande.

Finland deltog med en specialavdelning för skydd i Danmarks och Norges sjötransportinsats till stöd för FN:s och OPWC:s, Organisationen för förbud mot kemiska vapen, gemensamma uppdrag som inrättades i oktober 2013 för att förstöra Syriens kemiska vapen.

Finland fortsatte delta i både EU:s militära och civila krishanteringsinsatser. I operation EUNAVFOR Atalanta levererade ett av finländarna skyddat fraktfartyg ca 23 000 ton i mathjälp till Somalia och dessutom andra biståndsvapor. Operationen har för sin del bidragit till att sjöröveriet vid den somaliska kusten har minskat betydligt. Finland fortsätter sitt deltagande i operationen med stabspersonal.

Under de senaste åren har flera utbildningsinsatser inletts med särskilt syfte att stödja utbildning för de afrikanska ländernas säkerhetsstyrkor. Det här bedöms vara en växande trend. Bland EU-insatserna är EUTM Somalia och EUTM Mali exempel på sådana som fokuserar på utbildning och rådgivning. Dessa insatser har visat sig vara framgångsrika och kostnadseffektiva. Finland har tillsammans med de andra nordiska länderna utbildat poliser i Östafrika. Dessutom har det gemensamma kompetenscentret för Krishanteringscentralen och Försvarsmaktens internationella center Fincent i Östafrika hållit kurser i övergripande krishantering i Östafrika. De nordiska ländernas försvarsförvaltningar arbetar för utveckling och utbildning av en östafrikansk snabbinsatstrupp.

Bland medlemsstaterna i EU bidrog Finland under 2013 med det största antalet experter till unionens civila krishanteringsuppdrag, i proportion till folkmängden. Finland lyckades fortsatt hålla antalet kvinnor högt bland de utsända experterna i civil krishantering. Ur finländsk synvinkel var de största civila krishanteringsuppdragen EULEX Kosovo, EUPOL Afghanistan och EUMM Georgien. En finländare utsågs till chef för gränsövervakningsuppdraget EUBAM Libyen som inleddes sommaren 2013. Dessutom deltog Finland i FN:s civila krishantering och OSSE:s fältuppdrag och sände ut experter till internationella organisationers sekretariat.

Finland fortsatte utifrån sin samlade krishanteringsstrategi att stärka den sammanhållna strategin både nationellt och på internationell nivå, särskilt inom FN och EU.

Samarbete med Nato

Finlands deltagande var fortsatt aktivt i det samarbete som står öppet för Natos partnerländer och i utvecklingen av partnerskaps- och samarbetsprogrammen. Nato-partnerskapssamarbetet som även omfattar civil beredskapsverksamhet förbättrade å sin sida förmågor och kompetens som behövs i krishanteringen. De viktigaste samarbetsformerna var kapacitetssamarbetet och deltagande i övningar och operationer.

Finland fortsatte sitt deltagande som inleddes 2012 i den kompletterande verksamheten till Natos snabbinsatsstyrka, liksom även i Natos utbildningsverksamhet. Det ordinarie samarbetet fortsatte inom ramen för Natos planerings- och utvärderingsprocess.

Finland intog en synlig roll i upprättandet av Natos militära 1325-handlingsplan. Finland deltog i de ISAF-möten som hölls i samband med Natos utrikes- och försvarsministermöten och i norra kommandoområdets möten. På tjänstemannanivå deltog Finland också i olika möten med s.k. flexibelt format.

Samarbetet med flera av Natos kompetenscentrum och organ fortsatte, liksom deltagandet i projektet för att stärka de strategiska flygtransporterna. Nya samarbetsområden är deltagande i vissa nya multinationella projekt (Smart Defence) och i cyberförsvarssamarbete.

Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE)

Diskussionen om säkerheten i Europa och OSSE:s roll fortsatte. Vid OSSE:s ministermöte i Kiev i december 2013 befästes det politiska åtagandet och stödet för en fortsatt Helsingfors+40-process. Målet är att nå konkreta resultat i fråga om OSSE:s roll och inriktning 2015, då det har gått 40 år sedan Helsingforsöverenskommelsen undertecknades.

Diskussionen om en omarbetning av det förtroendeökande Wiendokumentet och framtidsutsikterna för den konventionella rustningskontrollen i Europa fortgick. Finland deltog också i stärkandet av OSSE:s fredsmedlingskapacitet.

På Finlands initiativ förhandlades det fram en 1325-handlingsplan för OSSE, men under berättelseåret lyckades man ännu inte få den antagen. Förhandlingarna fortsätter 2014 under ledning av Schweiz. Finland deltog också aktivt i OSSE:s valövervakning. Finland hör till de största projektfinansiärerna i OSSE. I projektfinansieringen ligger fokus på att stärka stabilitet och säkerhet samt samhällsligt hållbar utveckling, däribland projekt till förmån för minoriteter och kvinnors ställning.

Finlands kandidat utsågs till minoritetsombudsman för OSSE.

Cybersäkerhet

Olika dimensioner i anknytning till it-landskapet (såsom säkerhet, Internetkontroll och mänskliga rättigheter, däribland integritetsskydd) var starkt framme på olika internationella arenor och kommer framöver att vara frågor som får allt större internationell betydelse. I den nationella cybersäkerhetsstrategin som antogs i januari 2013 definierades att aktivt internationellt samarbete, däribland inom ramen för EU, FN, OSSE, Nato och OECD, också stärker den nationella cybersäkerheten.

Finland agerade också för att främja verkställigheten av EU:s cybersäkerhetsstrategi som publicerades i början av 2013. OSSE antog sina första förtroendeskapande åtgärder för it-landskapet. Det handlar om ett informationsutbytesarrangemang mellan OSSE-länderna på frivillig basis. Cybersamarbetet mellan Finland och Nato fortsatte inom ramen för programmet för fredspartnerskap. Människorättsfrågorna i anknytning till cybersäkerhet kom upp i FN:s generalförsamlings tredje kommitté och i människorättsrådet. Finland påverkade initiativen på detta tema, däribland resolutionen om skydd av privatlivet under digitalåldern, och betonade en människorättsvänlig tolkning av statens skyldigheter med avseende på de medborgerliga och politiska rättigheterna samt bland annat balans mellan skyddet av privatlivet och yttrandefriheten. Finland har fortsatt att främja tillgodoseendet av yttrandefriheten och andra mänskliga rättigheter på webben också till exempel inom sammanslutningen Freedom Online Coalition som Finland gick med i 2012. Finland ansåg det viktigt att Internetkontrollen utvecklas vidare utifrån nuvarande flerpartsmodell.

Nordiskt utrikes-, säkerhets- och försvarspolitiskt samarbete

De nordiska ländernas vilja till närmare utrikes- och säkerhetspolitiskt samarbete är stark och diskussionen om visionerna för framtiden fortsatte. Förberedelserna för ett finskt och svenskt deltagande i övningar i samband med övervakningen av det isländska luftrummet i början av 2014 framskred och en säker dataförbindelse mellan de nordiska nationella CERT-myndigheterna färdigställdes. Arbetet med utrikes- och säkerhetspolitiska teman i anknytning till it-landskapet fortsatte på tjänstemannanivå för att identifiera eventuella nya områden för samarbete. Även det nordiska beskickningssamarbetet och samarbetet mellan de nordiska och de baltiska länderna utvecklades väl. I september vid en träff med president Obama kom man överens om en säkerhetsdialog mellan Förenta staterna och de nordiska länderna som ska fokusera på globala och regionala säkerhetsfrågor särskilt inom ramen för FN.

Finland var 2013 ordförande för det nordiska försvarssamarbetet. Målen för Finlands ordförandeperiod var att intensifiera övnings-, uppdrags- och kapacitetssamarbetet, lägga upp långsiktiga mål för samarbetet samt införa ett nordiskt perspektiv i den säkerhetspolitiska diskussionen. Utöver avtalet om taktiska lufttransporter har under året dessutom ett nytt samarbetsområde för försvarsmaterielfrågor inrättats, övningssamarbetet utvecklats, en gemensam sjukvårdsutbildning för specialstyrkorna inletts samt planeringssamordningen för uppdrag intensifierats. På soldatnivå har också en samnordisk handlingsplan som sträcker sig till 2017 antagits.

I december 2013 godkände försvarsministrarna långsiktiga mål för det nordiska samarbetet i form av en vision. Visionen både betonar de nordiska ländernas vilja till fördjupat samarbete och ställer upp mål för hur samarbetet ska utvecklas fram till 2020. Målen gäller bl.a. undanröjande av praktiska hinder för övningssamarbetet, ett intensifierat samarbete inom havs- och luftövervakning samt snabbinsatsförmågor som kan användas såväl inom ramen för EU, Nato som FN. En samsyn underlättar den långsiktiga planeringen och ger anvisningar för de nordiska ländernas försvarsmakter.

Vapenkontroll och nedrustning

Finland arbetade för att främja de internationella processerna för kärnvapennedrustning och mot spridning av massförstörelsevapen och stödjade genomförandet. Konsultationerna som syftar till att sammankalla en konferens om en zon i Mellanöstern fri från massförstörelsevapen fortsatte under ledning av mötesledaren understatssekreterare Jaakko Laajava, dock nåddes under 2013 ingen samsyn mellan länderna i Mellanösternregionen och konferenssammankallarna (FN, Storbritannien, Ryssland och Förenta staterna) om att sammankalla konferensen. Finland är berett att vara värd för konferensen så snart den sammankallas.

Ett uttryck för det internationella förtroendet för Finland i kärnsäkerhetsfrågor är utnämningen av Strålsäkerhetscentralens generaldirektör till biträdande generaldirektör för Internationella atomenergiorganet (IAEA). Finland valdes på hösten också till medlem i IAEA:s förvaltningsråd för en period på tre år. Utrikespolitiska teman som togs upp

inom IAEA var även under det gångna året Irans kärnprogram samt situationen i Nordkorea, Syrien och Mellanöstern. I tvisten om det iranska kärnprogrammet stödde Finland Internationella atomenergiorganet IAEA och EU3+3-gruppen samt det provisoriska avtal mellan parterna som nåddes under slutåret.

Som en av de ursprungliga initiativtagarländerna till det internationella vapenhandelsfördraget (ATT) deltog Finland i avtalsförhandlingarna som hölls i mars, undertecknade fördraget i juni och riksdagen godkände avtalet i december. Finland fortsätter arbeta för att främja ett snabbt ikraftträdande av fördraget.

Regeringens utrikes- och säkerhetspolitiska ministerutskott granskade i september Finlands ståndpunkt till Oslofördraget om klustervapen. Ur finländskt perspektiv har det inte skett några sådana ändringar i omständigheterna som gör det möjligt att tillträda fördraget. Försvarsmakten följer intensivt olika utvecklingsprojekt för alternativa kapaciteter som kan ersätta klustervapen. Finland fortsatte verkställigheten av Ottawafördraget som förbjuder infanteriminor. Största delen av infanteriminorna förstördes under berättelseåret.

Finland och Förenta nationerna

Den finländska utrikesförvaltningens FN-strategi som hade setts över i enlighet med regeringsprogrammet offentliggjordes i juli 2013. Processen för att bereda strategin var brett involverande. Strategin syftar till att Finlands FN-politik ska få större genomslag genom fokus på teman med finländskt mervärde. Finländska spetsteman är förebyggande och lösande av konflikter, främjande av jämställdhet mellan könen, stöd till demokratiska institutioner och rättsstatsprincipen i FN-verksamheten samt eliminering av extrem fattigdom, reducering av ojämlikhet samt främjande av miljöhållbarhet. Strategin betonar starkt en hållbar utveckling.

Med avseende på FN:s utvecklingsorganisationer har Finland aktivt främjat en resultatriktad verksamhet grundad på de mänskliga rättigheterna och bland de genomgående målen särskilt jämställdhet genom politisk påverkan och finansiering.

Den andra resolutionen i ordningen om FN:s politiska insatser förhandlades fram hösten 2013 under ledning av Finland och Mexiko. Förhandlingsprocessen stärkte Finlands ledande ställning i utvecklandet av politiska insatser.

Finland valdes till ordförande för FN:s utskott för administrativa och budgetära frågor för generalförsamlingens 68:e session och invaldes i Unescos, FN:s organisation för utbildning, vetenskap och kultur, världsarvskommitté för åren 2013—2017.

Internationell fredsmedling

Finland stärkte fortsatt sin ställning som initiativtagare och erkänd stödjare av internationell fredsmedling och antog fredsmedlingen som ett spetstema också i den omarbetade FN-strategin inom tyngdpunktsområdet för förebyggande och lösande av konflikter.

Huvudevenemanget under året var den fjärde ministerträffen för vängruppen för fredsmedling i september i New York i samband med generalförsamlingen. Antalet medlemmar i vängruppen ökade, och bl.a. Förenta staterna anslöt sig som medlem i gruppen. Vängrup-

pen beslutade att huvudtemat för den nya generalförsamlingsresolutionen som ska förhandlas fram i början av 2014 under ledning av Finland och Turkiet ska vara regionala och subregionala organisationers roll i fredsmedling och samarbete med FN. Finland ordnade också möten för vängruppens nationella kontaktpersoner. Den nationella fredsmedlingskapaciteten utvecklades fortsatt.

I tematiskt hänseende har Finland fortsatt att betona bl.a. betydelsen av det civila samhällets aktörer i förebyggande och lösande av konflikter samt kvinnornas deltagande. Utrikesministrarnas särskilda representanter för fredsmedling fortsatte sina uppgifter med att medla och understöda fred både i Myanmar och i Afrikas horn. Av medlen för utvecklingssamarbete stöddes bl.a. utveckling av den Afrikanska unionens fredsmedlingskapacitet och fredsprocessen i Myanmar.

Europeiska unionen

Europeiska unionens gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik (Gusp)

Centrala teman i EU:s gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik (Gusp) gällde utvecklingen av EU:s egna strukturer och egen verksamhet, däribland en mera koncis gemensam utrikes- och säkerhetspolitik, vilken nådde sin kulmen vid Europeiska rådets möte i december 2013. Granskning av Europeiska utrikestjänsten och främjande av ett övergripande verksamhetssätt på krisområden var centrala teman.

Fokus inom EU:s utrikespolitik har legat på relationerna till de sydliga och östliga partnerländerna. Det östliga partnerskapet syftar till en långt gående tillnärmning till EU bland partnerländerna bl.a. genom att stödja framsteg för demokrati och rättsstaten samt en harmonisering av lagstiftningen. Georgien och Moldavien slutförde förhandlingarna om djupgående och täckande associeringsavtal vilka paraferades vid mötet i Vilnius. Ukraina meddelade just före mötet att landet ännu inte var berett att underteckna sitt eget associeringsavtal med EU som innefattade ett djupgående och vittomfattande frihandelsavtal. Armenien drog sig tillbaka och meddelade att landet skulle söka medlemskap i tullunionen mellan Ryssland, Vitryssland och Kazakstan. Under berättelseåret strävade Finland efter att stödja utvecklingen i de östliga partnerländerna utifrån europeiska värden, demokrati, mänskliga rättigheter och rättsstaten samt efter att förtydliga målen för partnerskapet i de bilaterala förbindelserna med tredje länder, däribland med Ryssland.

I fråga om det södra grannskapet stödde Finland aktivt verkställandet av EU:s omfattande metodarsenal, särskilt det civila samhällets och kvinnors deltagande. I EU understödde Finland också alla de aktiva instrument, från sanktioner till humanitärt bistånd, som använts i syfte att påverka krisen i Syrien. I Libyen spelade de finländska experterna en central roll inom EU:s civila krishanteringsinsats i Libyen (EUBAM).

Europeiska unionens yttre förbindelser

Det är viktigt för Finland att Europeiska utrikestjänsten är en stark aktör som kan utöva inflytande i frågor som är viktiga för unionen och utnyttja den omfattande metodarsenal som EU:s yttre förbindelser har till sitt förfogande och samtidigt agera enhetligt. Finland har aktivt understött den höga representantens arbete. Fokus lades särskilt vid samarbete på fältet i länderna utanför EU, vid beredningen av rådets möten och på ett närmare samarbete mellan kommissionen och utrikestjänsten. Vidare satsade Finland på långsiktiga strategiska styrinstrument (EU:s säkerhetsstrategi, strategin för de mänskliga rättigheterna, de s.k. strategiska partnerskapen). Finländare har aktivt rekryterats till utrikestjänsten. En plats på chefsnivå (Moldavien) är en god prestation, men för att öka det finländska inflytandet i utrikestjänsten bör flera utnämningar på chefsnivå eftersträvas.

Europeiska unionens utvidgning och grannskapspolitik

EU-utvidgningen fortsatte i enlighet med den positiva och aktiva utvidgningsstrategi som Finland stöder. Kroatien blev EU:s 28:e medlemsland den 1 juli 2013. Europeiska rådets decembermöte bekräftade att medlemskapsförhandlingarna med Serbien öppnas. I medlemskapsförhandlingarna med Montenegro låg tyngdpunkten på rättsstatsfrågor. Den finländska insatsen hade betydelse för uppkomsten av en positiv atmosfär gentemot öppnandet av ett nytt förhandlingskapitel (regionalpolitik) med Turkiet 2013. Kort därefter undertecknade Turkiet ett återtagandeavtal med EU, vilket samtidigt gjorde det möjligt att inleda en dialog om visumfrihet med Turkiet. Förhandlingarna med Island fortsatte i god ordning, tills landets nya regering i maj fryste förhandlingarna.

Norden, Östersjön, Ryssland, Baltikum och de arktiska områdena

Det nordiska gränshindersarbetet fortsatte. Statsministrarna utfärdade en deklaration om samarbetet för att eliminera gränshinder, ett handlingsprogram för gränshinderssamarbete 2014—2017 och ett nytt mandat för gränshindersrådet antogs.

Finland deltog i reformen av handlingsplanen för EU:s Östersjöstrategi som färdigställdes i februari 2013 och i utarbetandet av konkreta projekt. Finland drev på att finansieringen av Östersjöstrategin under den nya programperioden 2014—2020 ska säkerställas genom EU:s finansiella instrument, exempelvis regionutvecklingsprogrammen. Finland arbetade för att en dialog om Östersjösamarbetet mellan EU och Ryssland ska sättas i gång.

Arbetet med att förnya Finlands arktiska strategi slutfördes och strategin antogs av statsrådet i augusti 2013. Genomförandet av strategin övervakas av delegationen för arktiska frågor som har tillsatts av statsrådets kansli. Finland har deltagit med ett aktivt grepp i Arktiska rådets arbete. Finland har fortsatt arbetat för att EU:s arktiska informationscentrum ska inrättas i Rovaniemi. Utöver det arktiska partnerskapet med Ryssland som startade för tre år sedan har förberedelser också inletts för bilaterala partnerskap med Norge och Kanada.

Rysslandsförbindelserna främjades på bred front såväl bilateralt som på EU-planet. I enlighet med regeringsprogrammet har det nationella handlingsprogrammet för Ryssland uppdaterats.

Under ett flertal möten på alla nivåer arbetade ministeriet för teman som är viktiga för Finland, såsom rörlighet, handels- och företagsfrågor och att främja genomförandet av Rysslands WTO-medlemskap.

Målenligt hölls frågor kring miljö, klimat och mänskliga rättigheter regelbundet på agendan både under bilaterala möten med Ryssland och i EU. Finlands profil som konstruktiv främjare av EU–Ryssland-förbindelserna upprätthölls. Inom EU var Finland alltså aktivt i rörlighetsfrågor och i diskussionen kring strategiska partnerskap.

Inom den nordliga dimensionens miljöpartnerskap har minskade utsläpp i Östersjön uppnåtts i och med att över 98 % av S:t Petersburgs avfallsvatten renas. Från stödfonden för trafik- och logistikpartnerskapet har de fyra första projekten godkänts.

Under sitt ordförandeskap i Östersjöstaternas råd som inleddes i juli 2013 satsade Finland särskilt på havspolitik, civil säkerhet och samarbete mellan invånarna i Östersjöregionen.

Finland förberedde sig för sin tvååriga ordförandeskapsperiod i Barents euroarktiska råd som började i oktober 2013. Genom utrikesministeriets finansiering av Östersjösamarbetet, Barentssamarbetet och det arktiska samarbetet stärktes det finländska deltagandet, och utnyttjandet av den finländska expertisen, i det multilaterala regionala samarbetet.

Östeuropa, Sydkaukasien och Centralasien

Europeiska grannskapspolitikens (ENP) samarbete inom det östliga partnerskapet med Armenien, Azerbajdzjan, Georgien, Moldavien, Ukraina och Vitryssland redogörs i stycket om EU:s utrikes- och säkerhetspolitik.

Vitryssland höjde status på sin representation i Helsingfors till ambassad. EU:s förhandlingar med Kazakstan om ett nytt partnerskaps- och samarbetsavtal fortsatte.

Mellanöstern och Nordafrika

De politiska och ekonomiska omvälvningarna i Mellanöstern och Nordafrika har fortsatt. Det lyckades inte Syrien att få slut på det förödande inbördeskriget som hotar den regionala stabiliteten. Finlands Syrienpolitik fokuserade på humanitärt bistånd, frågor som hänför sig till kvinnornas ställning och påverkningsmöjligheter, stöd för programmet för förstöring av Syriens program för kemiska vapen samt sanktioner mot Syrien. Läget i Egypten tillsjåddes på sommaren när landets president undanröjdes. I Tunisien fortsatte de svåra förhandlingarna om en ny grundlag. Utvecklingen i regionen visar att det tar tid för en demokratisk politisk kultur att slå rot och för det politiska fältet att organisera sig.

Fredsprocessen i Mellanöstern inledde i augusti, efter en paus på flera år, direkta förhandlingar mellan parterna med stöd av Förenta staterna. Finland medverkade aktivt i EU:s

slutsatser som gav ett starkt stöd för förhandlingarna och för parterna. Förhandlingarna siktar på en tvåstatslösning och målet är att slutföra dem våren 2014. Finlands stöd för Palestinska områdets statsbyggnadsprocess fortsatte särskilt inom sektorn för undervisning, markregistrering och vattenförsörjning. Det bilaterala samarbetsstödet uppgick 2013 till ca 7 miljoner euro.

I det regionala samarbetet fortsatte Finland främja demokrati, mänskliga rättigheter, god förvaltning, det civila samhället och framför allt kvinnornas rättigheter som stöd för en demokratisk övergångsprocess i länderna i området. Genom regionalt samarbete understöddes också projekt inom miljösektorn.

Afrika söder om Sahara

Utvecklingssamarbetet mellan Finland och de långvariga samarbetsländerna Etiopien, Kenya, Zambia, Moçambique och Tanzania styrdes av länderprogrammen (2013—2016). I och med länderprogrammen har resultaten och det människorättsbaserade arbetet stärkts i utvecklingssamarbetet och anslagen för utvecklingssamarbetet målinriktats bättre, vilket har lett till att också effekterna förbättrats.

Bilateralt stödde Finland FN i den somaliska fredsprocessen samt Afrikanska unionens Sudanpanel på hög nivå i förhandlingarna mellan Sudan och Sydsudan. Dessutom stödde Finland Afrikanska unionens kommission i arbetet med att ta fram fredsfrämjande kapacitet. Finland stödde ordnandet av valet i Kenya 2013 samt medborgarfostran i anknytning till valet. Valet gick i huvudsak lugnt till och våld kunde undvikas. Afrikas horn och dess grannländer, Sahel, Centralafrika och De stora sjöarna är centrala målområden också för Finlands humanitära bistånd. Hela kontinenten anvisades ungefär 44 miljoner euro i humanitärt bistånd. Med hjälp av det regionala samarbetet bidrog Finland till utvecklingen av vatten- och sanitetstjänster, främjande av urbefolkningens och bygemenskapernas rätt att använda skog och mark, bättre matförsörjning samt bekämpning av och anpassning till klimatförändringen, tillgång till energi med hjälp av förnybar energi, samarbete inom vetenskap, teknologi och innovation samt handelsfrämjande utvecklingssamarbete.

Asien och Oceanien

Finland och Kina kom överens om att utarbeta ett praktiskt inriktat samarbetspartnerskap.

Utan att bry sig om internationella förpliktelser fortsatte Nordkorea med sitt agerande och med att genomföra sitt kärnvapenprogram (däribland ett kärnvapentest i februari) och orsakade avsevärd osäkerhet i regionen.

Finland slöt ett bilateralt samarbetsavtal med Afghanistan. Tyngdpunkten i det finländska stödet har förflyttats från militär krishantering mot utvecklingssamarbete och civil krishantering. Afghanistan har blivit en av Finlands viktigaste parter inom utvecklingssamarbetet. Landet genomgår samtidigt en politisk, militär och ekonomisk övergång.

Finland stärkte de politiska förbindelserna med Myanmar och öppnade bland annat ett diplomatiskt kontor i Myanmar i de samnordiska lokalerna. De första programmen i utvecklingssamarbetet mellan Finland och Myanmar inleds vid ingången av 2014.

Nordamerika

Relationerna mellan Finland och Förenta staterna främjades genom högnivåbesök och evenemang med det särskilda syftet att bygga upp kontakter till president Obamas andra administration.

De nordiska länderna och Förenta staterna gav en gemensam deklaration där de meddelade att de kommer att fördjupa det säkerhetspolitiska samarbetet med fokus främst på FN-frågor.

En allmän informationssäkerhetsöverenskommelse mellan Finland och Förenta staterna (General Security Information Agreement) trädde i kraft. Överenskommelsen syftar till att säkerställa konfidentialiteten vid utbyte av säkerhetsklassificerad information.

I förbindelserna mellan Finland och Kanada låg tonvikten på arktiska frågor.

Latinamerika och Västindien

Regeringen fortsatte öka samarbetet med tillväxtekonomierna i regionen. Den största samarbetspotentialen finns inom utbildnings- och undervisningssektorn, marinindustrin och gruvindustrin samt inom cleantech.

I november sökte Finland om observatörsstatus i Stillehavsalliansen (konstituerande medlemmar Chile, Colombia, Mexiko och Peru). Den frihandelsbetonande alliansens medlemsländer representerar de mest potentiella marknaderna i sin region och erbjuder betydande möjligheter för finländska företag.

Regionens länder betraktar det finländska undervisningssystemet som föredömligt och olika samarbetsmöjligheter kartläggs.

Uruguay och Colombia öppnade ambassader i Helsingfors (Colombia på chargé d'affaires-nivå).

Det bilaterala samarbetet med Nicaragua avvecklades.

Mänskliga rättigheter

Finland fortsatte sitt aktiva och initiativtagande bi- och multilaterala samarbete för att främja de mänskliga rättigheterna i enlighet med riktlinjerna i statsrådets redogörelse om de mänskliga rättigheterna och för att genomföra regeringsprogrammet. Finland fortsatte sitt kraftiga stöd till kontoret för FN:s högkommissarie för mänskliga rättigheter och betonade att tematiska människorättsfrågor ska främjas (särskilt eliminering av diskriminering samt rättigheter för kvinnor och de mest sårbara grupperna) inom FN:s verksamhet

för fred och säkerhet, rättsstatsfrågor främjas integrerat samt en människorättsbaserad utvecklingspolitik och integrering av mänskliga rättigheter främjas i all FN-verksamhet.

Inom OSSE har Finlands människorättsarbete inriktats särskilt på att förbättra kvinnors och minoriteters ställning, däribland romers, sexuella minoriteters och transpersoners rättigheter, och på att stödja demokratiutveckling, rättssatsprincipen och det civila samhället.

Inom Europarådet har Finland särskilt arbetat för främjande av romers och sexuella minoriteters och transpersoners ställning, jämlikhet och icke-diskriminering samt främjande av minoriteters rättigheter och för förebyggande av intolerans. Dessutom har Finland deltagit i det fortsatta arbetet med att reformera organisationen och i processen för att reformera Europadomstolen.

I enlighet med EU:s strategi för de mänskliga rättigheterna som godkändes sommaren 2012 och den kompletterande handlingsplanen till strategin deltog Finland aktivt i utarbetandet av EU:s riktlinjer för religions- och tankefrihet samt LHBTI-personers rättigheter och i slutförandet av arbetet. Finland stödde EU:s första temaansvariga särskilda representant och en stärkt unionsintern och unionsextern koherens med avseende på mänskliga rättigheter. Finland strävade för egen del efter att agera i syfte att stärka unionens människorättspolitik och öka trovärdigheten.

Utvecklingssamarbete, utvecklingspolitik och global styrning

Verkställandet av det utvecklingspolitiska åtgärdsprogrammet som godkändes 2012 gick framåt. De viktigaste åtgärderna har man till största delen lyckats få i gång och under året godkändes bl.a. en ny riktlinje för demokratistöd. Det finns alltså mycket att göra för att i all verksamhet arbeta in tyngdpunkterna, däribland den människorättsbaserade verksamheten och de genomgående målsättningarna.

Resultaten och fullföljandet av en konsekvent utvecklingsstödande politik har särskilt uppmärksammats vilket också är det huvudsakliga temat för redogörelsen till riksdagen som ges våren 2014.

Finlands bilaterala verksamhet prioriterade de minst utvecklade länderna i Afrika och Asien. Sedan föråret 2013 har det utarbetats länderprogram för alla våra långvariga partnerländer. Samtidigt begränsades antalet program och projekt i syfte att nå bättre resultat och effekter.

De multilaterala organisationerna och frivilligorganisationerna fick en större roll som biståndskanaler. I den allmänna finansieringen av FN-organisationerna har befolkningsfonden UNFPA (under berättelseåret var Finlands totala finansiering 36 miljoner euro) och jämställdhetsorganisationen UN Women (12 miljoner euro) rönt särskilt stark tillväxt. En strategisk analys av det multilaterala samarbetet har färdigställts och den har fungerat som utgångspunkt för bestämningen av de finländska målen, medan planer för att säkerställa ett mera strategiskt inflytande i de mest centrala internationella organisationerna har utarbetats. Ordförandeskapet i UNICEF:s styrelse under berättelseåret ökade Finlands synlighet och möjligheter att påverka för att främja barnets rättigheter och välmående.

Stödet för frivilligorganisationer riktades i högre grad till långvariga partnerskapsorganisationer, vilkas antal utökades. Det kommer att krävas bättre resultat av det utvecklings-samarbete som organisationerna utför och resultatrapporteringen ska uppmärksammas.

Finlands treåriga samordnings- och representationsansvar i Världsbanksgruppens (nordisk-baltiska röstningsgruppen) och Afrikanska utvecklingsbanksgruppens (nordisk-indiska röstningsgruppen) styrelser som började 2013 har gjort ett strategiskt inflytande möjligt med avseende på finansinstitutens anslag och verksamhetstyngdpunkter. Vid Afrikanska utvecklingsfondens (ADF) 13:e och Världsbankens IDA-17 tilläggsfinansieringsomgångar kvarstod Finlands finansieringsandelar på samma nivå i euro som under de tidigare finansieringsomgångarna (ADF13 126 miljoner euro, IDA-17 256 miljoner euro).

Automatisk publicering av utvecklingssamarbetets alla finansieringsobjekt via ärendehanteringssystemet för utvecklingssamarbetet inleddes på utrikesministeriets externa webbsidor. Detta är en fortsättning på förbättringarna av utvecklingssamarbetets administration, öppenhet och tillgång till information.

I verkställandet av EU:s utvecklingspolitik som omarbetades 2012 drev Finland under berättelseåret särskilt på att främja människorättsbaserat arbete och konsekvent politik.

I FN deltog Finland aktivt i beredningen av utvecklingsagendan efter millenniemålen, såväl genom politikpåverkan som genom finansiering. Finland fick parallellt ordförandeskap i FN:s sakkunnigkommitté för finansieringen av hållbar utveckling, vars arbete har en avgörande betydelse för utformningen av agendan efter 2015. Samtidigt fortsatte arbetet för att genomföra åtagandena från Rio+20-mötet, särskilt på temat vatten och sanitet, och för att stärka den internationella miljöförvaltningen. President Halonens parallella ordförandeskap i högnivåarbetsgruppen International Conference on Population and Development Task Force gav Finland hög profil i främjandet av jämställdhet och sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter på agendan efter 2015.

För Finland var 2013 ett rekordår med avseende på mängden donerat humanitärt bistånd (96,4 miljoner euro 2013). Detta blev möjligt tack vare tillkommande målbestämning för anslagen bl.a. till offren för krisen i Syrien och taifunen i Filippinerna. Som medordförande tillsammans med Mexiko i gruppen Good Humanitarian Donorship (GHD) från och med september har Finland arbetat för att främja kvalitet och effektivitet i det humanitära biståndet. Ordförandeskapet fortgår till sommaren 2014.

Externa ekonomiska relationer

Arbetet med att etablera och utveckla Team Finland-konceptet fortsatte. Verksamheten inleddes officiellt inom kommunikationen och kundbetjäningen. Innehållet i den första årsstrategin för Team Finland bereddes på sommaren med statsrådets kansli som samordnare och på hösten började de olika aktörerna samarbeta för att genomföra strategin, både i Finland och inom Team Finland-nätverket i stationeringsländerna. De finländska beskickningarna utarbetade Team Finland-planer som gicks igenom och utifrån de strategiska riktlinjerna gavs sedan efter behov tilläggsanvisningar. Nätverkets verksamhet utvecklades också genom att utbildning och deltagande i arbetet för att utveckla framsynsarbetet Team Finland future watch.

EU och Förenta staterna inledde sommaren 2013 förhandlingar om ett handels- och investeringsavtal. Förverkligat är det fråga om alla tiders mest omfattande bilaterala handelsavtal eftersom EU och Förenta staterna tillsammans utgör nästan hälften av världens BNP och en tredjedel av hela världshandeln. Finlands mål är ett ambitiöst och täckande avtal.

I förhandlingarna med Kanada gjordes ett politiskt genombrott. I förhandlingarna med Singapore nåddes också en lösning. Frihandelsförhandlingarna med Georgien och Moldavien slutfördes sommaren 2013. Frihandelsförhandlingarna med Japan kunde inledas våren 2013 och de har framskridit bland annat med avseende på icke-tariffära yttre handelshinder som är viktiga för Finland. Med Indien fortsatte förhandlingarna om nåbara resultat. Förhandlingarna med Thailand framskred till tredje förhandlingsomgången och med Vietnam till femte omgången. Finland stödde kommissionens arbete i frihandelsförhandlingarna och påverkade EU:s förhandlingspositioner. Utöver de redan befintliga avtalen tillkom inga nya regionala avtal i EPA-förhandlingarna mellan EU och länderna i Afrika, Västindien och Stilla havsområdet (AVS-länderna). EU beslutade ändra sin ensidiga förordning om marknadstillträde från 2007 som syftar till att garantera fortsatta handelsarrangemang för den tid förhandlingarna pågår.

Finland drev på öppna och reglerade internationella system för ekonomi och handel. Finlands intressen fick genklang i EU:s förhandlingspositioner i Doharundans multilaterala frihandelsförhandlingar i WTO. Vid handelsorganisationens 9:e ministermöte nåddes politiskt samförstånd om ett avtal som gäller handelsförfaranden. Mötet lyckades också finna en lösning på en del jordbruksproblem, och beslut som gäller utvecklingsländernas ställning godkändes.

Finland övervakade verkställandet av de ryska WTO-förpliktelserna noggrant och reagerade på observerade problem. Finland stödde kommissionen i dess strävanden att finna lösningar på bristerna i genomförandet och en del av problemen har också kunnat lösas. Finland har understött tvistlösning i första hand genom bilaterala förhandlingar, men också varit redo att vid behov stödja kommissionen i inledandet av WTO:s tvistlösningsförfaranden.

Arbetet för öppenhet på marknaden för offentlig upphandling fortsatte konsekvent. EU:s handelspolitik angående råvaror gick framåt i den riktning som Finland förfäktade. I enlighet med sin uppgift som samordnare har utrikesministeriet strukturerat det innehållsarbete i OECD som är mest väsentligt med tanke på halvtidsöversynen av regeringsprogrammet.

Med avseende på uppföljningen av FN:s toppmöten om informationssamhället (World Summit on Information Society, WSIS) fortsatte Finland sin aktiva roll i mekanismerna för verkställande och uppföljning inför WSIS+10-utvärderingen som ska göras 2015. Inom ramen för utvecklingssamarbetets helhetsstöd till informationssamhällssektorn bidrog Finland med stöd till de med tanke på WSIS-processens uppföljning viktigaste aktörerna. Vi är för ett tillväxtfrämjande öppet Internet och för att förvaltningen av Internet ska utvecklas utifrån flerpartsmodellen.

EU-rättsliga och folkrättsliga frågor

Finland stödde Internationella brottmålsdomstolen (ICC) bland annat som medlem av avtalsparternas ordförandeskap och inom ramen för det inofficiella utrikesministernätverket. Stödbehovet var exceptionellt stort detta år på grund av den kritik de afrikanska länderna hade framfört. Finland ansåg att FN:s säkerhetsråd bör föra över läget i Syrien till ICC.

Förhandlingarna om EU:s anslutning till Europakonventionen slutfördes.

Finland deltog i behandlingen av flera tiotals mål i EU-domsstolen och i kommissionens överträdelseförfaranden.

Tjänster till allmänheten

Enligt statistikcentralens förhandsuppgifter gjorde finländarna nästan 10 miljoner resor till utlandet under 2013. Den växande turismen och flyttningarna till utlandet samt allmänhetens förväntningar återspeglar sig i de konsulära tjänsterna utomlands.

Tjänsterna utvecklades. Kommunikationen betonade resenärernas eget ansvar och betydelsen av reseförsäkringar. Det finns ett stort behov av kommunikation, eftersom upp till en tredjedel av finländarna fortfarande reser utomlands utan reseförsäkring enligt en utredning som Finansbranschens Centralförbund har låtit utföra.

Det konsulära samarbetet mellan EU:s medlemsstater och de nordiska länderna var intensivt särskilt i krissituationer. En EU-medborgare kan i nödfall vända sig till vilken medlemsstats beskickning som helst, om den egna medlemsstaten inte är representerad i landet i fråga. Samarbetet i krissituationer har fungerat bra och flexibelt. De konsulära tjänsterna kommer dock under den närmaste framtiden att kvarstå inom medlemsstaternas nationella behörighet.

Behovet av verksamhet ökade också i migrationsfrågor. Finlands utlandsbeskickningar behandlade förra året över 1,56 miljoner visumansökningar, vilket är mera än någonsin tidigare. Ökningen jämfört med 2012 var 13 %.

6 Utlåtande av kontrollern vid statsrådet om huruvida uppgifterna i regeringens årsberättelse är riktiga och tillräckliga

Utlåtandets syfte och rättsliga grund

Finanscontrollerfunktionen, som står för resultat- och finanskontrollen vid statsrådet, har i enlighet med 24 f § 1 mom. 1 punkten i lagen om statsbudgeten för statsrådet säkerställt att de redogörelser för statsfinanserna och skötseln av statsfinanserna samt resultat av statens verksamhet som tas in i regeringens årsberättelse på det sätt som det föreskrivs i 18 § i den lagen ger riktiga och tillräckliga uppgifter om hur budgeten har följts och om statens intäkter och kostnader, om statens ekonomiska ställning och resultat (en rättvisande bild). Med anledning av utvärderingen och säkerställandet av uppgifterna lämnar kontrollern vid statsrådet ett utlåtande om regeringens årsberättelse för 2013 inom ramen för förfarandena i den interna kontrollen.

Metoder som ligger till grund för utlåtandet

Finanscontrollerfunktionen har utvärderat riktigheten och tillräckligheten beträffande uppgifterna i regeringens årsberättelse i enlighet med den metodbeskrivning som kontrollern vid statsrådet meddelade den 21 december 2006 (VM 45/01/2006). Metodbeskrivningen finns på finska på finansministeriets webbsida¹.

Finanscontrollerfunktionen har haft tillgång till preliminära uppgifter om iakttagelserna i statens revisionsverks revision av statens centralbokföring och statsbokslutet. Vidare har finanscontrollerfunktionen kontrollerat att bokslutet har upprättats enligt bestämmelserna.

Finanscontrollerfunktionen har försäkrat sig om att de bokslutskalkyler för statens affärsverk och fonder som ingår i regeringens årsberättelse bygger på fastställda bokslut som är granskade av externa revisorer.

¹ http://www.vm.fi/vm/fi/04_julkaisut_ja_asiakirjat/01_julkaisut/10_ohjaus_ja_tilivelvollisuus/20070115Valtio/vvc4_kirja.pdf

Uppgifterna om statsbokslutet och om statsfinanserna och hur statsfinanserna har skötts

Regeringens årsberättelse för 2013 ger riktiga och tillräckliga uppgifter om hur statsbudgeten har följts, om statens intäkter och kostnader och statens ekonomiska ställning och om hur statsfinanserna har skötts. Den ger sammantaget sett och i skälig omfattning riktiga och tillräckliga uppgifter om hur resultatet i huvudsak har utvecklats.

Statsbokslutet innehåller inga väsentliga fel eller brister och det har upprättats i enlighet med bestämmelser och föreskrifter.

De uppgifter och uppskattningar i årsberättelsens berättelsedel som gäller tillståndet för statsfinanserna och de offentliga finanserna kompletterar den bild som statsbokslutet ger av statens ekonomiska ställning.

Bokslutskalkylerna för statens affärsverk och de statliga fonderna utanför budgeten

De bokslutskalkyler i regeringens årsberättelse som gäller statens affärsverk och de statliga fonderna utanför budgeten baserar sig på affärsverkens och fondernas fastställda bokslut, som har granskats av externa revisorer. Vid revisionerna har inga anmärkningar framställts mot bokslutsuppgifternas riktighet eller tillräcklighet.

Uppgifterna om utvecklingen i de samhälleliga verkningarna av den statliga verksamheten

Uppgifterna i delarna 1 och 2 i berättelsen ger i sin helhet tillräckligt heltäckande information om hur de samhälleliga effektmålen i statsbudgeten för 2013 har uppfyllts. I många fall baserar sig uppgifterna på statistik eller bokslutsmaterial som kan anses ha god tillförlitlighet. Överlappningarna från berättelsen för 2012 har minskat och frågorna har i större utsträckning redovisats samlat (exempelvis statens ägande i bolag, affärsverken och fonderna). Rapporteringen kan komprimeras och förtydligas ytterligare om bland annat redogörelserna för verksamheter och åtgärder minskar.

I berättelsen för 2013 rapporterar alla ministerier utfallet av sina effektmål i tabellform och med en samordnad betygsskala. Presentationen av motiven till bedömningarna bör dock förtydligas och samordnas ytterligare. För att höja kvaliteten på rapporteringen måste målformuleringen förbättras så att det blir lättare att bedöma effekterna.

Beredningsprocessen

Tidsplanen har tidigare lagts till april för att riksdagen ska hinna behandla berättelsen under vårsessionen. Under beredningen fanns inte alla uppgifter om utfallet för 2013 tillgängliga och bedömningen av effekterna har därför delvis baserat sig på förhandsinformation. En risk med tidsplanen är följaktligen att det kan förekomma divergerande uppgifter i olika delar av berättelsen eller i språkversionerna. Den strama tidsramen kräver att beredningsprocessen planeras noga och att de berörda parterna samordnar sin beredning.

Berättelsen bereddes av en redaktionsgrupp som lämnade anvisningar om beredningen till ministerierna i december. Den behandlade texterna från ministerierna och begärde kompletteringar och justeringar av ministerierna. Redaktionsgruppen arbetade under ledning av statsrådets kansli. Finanscontrollerfunktionen var med och utarbetade anvisningarna och behandlade förslagen från ministerierna redan under beredningen för att kunna försäkra sig om att berättelsen ger riktiga och tillräckliga uppgifter på det sätt som 18 § i lagen om statsbudgeten föreskriver.

Helsingfors den 24 april 2014

Biträdande kontrollern vid statsrådet

ESKO MUSTONEN

Specialakkunnig Riitta Pirhonen

STATSRÅDETS KANSLI

SNELLMANGATAN 1, HELSINGFORS
PB 23, 00023 STATSRÅDET
tfn 0295 16001
fax 09 1602 2165
julkaisut@vnk.fi
www.vnk.fi/julkaisut

ISBN Tryck 978-952-287-085-8
ISBN PDF 978-952-287-086-5
ISSN Tryck 0782-6028
ISSN PDF 1799-7828